

DIN PARTEA REDACȚIEI

Împlinindu-se anul acesta 25 de ani de când la Centrul eparhial din Timișoara apare periodic și totodată neîntrerupt, mai întâi foaia și apoi revista eparhială „Învierea”, la inițiativa și cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit IOAN al Banatului, oferim acum cititorilor noștri un număr jubiliar.

În acesta se regăsesc articole și mesaje ale unor colaboratori mai vechi și mai noi ai revistei „Învierea”: ierarhi, clerici, monahi și credincioși mireni, care au contribuit în timp la apariția acestei publicații bisericești.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, nădăjduim ca în toamnă să edităm un volum care să cuprindă articole din cei 25 de ani ai „Învierii”.

Închinăm acest număr, ca un pios omagiu, Părintelui nostru Mitropolit NICOLAE, fondatorul foii eparhiale „Învierea”.

REVISTA ÎNVIEREA – NĂSCUTĂ DIN JERTFĂ ȘI LIBERTATE*

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Anul acesta se împlinesc 25 de ani (1990-2015) de apariție neîntreruptă a revistei *Învierea*, buletinul oficial al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Timișoarei, la a cărei fondare, cu ajutorul lui Dumnezeu, am contribuit personal, în calitate de Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei (martie-iunie 1990) și colaborator al vrednicului de pomenire Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului.

După căderea dictaturii comuniste, în timpul căreia Biserica a fost controlată și obligată să-și restrângă activitățile sale doar la viața liturgică, odată cu libertatea dobândită de poporul român în decembrie 1989 era necesară o intensificare și o multiplicare a activităților Bisericii în plan spiritual, cultural și social misionar. În acest context, care păstra vie speranța și entuziasmul evenimentelor din decembrie 1989, începute la Timișoara, și care au însemnat pentru poporul român *jertfă și bucurie, cruce și înviere*, înființarea acestei noi publicații de spiritualitate și cultură ortodoxă românească, pe care am numit-o *Învierea*, avea o dublă semnificație.

Pe de o parte, ea simboliza *învierea ca înnoire sau schimbare a vieții*, pe care au trăit-o în mod special tinerii revoluției din decembrie 1989, întrucât au simțit prezența vie a lui Dumnezeu în momentul eliberării poporului oprimat de comunismul ateu și totalitar, iar, pe de altă parte, simboliza *vocația primordială a Bisericii de a vesti adevărul Învierii lui Hristos Cel răstignit, ca temelie și centru pentru viața creștină*.

Aniversarea împlinirii a 25 de ani de existență a unei publicații bisericești este un moment de bucurie pentru rodirea lucrării binecuvântate, timp în care se cuvine să aducem mulțumire Bunului Dumnezeu pentru toate binefacerile Sale și să ne bucurăm pentru toate realizările consemnate în paginile revistei *Învierea* a Arhiepiscopiei Timișoarei.

Plămădită din dorința de a *vesti bucuria Învierii, care dă sens Crucii, jertfei și vieții noastre întregi*, prin mijloace noi de propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu, revista *Învierea* a Arhiepiscopiei Timișoarei și-a propus dintru început să consemneze și să transmită cu fidelitate informații de actualitate bisericească, precum și

moștenirea creștină statornică a sufletului românesc din Banat.

Într-o vreme în care există multe lipsuri privind cunoașterea valorilor credinței creștine ortodoxe, revista *Învierea* lucrează pentru a transmite către societatea românească de astăzi lumina credinței și a vieții spirituale creștine ca factor de speranță și de comuniune în societate. Buletinul oficial al Arhiepiscopiei Timișoarei dă mărturie despre *lumina credinței și a faptelor bune din viața parohiilor, mănăstirilor și a multor instituții bisericești din Banat*.

În 25 de ani de la înființare, cu eforturi de organizare și adaptare la situații noi, într-o lume în rapidă schimbare, revista *Învierea* a câștigat mai multă experiență și mai multă sensibilitate față de problemele actuale ale societății, în vreme de crize multiple.

Această lucrare mediatică misionară, așezată permanent sub binecuvântarea Mântuitorului Iisus Hristos Cel înviat și susținută de Arhiepiscopia Timișoarei, a crescut de la an la an, iar astăzi oferă tuturor celor interesați informare și orientare spirituală cultivând coresponsabilitatea și cooperarea în realizarea binelui comun în Biserică și în societate.

Tuturor susținătorilor, ostenitorilor și cititorilor revistei *Învierea* le dorim sănătate și mântuire, precum și multă bucurie în culegerea roadelor acestei lucrări misionare, realizată spre slava lui Dumnezeu, spre binele Bisericii și al credincioșilor bănățeni!

La mulți ani, cu rodire bogate și binecuvântate!

* Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la împlinirea a 25 de ani de apariție neîntreruptă a revistei *Învierea*, buletinul oficial al Arhiepiscopiei ortodoxe române a Timișoarei.

MITROPOLITUL DR. NICOLAE CORNEANU, CĂRTURARUL UMANIST, MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE*

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Mitropolitul dr. Nicolae Corneanu face parte din rândul ierarhilor Bisericii noastre care prin activitatea pastoral-misionară, cultural științifică și filantropică și-au înscris numele în pomelnicul pururea pomenit la altarul Teologiei și al spiritualității românești.

Cunoscut și apreciat ca om de înaltă ținută morală și academică, creator al unei opere științifice impresionante a surprins pretutindeni printr-o exemplară bunătate, modestie și evlavie, dăruindu-se cu trup și suflet misiunii sale, dovedind calități remarcabile în dialogul interconfesional și arătând fără echivoc că este un „erudit de talie națională, ale cărui studii au și un vădit interes internațional”, după cum scria unul dintre reputații noștri oameni de cultură.

Născut la 21 noiembrie 1923 în Caransebeș, din părinții Liviu, preot în oraș, și Elena, Nicolae Mihail Corneanu a ales încă din copilărie, asemeni Sfinților Părinți pe care i-a cercetat cu stăruință, să meargă pe cele două drumuri des menționate din amvonul Bisericii, ca pildă pentru tineri: drumul bisericii și cel al școlii.

După absolvirea cunoscutului Liceu „Traian Doda” din orașul natal, s-a înscris la Facultatea de Teologie din București (1942-1946), bucurându-se de aprecierea profesorilor care l-au îndrumat să continue studiile prin înscrierea la cursurile de doctorat. Totodată, viitorul ierarh a mai adăugat pregătirii sale și doi ani de studiu la Facultatea de Filosofie și Litere din București, secția Filologie clasică.

Așadar, tânărul teolog și-a însușit, încă din anii studenției, cunoștințe temeinice în domeniul limbilor moderne și clasice, specializându-se, prin studii intense, în filosofie și filologie, ceea ce i-a fost de mare folos în activitatea științifică și de cercetare întinsă pe durata a 70 de ani. Astfel format și pregătit, mitropolitul Nicolae Corneanu a slujit la altarul Bisericii ca diacon, preot și arhiepiscop din 1943 și până la trecerea la cele veșnice, din care peste 52 de ani ca arhiepiscop al Timișoarei și mitropolit al Banatului.

Vocația de cărturar a mitropolitului Nicolae s-a evidențiat încă din anii studiilor liceale și apoi universitare când a publicat primele studii și articole în „Foaia Diecezană” și „Altarul Banatului” de la Caransebeș, cele mai multe în domeniul Teologiei patristice. De altfel, dragostea față de spiritualitatea patristică l-a determinat

să se înscrie la cursurile de doctorat sub îndrumarea cunoscutului patrolog Ioan G. Coman, finalizând cu succes teza cu titlul: *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare. Începuturile monahismului creștin pe Valea Nilului.*

Au urmat apoi primii ani la catedră ca profesor la Academia Teologică din Caransebeș și după 1950, la Seminarul Teologic din aceeași localitate, predând chiar Limba greacă și Limba franceză, discipline uzitate cu multă competență pe tot parcursul vieții atât pentru traduceri cât și pentru comunicarea internațională. La data de 15 ianuarie 1961 a fost hirotonit arhiepiscopul de către patriarhul Justinian fiind instalat ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului la 22 ianuarie același an.

Nu peste mult timp, la 17 februarie 1962, avea să fie ales mitropolit al Banatului și arhiepiscop al Timișoarei și Caransebeșului, fiind instalat oficial în data de 4 martie 1962, în catedrala mitropolitană din Timișoara. În această misiune de o covârșitoare responsabilitate nu s-a depărtat nici o clipă de bunul Dumnezeu, de Maica Domnului și de toți sfinții fiind ocrotit pe tot parcursul vieții, cu ajutorul lor făcând față la multele încercări și provocări ce i-au marcat existența.

Tot timpul mitropolitul Nicolae a fost inconjurat de cei mai fideli prieteni, cărțile sale, motiv pentru care a și consemnat acest aspect în mărturia testamentară datată la 8 septembrie 2011:

„Pe tot parcursul vieții am adunat lucrurile de care aveam nevoie și mai ales cărți de tot felul, care m-au înțelepțit și care mi-au luminat calea vieții. De fapt, e singurul bun care mi-a aparținut, la orice altceva renunțând de bună voie...”

Viața mitropolitului Nicolae a fost una cu adevărat jertfelnică în ogorul Bisericii, al Teologiei și al culturii umaniste, așa după cum însuși mărturisește: „Eu însumi, de-a lungul anilor, lăsând deoparte activitățile depuse ca profesor, funcționar ecleziastic, preot și ierarh, m-am simțit un simplu membru al Bisericii, preocupat de problemele vieții de fiecare zi, la fel, de semnele de întrebare pe care și le pune orice credincios și nu mai puțin interesat de soluțiile așteptate din partea Bisericii la diferitele probleme ale noastre, ale tuturor, (...) m-a pasionat scrisul, m-au interesat cele mai variate probleme

și am simțit nevoia să mă apropii de oameni, de nevoile lor și de năzuințele lor (...). Când am răsfoit toate cele publicate în cele mai felurite reviste și ziare, studiile și volumele apărute, aproape că nu mi-am dat seama de unde am găsit timpul necesar și energia de trebuință spre a le alcătui. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu toate se pot însă îndeplini. Lui fie-I mărirea în veci de veci!”.

Peste toate însă, mitropolitul academician Nicolae Corneanu a arătat un interes aparte pentru studiul Sfinților Părinți, pentru spiritualitatea patristică, direcție de cercetare teologică mult îngreunată în anii dictaturii comuniste atee. Înainte de anul 1948, distinsul ierarh a publicat numeroase articole și studii, consacrate Sfinților Părinți, mai ales în „Foaia Diecezană” de la Caransebeș, însă, după acel an, revista de la Caransebeș a încetat să mai apară, iar posibilitățile de informare și de documentare ale tânărului teolog și ale altor cercetători s-au împușinat.

Odată cu transformarea revistei eparhiale „Altarul Banatului” de la Caransebeș în revista mitropolitană „Mitropolia Banatului”, ierarhul timișorean a creat rubrica de *Studii* și, după 1990, pe cea de *Pagini patristice*, în cadrul căreia a publicat materiale despre viața și învățătura Sfinților Părinți, dar și traduceri din operele acestora. De asemenea, cu sprijinul și la îndemnul mitropolitului iubitor de patristică Nicolae Corneanu, alți profesori de Teologie au îmbogățit revista cu studii patristice importante atât de necesare cunoașterii vieții și operelor Sfinților Părinți. Tot cu purtarea sa de grijă au fost tipărite în tipografia arhidiecezană din Timișoara și două lucrări importante despre Teologia patristică, elaborate de fostul său profesor și îndrumător de doctorat de la Facultatea de Teologie din București, preotul dr. Ioan G. Coman: *Și Cuvântul trup s-a făcut* (1987), respectiv *Frumusețile iubirii de oameni în spiritualitatea patristică* (1988).

În calitate de exarh patriarhal, mitropolitul Corneanu a răspuns, o anumită perioadă de timp, de comunitățile ortodoxe române de peste hotare, prilej cu care a efectuat, de mai multe ori, vizite canonice în SUA, Canada, Europa de Vest, Australia și Noua Zeelandă. Atunci a avut posibilitatea de a cunoaște teologi, profesori, cercetători, preoți și ierarhi care l-au familiarizat cu noile direcții de cercetare teologică și cu nou-apărutele lucrări, mai ales în domeniul patristic, pe care le-a adus acasă și le-a valorificat în lucrările elaborate. Așa a ajuns ierarhul patristic de la Timișoara să parcurgă un drum lung al cercetării patristice, început la vârsta de 20 de ani, când a publicat în „Foaia Diecezană” de la Caransebeș primul său studiu despre *Autoritatea episcopală după Sfântul Ciprian al Cartaginei*, până la valoroasele lucrări, deschizătoare de drumuri în spiritualitatea patristică românească, unele apărute în colecția „Cum Patribus”, inițiată de tânărul profesor

Claudiu Arieșan în cadrul editurii „Amarcord”, cum sunt: *Studii Patristice. Aspecte din vechea literatură creștină, Quo Vadis. Studii, note și comentarii teologice, Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare, Credință și viață. Culegere de studii teologice, Scara raiului*, precedată de viața pe scurt a lui Ioan Scolasticul și urmată de *Cuvântul către păstor, Viața Fericitului Pahomie, Origen și Celsus. Confruntarea creștinismului cu păgânismul, Farmecul studiilor patristice, Patristica - filosofia care mângâie, Actualitatea literaturii vechi creștine*.

Contribuția de excepție a mitropolitului Nicolae Corneanu la dezvoltarea studiilor patristice românești, dragostea și interesul său pentru viața și faptele Părinților Bisericii noastre s-au concretizat și prin deschiderea arătată față de tipărirea altor lucrări de acest gen în tipografia arhidiecezană din Timișoara. Amintim aici următoarele: *Lactantius, Instituțiile divine, Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvântări despre viața de familie, Patericul sau apoftegmele părinților din pustia Egiptului*. Reputatul patristic a fost, totodată, inițiatorul și coordonatorul colecției „Comorile pustiei”, găzduită în cadrul Editurii „Anastasia” din București.

Așadar, mitropolitul Nicolae Corneanu și-a înscris numele în rândul vrednicilor patristici români care au dăruit Bisericii o operă bogată și foarte bine documentată, extrem de utilă teologilor și credincioșilor, nu mai puțin tuturor celor interesați de spiritualitatea patristică. Referitor la aceasta reține atenția în mod special traducerea lucrării *Scara Raiului* tipărită la Editura „Amarcord” în colecția „Cum Patribus”, Timișoara, 1994 și reeditată ulterior la Editura „Învierea” a Mitropoliei Banatului în alte opt ediții, bucurându-se de un tiraj de peste 50.000 de exemplare. Mitropolitul Nicolae a fost foarte mulțumit și nespuse de încântat de setea duhovnicească a credincioșilor pentru scrieri de felul *Scării Raiului*, fapt ce l-a determinat să sublinieze: „La drept vorbind, dacă *Scara* rezumă și reprezintă ceva, apoi aceasta este întreaga spiritualitate patristică de până la ea și, nu numai că o rezumă, ci și o sistematizează, ba mai mult chiar o pune sub semnul unui simbol foarte sugestiv, acela al scării și treptelor pe care, urcându-le, oricine poate ajunge la desăvârșire... Autorul nu-și numește scrierea *Scară* și nici capitolele ei *trepte*, dar cuprinsul scrierii în ansamblul și componentele sale sugerează clar ideea de urcare, treaptă cu treaptă, a scării ce duce la perfecțiune, la unirea cu Dumnezeu”. Forța sa intelectuală, probitatea științifică exemplară și calitatea memorabilă a sintezelor și analizelor sale hermeneutice l-au transformat pe mitropolitul Nicolae Corneanu într-un reper important al bibliografiei teologice și cu precădere, patristice din țară și din lume, numele său devenind sinonim cu excelența interpretării și frumusețea caldă a formulărilor.

Mitropolitul academician Nicolae Corneanu nu a fost, însă, doar un reputat patrolog și un ostenitor în arealul unității creștine, ci a arătat o preocupare constantă față de problemele pastorale, misionare filantropice și administrative-bisericești, precum și pentru buna rânduială a vieții monahale din eparhia pe care a păstorit-o vreme de 52 de ani.

Fără a intra acum în prea multe detalii, trebuie totuși să amintim că, în perioada de peste jumătate de secol de arhieru a hirotonit sute de preoți pe seama Arhiepiscopiei Aradului, dar mai ales pentru Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, îngrijindu-se îndeaproape de completarea parohiilor vacante, așa încât credincioșii să se poată bucura de cuvântul lui Dumnezeu, de darurile și harul Sfintei Liturghii în fiecare duminică și sărbătoare. Pentru slujitorii altarelor bănățene, eruditul ierarh a publicat materiale omiletice, catehetice și pastorale în paginile revistei mitropolitane, precum și câteva volume de predici, remarcându-se ca un exigent orator bisericesc și fervent susținător al activității de catehetizare a credincioșilor, chiar înainte de anul 1989. Spre pildă, mitropolitul Nicolae era nelipsit de la slujba Vecerniei în catedrala mitropolitană, oficiată duminică seara și de la cateheza susținută de unul din preoții sau diaconii slujitori, după un plan dinainte întocmit, corectat și aprobat de Înaltpreasfinția Sa.

Fiind iubitor de carte, om de școală și cercetător pasionat al spiritualității creștine încă din tinerețe, mitropolitul Nicolae a acordat atenție specială pregătirii viitorilor slujitori ai altarului în Seminarul teologic din Caransebeș și la Institutul teologic universitar din Sibiu, iar după 1990 la Facultatea de Teologie și la secția de Teologie din cadrul Liceului pedagogic din Timișoara, înființarea celor două datorându-se și ostenețelor sale. Tot legat de învățământul teologic mai putem arăta că i-a susținut pe tinerii teologi, dornici să studieze, cu burse în străinătate, la facultăți din Statele Unite ale Americii, Elveția, Grecia, Anglia, Germania și în alte țări. La fel mai putem aminti că a arătat o grijă aparte față de tinerii din Banatul sârbesc și din Ungaria ce doreau să studieze la școlile teologice din Mitropolia Banatului,

convins fiind că vor deveni vrednici slujitori ai Bisericii în aceste ținuturi românești din apropierea granițelor.

Ar fi, de asemenea, foarte multe de spus despre lăcașurile de cult ridicate, renovate, binecuvântate, târnosite (sfințite cu moaște), despre celelalte așezăminte bisericești, școlare, social-filantropice, eparhiale și mănăstirești ctitorite sub înțeleapta și părinteasca sa arhipăstorie, dar mai ales despre dragostea și dăruirea arătată față de credincioșii care i-au solicitat ajutorul material, financiar și moral. Doar cei mai apropiați colaboratori ai regretatului mitropolit știu că acesta trimitea bani, prin mandat poștal, credincioșilor nevoiași din eparhie și din toată țara și atunci când epuiza salariul se împrumuta la Casa de Ajutor a Clerului pentru a putea săvârși pilduitoare fapte de filantropie creștină.

Pentru aceste frumoase și ziditoare strădanii cărturarul umanist Nicolae Corneanu a primit numeroase distincții de onoare și premii, dintre care amintim: membru de onoare al Academiei Române și membru al Uniunii Scriitorilor din România (1992); premiul „pentru întreaga viață închinată adevărului, dreptății și libertății, acordat de Grupul pentru Dialog Social” (1997), premiul „Pro Cultura Timisiensis” acordat de Consiliul Județean Timiș, Ordinul Național pentru Merit în Grad de Mare Cruce, conferit de Președenția României în anul 2000 și titlurile de cetățean de onoare al orașelor Timișoara, Lugoj, Caransebeș și Făget.

Nu putem omite nici atenția acordată de lumea academică întrucât i s-a acordat titlul de „doctor honoris causa” al Universității de Științe Agricole a Banatului, Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, Universității de Vest din Timișoara și al Institutului Teologic Protestant din Cluj.

Toate acestea ne determină să ne aplecăm cu respect și să-l mulțumim lui Dumnezeu că a rânduit Banatului un asemenea ierarh, ce a călcat cu vrednicie pe urmele Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș ocrotitorul Banatului.

* Cuvântarea Înaltpreasfințitului Mitropolit Ioan al Banatului la Academia Română filiala Timișoara – 28 mai 2015

ÎNVIEREA EPISCOPIEI CARANSEBEȘULUI REFLECTATĂ ÎN PUBLICAȚIA BISERICESCĂ ÎNVIEREA*

† LUCIAN
Episcopul Caransebeșului

În cele mai dese prilejuri, mărturiile sunt culese din inimile celor care le experimentează, sau le sunt martori. La fel ca și trăirile noastre efemere, mărturisitorii unui eveniment se sting și atunci toate mărturiile rămân consemnate în crâmpoșele așternute pe hârtie, care la rândul-le devin o altă mărturisire. Anul acesta Episcopia Caransebeșului aniversează 150 de ani de la întemeierea eparhiei ortodoxe române, respectiv un secol și jumătate de mărturisire ortodoxă română în Banatul de munte. Așa cum se cunoaște, între anii 1949 – 1994, eparhia Caransebeșului a fost desființată și respectiv unită cu Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Timișoarei, devenind *mai mare*, cum afirma în anul 1948 patriarhul Justinian Marina, la ieșirea din catedrala Sf. M. Mc. Gheorghe din Caransebeș, în urma unei vizite canonice din anul 1948. Acestei realități i-a fost martor însuși mitropolitul Nicolae care consemnează în articolul *Nădejdi de viitor* din publicația *Învierea*, anul V, Nr. 1(91): *Îmi aduc aminte de momentul când Întâistătătorul Bisericii a vizitat Caransebeșul cu câteva săptămâni înainte de pronunțarea sentinței de condamnare la moarte a vechii episcopii ce-și avea sediul aici (Caransebeș) și când purtătorii de cuvânt ai obștii credincioșilor încercau să prevină nedreapta hotărâre care plutea în atmosferă, li s-a replicat "încurajator": "Nu vă agitați, episcopia voastră se va extinde".*

După Revoluția Română din anul 1989 s-au întrezărit razele învierii Episcopiei Caransebeșului, înfăptuită în anul 1994. Anterior acestei învieri, în anul 1990 a luat ființă publicația bisericească *Învierea*, editată de Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, la inițiativa vrednicului nostru părinte duhovnicesc, trecut în veșnicie, Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului.

În această publicație au rămas mărturiile reînființării Episcopiei Caransebeșului, cele mai multe consemnate de însuși mitropolitul Nicolae, fie sub propria semnătură, fie sub pseudonimul *Preot. N. Sebeșan*. Despre acestea aveam să aflu în perioada uceniciei, la Timișoara, alături de Mitropolitul Nicolae, în calitatea de preot catedral, stareț la mănăstirea *Izvorul Miron* – Românești, exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopie și episcop-vicar, în perioada 1994 – 2006. În calitate de episcop-vicar am scris diferite articole în publicația *Învierea*, ca membru în comitetul redacțional.

La această frumoasă aniversare a maturității, celor 25 de ani de apariție neîntreruptă, în contextul sus-amintit, această publicație aduce prin filele ei mărturia reînființării Episcopiei Caransebeșului. Începutul anului 1994, anunța promițător și încurajator, prin publicația *Învierea* demersurile inițiate de Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului, din data de 12 decembrie 1993, de reactivare a Episcopiei Caransebeșului. Nădejdi ferme erau exprimate motivat și cu entuziasm aristocratic de mitropolitul Nicolae, care anunța că dacă dorința bănătenilor își va găsi împlinirea *însemnează că va fi reparată una din nedreptățile regimului comunist și totodată va fi potențată lucrarea Bisericii într-o perioadă de timp când se așteaptă din partea ei să ajute la refacerea societății românești sub raport religios-moral.*¹ Aceste gânduri au fost însuflețite mitropolitului bănățean de rudenia sa, Dr. Cornel Corneanu, care în anul 1934 într-un articol al vremii, militând pentru păstrarea eparhiei Caransebeșului, definea acest demers ca fiind *lupta cea grea, mai grea decât războiul reîntregirii neamului, pentru cucerirea și refacerea sufletului românilor, reșezându-l în împărăția mântuitoare a lui Hristos.*² Iată, așadar, cum în publicația *Învierea*, chiar pe prima pagină a acesteia, nădejdiile bănătenilor din Caransebeș prind sens prin glasul arhipăstorului lor, plămădit în cetatea de pe Timiș și Sebeș. Nu a fost trecută cu vederea nici hotărârea Adunării Naționale Bisericești și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din zilele de 11 respectiv 12 ianuarie 1994 care, au validat hotărârea Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului, de reînființare a Episcopiei Caransebeșului, consemnată în rubrica *Din viața bisericii.*³

Entuziasmul reînnoșării tradiției episcopale la Caransebeș a fost vădit emoționant și în rândul clerului, dascălilor de teologie și credincioșilor din oraș. Protopopul profesor Dr. Zeno Munteanu avea să fie purtătorul de cuvânt al caransebeșenilor prin gândurile exprimate în publicația eparhială *Învierea*. *Hotărârea Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului din decembrie 1993 și aprobarea reactivării*

1 Mitropolit Nicolae Corneanu, *Nădejdi de viitor*, în *Învierea*, anul V, Nr. 1(91), p. 1

2 Dr. Cornel Corneanu, *Nădejdi de viitor*, apud *Ideea Bănățeană, Caransebeș 1934*, p. 42

3 *Din viața Bisericii în Învierea* anul V nr. 2 (92), p. 4

Episcopiei Caransebeșului desființată de către regimul comunist în anul 1948 ne-a umplut de bucurie pe toți bănațenii.⁴

Odată cu reactivarea episcopiei, s-a impus alegerea unui nou ierarh care să fi deprins meșteșugul organizării unei eparhii și care să-și aibă astfel legitimitatea de organizator și cărmuitor. Cel dintâi susținător al redobândirii legitimității arhieresti a primului episcop ales al reînființatei eparhii, a fost același mitropolit, care sub pseudonimul *Pr. N. Sebeșan* publică un articol elogios la adresa legiuitorului ierarh al reactivatei Episcopii a Caransebeșului. Pe lângă datele biografice cunoscute, autorul materialului amintit face o remarcă ce justifică semnătura sub pseudonim: *În împrejurări cu totul ieșite din comun asupra cărora în mod precis istoricii își vor spune cândva cuvântul, în primăvara anului 1990 Prea Sfințitul Episcop Emilian Birdaș trece în Episcopia Aradului unde îi va deveni colaborator apropiat Prea Sfințitului Timotei Sevcicu.*⁵

Momentul liturgic și public de reactivare a episcopiei și implicit de înscăunarea episcopului Emilian Birdaș din data de 14 august 1994, a fost conturat cu măiestrie în rândurile publicației bisericești timișorene. Mai mult decât atât au fost ilustrate aspecte inedite din protocolul ulterior, luări de cuvânt din timpul cuvenitei agape și alte evocări ale celor prezenți la eveniment.⁶

Prin reînființarea Episcopiei Caransebeșului, Mitropolia Banatului redobândește demnitatea hărăzită la 3 iulie 1947 fapt evidențiat deopotrivă în publicația

⁴ Prot. Prof. dr. Zeno Munteanu, *Gânduri la reactivarea Episcopiei Caransebeșului*, în *Învierea* anul V nr. 10 (100), p. 2

⁵ Pr. N. Sebeșan, *Reactivata Episcopie a Caransebeșului și-a dobândit legiuitorul ierarh* în *Învierea* anul V nr. 15 (105), p. 2

⁶ Preot Ioan Bude, *Înscăunarea noului episcop al Caransebeșului*, în *Învierea* anul V nr. 17 (107), p. 2

Învierea. Astfel, cu trei eparhii Mitropolia noastră crește în "putere", puterea aceasta fiind evident de natură spirituală și ea vizând capacitatea sporită a Bisericii din partea de vest a țării de a răspunde mereu spiritelor trebuințe duhovnicești ale credincioșilor care o compun.⁷

Așadar, am încercat să surprindem în câteva ipostaze felul în care publicația *Învierea*, aniversată acum la 25 de ani de existență a punctat clipele esențiale ale redevinerii Episcopiei Caransebeșului. Am așternut câteva crâmpoie știind că frământările, rugăciunile stăruitoare și mărturiile au fost mult mai multe și mai profunde. Pentru mine personal, această publicație conturează în rândurile ei și o parte din activitatea de arhieru și slujitor în Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Timișoarei. Cu același interes parcurgem ori de câte ori avem prilejul rândurile publicației *Învierea*, astăzi într-o altă ținută grafică și de prezentare, care nu-i știrbește cu nimic autoritatea celor 25 de ani de apariție neîntreruptă ci, dimpotrivă, reafirmă dinamica tradițională a presei bisericești.

Cu aceste gânduri sincere de evocare, transmitem tuturor ostenitorilor, colectivului redacțional, celor ce au scris și scriu la această publicație, precum și cititorilor un gând de felicitare. În egală măsură, păstrăm un pios sentiment de recunoștință celor care în cei 25 de ani au întemeiat și au susținut activitatea periodicului *Învierea*.

Ani mulți și rodnici în slujba Bisericii dreptmăritoare!

* *Mărturie duhovnicească* a Preasfințitului Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului la aniversarea a 25 de ani de la apariția publicației bisericești *Învierea*, revista Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Timișoarei

⁷ Mitropolit Nicolae Corneanu, *"Mitropolia noastră la puterea a treia"*, în *Învierea* anul V nr. 16 (106), p. 1

REVELAȚIA CA UN DRUM SPRE EMAUS*

„...le-a tâlcuit lor din toate Scripturile cele despre El” (Luca 24, 27)

† DANIL

Episcop-locțiitor al Daciei Felix

Încercând a extinde tainicul drum spre Emaus din seara Învierii, pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos Cel Înviat a mers și i-a însoțit real, dar necunoscut, pe sfinții Săi ucenici și apostoli Luca și Cleopa, călăuzindu-i prin Scripturi și aprinzându-le inima (Luca 24, 32) pentru a-i pregăti prin vorbiri și tâlcuiri pentru marea Arătare și Revelație de la Cina din Emaus, la dimensiunile teologice și mistice dintre Alfa Facerii și Omega Apocalipsei, ca pietre de hotar ale Revelației dumnezeiești supranaturale, nu putem decât să contemplăm cu uimire duhovnicească și cu bucurie negrăită *cele șazeci de stadii* ale acestei Revelații dumnezeiești, începând de la Ierusalimul Edenului până în Emausul Parusiei Domnului. Drumul spre Emaus al Revelației nu coboară niciodată de la Ierusalim spre Ierihon, ci urcă neîncetat cu corabia lui Noe pe Ararat; cu Avraam și cu Isaac pe Moria; cu Moise pe Sinai; cu sfântul Ilie pe Carmel și la Horeb și cu Mântuitorul Iisus Hristos pe Muntele Fericirilor, pe Tabor, Golgota și Muntele Măslinilor. Drumul spre Emaus al Revelației își asumă și recapitulează în sine drumul lui Avraam din Urul Caldeii în Haran și Canaan; drumul lui Iacob în Mesopotamia, drumul lui Iosif în Egipt, drumul lui Moise în Madian, drumurile evreilor prin pustiu Sinai, drumul iudeilor spre malurile râurilor Babilonului, drumul lui Iona spre Ninive și prin Ninive, drumul lui Ezdra și Neemia la întoarcerea din robie, drumul magilor de la răsărit, drumurile Mântuitorului prin Iudeea, Samaria și Galileea, pașii Săi printre semănături, drumul Crucii din Vinerea Patimilor și alergările la mormânt din Dimineața Învierii, precum și drumul Damascului sfântului Apostol Pavel și toate drumurile călătoriilor sale misionare, pe uscat și pe apă, pentru ca toate acestea să poposească și să se odihnească în revelația sfântului Apostol și Evanghelist Ioan din insula Patmos. Drumul spre Emaus al Revelației este străjuit de stejarul Mamvri al lui Avraam și de dudul lui Zaheu din Ierihon; de finicii de la Elim și de măslinii din grădina Ghetsimani, de stejarul de la Ofra al lui Ghedeon și de copacii dumbrăvilor lui David de pe vârful cărora s-a auzit foșnetul pașilor Domnului. Drumul spre Emaus al Revelației este însemnat și hotărnicit de piatra scării cerului de la Betel, de piatra lui Samuel de la Eben-Ezer, de piatra dată la o parte de pe mormântul lui Lazăr și de piatra de la mormântul Mântuitorului. Drumul spre Emaus al Revelației este adumbrit de norul de pe Sinai, Tabor și Muntele Măslinilor și luminat de curcubeul legământului, de rugul aprins și de stâlpul cel de foc și transfigurat de limbile de foc ale Rusaliilor.

Drumul spre Emaus al Revelației este străbătut de carul heruvimilor de la Chebar, de carul de foc al sfântului Ilie de dincolo de Iordan și de carul famenului reginei Candachia a Etiopiei din Faptele Apostolilor. Drumul spre Emaus al Revelației trece printre semănăturile creației și tainele inspirației biblice. Drumul spre Emaus al Revelației este scaldat de lumina „Soarelui Dreptății” și arătat de Steaua Nașterii Domnului și de către porumbelul Duhului Sfânt de la Iordan. Drumul spre Emaus al Revelației este scaldat de asemenea de apa râului vieții „limpede cum e cristalul”, care izvorăște din tronul lui Dumnezeu și al Mielului (Apocalipsă 22, 1); adăpat din apa care izvorăște din stânca de la Rafidim și din apa cea vie a cuvântului și harului lui Dumnezeu de la fântâna lui Iacob, devenită a samarinencii. Drumul spre Emaus al Revelației este stropit de lacrimile pocăinței lui David, ale ninivitenilor, ale femeii păcătoase și ale lui Petru de după lepădare. Drumul spre Emaus al Revelației trece prin cortul sfânt și prin templul sfânt; prin cuptorul aprins și prin groapa cu lei din Babilon; prin coliba proorocului Iona de la răsărit de Ninive și cele trei colibe de pe Tabor; pe lângă grămada de gunoi a lui Iov și pe lângă cel căzut între tâlhari; prin Nazaret, Betleem și Betania; prin Areopagul din Atena; prin insula Malta și insula Patmos. Drumul spre Emaus al Revelației este cântat de harfele atârinate în sălcii (Psalmul 136, 2) și apărat de cei doi heruvimi cu sabie de foc vâlvăitoare (Facere 3, 24) și toți cei ce merg pe acest drum sunt străjuți și ocrotiți de îngerii cu care de foc descoperiți ucenicului sfântului Elisei în cetatea Dotan (IV Regi 6, 17).

Pe drumul spre Emaus al Revelației se întrupează, se botează, propovăduiește și săvârșește minuni Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos. Drumul spre Emaus al Revelației este precum drumul Intrării în Ierusalim a Mântuitorului, în Duminica Floriilor. Pe acest drum spre Emaus al Revelației și-au așternut hainele pe cale și protopărinții, și strămoșii, și patriarhii, și dreptii, și regii, și proorocii, și sfinții Apostoli, și sfinții Evangheliști. Pe acest drum spre Emaus al Revelației este așternută haina lui Iosif cea stropită cu sânge de către frații săi, mantia sfântului Ilie lăsată lui Elisei, cămașa cea necusută de mână a Mântuitorului și felonul sfântului Apostol Pavel, lăsat în Troada la Carp (II Timotei 4, 13). Pe acest drum spre Emaus al Revelației îl vedem mergând pe vameșul smerit după ieșirea din templu; pe fecioarele înțelepte cu candelile aprinse și mulțimea cea fără de număr a celor mântuiți, îmbrăcați

în veșminte albe și cu ramuri de finic în mâini (Apocalipsă 7, 9).

Pe drumul spre Emaus al Revelației, Moise își scrie cărțile, Iosua oprește soarele și luna pe cer, David își cântă Psalmii, Solomon își alcătuește Pildele și serafimii din vedenia sfântului prooroc Isaia își cântă Trisaghionul biblic. Pe drumul spre Emaus al Revelației, proorocul Daniel contemplă pe „Cel Vechi de Zile” șezând pe tron (Daniel 7, 9); Iona se roagă din pântecul chitului, iar proorocul Avacum se suie în turnul cel de veghe al contemplației și teologisirii (Avacum 2, 1). Pe drumul spre Emaus al Revelației Petru, Iacob și Ioan contemplă lumina cea necreată a Schimbării la Față de pe muntele Taborului; sfântul Apostol Toma rostește cuvintele: „Domnul meu și Dumnezeu meu!” (Ioan 20, 28); sfântul arhidiacon Ștefan contemplă pe Hrisos Cel Înviat șezând de-a dreapta Tatălui (Faptele Apostolilor 7, 55-56), iar sfântul Apostol Pavel se întâlnește cu Mântuitorul Hristos pe drumul Damascului, fiind răpit apoi la al treilea cer (Faptele Apostolilor 9, 3-6; II Corinteni 12, 2). Pe drumul spre Emaus al Revelației ne întâmpină îngerii patriarhului Iacob la Mahanaim; ne călăuzește stâlpul de foc din pustie; ne trezește îngerul de la Beer-Șeba cu ulciorul cu apă al sfântului Ilie, iar David ne iese în cale cu pâinile punerii înainte de la cortul sfânt, înmulțite de Mântuitorul și împărțite de două ori mulțimilor în pustie.

Drumul spre Emaus al Revelației pare însă a fi exprimat și concentrat cel mai bine în umblarea lui Enoh cu Dumnezeu, vreme de două sute de ani, mai înainte de a fi răpit la cer, la vârsta de trei sute șazeci și cinci de ani (Facere 5, 21-23). Drumul spre Emaus al lui Enoh, străbunicul lui Noe, a durat două sute de ani și necunoscute pentru totdeauna ne vor rămâne cele șazeci de stadii duhovnicești, tainice și mistice ale acestui drum, unic în istoria Revelației biblice, icoană și pildă pentru viața creștină. De aceea, drumul spre Emaus al Revelației se exprimă în viața și istoria Bisericii și se strămută, se împlinește și se actualizează în viața fiecărui creștin în parte, prin credință și rugăciune, Spovedanie și Împărtășanie, frecventarea Bisericii și participarea la Sfânta și dumnezeiască Liturghie, prin iubire și smerenie, prin citirea Sfințelor Scripturi și a Sfinților Părinți și prin fapte bune și milostenie.

De aceea, rugăciunea unică a ucenicilor de la Emaus: „Doamne, rămâi cu noi, căci este spre seară și ziua aproape a trecut!” (Luca 24, 29) ar fi putut fi rostită mai întâi de către dreptul Abel în timpul jertfei sale bineprimite; de către toți patriarhii la un loc și de către fiecare în parte, prin Iacob, în noaptea luptei sale cu îngerul; de către Moise la Marea Roșie și adeseori în pustiu; de către David în prigoniri și războaie; de către cei trei tineri înainte de a fi aruncați în cuptor, de proorocul Daniel pe marginea gropii leilor și de proorocul Iona mai înainte de a fi aruncat în mare; de către sfântul Ioan Botezătorul mai înainte de tăierea capului, de către cei trei sfinți Apostoli pe Tabor și de către sfântul Apostol și Evanghelist Ioan cu capul plecat pe pieptul Mântuitorului la Cina cea de Taină; de către Maica Domnului și sfințele femei mironosițe plângând sub crucea Golgotei și de către sfântul arhidiacon Ștefan mai înainte de uciderea cu pietre; de către sfântul Apostol Iacob mai înainte de a fi ucis cu sabia; de către sfântul Apostol Pavel și Sila mai înainte de a fi aruncați în temnița din Filipi; de către sfinții Apostoli Petru și Pavel mai înainte de martiriul prin răstignirea cu capul în jos și tăierea capului și mai ales de către sfinții ucenici ai Mântuitorului la despărțirea de Domnul, pe Muntele Măslinilor, în Joia Înălțării Sale la cer; intrând să rămână cu ei prin limbile de foc ale Duhului Sfânt de la Rusalii; și cu noi – „în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.” (Matei 28, 20). „Doamne, rămâi cu noi...” nu vor mai trebui să zică doar oile cele de-a dreapta dreptului Judecător!

Drumul spre Emaus al Revelației dumnezeiești, început deodată cu facerea lumii și a omului, se încununează prin revelația Apocalipsei din insula Patmos și se răsfrânge în istoria Bisericii și a lumii până la sfârșitul veacurilor, când, acest drum spre Emaus al Revelației va fi răpit în cele din urmă în norul Parusiei Domnului, precum sfântul prooroc Ilie în carul cel de foc al Duhului Sfânt, ca și toți cei ce vor fi mers neabătut și vor merge statornic pe acest drum sau cale a mântuirii (I Tesaloniceni 4, 17)!

* Închinare revistei „Învierea” de la Timișoara, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de mers statornic, luminat și transfigurat, pe drumul spre Emaus al publicațiilor noastre bisericești, ortodoxe și românești

CUVÂNTUL ÎN PROPOVĂDUIREA ADEVĂRULUI

† PAISIE LUGOJANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei

Omul este ființa care își definește cu adevărat existența în această lume prin cuvânt, întrucât Dumnezeu i-a împărtășit „din puterea Cuvântului Său, pentru ca, fiind ca un fel de umbră a Cuvântului și fiind cuvântător, să se poată menține în fericire, trăind în rai viața cea adevărată, și anume, cea a sfinților”¹.

Întreaga teologie creștină are ca miez al existenței sale Cuvântul. Însă nu orice cuvânt, ci Cuvântul Întrupat, Cuvântul care este viu, este „duh și viață”², comunică și descoperă pe Dumnezeu și lucrarea Sa în istorie, în lume și asupra omului. Hristos Domnul a restaurat cuvântul omenesc pervertit din cauza păcatului, dăruindu-i putere mântuitoare, continuând să ni se dăruiască prin cuvintele Sale până la sfârșitul veacurilor. Slujirea Sa învățătoarească este făcută cunoscută popoarelor prin propovăduirea Apostolilor, care au lăsat mrejele pescărești și, cu mreaja Cuvântului, au vânat în chip minunat peștii cuvântători³.

„Puterea cuvântului este ca o sevă care nutrește”⁴ și rămâne peste veacuri „condeiul” și „sabia” celor care își asumă porunca misiunii și taina propovăduirii. Deși ne aflăm la două milenii distanță de primele veacuri ale propovăduirii creștine, avem responsabilitatea și noi să luăm „coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu”⁵ și să hrănim poporul cel pierdut în deșertul unei epoci marcate de efectele negative ale atâtor curente secularizante și individualiste.

Sfântul Apostol Pavel spune că cine nu are Duhul lui Hristos, nu este al Lui⁶. Însă neamul nostru românesc a arătat în toate împrejurările istoriei că este al lui Hristos, credința adâncă și buna nădejde a străbunilor noștri a

trecut încercările timpului și trebuie să rămână un îndemn sfânt pentru noi de a ne face ecoul credinței lor, de a ne asuma vocația propovăduirii Cuvântului în Duh, care leagă generațiile și le înlesnește trecerea peste determinismele vremurilor.

Aniversăm 25 de ani de neîntreruptă activitate editorială a revistei „Învierea”, un sfert de veac de când, cu binecuvântarea vrednicului de pomenire Mitropolit Nicolae Corneanu și la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel (pe atunci Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei), s-au semănat în slovele tiparului semințele roditoare ale cuvântului care hrănește sufletul și, „întipărirind în conștiința poporului învățăturile, îi întărește toată credința”⁷.

Revista „Învierea” s-a născut în cuptorul fierbinte al lunilor de după decembrie 1989, ca un luminător al conștiințelor creștine ce ieșiseră din întunericul păgân al celor 45 de ani de comunism ateu. Urmând pilda vrednicilor înaintași care au slujit Biserica și cultura, ostenitorii acestei publicații au săvârșit conturarea unei veritabile cronică eparhiale, au adus cititorului bogate pagini de ortodoxie românească și universală, și au arătat că Biserica își asumă cu vrednicie responsabilitatea cuvântului în orice timp.

Aducem acum rugăciune înaintea Tronului Preasfintei Treimi ca, prin lucrarea duhovnicească a cuvântului care zidește, revista „Învierea” să rămână la înălțimea numelui și a misiunii ei, să aducă și de acum înainte ediții pline de lumina Bunei-Vestiri arătată prin lucrarea Bisericii, iar truda redactorilor și a colaboratorilor să dăinuiască în amprenta istoriei drept un model vrednic de urmat și pentru alți ostenitori ai tiparului.

Mulți ani, binecuvântați de Dumnezeu, spre zidirea sufletească a cât mai multor cititori!

1 Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului și despre arătarea Lui nouă în prin trup*, în *Scrieri, Partea I*, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, PSB 15, București, IBBMBOR, 1987, p. 92.

2 Ioan 6, 63.

3 *Acatistul Sfântului Apostol Andrei cel Întâi Chemat*

4 Sf. Maxim Mărturisitorul, *200 de capete despre dragoste*, în *Filocalia*, vol. I, Ed. Universală, New-York, 2001, p. 312-313.

5 *Efesenii* 6, 17.

6 *Romani* 8, 9.

7 Tertulian, *Apologeticum*, XXXIX, 1-11, trad. de Prof. Nicolae Chițescu, în P.S.B. III, IBBMBOR., București, 1981, p. 92.

REDACTORII FOII BISERICEȘTI „ÎNVIEREA”*

Preot dr. IONEL POPESCU
Vicar eparhial la Arhiepiscopia Timișoarei

Banatul, aflat multă vreme sub stăpânire străină și, până în anul 1865, sub jurisdicția unei ierarhii superioare sârbești, a fost nevoit să lupte, foarte mulți ani, pentru emanciparea politică, culturală și pentru instaurarea unei ierarhii autohtone, fapt pentru care nu a putut să pună bazele unor instituții culturale românești, asemănătoare celor din Țara Românească, cum ar fi tipografiile, școlile de Teologie și de cântăreți bisericești și, ca atare, nu a tipărit și difuzat cărți și publicații bisericești.

După înființarea Episcopiei Timișoarei, în anul 1939, episcopul Nicolae Popovici al Oradiei, în calitate de locțiitor de episcop, a luat mai multe măsuri de organizare a eparhiei nou înființate, între care a fost și aceea de înființare a organului bisericesc numit „Buletinul Episcopiei Ortodoxe Române a Timișoarei”.

Odată cu alegerea episcopului titular la Timișoara, în persoana lui Vasile Lăzărescu, fost episcop al Caransebeșului, la 12 iunie 1940 și după instalarea sa oficială, la 25 martie 1941, a fost demarată o activitate intensă de înființare a instituțiilor eparhiale, fără de care eparhia nu și-ar fi putut desfășura activitatea.

În acest context, „Buletinul Sfintei Episcopii ortodoxe române a Timișoarei”, care a apărut între 1 aprilie 1940 și 30 martie 1941, a fost transformat în revistă sub numele de „Biserica Bănățeană”, înlocuită, din anul 1960, de revista „Mitropolia Banatului”, devenită, în 1990, „Altarul Banatului”.

Pe lângă cele două publicații, la eparhia Timișoarei a fost înființată revista „Duh și Adevăr”, organ omiletic, editat între anii 1941-1947, în paginile căruia au publicat materiale omiletice renumiți profesori de Teologie din țară și viitori ierarhi ai Bisericii noastre.¹

Problema înființării unei „foi” a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului (Episcopia Caransebeșului a fost reactivată în anul 1994) s-a pus imediat după zilele fierbinți ale Revoluției din decembrie 1989, începute la Timișoara.

La inițiativa mitropolitului Nicolae Corneanu și a episcopului vicar Daniel Lugojanul, astăzi Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Consiliul Eparhial provizoriu, în ședința sa din 20 martie 1990, a hotărât editarea foii religioase cu denumirea „Învierea”, cuprinzând probleme specifice Bisericii noastre bănățene. Potrivit mărturiei unor participanți la amintita ședință, denumirea noii publicații eparhiale a fost propusă de către episcopul vicar Daniel Lugojanul.

¹ Vasile Muntean et alii, *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei – din 1918 până în zilele noastre*, Ed. „Învierea”, Timișoara, 2014, p. 35.

În primul număr al acestei foi se făcea precizarea că aceasta „se vrea a fi continuatoarea Bisericii Bănățene” și a „Foi Diecezane” care au apărut până în 1948 la Timișoara, respectiv Caransebeș”.

Tot în acest prim material se oferă explicații și cu privire la denumirea noii publicații eparhiale: „... îi zicem „Învierea”, atât pentru rezonanța ce o are în conștiința noastră sculară din morți a Domnului nostru Iisus Hristos, cât și pentru că primul număr se leagă cronologic de praznicul Învierii Domnului”².

Comitetul de redacție al „Învierii” avea următoarea componență: arhiepiscopul și mitropolitul Nicolae, președinte; episcopul vicar Daniel Lugojanul, vicepreședinte; preot Ioan Olariu, redactor; preot Ilie Maier, preot Petru Dorobanțu, preot Vasile Petrica și preot profesor Nicolae Achimescu, membri.

„Învierea” pornea, așadar, la drum coordonată de către doi ierarhi recunoscuți pentru pregătirea teologică de excepție, ambii având o activitate publicistică bogată, extrem de atenți la transformările din Biserică și din societatea românească, posesorii unor cunoștințe temeinice, atât în ce privește istoria Bisericii, cât și cu privire la viața religioasă, culturală și interconfesională, în general.

Ceilalți membri ai primului comitet de redacție: preoții Ilie Maier, vicar administrativ și consilierul cultural Petru Dorobanțu, cărora le revenea răspunderea tipăririi și difuzării foii „Învierea”, aveau, de asemenea, o bogată experiență în administrația bisericească. Vasile Petrica, protopopul Reșiței, se remarcase deja datorită studiilor de doctorat finalizate la Prešov, Slovacia și era cunoscut ca un constant autor de articole publicate în revista „Mitropolia Banatului” și în alte periodice bisericești, iar preotul Nicolae Achimescu, profesor la Seminarul teologic din Caransebeș, absolvise cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din București și, timp de câțiva ani, studiasse Teologia la cunoscuta Universitate din Tübingen, Germania.

Redactorul desemnat al „Învierii” a fost preotul Ioan Olariu (1923-2005), de la parohia Timișoara Iosefin. Nominalizarea unui preot de parohie într-o funcție atât de importantă ar putea părea surprinzătoare, mai ales pentru cei care nu l-au întâlnit, nu au dialogat cu dânsul și, ca atare, nu l-au cunoscut.

Absolvent al „Școlii Normale” din Timișoara (Liceul pedagogic) și al Academiei teologice din Oradea, mutată

² Nicolae, mitropolitul Banatului, *Hristos, învierea și viața noastră*, în rev. „Învierea”, Timișoara, anul I, nr. 1, Duminică, 18 aprilie 1990, p. 1.

la Timișoara din cauza Diktatului de la Viena, Ioan Olariu era nu numai un apreciat duhovnic, foarte iubit de timișoreni, un om înțelept și un predicator de excepție, ci și un preot însetat de lectură, iubitor de carte teologică și laică, mereu în căutare de noi apariții editoriale, devotat misiunii sale și un foarte bun cunoscător al istoriei noastre bisericești³.

Aceste calități, precum și faptul că publicase materiale interesante în revista „Mitropolia Banatului”, l-au recomandat pentru a prelua redactarea foii „Învierea”, desigur, sub coordonarea experimentatului mitropolit Nicolae Corneanu, care era deosebit de activ în câmpul presei bisericești din țară și din afara granițelor țării de aproape cincizeci de ani.

Tot în primul număr al foii noastre, comitetul de redacție a publicat un mesaj cu precizarea că „Învierea” este oferită credincioșilor spre cunoașterea temeinică a cuvântului biblic, dar și a lăsamântului Părinților bisericești...”. Cu privire la numele acestei publicații eparhiale, comitetul de redacție ținea să menționeze că „foaia își poartă numirea și din altarul jertfei Timișoarei, din crezul celor ce mărturiseau: „murim ca să fim liberi” făurindu-se o viață înnoită în toate, căreia Învierea îi dă înțeles”⁴.

După alegerea și întronizarea episcopului-vicar Daniel Lugojanul în demnitatea de mitropolit al Moldovei, funcția de vicepreședinte al comitetului de redacție la foaia „Învierea” a fost desființată. În anul 1991, preotul profesor Nicolae Achimescu s-a transferat la Facultatea de Teologie din Iași, locul său în comitetul de redacție fiind luat de către semnatarul acestor rânduri.

Caseta tehnică a comitetului de redacție apare în „Învierea” până la data de 15 decembrie 1991 (inclusiv), iar după această dată dispare până în anul 1998. În acei ani, „Învierea” l-a avut ca redactor de facto pe Mitropolitul Nicolae Corneanu.

În perioada iulie-octombrie 1998, redactorul „Învierii” a fost preotul Mircea Szilagyi, până atunci profesor de religie la Colegiul Bănățean din Timișoara. Absolvent al Facultății de Teologie din Timișoara, preotul Mircea Szilagyi a urmat și cursul de studii aprofundate intitulat *Pastorație și viață liturgică* la Facultatea de Teologie din București. A fost hirotonit preot pe seama parohiei Românești, jud. Timiș, a funcționat o vreme în administrația eparhială de la Caransebeș, iar din anul 2008 este parohul bisericii Timișoara Ghiroda Nouă. Începând cu 2010 este și conducătorul protopopiatului Timișoara I.

În acest timp comitetul de redacție a avut următorii membri: mitropolitul Nicolae Corneanu, președinte de

onoare; preotul Ilie Maier (vicar administrativ), președinte; pr. prof. Eugen Jurca, pr. Ioan Olariu și pr. Mihai Petrovici.

Între anii 1999-2001 și din octombrie 2004 până în iunie 2005, foaia „Învierea” l-a avut ca redactor pe preotul dr. Adrian Carebia, comitetul de redacție fiind același, până în anul 2000, când au devenit membri protopopul Ioan Bude și preotul Cornel Toma de la parohia Timișoara Fratelia.

Preotul Adrian Carebia este absolvent al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu și doctor în Teologie al Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, din anul 2006. Din anul 2001 îndeplinește funcția de redactor coordonator al revistei mitropolitane „Altarul Banatului”, fiind încadrat și pe postul de preot paroh la parohia Timișoara Ciarda Roșie, unde construiește un nou lăcaș de cult. Adrian Carebia a mai funcționat ca profesor la Liceul teologic ortodox din Timișoara, ca asistent asociat la Facultatea de Teologie din Timișoara și a publicat trei cărți, precum și numeroase articole, recenzii și studii.

Preotul Marius Florescu redactează „Învierea” de la 1 iunie 2001 până în prezent, cu o scurtă întrerupere în perioada octombrie 2004 – iunie 2005, când s-a aflat la studii în străinătate.

Preotul Marius Florescu este absolvent al Facultății de Teologie din Timișoara și a urmat cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, unde a obținut și titlul de doctor în Teologie, la 9 iulie 2013. Din anul 2009 este lector asociat la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, pentru disciplinele: Misiologie, Îndrumări misionare și Ecumenism.

Pe lângă activitatea redacțională, preotul Marius Florescu s-a remarcat prin cărțile publicate, singur sau în colaborare, prin multele articole, recenzii și studii, precum și datorită participării la diferite întruniri, dezbateri și sesiuni de comunicări în țară și peste hotare. O bună parte a activității sale se îndreaptă spre tineri și spre slujirea la altarul catedralei mitropolitane și la cel al mănăstirii Timișeni Șag.

Din anul 2000 încoace, comitetul de redacție a evoluat astfel: mitropolitul Nicolae, președinte de onoare; episcopul vicar Lucian Lugojanul, președinte; preoții Ilie Maier, Ioan Bude, Ioan Olariu și Cornel Toma, membri. În anii următori, din comitetul de redacție au mai făcut parte preoții: Aurel Miculescu, vicar administrativ; Ionel Popescu, consilier eparhial apoi vicar eparhial (din 2009); Zaharia Pereș, consilier cultural și Ștefan Marcu de la parohia Giarmata (din 2015 la parohia Timișoara Aeroport). După alegerea episcopului vicar Lucian Lugojanul în demnitatea de episcop al Caransebeșului, președinte al foii „Învierea” a devenit noul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, Paisie Lugojanul (din anul 2007).

³ Date biografice despre preotul Ioan Olariu, la: preot dr. Ionel Popescu, *Iosefinul ortodox, contribuții monografice*, Ed. „Învierea”, Timișoara, 2012, p. 144-147.

⁴ „Învierea”, nr.1/18 aprilie 1990, p. 2.

În cei douăzeci și cinci de ani de apariție neîntreruptă, „Învierea” a alinat „setea profund religioasă a ortodocșilor români din Mitropolia Banatului”⁵, a ajuns la toate Centrele eparhiale din țară și din afara granițelor țării, la Facultățile de Teologie și la Seminariile teologice, la biblioteci și la abonați din eparhie, din țară, din străinătate și, de bună seamă, la preoți și la parohii.

„Cuvântul Scripturii este așteptat și cerut de un număr tot mai mare de credincioși de toate vârstele. Încercând să răspundem acestor solicitări și nevoi, începând cu Sfintele Paști am inițiat editarea unui ziar intitulat „Învierea”, titlu care aici la Timișoara, are o dublă semnificație: Învierea lui Hristos și învierea națiunii în cel dintâi oraș-martir al României și primul oraș în care tinerii au strigat: „Dumnezeu este cu noi!”, se arată în documentul semnat la 20 mai 1990 de către episcopul vicar Daniel Lugojanul și preotul Petru Dorobanțu, consilier cultural.

Semnale pozitive cu privire la apariția „Învierii” în peisajul presei bisericești din România au venit din partea multor ierarhi, teologi și credincioși. Astfel, mitropolitul Olteniei, Nestor Vornicescu a adresat o scrisoare mitropolitului Nicolae Corneanu, din care cităm: „Am primit cu bucurie primul număr al foii religioase „Învierea” editată de Arhiepiscopia Timișoarei, pentru realizarea căreia într-o frumoasă formă grafică și cu un bogat conținut ziditor de suflete, Vă felicităm călduros”⁶.

Din partea Vicariatului Ortodox Român din Ungaria a fost trimis un act, semnat de preotul vicar Pavel Ardelean, în care se arată că a primit, „cu deosebită bucurie, primele două numere din ÎNVIEREA [...]. Înaltpreasfinția Voastră – scria preotul Ardelean – sunteți singurul ierarh din cadrul Bisericii Ortodoxe Române – Biserica – Mamă, care ne-ați trimis și ne trimiteți toate edițiile apărute în cadrul Arhiepiscopiei, ca să ne îmbogățească biblioteca vicariatului și să le folosească spre zidire sufletească, preoții și credincioșii...”⁷.

5 Arhiva Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Timișoarei, Dosar C/48/1990, actul nr.2131-C/1990

6 *Ibidem*, dosar C/48/1990,, doc. Nr. 1939-C/5 mai 1990.

7 *Ibidem*, doc.2307-C/01 iunie 1990.

Tipărită, la început, într-un tiraj de 5000 de exemplare⁸, „Învierea” s-a confruntat cu probleme de difuzare, întrucât nu toți preoții „au dovedit interes pentru această nouă publicație periodică a eparhiei – inexplicabilă atitudine deoarece nu cu foarte mult timp în urmă unii reclamau necesitatea unui periodic de acest gen –”. Pe de altă parte, referatul consilierului cultural – din care cităm – menționează că și „funcționarul de la Centrul eparhial încredințat cu difuzarea nu și-a îndeplinit cu conștiinciozitate sarcina de serviciu ce îi revenea producând mari întârzieri și restanțe în trimiterea la abonați a fiecărui număr”.

Consiliul Eparhial a analizat referatul secției culturale în ședința din 12 iulie 1990 și a hotărât ca oficiile protopopești să stăruie „pentru găsirea unui număr sporit de abonați la „Învierea”, în timp ce „responsabilul tipografiei va depune mai mult interes și preocupare pentru normalizarea și îmbunătățirea procesului de producție al tipografiei”⁹.

Cu toate greutățile inerente începutului, „Învierea” s-a remarcat rapid ca o publicație bisericească cu apariție bilunară punctuală, având un conținut variat, atractiv și tematică biblică, patristică și istorică, cu știri din viața eparhiei și a Bisericii noastre, cu o foarte interesantă rubrică despre problemele actuale ale societății, ale parohiilor și ale mănăstirilor ș.a.

Cuprinsul bogat al „Învierii” și suplimentele pe care această foaie eparhială le găzduiește de douăzeci și cinci de ani, teologii, preoții și oamenii de cultură care au onorat-o cu materialele lor, dăruirea și priceperea mitropolitului Nicolae, precum și contribuția redactorilor și a comitetului de redacție merită a fi apreciate acum, la un sfert de secol de apariție neîntreruptă, toți cei care, într-un fel sau altul au sprijinit apariția ei, fiind vrednici de aleasa noastră grațitudine și recunoștință.

* Autorul este unul dintre cei mai fideli colaboratori ai revistei *Învierea*, având printre cele mai multe articole în cei 25 de ani ai revistei, n.r.

8 *Ibidem*, doc. Nr.2196-C/12 iulie 1990.

9 *Ibidem*.

MITROPOLITUL NICOLAE CORNEANU ȘI EDITORIALUL REVISTEI „ÎNVIEREA”

Preot conf. univ. dr. NICOLAE MORAR
Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara

Anul 1989 a marcat o cotitură în viața societății românești. Locul totalitarismului a fost luat de anarhismul liberal. Opiniile și ideile dintre cele mai năstrușnice au invadat toate palierele sociale, inclusiv cel religios, „oamenii credinței” debordând adesea de spirit sectar și de generalizări tendențioase.

Conștient de răspunderea pe care o avea în Biserică, vrednicul de pomenire Mitropolit al Banatului Nicolae Corneanu a decis să editeze „foaia” bilunară „Învierea” și să restructureze revista „Mitropolia Banatului”, redându-i și vechiul generic: „Altarul Banatului”¹.

La 15 aprilie 1990 avea să fi apărut primul număr al foii „Învierea”. Și ca orice publicație de ținută, foaia Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului (Eparhia Caransebeșului nu fusese disjunsă la acea vreme în Episcopie de sine stătătoare) prezenta pe prima pagină un editorial semnat de către Nicolae Mitropolitul, cum aveau să se petreacă lucrurile de atunci înainte vreme de un deceniu.

Cum editorialul reprezintă vocea unei instituții și „coloana vertebrală” a unei publicații, redacționalele „Învierii” fac tocmai obiectul analizei pe care o derulăm aici.

Canonul axiologic recomandă ca judecățile de valoare să încununeze finalul unei pledoarii. Față în față cu textul editorialesc al publicației „Învierea”, suntem obligați să răsturnăm logica firească. Și aceasta pentru că articolele de fond ale consacratului ierarh bănățean sunt unele de excepție: abordări aplicate pe subiecte de maximă actualitate și de proximitate pentru cititori, sau cum nota însuși autorul lor „atitudini exemplare față de problemele care privesc Biserica și (pe) credincioșii ei”².

De la ce a plecat acest demers? De la constatarea înaltului prelat că, până în Decembrie 1989, „scrisul unui slujitor al altarului era mai mult decât îngrădit”³,

1 N. Corneanu, *Cuvânt înainte*, în *Pe baricadele presei bisericești*, vol. I, Ed. Învierea, Timișoara, 2000, p. 5.

2 *Idem*.

3 „Până în Decembrie 1989 scrisul unui slujitor al altarului era mai mult decât îngrădit: articolele teologice trebuiau să abordeze doar teme teoretice, evitând relația acestora cu viața credincioșilor, iar articolele cu subiect practic erau obligate să se limiteze exclusiv la patriotism, așa cum era el conceput atunci, la susținerea statului, la apărarea păcii și cam atât. În ciuda multelor dificultăți, deși nu o dată am făcut concesii dictaturii și restricțiilor ei, am încercat să abordez în articolele publicate, sigur, în limitele posibilului, subiecte mai variate, colecția de studii și articole apărute în presa bisericească intitulată *Quo vadis?* constituind un exemplu. Anul apariției sau

Mitropolitul Nicolae optând pentru tratarea unor „subiecte mai variate”. Ce a rezultat? Vârfuri de opinie, mereu situate în prezent, adică autentice, pedagogice și militante și care, așa cum consemna o publicație bucureșteană, se situează uneori la „extrema cea mai îngăduitoare a Ortodoxiei”⁴.

Conștient de faptul că redacționalul doar punctează și nu analizează, cu probitate și seriozitate, luminatul Vlădică a filtrat, mereu, *bunul și viul* din noianul de informații, venite din arii diferite – nu de puține ori mai mult sau puțin controversate – într-o manieră inedită. Totuși, axa în jurul căreia s-a mișcat constant scrisul arhieresc a fost *Biserica și teologia* ei.

Referindu-se la *Biserică*, înțeleptul Mitropolit nota: „Obișnuit, prin Biserică înțelegem așezământul format din preoți și credincioși, menit să continue lucrarea mântuitoare a lui Hristos Domnul în lume. Evident, acest cuvânt se referă și la sfântul locaș în care se oficiază cultul divin public. Vom recunoaște, totuși, că Biserica este mai mult decât atât... (...) Biserica este o realitate vie. Vitalitatea Bisericii este tot atât de evidentă ca și vitalitatea națiunii, de aceea un poate și un trebuie să fie nesocotită. După cum un ins are drept tată neamul și drept mamă țara în care trăiește, evident, vorbind figurat, tot astfel creștinul care dorește să aibă pe Dumnezeu Tată, trebuie să aibă Biserica Mamă”⁵. Continuând, într-un alt editorial: „...păstorul și apărătorul dreptei credințe este întregul trup al Bisericii, adică întregul corp al credincioșilor mireni împreună cu clerul”⁶. (...) De aceea, până azi, Bisericile numite răsăritene se disting prin desăvârșita armonie între preoții slujitori și credincioși, între misiunea unora și rolul celorlalți, fiecare având îndatoriri și drepturi consfințite prin rânduielile canonice tradiționale”⁷.

Altfel zis, nu preoții constituie Biserica, ci ei împreună cu ceea ce numim comunitate extinsă a credincioșilor. Acesta este motivul pentru care autorul articolelor de fond ale „Învierii” a dovedit un interes deosebit pentru „inteligenția” românească, pe care nu a considerat-o a fi o „clasă socială” aparte. Dimpotrivă! A receptat

ieșirii de sub tipar a acestui volum este 1990, dar toate materialele aparțin anilor anteriori”. *Idem*.

4 *Alfa și Omega*, supliment al ziarului *Cotidianul*, nr. 6/1997, p. 7.

5 N. Corneanu, *Biserica, maica noastră*, în *Învierea*, nr. 5/1990, p. 1-2.

6 *Idem*, *Colaborarea dintre cler și mireni*, în *Învierea*, nr. 13/1998, p. 1.

7 *Idem*, *Rolul mirenilor în Biserică*, în *Învierea*, nr. 2/1990, p. 1.

intelectualitatea noastră ca fiind o lume aflată într-un amplu proces de „schimbare la față”, dornică de așezare nu în cer, ci în cerurile neapropiate. „Astăzi – observa Ierarhul – Biserica are trebuință de preoți și intelectuali în adevăratul sens al cuvântului. Nu preoții de formă și nici intelectuali credincioși la suprafață, nu preoții incuți sau intelectualii nepioși, nu clerici semidocti sau preținși oameni de cultură. Atât clericii, cât și intelectualii sunt îndatorați să țină seama de «sensibilitățile» lor, să nu se supere unii pe alții și mai ales să nu-și întoarcă spatele unii altora. În Biserică, între cler și credincioșii intelectuali trebuie să domnească cea mai desăvârșită armonie”⁸.

A conduce implică arta de a convinge pe ceilalți și de a împărți cu ei același cod de a înțelege lucrurile. Așa a înțeles editorialistul „Învierii” relația cu mirenii intelectuali. El a știut că în caz contrar, comportamentul slujitorului Bisericii ar fi îmbrăcat mantia autocratismului scelerat.

Nu baricadarea pe poziții de neconciliat este soluția într-un context misionar atât de delicat ca cel cotidian, ci reevaluarea lucidă a maieuticii aplicate de tradiția eclesială în situații existențiale speciale. Iar dialogul fără accente de suficiență e singurul instrument care poate dezmondaniza o conștiință cotropită parcă iremediabil de iconodulia realului minor. Iată în acest sens, un alt fragment redacțional sugestiv: „În ce mă privește – accentua Arhiepiscopul –, m-aș referi în primul rând la Biserica noastră ortodoxă printre ale cărei obiective, multe, pe care va trebui să nu le scape din vedere este și acela al îmbunătățirii continue a relațiilor cu intelectualii. Spre a ajunge aici nu va fi ușor, mai ales că intelectualii credincioși sunt în același timp și destul de critici. E o caracteristică a lor, de altfel firească, față de care însă noi, oamenii Bisericii, nu avem totdeauna înțelegerea necesară. Învârtoșați în convingerea că ne-am făcut și ne facem datoria, că nimeni nu ne poate găsi niciun cusur, ba mai mult, că ceilalți ar trebui să se corecteze pe ei înșiși înainte de a ne da nouă sfaturi, ratăm orice tendințe de a intra într-un dialog constructiv și astfel rămânem fiecare pe poziții rigide care nu folosesc nici unora, nici altora”⁹.

Nu pot fi trecute neobservate analizele istorico-critice ale Vlădicului condeier. Primul editorial intitulat: „Hristos, învierea și viața noastră” face referiri la modul diferit în care se sărbătorește sfintele Paști de către creștini. Sincronic și diacronic, e conturat esențialul: intrarea într-o devenire regretabilă a ceea ce este ne-devenire!

„Modul în care sărbătorim noi sfintele Paști – scria Arhiepiscopul Nicolae – se deosebește foarte mult de acela al primilor creștini. Deosebirea aceasta provine de pe urma faptului că ziua de prăznuire a creștinilor din vechime se apropia de aceea în care evreii își sărbătoreau și ei Paștile (...) Și astfel unii creștini sărbătoreau Paștile

deodată cu cele ale evreilor, și e vorba de cei din părțile răsăritene, mai precis din Asia Mică, pe când cei din apus le sărbătoreau în duminica următoare”¹⁰.

Continuarea, cu vorbe nelipsite de ironia fină, este de-a dreptul fascinantă – e sinteza unei istorii triste, ai cărei protagoniști, din nefericire, suntem și noi: „Prin veacul al VI-lea – consemna prelatul – creștinii de pretutindeni s-au înțeles totuși să prăznuiască deodată sfintele Paști ca apoi din nou, mai târziu, în 1582, să se despartă. Încă o dată neînțelegerea porni de la episcopul Romei, Grigorie al XIII-lea, care, întemeindu-se pe știința învățaților de atunci, arăta că în calendarul folosit pe acea vreme existau greșeli ce se cereau îndreptate. Grigorie al XIII-lea avea dreptate¹¹, dar cum creștinii deja sfâșiaseră Biserica și cum el însuși hotărâ schimbarea calendarului fără să se pună de acord cu ceilalți frați ai săi, lucrul bun pe care-l făcu, răsăritenii nu l-au primit.

Târziu de tot, în vremea noastră, mulți dintre creștinii ortodocși și-au îndreptat și ei calendarul, noi înșine făcând parte dintre aceștia, dar, în ce privește data Paștilor, am rămas, cei din răsărit, cu o duminică, cei din apus, cu alta. Așa se face că între creștini, precum o știm fiecare, până astăzi, există deosebiri greu de înlăturat, de parcă Hristos însuși „s-ar fi împărțit” (*I Corinteni, 1, 13*)¹².

Sunt, deci, potrivit editorialistului, puncte de recuperat și de valorificat, așa cum sunt, evident, și unele de părăsit fie din arhitectura confesionalismului creștin (cum ar fi cele evocate mai sus), fie din cea a imperialismelor de tot felul. În sensul ultimei idei, e sugestiv articolul de fond al „Învierii” din 15 aprilie 1999.

Intitulat „Război în Europa”, redacționalul prezintă, succint, evenimentele desfășurate atunci în apropierea graniței românești: bombardarea de avioanele N.A.T.O. a teritoriului fostei Iugoslavii (ca reacție la represaliile împotriva locuitorilor provinciei Kosovo), efectele tragice ale conflictului (mii de morți și tot atâția refugiați) și neluarea în seamă a delegației Bisericii Ortodoxe Sârbe în negocierile cu mediatorii comunității internaționale de la Rambouillet (Franța, februarie, 1999).

Ceea ce se detașează din textul evocativ este punctul de vedere exprimat de autor: „Soluția războiului adoptată – nota vigilantul Chiriarh – este regretată de toată lumea. Experiența arată că niciodată războiul, indiferent că a fost drept sau nedrept, de agresiune sau de apărare, n-a rezolvat problemele politice, nici pe cele economice. Se pune întrebarea, care este atitudinea Bisericii în astfel de situații?

¹⁰ Idem, *Hristos, învierea și viața noastră*, în *Învieria*, nr. 1/1990, p. 1.

¹¹ În anul 1582, Grigorie al XIII-lea, Patriarhul Romei, întemeindu-se pe știința vremii a arătat că, în calendarul folosit, existau greșeli ce se cereau îndreptate.

¹² Idem, *Cuvânt înainte*, în *Pe baricadele...*, p. 10-11.

Biserica are menirea de a face parte din societatea globală și, în consecință, ea are dreptul și chiar obligația să se exprime asupra problemei acesteia. Astfel, în cazul în care intervine un război (cum este cel în cazul de față), Biserica nu poate sta indiferentă. Ei îi revine rolul de a susține pacea între națiuni și de a evita conflictele sângeroase în favoarea reglementării pe cale pașnică a tuturor situațiilor de criză¹³.

În sfârșit, un ultim aspect pe care îl semnalăm din perspective abordărilor eclesiale ale publicistului este cel legat de rolul Bisericii Ortodoxe în cadrul mișcării ecumenice.

Sincer atașat ecumenismului, Mitropolitul Nicolae a văzut în mișcarea ecumenică una dintre manifestările esențiale ale celui de-al XX-lea veac, perioadă când Bisericile divizate au început să treacă de la o politică a confruntării la politica reconcilierii în Hristos. Mișcarea ecumenică a permis diferitelor Biserici creștine să se cunoască mai bine și să promoveze curentul de circulație reciprocă a valorilor profesionale. Acesta a fost și motivul ce l-a îngrijorat în momentul apariția crizei fenomenului ecumenic, marcând convingător starea de fapt: „...la originea unor astfel de fenomene se află disocierea dintre Biserica văzută și cea nevăzută, specifică lumii eterodoxe. Este vorba, pe de o parte, de o Biserică spirituală nevăzută, ruptă de Biserica văzută, care favorizează fuga credincioșilor de lume și izolarea lor în turnul de fildeș al pietismului, iar pe de altă parte, de o Biserică văzută, separată de cea spirituală, care determină creștinii să se angajeze în acțiuni sociale și să-L lase în umbră pe Dumnezeu. Dar separația dintre Biserica văzută și cea nevăzută diluează și subminează și caracterul sacramental, și caracterul istoric al Bisericii, fie că se pune accentul pe Biserica nevăzută, fie că se accentuează până la exagerare caracterul sacramental al Bisericii, acesta fiind confundat în cele din urmă cu magia. Biserica e o realitate istorică concretă, sacramentală, relațională și eshatologică. În această lumină, rolul Bisericii nu este acela de a favoriza fuga de lume, nici scufundarea credincioșilor în lume, ci transfigurarea lumii în Hristos¹⁴.

Teologia, adică a doua temă a scrisului chiriarhicesc, a fost văzută drept funcția definitorie a Bisericii, o slujire cu scopul explicării și aprofundării continue a conținutului inepuizabil al dogmelor mântuirii și îndumnezeirii omului.

Între teologia trăită (empirică) sau a sesizării necreatului în interiorul creației și teologia academică, sau a cercetării cu precădere a creatului, a preferat-o pe cea dintâi: „...se știe – sublinia Nicolae Arhierul – că Teologia înseamnă știința despre Dumnezeu și lucrările

Lui; dar nu numai atât, ci și trăirea a ceea ce cunoaștem despre Dumnezeu și voia Lui sfântă. În consecință, «a face Teologie» înseamnă a trăi evlavios în Duhul lui Dumnezeu, în duhul adevărului. Altfel zis, introducând în discuție termenul de evlavie care se referă la punerea în practică a științei despre Dumnezeu, între teologie și evlavie este obligatorie cea mai strânsă legătură, căci într-altfel teologia însăși devine fără sens¹⁵.

Cum teologia e o propunere de inițiere ontologică într-un alt mod de existență, e o transformare euharistică a minții, doxologic și critic, în lumina lui Hristos, ea a fost receptată de către editorialist ca ceva care se petrece în spațiul existenței, nu al gândirii, creând continuu premise pentru noi abordări și neîncetate autodepășiri: „Teologia trebuie să ajungă să transforme pe cei care o studiază – articula Redactorul – în trăitori autentici ai preceptelor evanghelice. Cu alte cuvinte, teologii sunt îndatorați nu doar să vehiculeze «dogme» și principii frumoase dar inutile de vreme ce se opresc la cuvinte, ci să le transpună în viața lor de zi cu zi¹⁶. Iar pentru a fi atins acest deziderat, recomandarea făcută tuturor, nu numai teologilor, a fost următoarea: *mutarea minții la cer*. „Această mutare a minții la cer – glosa lerarhul – este mijlocul cel mai de nădejde pentru a ne putea cândva muta acolo cu toată ființa noastră. Deoarece stricăciunea începe din cugetul nostru, cu cugetarea trebuie să începem a ne îndrepta. Cugetarea neconținută la cele pământești și trupești ne pierde. Cugetarea deasă la cele cerești și duhovnicești ne poate mântui (...) Din cugetările bune vor odrăsli dorințele bune, aceste dorințe se vor preface în fapte bune, repetarea faptelor bune va duce la deprinderile bune și atunci, prin lucrarea harului dumnezeiesc, se va arăta și inima nouă și viața cea nouă¹⁷.

Teologia a fost asumată ca mod în care se manifestă chemarea ce i-a fost adresată omului de a deveni dumnezeu și care se înfăptuiește în Hristos, prin Duhul Sfânt. Așa se face că teologiei teologilor, într-un articol de fond, lerarhul teolog i-a adăugat *religia și teologia poporului*, prin aceasta înțelegând modalitatea în care un neam sau altul și-a impropriat, și-a asimilat o anume credință, îmbinând elemente proprii tradițiilor ancestrale cu învățătura, morala și ritualul religiei îmbrățișate. „Astăzi, – stă scris în redacționalul unui număr al *Învierii* – întregul popor credincios vrea să participe la viața Bisericii și, nu numai că aceasta e voința lui, ci acesta este și interesul Bisericii. (...) «Religia populară» ar fi deci religia nu atât a teologilor, ci a «poporului» care, fără să neglijeze punctele esențiale ale învățăturii evanghelice, le-a altoit pe fondul său propriu elaborând o formă

15 Idem, *Teologie și evlavie*, în *Învierea*, nr. 19/1993, p. 1.

16 Idem, *Vom avea și noi teologie?*, în *Învierea*, nr. 4/1993, p. 1.

17 Idem, *Nașterea Domnului și renașterea noastră*, în *Învierea*, nr. 18/1990, p. 1.

13 Idem, *Război în Europa*, în *Învierea*, nr. 8/1999, p. 2.

14 Idem, *Ecumenismul și situația sa actuală*, în *Învierea*, nr. 22/1997, p. 2.

religioasă mai simplă, mai populară. Acestei «religii populare» îi corespunde o «teologie populară» care, la rândul ei, încearcă să prindă în concepte originale teologia unor grupuri lipsite de teologi și chiar de o teologie ca atare. (...) «Teologia populară» se întemeiază deci pe libera spontaneitate a poporului creator, opusă formulilor greu înțelese ale dogmaticii și liturghiei oficiale. Potrivit concepției promotorilor ei, «teologia populară» ar avea ca obiectiv fundamental să elibereze talentele ascunse, harismele teologice latente și comorile înțelepciunii teologice prezente la toți membrii poporului lui Dumnezeu și aceasta în chiar situația care le este proprie¹⁸.

Așadar, redacționalele nu au operat cu asumarea patetică a realității, ci cu recuperare ei lucidă, iar editorialistul a manifestat mereu o simpatie temperată față de opinii entuziaste, dar nefondate.

Mitropolitul Nicolae a venit în întâmpinarea contemporanului său, orice spirit vigilent descoperind în textele arhieresti problemele lumii care-l absoarbe¹⁹ și, în egală măsură, drumul pe care îl deschide (sau îl păstrează deschis) credința în vertijul veacului²⁰.

18 Idem, *Religia populară*, în *Învierea*, nr. 14/1990, p. 2.

19 M. Florescu, *Opera publicistică a unui ierarh*, în *Vatra*, nr. 11-12/2008, p. 47.

20 M. Maci, *Mărturia atenției*, în *Vatra*, nr. 11-12/2008, p. 74.

Un om al Bisericii a scris despre globalizare, despre terorism cu maximum de responsabilitate și a interpelat cultura și știința, dialogând cu ele în mod manifest, la fel cum o făcea cu Cel de Sus; a fost, în permanență, credincios imperativului clarității, fără să fie, însă, tranșant sau autoritar²¹. Și a procedat în abordările sale apelând la o cantitate și varietate de informații, toate impresionante, pe care, dincolo de faptul că le-a utilizat, le-a și stăpânit aristocratic.

Munca și migala, vocația și erudiția ar putea fi două dintre tușele ce au definit personalitatea Editorialistului „Învierii”. Dincolo de aceste ziceri, e vorba despre mult mai mult decât atât. E în discuție impozanța unui cărturar cu un *dar* indicibil; e vorba despre un suflet străbătut de un fluid misterios ce inundă gândirea, despre un om cu o capacitate aparte de a-și face, în mod natural, interlocutori în intimitatea lui; e vorba despre un îndrăgostit de performanțele perene ale spiritului, despre un *spirit ales*, care a făcut, prin scrisul său, din *his temporibus* o realitate mereu actuală și atrăgătoare. E vorba, în sfârșit, despre un om și o operă care invită la *sympozion*, la un *banchet* unde oaspeții de seamă sunt smerenia și cugetarea, fidelitatea și admirația, simțul critic și tainica profunzime.

21 D. Chetrinescu, *Scritorul*, în *Vatra*, nr. 11-12/2008, p. 101.

REVISTA „ÎNVIEREA” – UN AJUTOR DE NĂDEJDE ÎN VIAȚA PAROHIEI ȘI A MĂNĂSTIRII

Protopop BUJOR PĂCURAR
Protopopiatul Făget

Anul 1989 reprezintă și pentru Biserică, anul redescoperirii libertății de manifestare, anul în care misiunea Bisericii cunoaște noi valențe, slujitorii ei putând ieși dintre zidurile lăcașului de cult, împlinind cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos adresate apostolilor: „Mergând învățați toate neamurile...” (Mt.28,19).

În acest fel, în preajma Crăciunului anului 1989, la posturile de televiziune și radio românești, atâtea câte erau în acea vreme, se puteau auzi colinde sau meditații religioase, se transmiteau slujbe, Biserica găsindu-și un binemeritat rol în societatea românească. Presa scrisă a a celor vremuri începe să fie presărată și cu articole bisericești, ziarele și revistele acelor timpuri publicând materiale cu caracter religios.

Biserica ortodoxă, ieșită din catacombele comunismului, nu putea sta deoparte și profitând de libertatea câștigată cu prețul multor vieți omenești își face simțită prezența, nu numai prin cuvânt, ci și prin scris, apărând astfel noi publicații religioase. Dacă până în 1989 Mitropoliile Patriarhiei Române aveau doar o singură revistă sau cu mici excepții alte publicații (Telegraful Român la Sibiu), după acest an fiecarei mitropolii, arhiepiscopii și episcopii sau chiar fiecarei parohii i s-a deschis posibilitatea de a avea o publicație proprie, prin care să facă misiune.

Așa și Arhiepiscopia Timișoarei, în anul 1990 înființează o nouă revistă care primește numele simbolic „Învierea”. Aceasta a apărut la 15 aprilie, de Sfintele Paști – Ziua Învierii, din anul 1990, la inițiativa Mitropolitului Nicolae Corneanu, un erudit scriitor și un vașnic propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu în Biserica bănățeană. Referindu-se la noua publicație, Mitropolitul Nicolae spunea: „în articole de fond apărute am încercat să iau atitudine față de problemele care privesc Biserica și credincioșii ei. În tot ce am publicat aici, m-am străduit să depășesc stereotipia, exprimând idei și opinii dictate nu de pozițiile așa zise oficiale, ci ascultând mai ales glasul conștiinței”(Pe baricadele presei bisericești, vol.I, pg.6-Editura Învierea, Timișoara 2000).

Primul articol publicat în revista *Învierea* aparține Mitropolitului Nicolae fiind intitulat „Hristos, Învierea și viața noastră” (*Învierea*, anul I, nr.1, 15.04.1990, pg.1), deschizând șirul unor studii publicate ani de-a rândul în prestigioasa revistă.

În cei 25 de ani de apariție neîntreruptă, revista Arhiepiscopiei noastre, a publicat nenumărate articole

și studii care au luminat pe slujitorii altarelor noastre străbune, pe învățăceii în tainele teologiei, dar și pe bunii noștri credincioși care așteaptă fiecare număr al revistei pentru a se hrăni de învățătura creștină, tâlcuită pe înțelesul lor. Vreme de 25 de ani, din două în două săptămâni, revista *Învierea*, în vechiul format și de trei ani în noul format modern, este așteptată atât de preoții noștri cât și de credincioșii Bisericii noastre.

Articolele diversificate au menirea de a-i mulțumi și pe tinerii care aparțin asociațiilor creștine (ASCOR, LTCOR) și pe credincioșii de la Oastea Domnului și pe cei de la Societatea Femeilor Creștin-Ortodoxe, care au dedicate pagini speciale în revistă, unde își pot spune punctul de vedere, dar și pe alți credincioși care colaborează cu această publicație.

Monahii și monahiile din eparhia noastră, și nu numai, au la îndemână în paginile revistei informații interesante despre viața monahală, despre rolul mănăstirilor în Biserica ortodoxă, istoricul unor mănăstiri, iar credincioșii la rândul lor pot cunoaște această latură spirituală a Bisericii noastre.

Iubitorii de poezie au găsit și găsesc în toate aparițiile revistei poezii pe diverse teme, care prin versurile lor dau farmec credinței creștin ortodoxe și fac să vibreze sufletul care devine mai bun, mai aproape de Dumnezeu.

Publicația *Învierea* se dovedește a fi utilă în programul catehetic „Hristos împărtășit copiilor”, unde preoții noștri și profesorii de religie folosesc revista în educația copiilor, unele articole fiind baza tematică a unor lecții, iar poeziile din revistă fiind recitate la diverse concursuri sau serbări ce se desfășoară în biserici la marile praznice. Rezultatele unor concursuri fiind publicate în revistă, precum și unele poezii compuse de cei mai tineri credincioși spre satisfacția acestora și spre luminarea cititorilor.

Cu mijloacele specifice presei scrise, revista *Învierea*, a Arhiepiscopiei Timișoarei, își îndeplinește misiunea și vocația în contextul unei lumi secularizate în care se caută schimbarea valorilor cu nonvalori, într-o lume în care întunericul vrea să ia locul luminii, revista noastră vrând să fie „Lumina care luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o” (Ioan,1,5).

La ceas aniversar, dorim revistei noastre o viață lungă, cu articole scrise de autori luminați, spre preamărirea lui Dumnezeu și mântuirea credincioșilor.

LA CEAS ANIVERSAR: REVISTA „ÎNVIEREA” DIN TIMIȘOARA

Dr. STELIAN GOMBOȘ
Consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte

Țin să mărturisesc faptul că întotdeauna, când am prilejul să citesc ori să răsfoiesc o revistă culturală, bisericească sau duhovnicească mă bucur, deoarece constat că este mult folositoare multora dintre oamenii de cultură, preoții și credincioșii noștri, care sunt cititorii ei!...

Acum, la ceas aniversar, cu prilejul împlinirii a douăzeci și cinci de ani de activitate a acestei renumite și prestigioase publicații bisericești, teologice, spirituale și culturale, multfolositoare, ziditoare de suflet și conștiință autentică, constat și observ cu multă bucurie și mulțumire sufletească că rolul și rostul revistei „Învierea” a Arhiepiscopiei Timișoarei este și acum, acela de a-și continua, pe mai departe, misiunea ei curat apologetică, profund mărturisitoare și autentic propovăduitoare. Sunt convins că, în pofida tuturor greutăților, a piedicilor și a ispitelor acestor vremuri, truditarii acestei reviste nu se vor opri aici ci vor continua să-și dezvolte activitatea lor pe toate planurile, pe acest tărâm publicistic și mediatic, inclusiv prin dezvoltarea site-ului propriu și a Editurii Arhiepiscopiei Timișoarei – Mitropolia Banatului de pildă, și prin publicarea a cât mai multe cărți, de folos spiritual și duhovnicesc pentru cititorii ei și nu numai!...

Întotdeauna, cu fiecare număr, mesajul acestei reviste se înscrie cu prisosință în procesul transfigurărilor și transformărilor duhovnicești, atât de necesare omului contemporan, în goana și în agonia lui prin lume.

Nu vă pot ascunde nestăvilta mea bucurie pentru această generoasă colecție de douăzeci și cinci de ani de activitate editorială și publicistică, de apariție neîntreruptă, fructuoasă, rodnică și prolifică a revistei „Învierea” a Arhiepiscopiei Timișoarei. Ea mi-a descoperit frumusețea unui discurs teologic și spiritual viu, simplu, dinamic, abordabil și accesibil, ce ne cheamă și ne provoacă la o atitudine responsabilă în fața propriei credințe, îndrumați și călăuziți fiind de o atitudine

echilibrată, plină de discernământ și dreaptă socoteală. Marele istoric și savant Nicolae Iorga spunea, afirma undeva că omul rămâne în viitor doar cu ceea ce a putut da sau oferi altora.

Gândindu-mă la acest aforism, am senzația și impresia că toți Părinții redactori și editorialiști ai acestei publicații au fost întotdeauna și în mod permanent conștienți, fiecare în parte, de această vocație a omului, de “dăruitor” pentru cei din jurul său și din neamul său, cel strămoșesc, creștinesc și românesc.

Astăzi, din păcate, modelul și exemplul lor este tot mai greu de cuprins și de asumat ori de însușit în arealul personalității noastre, mult pretențioase și simandicoase. Că nu este totul pierdut ne-o dovedește acest buchet, de acum înmiiat, al numerelor acestei prestigioase reviste pe care sfinții și domniile lor ni le dăruiesc tuturor, spre luare aminte, lucrare și împlinire.

Doresc să apreciez în mod deosebit seriozitatea, competența, realismul, discernământul, hărnicia și dărnicia membrilor care fac parte din acest veritabil colectiv redacțional, de astăzi, fără a-i uita nici pe cei din trecute vremuri. Doresc apoi să-i felicit pentru tot efortul depus în desfășurarea activității lor, cu timp și fără timp, rugându-mă ca Bunul Dumnezeu să le facă parte, în continuare, de mult succes, de mult spor și de multe împliniri duhovnicești.

Iar revistei „Învierea” care a ajuns acum la această cifră rotundă și binecuvântată, în acțiunea și activitatea ei de rostuire a minții și a sufletelor multora dintre noi, cititorii ei fideli și credincioși, îi doresc să aibă parte de viață cât mai lungă, cu mult folos sufletesc și cu mulți cititori. Să se bucure de realizările și împlinirile de până acum, să le cultive și să le înmulțească și să le sporească, pe mai departe, îndeosebi pe cele de ordin duhovnicesc, apologetic - misionar și cultural - cărturăresc!...

AM PARTICIPAT LA ÎNFIINȚAREA FOII „ÎNVIEREA”

Protopop onorific dr. VASILE PETRICA

Reșița

Începând de la Guttenberg, a cărui încununare s-a realizat cu tipărirea *Bibliei* cu litere mobile, din 1455, hârtia tipărită a constituit o fascinație pentru toți cei care au iubit slova încremenită în tipar. Incunabulele care, pe lângă imortalizarea marilor texte ale culturii universale, au germinat în același mod și apariția jurnalistică a problemelor cotidiene. Peste tot cuvântul scris a devenit prioritar, exact și inevitabil. Cultura prin scrierea tipografică s-a răspândit în lume ca o vâlvătaie de nestăpânit. Prin ceea ce spuneau cei bătrâni, „*ținerea de minte*”, nu se mai putea concepe fără tipar.

În Banat, episcopul Ioan Popasu încă din 1865 se străduia să creeze toate premisele pentru o organizare civilizată a Bisericii și să implementeze un învățământ superior la standardele Universităților din Apus, unde a studiat. A organizat tipografie, și în 1886 a scos primul exemplar din „*Foaia Diecezană*”. Se afla în ședință cu membrii consiliului eparhial când i s-a adus primul număr din publicația dorită, așteptată și de mult visată. A luat-o în mână, a scrutat-o îndelung, s-a așezat în genunchi cu toți cei de față și a citit-o până la ultima pagină. S-a bucurat trei ani de lumina ei, și... Acum slobozește...

Dar în 1949 a dispărut din peisajul cultural și bisericesc această publicație din dispoziția purismului comunist. Prin biblioteci parohiale și podurile bisericilor găseam numere disparate, chiar și o colecție, cea de la Ezeriș și am completat cu ele colecția Mitropoliei Banatului, concomitent și pe cea de la Episcopia Caransebeșului.

Gândul însă al tuturor ierarhilor și preoților viza o revistă vie, cu circulație, așa cum se proceda în toate țările civilizate. Comuniștilor le era frică de orice tipăritură și astfel au introdus înfricoșătoarea cenzură, când fiecare pagină se ștampila înainte de a se da așazisul B(un)T(ipar).

Odată cu Revoluția din 1989 această racilă a primitivismului celor fără de Dumnezeu a fost aruncată la coșul de gunoi. Biserica ieșind de sub chingile controlului statului s-a mișcat rapid și temeinic. Pentru Mitropolia Banatului a fost ales în postul de episcop-vicar Preacuviosul Părinte dr. Daniel Ciobotea, fiu al Banatului, cu studii strălucite și cu mari nădejdi în tinerețea Preasfinției Sale. În 4 martie 1990 a fost hirotonit întru episcop și introdus cu un fast deosebit în catedrala din Timișoara. Ca protopop al Reșiței am avut onoarea și bucuria de a sluji și eu în sobor.

În prima ședință a Consiliului Eparhial, dacă îmi amintesc bine, s-a pus în discuție necesitatea înființării unei reviste bisericești la nivelul credincioșilor din Eparhie. Ședința era condusă de mitropolitul Nicolae Corneanu și episcopul-vicar, Preasfințitul Daniel Lugojanul, de față fiind membrii consiliului eparhial și protopopii, printre care mă aflam și eu. S-a hotărât ca revista să fie bilunară. Colegiul de redacție: I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae, președinte; P. S. Episcop-vicar Daniel Lugojanul, vicepreședinte; preot Ioan Olariu, redactor; preot Ilie Maier, preot Petru Dorobanțu, preot Vasile Petrica și pr. prof. Nicolae Achimescu, membri. Primul număr a apărut la 15 aprilie 1990.

Mitropolitul Nicolae Corneanu și-a exprimat dorința ca publicația să poarte denumirea „*Foaia Diecezană*”, iar Preasfințitul Daniel (Patriarhul de azi), a replicat spunând că, întrucât răsturnarea comunismului a pornit din Timișoara, revista ar trebui să se numească „*Învierea*”, pentru că prin jertfa martirilor de aici a înviat speranța și libertatea românilor. În timpul acestor discuții a apărut o delegație de credincioși dintr-o oarecare parohie, care cereau insistent să fie primiți în audiență. A fost delegat să discute cu ei Preasfinția Sa. În acel moment, Mitropolitul Nicolae, referindu-se încă la denumire, a rostit: „*Văd că tinerii privesc altfel lucrurile și este bine.*” Denumirea „*Învierea*” a fost acceptată. Eu personal am fost împotriva pentru ideea cu „*Foaia Diecezană*” din două motive. În primul rând, eram convins că Episcopia de la Caransebeș se va reactiva, ca și gazeta „*Foaia Diecezană*”, și tocmai așa s-au petrecut lucrurile, iar primul ei redactor timp de doi ani și jumătate am fost eu. Termenul „*foaie*” mi s-a părut vetust, deși provine de la latinescul „*folia*”. Din discuțiile purtate cu câțiva intelectuali de frunte am rămas convins că dacă în locul vechii denumiri (Foaia Diecezană) dau o altă denumire se pierde 125 de ani din trecutul revistei bănățene, precum și farmecul istoricului ei. Și am acceptat ideea.

Primul număr al „*Învierii*” a fost fascinant. În mare parte am fost cei care am publicat și în revista „*Mitropolia Banatului*.” Toți eram convinși de necesitatea orientării gazetei spre probleme ce sunt așteptate într-o confruntare a Bisericii cu societatea, tineretul, materialismul, știința și tehnica întrucât orice abordare a acestor teme în timpul comunismului erau obligatorii de a marșa pe linia persiflării și combaterii spiritualității creștine și în context Biserica, anulându-i orice merit în

plan cultural și național, străduindu-se să fie prezentat triumfător doar materialismul istoric.

Preasfinția Sa episcopul-vicar a contribuit cu articolul „Acum toate s-au umplut de lumină”, în care face referire la sensul învierii în contextul actualității: „Pentru că există înviere, eroii martiri ai Timișoarei și ai neamului nostru nu și-au pierdut zadarnic viața: ei stau ca niște făclii vii în fața lui Hristos Cel ce le umple sufletele cu iubirea Sa jertfelnică și eliberatoare”. Preasfinția Sa, episcopul-vicar Daniel a fost ales în 7 iunie 1990 mitropolit al Moldovei și în numărul următor din 15 iunie „Comitetul de redacție”, se exprima astfel: „Alegerea de acum a Preasfințitului dr. Daniel Ciobotea și plecarea dintre noi ne face să trăim un sentiment de regret, iar pe de altă parte și satisfacție că am putut oferi Moldovei și Bisericii Ortodoxe Române un dar prețios pentru un loc de mare cinste”.

Personal am contribuit cu articolul „Iisus și tinerii”. Gazeta apărea bilunar, cu materiale frumoase și atrăgătoare, dar știam că majoritatea corespondenților se axau pe texte cu caracter biblic, liturgic, istoric și mi-a parvenit informația că în acest context există o lipsă de materiale de atitudine, în confruntare cu unele situații sociale și politice. Mi-am adus contribuția la apariția gazetei cu următoarele materiale: „Hrana veșniciei” (an. I, 7/1990), „Ura – iarna sufletului” (an II, 3/1991), „Să ne cinștim eroii” (II, 10), „Învățăminte din cartea naturii” (II, 12), „Fanatismul – expresia răului” (II,

14), „Homo vestitus” (II, 20), „Imperiul fricii și remediile morale” (II, 24), „Credința baptismală” (III, 2/1992), „Apostatul” (III, 6), „Iertarea, corolalul creștinului” (III, 8), „Calomnia, un delict moral” (III, 10), „Evantaiul înțelepciunii” (III, 11), „Malformațiile ereziilor expansive” (III, 17), „Flagelul singurătății” (III, 19), „Tentaculele răului” (III, 22), „Particularități în predarea religiei în școală” (IV, 4/1993), „Teologia pocăinței” (IV, 5), „Plenitudinea adevărului” (IV, 10), „Mărturisire de credință profetică”, (IV, 15), „Mânia sau copilăria sufletului” (IV, 18), „Liturgia copiilor, o iluzie sau un reviriment” (V, 4/1994), „Clasic și modern în limbajul liturgic” (V, 5), „Problematika Duminicii în calendarul pe 1994”, (V, 7).

Paralel cu participarea la „Învierea”, în Reșița mi s-a acordat de către conducerea ziarului „Timpul”, începând cu 21 martie 1990, rubrica „Banatul Ortodox”, a cărei continuitate am asigurat-o până în 1 martie 1995, când am lansat primul număr (Serie nouă, anul I, Nr. 1) din „Foaia Diecezană”, a cărei prezentare i-a nedumerit pe unii întrucât Editura era la Caransebeș, iar redacția în Reșița.

La jubileul gazetei „Învierea”, exprim bucuria că am avut ocazia și plăcerea morală și intelectuală să fac parte din colectivul de redacție și că în cei 25 de ani de apariție a luminat cerul înstelat al culturii duhului creștin și a menținut sus flacăra Ortodoxiei. La mulți ani!

MINIMA PASTORALIA. MESAJ DE FELICITARE ADRESAT REVISTEI „ÎNVIEREA”

Preot dr. VALENTIN BUGARIU

Birda

Revista „Învierea” a Arhiepiscopiei Timișoarei a împlinit anul acesta 25 de ani de apariție neîntreruptă. Acest prilej de aniversare este totodată unul de binecuvântare și bucurie pentru faptul că prin această publicație bisericească ni se împărtășesc noi cunoștințe pentru a forma noi deprinderi pentru slujirea Bisericii bănațene. Ca orice publicație și cea eparhială are un rol de informare și formare continuă. Funcția informativă a acesteia este dublată de alte trei funcții derivate: explicativă, educativ-formativă și normativă, libertatea scriiturii este urmată de responsabilitatea mesajului emis.

Foaia „Învierea” a apărut la 15 aprilie 1990 cu prilejul prăznuirii Paștilor ca buletin eparhial pentru Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, iar după reactivarea Episcopiei Caransebeșului a rămas publicație eparhială doar pentru Timișoara.

De la început foaia s-a identificat cu persoana mitropolitului Nicolae așa cum însuși mărturisește: „Până înainte cu câteva luni, m-am interesat de fiecare număr al «Învierii» unde am asigurat articolul de fond până într-atâta încât un publicist vorbea de «Învierea mitropolitului Nicolae» («Alfa și Omega», supliment al ziarului «Cotidianul», an VI, nr. 6, 1997, p. 7). [...] Limitându-mă la foaia «Învierea», în articolele de fond apărute am încercat să iau atitudine față de problemele care privesc Biserica și credincioșii săi. În tot ce am publicat aici, m-am străduit să depășesc stereotipia, exprimând idei și opinii dictate nu de pozițiile așa-zis oficiale, ci ascultând mai ales de glasul conștiinței.

Din acest punct de vedere autorul articolului din «Alfa și Omega» la care m-am referit puțin mai înainte, vizându-mă că «mă situez la extrema cea mai îngăduitoare a Ortodoxiei». (Mitropolit Nicolae Corneanu, *Pe baricadele presei bisericești*, vol. I, Editura Învierea, Timișoara, 2000, p. 5-6).

Ca editor și cititori revista se mărginește la caracterul unei publicații locale, cel mult regionale, o publicație scrisă de comunitate pentru comunitate în ea oglindindu-se viața bisericească a Eparhiei, cateheza, îndrumările liturgice, chipuri de înaintași, literatură (poezie și proză) religioasă, prezentări bibliografice. Are deci, acest caracter personal.

Revista „Învierea” a Arhiepiscopiei Timișoarei a împlinit anul acesta 25 de ani de apariție neîntreruptă. Acest prilej de aniversare este totodată unul de

binecuvântare și bucurie pentru faptul că prin această publicație bisericească ni se împărtășesc noi cunoștințe pentru a forma noi deprinderi pentru slujirea Bisericii bănațene. Ca orice publicație și cea eparhială are un rol de informare și formare continuă. Funcția informativă a acesteia este dublată de alte trei funcții derivate: explicativă, educativ-formativă și normativă, libertatea scriiturii este urmată de responsabilitatea mesajului emis.

Foaia „Învierea” a apărut la 15 aprilie 1990 cu prilejul prăznuirii Paștilor ca buletin eparhial pentru Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, iar după reactivarea Episcopiei Caransebeșului a rămas publicație eparhială doar pentru Timișoara.

De la început foaia s-a identificat cu persoana mitropolitului Nicolae așa cum însuși mărturisește: „Până înainte cu câteva luni, m-am interesat de fiecare număr al «Învierii» unde am asigurat articolul de fond până într-atâta încât un publicist vorbea de «Învierea mitropolitului Nicolae» («Alfa și Omega», supliment al ziarului «Cotidianul», an VI, nr. 6, 1997, p. 7). [...] Limitându-mă la foaia «Învierea», în articolele de fond apărute am încercat să iau atitudine față de problemele care privesc Biserica și credincioșii săi. În tot ce am publicat aici, m-am străduit să depășesc stereotipia, exprimând idei și opinii dictate nu de pozițiile așa-zis oficiale, ci ascultând mai ales de glasul conștiinței.

Din acest punct de vedere autorul articolului din «Alfa și Omega» la care m-am referit puțin mai înainte, vizându-mă că «mă situez la extrema cea mai îngăduitoare a Ortodoxiei». (Mitropolit Nicolae Corneanu, *Pe baricadele presei bisericești*, vol. I, Editura Învierea, Timișoara, 2000, p. 5-6).

Ca editor și cititori revista se mărginește la caracterul unei publicații locale, cel mult regionale, o publicație scrisă de comunitate pentru comunitate în ea oglindindu-se viața bisericească a Eparhiei, cateheza, îndrumările liturgice, chipuri de înaintași, literatură (poezie și proză) religioasă, prezentări bibliografice. Are deci, acest caracter personal.

Un editor american întărea această convingere spunând: „Din punctul meu de vedere, o comunitate fără un ziar este ca o biserică fără amvon sau fără altar. Îi lipsește ceva – o voce familiară, un sentiment de a fi acasă, o continuitate. Caracterul unui loc este definit și confirmat de ziarul său”. (Jock Lautrer, *Ziarul local. Cum*

să scrii pentru publicația unei comunități, trad. Alina Măriuț, Silvia Chirilă, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 16-17). Totuși, prin autoritatea scrisului ea devine un instrument eficient de propovăduire, pastorație și misiune creștină fiind producătoare de sens și semnificații. (Cf. Sorin Preda, *Jurnalismul cultural și de opinie*, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 11).

De-a lungul timpului revista eparhială a dezvoltat cinci suplimente destinate instituțiilor bisericești (misionare, învățământ, asociație de femei, cateheză parohială), iar Colegiul de redacție a fost condus de ierarhii eparhiei, redactori coordonatori fiind părinții: dr. Adrian Carebia și astăzi dr. Marius Florescu. Membrii acestui colegiu sunt: vicarul administrativ, consilierul cultural, protopopul Timișoarei ș. a.

M-am oprit pentru acest cuvânt de felicitare la contribuțiile pastorale aduse comunității bisericești în climatul de libertate religioasă de după 1989. Însuși titlul este unul profetic care amintește cititorilor de învierea, redeșteptarea la viață, la normalitate.

Colaboratorii fiecărui număr au fost: arhieriei, consilierii eparhiali, profesorii de teologie, protopopii, dar și mireni, între aceștia am reținut fie și în treacăt numele unor profesori, scriitori, publiciști, ziariști și muzicologi: Mircea Șerbănescu, Alexandru Belu, Sergiu Grossu, Simion Dănilă, Alexandru Nemoianu, Eugen Dorcescu, Costion Nicolescu, Marcel Sămânță, Victor Jurca, Doru Popovici și Simona Goicu.

Am grupat aceste contribuții în trei teme majore: „Biserica-maica noastră”; „Noi cerințe pastorale” și „Biserica și mass-media”.

Libertatea religioasă a dat Bisericii puțința de a se organiza în afara slujirii liturgice dezvoltând în afara spațiului sacramental activități educative, misionare și filantropice. „În fine, ca să dăinuiască, un neam are trebuință de o conducere și anumite instituții capabile să asigure traiul în comun, să sprijine, când e cazul, pe cei aflați în nevoi (justiție, spitale, școli etc).

Așadar, Biserica are conducerea ei și anumite orânduiri, așezămintele ei, Sfintele Taine, care fac posibilă transmiterea harului de sus tuturor celor care au nevoie de el. Așadar, întocmai neamului, Biserica este o realitate vie. Vitalitatea Bisericii este tot atât de evidentă ca și vitalitatea națiunii, de aceea nu poate și nu trebuie să fie nesocotită. Biserica este maica noastră...” (Nicolae, Mitropolitul Banatului, „Biserica, maica noastră”, în „Învierea”, an I, nr. 5, 1990, p. 1-2).

A fost îndelung dezbătut raportul dintre Biserica și Stat de la autonomie la simfonia bizantină: „...Se invocă astfel «bunele» legături ale Bisericii cu Statul, nu mai puțin concesiile ierarhiei bisericești în raport cu puterea politică. [...].

Ortodoxia menține relații armonioase cu statul în anumite condiții permite dregătorilor civili să legifereze și în chestiunile bisericești de natură administrativă. [...]

În ce ne privește pe noi, ortodocșii români, am oscilat între sistemul autonomiei și cel al simfoniei, tinzând în mod evident, spre cel de-al doilea”. (Nicolae, Mitropolitul Banatului, „Biserica și statul”, în „Învierea”, an I, nr. 9, 1990, p. 1).

Participarea mirenilor la viața Bisericii este un deziderat fundamental al normalității, fără credincioși nu se poate propovădui, catehiza ori de a dezvolta activități misionare și filantropice. Poporul lui Dumnezeu participă activ la viața liturgică și catehetică, socială. Pentru a argumenta acest lucru, autorul articolului pornește de la învățătura Sfinților Părinți: „Căci în Biserică trebuie să trăim ca într-o casă, adică trebuie să ne găsim cu toții ca și cum ar fi un singur trup, după cum și Botezul este unul, și masa este una, și izvorul este unul, și zidirea este una și Tatăl este unul”. (*Omilia XVIII la II Corinteni*, trad. Teodosie A Ploșteanu, București, 1910, p. 227-138).

Rolul credincioșilor nu este străin de propovăduirea, păstrarea și apărarea dreptei credințe, el este strâns legat de îndeplinirea actelor de cult la care mireni au fost mereu chemați să participe și, în fine, el este organic împreună în conducerea Bisericii. („Rolul mirenilor în Biserică, în „Învierea”, an I, nr. 2, 1990, p. 1). Participarea acestora în cadrul parohiei este una fundamentală, pe jertfelnicia lor stă organismul bisericii locului: „Sunt nenumărate acțiunile prin care laicii pot întări viața religioasă ortodoxă. Participarea regulată la serviciile divine în duminici și sărbători, aducerea darurilor pentru pregătirea Sfintei Euharistii, donațiile materiale pentru construirea și conservarea locașurilor de cult, sprijinirea acțiunilor de ajutorare în duhul dragostei față de semenii în necazuri, iată tot atâtea mijloace de slujire, prin care se întărește și se zidește marele trup al lui Hristos”. (Redacția, „Mireni în Biserică”, în „Învierea”, an XIII, nr. 13 (295), 2002, p. 1).

O formă de misionarism ortodox este Asociația „Oastea Domnului”, constituită și în Eparhia Timișoarei cu largul sprijin al vlădiciei Nicolae: „...Alături de alte forme de «apostolat» mirean precum Frăția Ortodoxă Română, Liga Tineretului Ortodox Român, Asociația Studenților Ortodocși Români, Societatea Femeilor Ortodoxe Române etc, Oastea Domnului oferă mirenilor posibilitatea de a se pune în slujba Bisericii și a idealurilor ei veșnice. Astfel ea «și-a creat forme proprii de trăire și manifestare sufletească și religioasă, și-a creat predicatori, scriitori, compozitori, cântăreți, misionari, colportori, etc». [...]

Din păcate trebuie să recunoaștem cinstit că nu toți ierarhii, preoții, teologii și credincioșii Bisericii au apreciat pozitiv aportul pe care îl pot aduce ostașii la practicarea apostolatului laic de care aminteam puțin mai înainte...”.

(„Oastea Domnului”, în „Învierea”, an IV, nr. 16 (82), 1993, p. 1).

O altă provocare adresată Bisericii a fost predarea religiei în școală. Lipsită de aportul profesorului de religie care stăpânește normele pedagogice și metodologice pentru implementarea lor în cadrul cunoștințelor religioase, a unor manuale, Biserica a găsit resursele de a-L face cunoscut pe Hristos în școală: prezența icoanei lui Iisus Hristos, cu copiii în brațe în toate școlile (prot. Ieremia B. Ghita, „Icoana lui Hristos în școală”, în „Învierea”, an II, nr. 13 (31), 1991, p. 2); slujirea Te-Deum-ului la început de an școlar, icoane, cărți religioase pentru bibliotecile școlare (Sfânta Scriptură, catehisme), organizarea unor activități în afara școlii (festivități la diferite ocazii), construirea de ansambluri corale, aranjarea de excursii. (Nicolae, Mitropolitul Banatului, „Din nou la școală”, în „Învierea”, an III, nr. 18 (60), 1992, p. 1-2).

În fața libertății, Biserica a oferit responsabilitate concretizată în noile preocupări pastorale.

Activitatea socială a Bisericii a început să se dezvolte, chiar dacă aceasta se bucura în timpuri bătrâne de o oarecare tradiție: bolnițe, spitale, școli. În eparhie este binecunoscut rolul femeilor ortodoxe care se implică în activitățile sociale, apoi inițiative eparhiale și parohiale. Activitatea filantropică a început cu slujirea liturgică de care de fapt este legată organic: „Astăzi, din fericire, situația este alta. Biserica se îngrijește să asigure preoți pe lângă fiecare spital care nu numai că oficiază, însoțiți de grupe de mireni, bărbați și femei, tineri și mai puțin tineri, sfintele slujbe publice, mai ales Sfânta Liturghie, dar asistă individual pe toți bolnavii care simt nevoia unei asistențe religioase (rugăciuni, împărtășanie, maslu etc.)...”. (Nicolae, Mitropolitul Banatului, „Biserica și bolnavii”, în „Învierea”, an III, nr. 16 (58), 1992, p. 1-2).

Au fost menționate mai multe articole care pot fi așezate într-o rubrică de sine stătătoare: „Rânduiala în Biserică”. Aici au fost grupate mai multe contribuții care vizează: timpul liturgic, participarea la sfintele slujbe, citirile Sfintei Liturghii, interpretarea Bibliei, cateheza, vizitele pastorale, ținuta preoțească, devieri liturgice ș.a. Ca modele speciale de pastorație sunt amintite: pastorația romilor, a deținuților și a celor aflați în fața trecerii din această viață. Un moment benefic îl reprezintă „Ziua Eroilor” sărbătorită în ziua Înălțării Domnului, acum când rugăciunea se întâlnește cu pomenirea și cântecul patriotic: „Potrivit credinței noastre, cultul eroilor și martirilor neamului se întemeiază pe ideea de nemurire. Așa cum a înviat și s-a înălțat la cer Mântuitorul Hristos, tot astfel eroii nu mor, ci sunt sortiți în veci în preajma Tatălui ceresc care i-a chemat la Sine. [...] Oasele eroilor și martirilor sunt pietrele de temelie ale țării. Mormintele lor sunt tot atâtea altare în fața cărora mergem să le ascultăm șoaptele, să ne mărturisim păcatele și să înnoim

jurămintele și credința în idealul pentru care ei s-au jertfit. [...] Eroii și martirii neamului au murit singuri cu cine luptă pentru dreptate și libertate, luptă pentru Dumnezeu, luptă și apără cultura, limba, legea, neamul și patria”. („Ziua eroilor”, an I, nr. 4, 1990, p. 1).

Relația Biserică și Presă este astăzi una deficitară, când oriunde aruncăm ochii găsim atacuri la adresa Bisericii. În paginile „Învierii” s-a scris despre: nevoia de radio ortodox dar și de o metodă revendicativă și anume, aceea a ieșirii în stradă. Am selectat un răspuns pertinent care se poate da tuturor celor care vorbesc despre o prosperitate materială a Bisericii într-un popor sărac: „În realitate, criza financiară prin care trecem a adus Biserica și multiplele ei anexe în pragul falimentului. Încasările constând din daniile și contribuțiile benevole ale credincioșilor, din vânzarea unora din produsele proprii (lumânări, cărți și publicații, alte obiecte bisericesti), pe de-o parte – cu mici excepții – au rămas la aceleași valori ori, dacă s-au mărit, creșterea n-a atins proporția liberalizării prețurilor; pe de o parte, s-au înjumătățit ori chiar mai mult, proporțional cu diminuarea veniturilor populației.

Această criză financiară a creat instituțiilor bisericesti (eparhii, protopopiate, parohii, așezăminte mănăstirești, școli teologice, etc.) imposibilitatea de a mai avea de unde plăti salariile, cheltuielile gospodărești, impozitele... În ce-i privește pe preoți, mulți i-au învinuit sau îi mai învinuiesc încă pe motiv că ar beneficia de salarii exagerate, dar majoritatea nu-și realizează aceste salarii și aproape că e greu să-ți imaginezi cum se descurcă, mai ales că cei mai mulți – cum e cazul în eparhia noastră – sunt relativi tineri și au familie cu tot ce comportă întreținerea ei. [...] În plus, orice parohie nu poate funcționa normal fără alți salariați, în mod special cântăreți și crâsnici. Mulți împlinesc aceste servicii benevole, dar sunt mulți care au nevoie sau chiar pretind salariu și nu pot fi refuzați. Se adaugă apoi întreținerea bisericii ori capelei, casei parohiale și cimitirului. Cu ce mijloace, din ce resurse? Dacă parohia trebuie acum să-și construiască, repare sau picteze biserica, dacă n-are casă parohială și încearcă să edifice ori să cumpere una, te întrebi din nou cum și cu ce?”. („La cer ridic, Doamne, ochii mei”, în „Învierea”, an II, nr. 24 (41), 1991, p. 1).

Am evidențiat câteva articole care fac referire la viața cotidiană a clericului și mireanului în viața Bisericii. Publicația a fost pentru noi, studenții deveniți între timp profesori de Religie sau preoți la parohie un mijloc de a transmite mesaje ale credinței, adăugând faptul că scrierea unor materiale, ca de altfel meseria de dascăl, întreține în noi și iluzia că încă suntem tineri și utili.

Doresc membrilor Colegiului de redacție noi și noi numere, care să reliefeze năzuințele și împlinirile Bisericii bănățene.

MITROPOLITUL NICOLAE CORNEANU ȘI GRIJA PENTRU „ÎNVIEREA”

Preot dr. MARIUS FLORESCU
Redactor la Arhiepiscopia Timișoarei

Despre Părintele nostru Mitropolit Nicolae Corneanu (1962-2014) s-au scris și sigur se vor mai scrie multe încă și de acum înainte. Căci sunt foarte diversificate aspectele care reies din îndelungata sa arhipăstorie la Timișoara.

Pentru că anul acesta se împlinesc 25 de ani de la înființarea publicației eparhiale *Învierea*, aș dori ca în acest număr omagial, tipărit sub înțeleapta cărmuire a actualului nostru Părinte Mitropolit Ioan, să arăt o parte din preocuparea constantă a Mitropolitului plecat dintre noi pentru apariția în bune condiții grafice și de conținut și mai ales, întotdeauna la timp a publicației *Învierea*. Am păstrat ca pe niște lucruri de preț misivele Înaltpreasfinției Sale trimise cu regularitate la secretariatul Centrului eparhial, din timpul cât am activat ca redactor sub coordonarea sa. Le redau acum pe cele mai sugestive, din dorința de a întări un lucru care deja se știe: cât de importantă era revista *Învierea* pentru Înaltpreasfințitul Mitropolit Nicolae și cât de mult se implica în apariția acestei publicații, pe care a numit-o mereu cu plăcere cu apelativul de *foaie*, chiar și după transformarea acesteia în revistă (2012).

Colaboratorii Înaltpreasfinției Sale de la Centrul eparhial știu că Părintele Mitropolit Nicolae obișnuia să trimită zilnic misive cu diferite îndrumări, însărcinări, convocări, ș.a. La fel făcea și cu cele două publicații bisericești: *Altarul Banatului* și *Învierea*. Misivele pe care eu le-am păstrat nu sunt datate, nu mai pot intui ordinea lor cronologică. Le pot însă sistematiza după felul adresării, mai întâi *Domnului* și apoi *Părintelui*, corespunzătoare pentru perioada de dinainte și de după hirotonia subsemnatului într-un preot.

Le ofer acum în transcriere cititorilor, din dorința de a evoca și în acest fel pe fondatorul publicației noastre eparhiale.

1. Pentru rubrica de informații se va menționa vizita unui grup Pax Christi - Belgia. Sâmbătă 31 august am fost vizitat de un grup de studenți italieni ce urmează la noi cursuri de limba română.

2. Material pentru un număr viitor al *Învierii*

3. După consultare, revista alăturată se va depune la bibliotecă

4. Se va dactilografia cu grijă și se va include într-unul din numerele viitoare ale *Învierii*

5. Regret nedefinitivarea editorialului pentru 1 iunie!

6. Material pentru un eventual comentariu la rubrica *Crâmpeie din cotidian*

7. Alăturat se găsește un material bogat în sugestii pentru *Învierea*.

8. Articolul atașat ar putea intra în numărul de Paști?

9. Nu știi cine a adus aceste poezii. Nu le găsec potrivite pentru *Învierea*.

10. Pentru numărul *Învierii* din 15 noiembrie propun: a. includerea pe pagina 3 a articolului alăturat *Prejudecăți și divergențe*; b. pe pagina 4 dreapta sus cred că ar fi potrivit să scriem despre prof. Jivi, decedat de curând, originar din Chișoda

11. Articolul alăturat se va folosi la *Învierea*

12. Rog să se aibă în vedere această poezie pentru unul din numerele viitoare.

13. În numărul din 1 februarie al *Învierii*, pagina 2, se va insera materialul alăturat, adăugându-i o fotografie a Papei.

14. Regret superficialitatea și întârzierea cu care se întocmesc editorialele de la o vreme!

15. Pentru numărul în care va apare redacționalul despre clonare

16. Posibil subiect și material pentru un redacțional ori și numai pentru rubrica *Crâmpeie din cotidian*

17. Despre copiii din Timoc s-a scris ceva?

18. Pentru rubrica *Crâmpeie din cotidian* (clericii, călugării și drogurile)

19. Materiale pentru *Învierea*. Înainte de imprimare e bine să fie citite

20. Dacă e posibil, să introducem aceste versuri în numărul viitor al *Învierii*

21. Există un material despre Maica Domnului în poezia lui Ion Pilat, pe care noi nu l-am publicat?

22. Autoarea poeziilor e o soră de la mănăstirea Timișeni. Publicarea lor ar fi pentru ea ca un stimulent (se va elimina numerotarea strofelor)

23. Pentru tema unui viitor redacțional al *Învierii*

24. Prin părinții consilieri ar trebui aflat dacă nu sunt și alte informații despre care s-ar cuveni scris. Eu - exemplu - miercuri 20 iulie, de Sf. Ilie, am vizitat parohia Timișoara Il Fabric și am asistat la Sfânta Liturghie

25. Când m-am reîntors de la București și-am trimis comunicatul privitor la ultima sesiune a Sfântului Sinod. Ce ai făcut cu el? Totdeauna asemenea material a fost inclus pe prima pagină a foii. De asemenea, la părintele Maier se găsește un material care ar trebui să apară în *Învierea*.

26. Părintele Ionel Popescu va aduce azi un material pentru pagina 4, dreapta sus, în legătură cu vestitul dirijor de cor bisericesc Gheorghe Dobrean din Caransebeș

27. M-i s-ar părea benefică legătura noastră cu rev. *Ideea creștină*
28. Un lucru făcut la repezeală sare în ochi!
29. N-am înțeles de ce n-ai urmat propunerii de a include materialul prof. Niculescu în numărul cu articolul redacțional referitor la tragedia americană
30. Confirmarea primirii acestui material pentru *Învierea* se va face prin act oficial
31. Comunicatul de presă va intra în numărul viitor al *Învierii*, pe prima pagină, coloana din dreapta. S-a trimis foaia autorului poeziei *Flori, flori* (George Bents). Aș dori să văd scrisoarea oficială.
32. La articolul de față adaugă o poză cu președintele Americii
33. Informația de la pagina 4 privind întâlnirea mea cu *ÎPS Daniel* va fi inclusă și la știrile din *Învierea*. După utilizare, revista se va preda bibliotecii
34. Discutarea controversatei *Învieri* de la malul mării aș dori să n-o comentăm în foaia noastră. La repezeală am alcătuit cele 3 pagini anexate pe care va fi greu să le descifrezi, dar te rog să le și dezvolți dacă poți
35. Pentru numărul *Învierii* din 15 octombrie se impune ca redacționalul să fie dedicat vizitei la Roma și în Italia a P.F. Patriarh Teoctist. Pentru rubrica *Crâmpeie* din cotidian, propun materialul alăturat.
36. Dacă socotești potrivit aș propune pentru următorul număr al *Învierii* un editorial cu tema *Tinerii și credința sau Tinerii și Biserica*. Revista alăturată poate oferi multe sugestii. După ce o consulți te rog să o depui la bibliotecă
37. În numărul *Învierii* aflat în pregătire se va introduce materialul anexat
38. Ar trebui să confirmăm în scris primirea poeziilor
39. Se va dactilografia și introduce în numărul *Învierii* aflat acum în lucru, la pagina 3, în locul celui alt material pregătit
40. Poeziile alăturate aparțin sorei fostului protopop Iancu. În măsura posibilului să le folosim la redactarea *Învierii*
41. Aș dori ca această povestire să intre în numărul viitor al foii
41. Pentru editorial aș propune eforturile Uniunii Europene și ale noastre de integrare a rromilor
42. Material pentru numerele de Paști
43. Redacționalul pentru numărul *Învierii* de Crăciun
44. Propun includerea în *Învierea* a articolului *Cum să ne adresăm*. După copiere revista se va da la bibliotecă
45. Propun reluarea articolului despre *Jinga* în *Învierea*
46. Regret lipsa unui material despre *Revoluție* în ultimul număr al *Învierii*
47. Se va introduce în *Învierea* din 15 februarie. Dacă e posibil să găsim o fotografie cu preotul *Lazăr Magheț* - poate o are păr. cons. *Ionel Popescu*
48. Textul alăturat continuă-l cu cele necesare acum la începutul postului, adăugându-i și o imagine
49. În nr. viitor al *Învierii* propun să-l evocăm la pagina 4 pe preotul *Barbu*. Familia mi-a promis că îmi va trimite biografia sa
50. Articolul despre *N. Lungu* îl vom introduce pe pagina 4 dreapta sus. Celălalt despre muzica bizantină și neobizantină ca redactor îi poți găsi un loc?
51. Alături materialul destinat rubricii *Crâmpeie* din cotidian. Poate fi completat cu imaginea din articolul anexat care rog să-mi fie restituit
52. Oare la știri spunem ceva despre *Muntele Mic*? Fotografia alăturată dacă s-ar putea reproduce, ar fi potrivită
53. Revenind la poeziile *Cristinei Munteanu*, las la latitudinea redactorului alegerea versurilor potrivite
54. Ar trebui să apară în *Învierea*, dar oare cine va putea descifra scrisul?
55. În măsura în care e posibil, acest material ar trebui să apară în numărul care urmează, omițând alt text
56. În buletinul *Viața cultelor*, ultimul număr, ca și în introducerea *Bibliei recente* a *ÎPS Bartolomeu*, ambele aflate la biblioteca noastră, apar multe date privind *Biblia jubiliară* a *Sfântului Sinod*, care e păcat că nu sunt folosite. *Superficialitatea* nu este acceptabilă.
57. Poeziioara alăturată recomand să fie introdusă în *Învierea* aflată în pregătire
58. Dacă îmi aduc bine aminte am dat pentru *Învierea* un articol referitor la prof. *Băcanu*. Să-i atașăm fotografia alăturată, pe care reproducând-o te rog să mi-o restituie la ora 11
59. Poate fi valabil titlul de pe pagina 1: *Întruniri centrale bisericești*? Există întruniri centrale? Nu. Poate exista însă alt titlu: *Întruniri ale forurilor centrale*!
60. Poate găsim și o fotografie cu *păr*. Forga să o atașăm la acest material
61. Tema rromilor ar putea fi subiectul unui editorial al *Învierii*. Vezi volumul meu *Pe baricadele presei bisericești*, vol I, pp. 333-337
62. Poate s-ar găsi cineva care să scrie despre *Cornelia Ștefănescu*, originară din *Caransebeș*. Materialele alăturate rog să mi se restituie
63. Am trimis nu de mult materiale despre *Cornelia Ștefănescu*. Dacă va putea apare ceva în *Învierea* despre ea, adaug alăturat elogiul lui *Niculae Meca*
64. Poate ar merita să scriem și noi în *Învierea* despre *păr*. *Arsenie Boca*
65. *Domnul Mircea Șerbănescu* a trimis paginile alăturate pentru *Învierea*. Oare sunt ele potrivite?
66. Cred că merită să-l cinstim și noi pe *Andrei Șaguna* atât în *Învierea* cât și în *Altarul Banatului*
67. Aici sunt observațiile unui cititor american la foaia noastră *Învierea*
68. N-ar strica să abordăm și noi în *Învierea* problema religiei în școală
69. Alături CD-ul cuprinzând filmul cu reportajul despre *biserica Învierea Domnului din Lugoj*, unde e paroh *Mihai Sidei*
70. Joi 16 iulie am participat la un parastas la *Pădurea verde*, despre care s-ar cuveni menționat în *Învierea*
71. Poți păstra revista alăturată pentru uz propriu

72. Sincer, articolul despre suicid nu-l găsesc potrivit pentru *Învierea*

73. Se va mulțumi în scris doamnei Gabriela Berculean pentru poezia din *Învierea* nr. 6 (384)

74. Problema numelui ce se dă la botez noilor născuți ar putea fi subiectul unui articol în *Învierea*. Poezia doamnei Ania poate fi introdusă într-un număr al *Învierii*. La fel și articolul domnului Gomboș

75. Materiale care pot sugera titluri sau teme pentru *Învierea*

76. Lista abonaților la *Învierea* se va completa cu cele două persoane aici indicate, cărora se va trimite foaia regulat: Dr. Octavian Hoancă și Frau Viorica Huber Rogoz

77. Poate ar fi potrivit să publicăm și noi în *Învierea* cele spuse de P.F. Patriarh Daniel

78. Aici sunt obișnuitele observații ale domnului Pârvulescu din S.U.A. Legat de ce am trimis ieri, se va verifica dacă e sigur decesul preotului Radu din America

79. La paginile 4-5 se găsește un articol care ar putea inspira un articol în *Învierea*

80. Doamna Vera Maria Neagu de la București ne roagă să îi trimitem periodic știri din eparhie pe care să le publice în *Viața cultelor*.

Închei această selectivă corespondență, care se întinde din anul 2001 până aproximativ în anul 2011, după care din pricina neputințelor, venerabilul nostru arhipăstor nu a mai trimis astfel de misive colaboratorilor săi. Chiar și în aceste condiții însă, nu a lipsit implicarea sa în presa bisericească la Timișoara.

Din rândurile redade cu emoție mai sus, consider că trebuie să fie evidențiată preocuparea Înaltpreasfințitului Mitropolit expeditor, pentru tot ceea ce însemna nou și valoros, pentru a fi redat în paginile revistei noastre eparhiale.

VIAȚA PROTOPOPIATULUI DETA OGLINDITĂ ÎN REVISTA „ÎNVIEREA”

Protopop IOAN PRISĂCEAN
Protopopiatul Deta

Aniversarea revistei eparhiale cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existență neîntreruptă este un prilej de bucurie pentru Biserica din Banat. În anii 1990 Biserica a trebuit să iasă din impusul „ghetou” liturgic în arena socialului, iar publicația religioasă a fost atunci și a rămas desigur și astăzi un prilej de binecuvântată propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu. Scrisă deopotrivă pentru clerici și mireni, ea – revista – a scos în relief multe din multiplele activități desfășurate de parohii în cadrul de libertate religioasă de după Revoluția din 1989.

În cele ce vor urma voi puncta succint câteva din realizările parohiilor din protopopiatul Deta sub raport liturgic-pastoral, misionar-cultural, filantropic, și administrativ-gospodăresc, toate acestea consemnate în publicația „Învierea”.

Încep prin a aminti faptul că mitropolitul eparhiei și cei doi episcopi-vicari au fost în protopopiat în diverse ocazii: binecuvântând, târnosind noi biserici, slujind cu prilejul hramurilor mănăstirilor sau la Sfânta Liturghie și Taina Sfântului Maslu. Astfel că din 1990 până în prezent pe raza protopopiatului au fost ctitorite, reparate, consolidate, pictate mai multe biserici, s-au ridicat capele și troițe. În cadrul Căminului – spital de la Ciacova a fost sfințită capela acestui așezământ prin slujirea Preasfințitului episcop-vicar Lucian Lugojanul însoțit de P. On. Părinte protopop Ioan Prisăcean și preotul paroh Tiberiu Nicoli din Ciacova. („Învierea”, an XII, nr. 24 (282), 2001, p. 4). Același ierarh a săvârșit în 25 martie 2005 slujba de târnosire a paraclisului de iarnă al Mănăstirii „Săraca”. („Învierea”, an XVI, nr. 7 (361), 2005, p. 4). Alte slujbe de târnosire au fost săvârșite de Preasfințitul episcop-vicar Paisie Lugojanul la bisericile din Percosova și Moravița (filia Dejan). Slujbe de binecuvântare urmate de Sfânta Liturghie au fost săvârșite în parohiile: Birda (2001) și Obad (2001) apoi Petroman (2006). Pretutindeni arhierul a fost primit și întâmpinat cu credință și bucurie: „...Potrivit datinei, Ierarhul a fost întâmpinat la intrarea în comună. Apoi s-au desfășurat slujba de binecuvântare și sfânta Liturghie arhierască, în cadrul căreia credincioșii au ascultat predica rostită și au primit Sfânta Împărtășanie”. („Învierea”, an XII, nr. 12 (270), 2001, p. 4). Ca urmare a efortului depus mulți dintre preoți au fost distinși cu rangul de „iconom”.

În itinerarul pastoral al ierarhilor a fost inclus prăznuirea hramului mănăstirilor: Săraca, Cebza și Partoș,

vechi vetre de spiritualitate ortodoxă. „Praznicul Schimbării la Față înseamnă pentru mănăstirea Săraca de la Șemlacu Mic, județul Timiș, unul din cele mai vechi așezăminte monahale din Banat, sărbătorirea hramului bisericii mănăstirești. [...] Și în anul acesta slujba liturgică a fost săvârșită de Î. P. S. Mitropolit Nicolae care a rostit cuvântul de învățătură. [...] În ziua de 14 septembrie la praznicul Înălțării Sfintei Cruci așezămintele monahale de la Partoș și Cebza și-au sărbătorit hramul bisericii. În ajunul praznicului Preasfințitul episcop-vicar Lucian Lugojanul a oficiat slujbe de priveghere la mănăstirea Partoș, adresând un cuvânt de învățătură. [...] În ziua praznicului, Preasfinția Sa a oficiat Sfânta Liturghie la mănăstirea Cebza, rostind cuvântul de învățătură și împărtășind pe credincioșii pregătiți să primească Sfânta Euharistie”. („Învierea” an VII, nr. 16 (154), 1996, p. 4; „Învierea”, an XII, nr. 18 (276), 2001, p. 4). Preasfințitul episcop-vicar Paisie Lugojanul a slujit Sfânta Liturghie în mai multe rânduri la mănăstirea Săraca, în cadrul Tainei Sfântului Maslu în parohiile Clopodia și Gherman, ori la Deniile din Postul Mare la Săraca și Percosova.

În latura misionar-culturală de-a lungul timpului au fost organizate mai multe activități inițiate și concretizate de preoții protopopiatului. În primii ani de după Revoluție s-au desfășurat lucrările unui seminar în perioada 21-23 mai 1993 cu tema: „Experiența personală în psihoterapie” la Spitalul de Psihiatrie din Gătaia. „La lucrări pe lângă medici specialiști au participat și preoții: Eugen Jurca, consilier cultural la Centrul Eparhial și Adam Rugaci din Gătaia, care prin intervențiile lor au contribuit la reușita seminarului”. („Învierea”, an IV, nr. 11 (77), 1993, p. 4).

Activitatea corală a cunoscut o înflorire pe teritoriul protopopiatului. În paginile „Învierii” au fost consemnate: participări ale corurilor din Banloc, Gătaia și Jebel la concursuri organizate de Inspectoratul Județean pentru Cultură și Artă, acțiuni misionare realizate prin intermediul corului bisericesc. În anul 1995 la Festivalul „Ion Vidu” desfășurat în perioada 8-10 septembrie în parohia Chizătău au participat 9 coruri între care cele de la Banloc, Gătaia și Jebel. Tot în astfel de concursuri de genul „Cântecele Învierii” Corul bisericesc din Gătaia a participat obținând locuri fruntașe. („Învierea”, an VI, nr. 17 (131), 1995, p. 4; „Învierea”, an XXIII, nr. 9 (531), 2012, p. 4).

Corul bisericesc din Gătaia s-a remarcat prin activități deosebite: răspunsuri date la Sfânta Liturghie arhierască,

realizarea unor schimburi de experiență sau colindarea credincioșilor. În cadrul Liturgiilor arhieresti amintim multiple participări cu prilejul hramului mănăstirii Săraca și a unor parohii (ex. Birda, 2001).

Corul din Gătaia a fost prezent în 23 iulie în biserica parohiei Grădinari din protopopiatul Oravița unde a dat răspunsurile liturgice la Sfânta Liturghie. O reușită a fost și înfrățirea a două coruri bisericesti din două protopopiate ale eparhiei: Corul de la Banloc și cel de la Satchinez: „Duminică, 26 iunie a. c. închinată Tuturor Sfinților, corul bisericesc din parohia Satchinez, protopopiatul Timișoara în frunte cu preotul paroh Alexandru Rusandu și dirijorul Vlada Iutchin s-a deplasat în parohia Banloc din protopopiatul Deta pentru a contribui la întărirea moralului și încrederii enoriașilor acestei parohii în posibilitatea terminării lucrărilor de reconstrucție a bisericii puternic afectată de cutremurul din 1991.

S-au oficiat Sfânta Liturghie de către cei doi preoți: Alexandru Rusandu din Satchinez și Petru Achim din Banloc la care răspunsurile au fost date de corul din Satchinez, urmată de un parastas la care corul din Banloc a dat răspunsurile...” („Învierea”, an VI, nr. 15 (129), 1995, p. 4; „Învierea”, an V, nr. 14 (104), 1994, p. 4). În iarna anului 1997 Corul din Gătaia începând cu data de 7 decembrie și până în preajma Crăciunului au vestit Nașterea în parohiile: Deta, Denta, Banloc, Voiteg, Comorăște și Grădinari. („Învierea”, an VIII, nr. 24 (186), 1997, p. 4).

Cateheza, ca lecție de religie a cunoscut o dezvoltare deosebită prin intermediul programului „Hristos împărtășit copiilor” implementată în mai multe parohii. Au fost consemnate astfel de activități: „În ziua de 12 noiembrie a fost susținută o altă cateheză în biserica parohiei Banloc, protopopiatul Deta, sub coordonarea P. C. Preot Ciprian Boșca. La cateheză au participat grupuri de copii și preoții responsabili cu activitățile catehetice”. („Învierea”, an XVI, nr. 20, (374), nr. 20, 2005, p. 4).

Un mijloc eficient de informare și formare continuă îl reprezintă conferința preoțească. Aflăm dintr-o știre din rubrica „Din viața Bisericii” următoarele: „Pe temeiul celor hotărâte de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prima conferință preoțească din acest an a avut ca temă «Fenomenul migrației în parohii: șanse, probleme și perspective pastorale», desfășurându-se după următorul program: [...] 19 mai, protopopiatul Deta, având delegați din partea Arhiepiscopiei Timișoarei pe Preasfințitul episcop-vicar Lucian Lugojanul și P. On. Părinte Zaharia Pereș, consilier cultural...” („Învierea”, an XVI, nr. 11 (365), 2005, p. 4).

În cadrul culturii religioase amintim de faptul că revista „Învierea” a menționat apariția a două reviste parohiale: „Lumină lină” (2005) la parohia Colonia Gătaia și „Arhanghelul” la Birda: „A apărut nr. 1, an I, 2012, al publicației trimestriale «Arhanghelul», editată de Parohia Ortodoxă Română Birda, prin osârdia P. C. Părinte

paroh dr. Valentin Marian Bugariu, care a ostenit în acest fel și la parohia Colonia Gătaia, unde a fost mai înainte.

Publicația este realizată în condiții grafice bune și cuprinde editorialul – în care sunt expuse motivele apariției unei astfel de publicații la Birda –, de asemenea articole omagiale, poezii, urme din trecut, documentare și rubrici de informații din actualitatea parohială. Felicitări colegiului de redacție, iar publicației, cât mai multe numere”. („Învierea”, an XXIII, nr. 7 (529), 2012, p. 4).

Au fost evidențiate și câteva acțiuni filantropice realizate cu prilejul cutremurului care a zguduit zona Deta în 1991, a inundațiilor din 2005 dar și una originală: oferirea unui teren al parohiei pentru ridicarea unui orfelinat.

Biserica parohială din Banloc grav afectată de cutremur a primit sprijin din partea Centrului Eparhial în valoare de 2.000 lei, din partea credincioșilor din Satchinez, 200.000 toate consemnate în publicația eparhială. O inițiativă exemplară a fost și aceea întreprinsă de Parohia Turda Opișoni (II) din Arhiepiscopia Clujului care în urma inundațiilor din 2005 a ridicat o casă la Sculea : „În acest moment locuința este finalizată fiind cuprinsă din 4 camere (2 parter și 2 mansardă), hol, bucătărie, baie, fiind cea mai modernă locuință din întreaga zonă”. („Învierea”, an XVI, nr. 20 (374), 2005, p. 4).

În efervescența zilelor de libertate de după Revoluție s-au întâlnit chiar apeluri ale preoților parohi, de colaborare între parohie și investitori prin care „îndeamnă pe eventualii sponsori din țară ori străinătate să construiască aici – la Sculea, n.n. – un orfelinat de fete în genul școlilor de menaj de odinioară”. („Învierea”, an II, nr. 17 (35), 1991, p. 4).

Sub raport administrativ-gospodăresc amintesc aici reparațiile, consolidările și bisericile ridicate din nou în protopopiatul Deta. La aceasta se mai adaugă ridicarea unui monument al eroilor în parohia Denta la inițiativa P. C. Părinte paroh Nicolae Miloș, sfințit la 15 august 1995 de către protopopul locului și preotul paroh. („Învierea”, an VI, nr. 17 (131), 1995, p. 4).

Tot aici se rânduiesc și câteva hotărâri administrative ce au vizat alegerea preotului Nicolae Miloș între membrii Consiliului Eparhial și a preotului Ciprian Boșca de la Banloc ca responsabil cu asistența socială în Protopopiat.

În cadrul griii permanente a întreținerii gospodărești a edificiilor parohiale se înscrie și vizita Chiriarhului după cutremurul din 1991: „Dintre parohiile ortodoxe române aflate în zonă cele care au suferit mai mult sunt Banloc, Livezile, Partoș și Ghilad unde casele și bisericile au fost grav atinse. Î. P. S. Mitropolit Nicolae, însoțit de P. On. Părinte Ioan Prisăcean, protopop în Deta, au cercetat situația la fața locului, duminică 14 iulie, când s-au întreținut cu preoții parohi și mai mulți credincioși,

pregătind în același timp măsurile ce se impuneau” („Învierea”, an II, nr. 15 (33), 1991, p. 4).

În cadrul administrației bisericești se rânduiește situația celor intrați în cler. Apar consemnați preoții: George Ridichie Danciu la Ferendia (1995), Ciprian Boșca la Banloc (2004), Dragan Giorgiev la Ferendia (2008). Numiri de stareți: „Astfel la mănăstirea Săraca de la Șemlacu Mic a fost numit stareț Cuviosul Ieromonah Constantin Climent Vântu venit din Episcopia Covasnei și Harghitei”. („Învierea”, an VI, nr. 14 (128), 1995, p. 4). Au fost menționați și preoții trecuți la cele veșnice: Gheorghe Milovan (1991), fost la parohia Pădureni, Gheorghe Râmneanțu din Denta (1994), Trifu Dan (1995) la parohia

Ghilad, prot. Gheorghe Simu (2001) de la Gătaia și Găitin Grecu (2007) la Șipet.

Dincolo de o întreprindere statistică, datele menționate în publicația „Învierea” pot întregii orice demers monografic viitor. În ele se vădesc preocupările slujitorilor altarului în toate activitățile desfășurate pentru slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui. Acum la ceas de sărbătoare doresc, din parte-mi, continuarea editării acestei prestigioase publicații bisericești în care se revelează buna colaborare între ierarhie și credincioși, pentru binele Bisericii și al neamului!

La mulți ani!

2015 – AN JUBILIAR PENTRU PRESA BISERICESCĂ DIN BANAT

MIRCEA-PETRU PASCU
Timișoara

De publicația *Învierea*, mă leagă, multe și frumoase amintiri! ... Din tinerețea mea, Dumnezeu m-a chemat la lucru în ogorul Evangheliei Sale. Eu nu-L cunoșteam, nu știam nimic despre El... M-am născut, am copilărit și am fost învățat, într-un regim ateu... Singurul lucru pe care îl știam despre Dumnezeu era, că El nu există! Iar despre Biserică știam că se ocupă cu „basmă băbești”.

Pe la 21 de ani (sfârșitul anului 1989) am început să-mi pun întrebări existențiale, care au culminat cu dorința aprinsă de a citi Biblia... Nu o aveam și nu știam ce scrie în ea, însă aveam convingerea că mă va ajuta în căutările mele. Pe vremea aceea o Biblie nu era ușor de găsit, am întrebat într-o parte și-n alta, până la urmă un prieten îmi spune că are bunică-sa una. L-am rugat insistent – chiar disperat – să mi-o împrumute. Astfel, am ajuns să țin pentru prima dată, în mâini o Biblie... Curios lucru, când am început să citesc în ea, nu am început cu începutul, cu prima carte a Bibliei, cu Facerea, ci am început cu Evanghelia după Matei și apoi cu tot Noul Testament. Cred că așa a vrut Dumnezeu, mai întâi să-L descopăr pe El, pe Domnul și Mântuitorul meu, Iisus, și abia apoi pe Adam, Cain, Abel, Enoh, Noe, Avraam, Isaac, Iacov, Iosif, Moise, Iosua, Samson, Samuel, David, Solomon și toți ceilalți eroi ai Vechiului Testament... Și cred că a vrut bine, pentru că fără cunoașterea Domnului Iisus, toți ceilalți – pentru mine – nu ar fi reprezentat nimic.

Biblia devenise pâinea mea duhovnicească din care mâncam în fiecare zi, pe săturate. Simțind însă nevoia unei părtașii frășești, a unei comunități care să-L simtă la fel pe Dumnezeu, am început să merg cu regularitate la biserică, la Sfânta Liturghie. Era bine, dar nu după mult timp, o serie de întrebări au început să pună stăpânire pe mine, și nu-mi mai dădeau pace... Toate erau legate de diferența dintre ce găseam scris în Biblie și viața creștinilor ortodocși de zi cu zi... Nu trăiau după Biblie, nu numai mirenii, ci era evident și la unii preoți și la familiile lor... Sigur că pentru puțină mea experiență în viața de credință – aveam un an de când începusem să citesc Biblia – întrebările acestea deveniseră atât de apăsătoare că le făceam tot mai greu față. Neavând pe nimeni care să mă sfătuiască, să mă îndrume, am început să mă îndoiesc de calitatea întregii Biserici, din care făceam parte – Biserica Ortodoxă, evident. Toate întrebările s-au însumat într-o singură întrebare: Cum poate, cum poate o Biserică să fie bună, dacă nu e capabilă să-și îndrume credincioșii după valorile Bibliei. Iar singurul răspuns pe care îl aveam la îndemână era: O astfel de

Biserică nu e bună și nu merită să-ți pierzi vremea prin ea, sau cu ea. Îmi era din ce în ce mai clar că trebuie să-mi schimb Biserica în care m-am născut, cu una care se conduce după valorile Bibliei... și în consecință, cu răbdare am început să caut o astfel de Biserică... Și am găsit nu una, mai multe, erau destule, dar pentru mine apăruse o nouă problemă: nu găseam puterea de a mă rupe de Biserica în care m-am născut. Un lucru atât de simplu – să pleci la altă confesiune, nu era mare lucru – eu nu puteam să-l fac. Mă simțeam legat de Biserica neamului meu, dar aveam nevoie și de Iisus așa cum L-am descoperit, personal, în Biblie – aveam nevoia unui „anturaj” bazat pe Biblie... și mai era și întrebarea: cum a putut dăinui o Biserică 2000 de ani dacă nu e bună...

Îmi era tot mai greu și îmi era tot mai evident faptul că va trebui totuși să iau o hotărâre, să aleg un drum, pe care să merg fără să mai am îndoieli în privința lui...

M-am hotărât ca înainte de a pleca definitiv din Biserica Ortodoxă să stau totuși de vorbă cu cineva „competent”, din cadrul ei. Cum am ales și pe cine?...

În 1990-1991 regizorul Vartan Arachelian, realiza la TVR o emisiune, pe care o urmăream cu mare interes, nu mai rețin cum se numea „*În fața dumneavoastră*” sau „*Cuvântul care zidește*”. Prin intermediul acestei emisiuni am descoperit niște oameni cu totul deosebiți, mi se părea că vin din altă lume, înțelegeam puțin din ce spuneau, dar mă fascina personalitatea lor. (*Doamne în ce beznă am trăit până în Decembrie 1989!*). Așa i-am văzut și auzit pentru prima dată pe pr. Stăniloae, pr. Galeriu, pr. Calciu-Dumitreasa, Richard Wurmbbrand, Petre Țuțea, Corneliu Coposu și alții. Dar dintre toți cel care m-a atras cel mai mult și pe care am dorit neapărat să-l întâlnesc, a fost Mitropolitul Banatului, ÎPS Nicolae Corneanu – Dumnezeu să-l odihnească și să-l primească în fericita Sa Împărăție.

Dorința aceasta nu a fost mică, pentru că miercuri 17 Iulie 1991, pe la prânz, intram pentru prima dată în audiență la părintele Mitropolit, ÎPS Nicolae Corneanu. Retrăiesc și acum, după atâția ani, emoțiile pe care le-am avut atunci. Am mers însă hotărât și încredințat că după această audiență voi ști ce trebuie să fac nu numai cu viața mea, dar mai ales cu veșnicia mea. Am mers hotărât să-i spun părintelui Mitropolit, toate întrebările și frământările mele legate de (ne)oglundirea Bibliei în viața credincioșilor ortodocși, iar în funcție de felul în care mă va primi și-mi va răspunde, voi rămâne sau voi pleca din ortodoxie...

Repet, eram atât de emoționat... și părintele a înțeles situația în care mă aflam, m-a îmbrățișat părintește, m-a invitat să ocup loc, s-a așezat în fața mea și cu un glas cald și pașnic, zâmbind, mi-a spus: „*Vă ascult!*”... Secundele care au urmat au fost parcă interminabile, nu mai știam nici cine sunt nici ce vreau, într-un final m-am adunat și am putut vorbi... M-a ascultat, l-am ascultat, a fost frumos și înalțător pentru mine. Prima mea audiență la Mitropolitul Banatului a durat poate mai bine de o oră. La sfârșit, înainte de a ne ridica, mi-a pus întrebarea care avea să-mi dea sens vieții și să mă țină în Biserica Ortodoxă: „*La Oastea Domnului ați fost?*”. I-am răspuns surprins: „*Nu! N-am auzit de Oastea Domnului, ce este Oastea Domnului?*” Mi-a răspuns foarte sigur, fără prea multe detalii: „*Mergeți sâmbătă la Oastea Domnului, este sărbătoare – Sfântul Ilie – și se face adunare în sala Oastei Domnului de la demisolul Catedralei. Mergeți să vedeți!*”... Și am mers! Și am descoperit că deja făceam parte din Oastea Domnului... Și n-am mai plecat nici din Biserica Ortodoxă și nici din Oastea Domnului!

Următoarea audiență la părintele Mitropolit a fost în calitate de ostaș a Domnului împreună cu alți frați ostași, așa cum au fost și celelalte multe întâlniri, adevărate binecuvântări, pe care le-am avut cu părintele Nicolae, Mitropolitul Banatului.

Îmi cer iertare dacă am plictisit vorbind prea mult despre mine, dar am vrut să subliniez faptul că vrednicul de pomenire, ÎPS Nicolae Corneanu, a fost un apropiat al Oastei Domnului, a sprijinit lucrarea Oastei Domnului cu toată dragostea și cu tot ce a putut. S-a implicat în rezolvarea problemelor apărute – și-n Oastea Domnului – cu tot sufletul, sprijinind din răputeri unitatea și părtășia frățească. A încercat să facă cunoscută Oastea Domnului, vorbind și scriind despre ea și despre înaintașii Oastei Domnului, părintele Iosif Trifa, fratele Traian Dorz, fratele Ioan Marini, și alții. În decursul timpului am fost de multe ori la Înaltpreasfinția Sa, cu subiecte legate de Oastea Domnului, de fiecare dată am găsit același interes și aceeași dragoste părintească. Când era vorba despre Oastea Domnului nu l-am auzit o dată spunând: „Nu!”

Sigur, apariția publicației „Învierea” i se datorează în primul rând părintelui Mitropolit, ÎPS Nicolae. Ani de zile

s-a interesat de fiecare număr al „Învierii”, asigurând articolul de fond. De la primele numere, „Învierea” conținea și „*Rubrica Oastei Domnului*”, în care erau publicate articole despre Oastea Domnului.

În aprilie 1994, se pregătea numărul 99 al „Învierii”. Eram în vizită la părintele Mitropolit, și vorbeam despre Oastea Domnului, despre tezaurul duhovnicesc pe care îl deține, și despre necesitatea unei publicații a Oastei Domnului. Atunci părintele ne-a propus să facem un supliment al „Învierii” dedicat Oastei Domnului din Arhiepiscopia Timișoarei... Și așa a apărut „Stânca Vieții”. În numărul 99 al „Învierii”, în Duminica Învierii Domnului Iisus, în 1 Mai 1994... Pe prima pagină a primului număr, al suplimentului „Stânca Vieții”, în articolul „Misiunea Oastei”, părintele Mitropolit scria: „*De acum înainte, numărului ‘Învierii’ care apare la începutul fiecărei luni, i se va atașa un supliment al Oastei Domnului... Faptul că primul supliment al Oastei din părțile timișene apare de sărbătoarea sfințelor Paști are – mi se pare – un tâlc aparte voină prin aceasta să arate că întocmai lui Iisus pe Care mormântul nu l-a putut ține închis mai mult de trei zile, tot astfel neamul nostru nu va întârzia în umbra morții, ci prin strădaniile Bisericii și a tuturor mădularelor ei, dintre care Oastea Domnului e unul din cele mai de preț, se va trezi la o viață nouă în Hristos și pentru Hristos.*” Au trecut 21 de ani!

Privesc acum cu emoție peste acești ani, peste primul comitet de redacție al „Învierii”, găsesc nume dragi, care mi-au marcat viața și care acum nu mai sunt printre noi: I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae, preot Ioan Olariu, preot Ilie Maier... Domnul să le dea odihnă veșnică!

Mă bucur de ceea ce este astăzi publicația „Învierea”, ce bine-i stă în haina cea nouă!

Am convingerea că prin osteneala părintelui Marius Florescu, redactorul coordonator al „Învierii” și prin îndrumarea și binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale Ioan, Părintele nostru Mitropolit, publicația „Învierea” va duce Lumina cuvântului scris la mii și mii de suflete, încă mulți ani de aici înainte! Așa să ne ajute Dumnezeu! Amin!

SPIRITUALITATEA ORTODOXĂ ȘI REVOLUȚIA TEHNOLOGICĂ

Arhim. conf. univ. dr. TEOFAN MADA
Vicar eparhial la Arhiepiscopia Aradului

Introducere

Se vorbește mult în zilele noastre despre „revoluția tehnologică”, așa cum este văzută de ambele părți, de cei în favoarea ei și de cei care sunt foarte porniți împotriva ei. În domeniul teologiei ortodoxe, însă, există oare cu adevărat vreo diferență esențială între problema veche de secole a tehnologiei și realitatea de astăzi? Am putea vorbi, desigur, despre ultimul secol, cu revoluția industrială și cu toate consecințele ei – sociale, politice, morale, religioase, și așa mai departe. Când oamenii vorbesc despre o nouă eră în istoria umanității, despre a treia revoluție, tehnologică, nu exagerează ei oare amploarea schimbării (care nu poate fi negată) condițiilor în care trăim? Nu ar fi mai realist, în loc să vorbim despre o revoluție, să recunoaștem un proces care a început cu mult înainte de revoluția industrială și a atins punctul culminant în dezvoltările și urmările acesteia? Caracteristica de bază care este nouă, totuși, în tehnologia modernă, este că aceasta folosește lucrurile pe dos. Dacă în timpurile trecute oamenii încercau să folosească știința pentru a-și îmbunătăți stăpânirea asupra naturii, acum aceasta a pătruns în legile cele mai intime ale naturii, fapt ce poate avea rezultate pozitive, dar poate și oferi oportunități teribile și nelimitate pentru intervenția în înseși aceste legi. Și unde ne-ar putea duce această inversiune? La extinderea în continuare a oportunităților respective, sau la restricții voluntare pentru a asigura suveranitatea, demnitatea și supraviețuirea naturii? Din acest motiv, problema nu este, în esență, cea a relației dintre Om și Natură, ci mai degrabă cea a fericirii noastre prin alegerea dintr-o serie nelimitată de posibilități, astfel încât să nu cădem victime ale lucrului propriilor noastre mâini. De ce menționez acest lucru? Deoarece cu îndreptățire ne amintim cuvintele lui Iov: „Struțul e hain cu puii săi, ca și cum n-ar fi ai lui, și nu-i pasă deloc de truda sa zadarnică.” (Iov 39:16). Cu alte cuvinte, era noastră se comportă cu asprime și cu indiferență față de copiii săi, ca și cum nu ar fi ai săi. Iar această atitudine nesăbuită și întâmplătoare reduce orice încercare și orice efort la zero și, în cele din urmă, eșuează. În fine, nu este rolul nostru de a identifica schimbările revoluționare, ci mai degrabă, de a le semnală contemporanilor noștri adevărata menire a tehnologiei și de a propune criteriile teologice și morale ortodoxe.

A. Antropologie și tehnologie

Adam în Paradis era „gol întru simplitate și neștiutor în viață”¹, neîmbrăcat și fără „meserie”. Chemarea sa, ocupația sa esențială era contemplația, observarea lui Dumnezeu, căutată și găsită în paza copacului cunoașterii. Dumnezeu a făcut omul „cultivator al plantelor eterne”², pentru ca prin agricultura în Eden, el să fie ocupat tot timpul cu Dumnezeu. Prin urmare, tehnologia își face apariția după Cădere. Primul fiu al lui Adam (Fac. 4:1-26), Cain, era agricultor; Abel era păstor; amândoi, prin urmare, erau legați de natură. Cel de-al treilea fiu, Enoh, a devenit constructor de orașe. Din ceilalți urmași, Iabal a întemeiat modul de viață nomad. Fratele său, Iubal, a fost inventatorul instrumentelor cu coarde – al psalterionului și al harpei. Tobalcain a fost făurar de unelte de aramă și fier. În fine, fiul lui Set, cel cu frică de Dumnezeu, Enos, credincios numelui lui Dumnezeu, a întemeiat prima congregație publică, instituind astfel cultul lui Dumnezeu, astfel încât toți acești descendenți ai lui Adam orientați spre tehnologie să poată găsi atât un loc, cât și un mijloc de a-L contempla pe Dumnezeu și să lucreze oriunde ar fi mers, până la obținerea stăpânirii asupra pământului. Prin binecuvântările lui Dumnezeu și prin trudă grea, apariția treptată a tehnologiei de la agricultură până la industrializare îi asigură omului oportunitatea de a-și păstra poziția de stăpân al naturii, în pofida Căderii ancestrale. Tehnologia este prilejuită de puterile raționale ale omului și reprezintă un mod de compensare a slăbiciunii sale, în comparație cu animalele, care au suficientă putere pentru a supraviețui, în comparație cu forțele naturii, cu necesitățile vieții³ și așa mai departe. Am putea menționa aici că la vechii înțelepți și în Scriptură nu există nicio diferență între artă și artefacte (tehnologie), care, cu condiția să corespundă firii noastre, nu putea fi străină sau ostilă „frumuseții”. Arta precedă mecanica, căci a fost mai mare nevoie de ea, în timp ce tehnologia s-a dezvoltat nu pentru a sluji celor mai înalte preocupări ale omului, ci cu scopul unei producții și al unui profit sporit. Așadar, în evoluția sa, dacă Omul dorește să fie stăpân, tehnologia în general trebuie să fie păstrată cu grijă într-un anumit cadru logic. Ea nu ar trebui să reprezinte un scop în sine, ci mai degrabă o dispoziție, un mijloc către scop, o cale către

1 Sf. Grigorie Teologul, PG 36, 632C.

2 Ibidem.

3 Sf. Grigorie de Nyssa, PG 44, 140D-144AB.

cele mai profunde legi și elemente nu numai ale pământului, ci și a ceea ce se află deasupra pământului. Căci, după cum afirmă Sf. Grigorie de Nyssa, oamenii au „o postură dreaptă, se ridică spre cer și privesc în sus. La început se observă aceste lucruri și valoarea lor împărătească⁴”.

B. Controlul asupra tehnologiei

Automatizarea din epoca industrială și mai ales tehnologia informației din epoca post-industrială, împreună cu criza ecologică, ridică o singură întrebare: de ce trebuie să fim serviți de tehnologia modernă, care este un idol nesățios, o mașinărie care depășește controlul nostru? De ce trebuie să fie întreaga noastră societate organizată tehnologic? Numai pentru a hrăni această mașinărie? Un distins ierarh rus (Filaret, Mitropolitul Minskului) a dat în vileag, de exemplu, că întreaga producție a enormelor mine de fier avea o singură destinație: de a face noi echipamente miniere pentru aceleași mine! Este normal că progresele rapide în fizica nucleară și în genetică deschid noi orizonturi științifice, dar în același timp ele creează probleme și pericole pentru rasa umană, astfel încât este evidentă nevoia imperativă a unei intervenții morale în domeniul tehnologiei. Îngrijorător este optimismul absurd și „fără grijă” al multor oameni de știință și instituții politice. În opinia lor, dezvoltarea tehnologică conține în sine soluția problemelor pe care le cauzează, prin urmare, ea nu trebuie stăvilită, pentru a permite descoperirea „soluțiilor tehnice” pentru diversele probleme. De exemplu, cine poate exercita controlul într-un regim ideologic, când se caută cu bună știință crearea unui tip de om tehnologic? Cuvintele Sfântului Apostol Pavel se aplică în acest caz: „Și de ce n-am face cele rele, ca să vină cele bune?” (Rom. 3:8).

Există și persoane care, de cealaltă parte, folosind argumente istorice și invocând incapacitatea noastră de a prezice cum vor evolua în viitor invențiile, resping orice intervenție morală. Firește, tehnologia per se, nu este dăunătoare, fiind rodul rațiunii și intelectului Omului, care a fost creat după chipul lui Dumnezeu. Dar când, nestăpânită și nestrunită, ea se precipită spre destinația sa, atunci tehnologia devine luciferică și nu aduce lumină, cu întunecime densă. Pericolul pentru noi este lipsa de responsabilitate în modul în care este administrată și exploatată tehnologia, mod care își are finalitatea în dominarea sufocantă a vieții omenești și în soluționarea problemelor prin mijloace tehnice, fără a ține cont de principiile morale și metafizice. În final, să ascultăm vocea Tradiției noastre Ortodoxe.

C. Poziția Bisericii în ceea ce privește această problemă

Biserica lui Hristos păstrează într-o formă curată Tradiția Ortodoxă, o forță unică, reală, care se inspiră din

4 op. cit.. PG 44, 140D-144AB.

viața și experiența ei, dintr-un izvor nesecat de ascetism și din vocea tezaurului ei de tradiție monastică, care este întotdeauna profundă și vitală. Tradiția monastică poate oferi membrilor Bisericii criterii aplicabile de comportament în ceea ce privește tehnologia. Biserica și monahismul nu au o atitudine ostilă progresului tehnologic. Dimpotrivă, de-a lungul secolelor, călugării s-au dovedit a fi agenți puternici ai invenției științifice și tehnice. În Occidentul medieval, călugării au refăcut civilizația, care fusese distrusă în cursul invaziilor barbare. Mănăstirile au devenit puncte de reper pentru științele naturale, în care s-au dezvoltat matematica, zoologia, chimia, medicina și altele. Cele mai importante invenții din mănăstiri au format bazele industriei. De asemenea, solicitând suprafețe întinse de teren, călugării au creat oportunitatea dezvoltării agricole. Pentru a evita absența de la slujbe a călugărilor, Sf. Atanasie Athonitul, a construit – pe Sfântul Munte – un dispozitiv mecanic de frământat, acționat de boi. Acest instrument, citim în viața sfântului, „era cel mai bun, atât ca atractivitate, cât și ca artă a invenției⁵”. Același lucru se întâmpla în toate teritoriile în care existau mănăstiri ortodoxe. Mănăstirea ortodoxă a viețuit întotdeauna ca o realitate eshatologică și o cunoaștere anticipată a Împărăției Cerurilor, fiind prin urmare și un model de societate organizată cu un mod de viață fidel Evangheliei, adoptând ca valoare esențială demnitatea umană, libertatea și slujirea semenilor. Date fiind acestea, Sfinții Părinți au supus tehnologia în mănăstire la două criterii, după cum remarcă Sfântul Vasile cel Mare, respectiv munca și alegerea aplicațiilor tehnice.

a) Moderația

Având în minte acest criteriu, sunt alese acele aplicații tehnice care să păstreze „pacea și liniștea” vieții din mănăstire, astfel încât să fie evitate atât confortul necuvenit, cât și efortul chinuitor. Scopul nostru trebuie să fie „cumpătarea și simplitatea”. În opinia lui Vasile cel Mare, tehnologia este „necesară în sine pentru viață și asigură multe înlesniri⁶”, cu condiția ca unitatea vieții comunității monahale să fie păstrată netulburată și închinată Domnului. În termeni generali, cuvântul nostru de ordine s-ar cuveni să fie: „Scopul comun trebuie să fie satisfacerea unei trebuințe⁷”. Sfântul Petru Damaschinul adaugă: „Tot ce este în afară de trebuința neapărată, adică tot ce nu ajută la mîntuirea sufletului, sau la viața trupului, i se face piedică celui ce vrea să se mîntuiască⁸”. Desigur că aceste principii nu se aplică numai vieții în mănăstiri. Ele ar trebui să reprezinte linii directoare pentru controlul asupra tehnologiei, ca să nu fim exterminați.

5 *Viața Fericitului Atanasie din Athos I*, 179, Noret, p. 86, 1, 46.

6 PG 31, 1017B.

7 PG 31, 968B.

8 *Filocalia*, vol. III, p. 69, 11. 32-34.

b) Trezvia duhovnicească

Cel mai teribil dușman creat de cultura post-industrială, de cultura tehnologiei informației și a imaginii, este distragerea înșelătoare. Inundați de milioane de imagini și de o sumedenie de diferite situații la televizor și în media, în general, oamenii își pierd liniștea, stăpânirea de sine, puterile de contemplație și de reflecție și se orientează spre exterior, înstrăinându-se de ei înșiși, într-o lume absurdă, insensibilă la imperativele inteligenței lor. Dacă oamenii, mai ales copiii, se uită la televizor 35 de ore pe săptămână, după cum afirmă statisticile, nu le sunt atunci mințile și sufletele amenințate de Scila și Caribda, nu se află între diavol și adâncă mare albastră? (Homer, „Odiseea”, XII, 85)?

Majoritatea credincioșilor Bisericii mărturisesc că nu reușesc să se roage, să se concentreze și să se elibereze de grijile lumești și de furtunile spiritului și ale sufletului, care pun în pericol seriozitatea, echilibrul interior, munca agreabilă, liniștea familială și o viață socială constructivă. Lumea imaginii industriale degenerază într-o adevărată idolatrie. Învățăturile Sfinților Părinți privind trezvia duhovnicească îi înarmează pe oameni pentru a putea stăvili efectele dezastruoase ale societății tehnologice.

„Căci armele luptei noastre ... sunt puternice înaintea lui Dumnezeu, spre dărâmarea întăriturilor” (2 Cor. 10:4), spune Sfântul Apostol Pavel. Trezvia duhovnicească este o protecție pentru orișicine „conținând toate lucrurile bune din această vreme și din cea care va veni”⁹ și „calea ce duce la Împărăție, la cea dinlăuntrul nostru și la cea viitoare”¹⁰. Trezvia duhovnicească nu este prerogativa exclusivă a celor angajați activ în contemplație. Ea este pentru toți cei care în mod conștient „se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi deplin de ea” (1 Cor. 7:31).

În era industrială, oamenii au devenit consumatori și sclavii lucrurilor produse. În societatea post-industrială, ei devin de asemenea consumatori și sclavii imaginilor și ai informațiilor care le umplu viețile. Cumpătarea și trezvia duhovnicească sunt, pentru toți cei care intră în lume, arme pregătite de experiența vieții monastice și a Tradiției Ortodoxe în general, care abolesc robia umanității și ne păstrează sănătatea și suveranitatea în calitate de copii ai lui Dumnezeu.

⁹ Cf. Isichie Sinaitul, PG 93, 1481A.

¹⁰ Filotei Sinaitul, *Filocalia* vol. II, p. 275.

BĂNĂȚENII ȘI CULTURA MASELOR, ÎN TRECUT

Preot ZAHARIA PEREȘ
Consilier eparhial la Arhiepiscopia Timișoarei

Se spune că înainte de a pleca la Geneva sau în alte orașe apusene, în misiunile sale diplomatice, Nicolae Titulescu făcea o escală la Timișoara pentru a intra astfel în mediul occidental, căci „Mica Vienă” de pe Bega era considerată exponent al civilizației europene în mai mare măsură decât „Micul Paris”. Cu această viziune le-a plăcut să se încante, deopotrivă, bănățenii și vizitatorii orașului-grădina.

Într-adevăr, mai mulți autori fac referiri la spiritul european al locurilor, motivat istoric și geografic, dar și psiho-social. Habitatul e un posibil prim argument, dar și evoluția economică, tehnică, etc.

Orizontul european e sesizabil, deopotrivă, în destinul individual și în cel colectiv al locuitorilor Banatului. Ar trebui citate, mai întâi, personalități ale culturii medievale, de talia lui Halici, apoi multe altele de mai târziu.

Lingvistul Paul Iorgovici este primul român care face o călătorie în Anglia, înțelegând de acolo – ca și din revoluția franceză din 1789 – ce era de înțeles pentru sine și pentru alții. Mulți bănățeni studiază sau desfășoară activități importante la Viena, Budapesta, Iași, București, etc. (Eftimie Murgu – învățător al lui Bălcescu, Damaschin Bojincă – ministrul lui Cuza), pendulând între Europa Centrală și Răsăriteană, între Occident și Balcani, fiind prezențe spirituale marcante ale epocii lor.

Structurile administrative din cadrele Imperiului austriac și apoi austro-ungar, serviciile militare și războaiele (cele de la cumpăna secolelor XVIII-XIX, care au schimbat fața continentului și istoria modernă), călătoriile de diferite forme, cărțile și presa îngăduiau vaste contacte și, ca atare, un larg orizont științific-cultural. Cronicarul Nicolae Stoica de Hațeg notează undeva: „Iar părinții noștri, unchi, veri, neamuri ce-au fost în sus, în feldsoldați, ei nu numai că Estraiul, Baieru, Țara nemțească, Niderlandu, apa Rainii, Svaițu, toată Italia, ce și Franța le-au văzut și cu mult ne-au întrecut”.

Astfel, pe lângă contactele de acasă cu numeroasele populații stabilite aici (germani, sârbi, unguri, evrei, bulgari, cehi, slovaci, țigani, ucraineni, spanioli, francezi, etc.), călătoriile reale și imaginare făceau, mai întâi, posibile cunoștințe lingvistice mai mari, de unde poliglotismul ca formulă de existență a bănățenilor, de unde observatul lor spirit tolerant și confratern mai accentuat decât în alte părți. Într-o revistă serioasă se semnalează cazul unui căruțaș din Banat care cunoștea

limbile română, germană, rusă, italiană, turcă și latină. Cazul nu pare să fi fost izolat, dată fiind pestrița geografie lingvistică a regiunii. De aceea, din cele 380 de publicații periodice date de N. Ilieșiu ca tipărite în perioada interbelică în Timișoara, foarte multe erau tipărite în limbile germană, maghiară, sârbă, bulgară, esperantă, etc., unele din ele bi – sau trilingve. Chiar în revista „Banatul”, una din primele izbânzi ale presei literare, literatura este tipărită trilingv¹.

Banatul își fixează printre cele dintâi trăsături culturale pe cea a orizontalității, cum îi plăcea să susțină regretatului cercetător Petru Oalld, deci a largului ei caracter de masă. Cum însuși Călinescu spunea metaforic prin raportarea solistului la cor; aici sunt mai importanți coriștii sau mai corect, solidaritatea colectivă? Un simplu citat aparținând lui Petru Oalld accentuează aceste dimensiuni:

„Direcțiile de dezvoltare a procesului de asimilare a culturii în Banat au fost altele decât în restul țării. Aș zice că în timp ce în celelalte regiuni cultura a cunoscut o asimilare, o dezvoltare pe verticală, în Banat cultura s-a dezvoltat pe orizontală”. Cu alte cuvinte, în Banat, cultura devine un fenomen de masă, iradiază orizontal, în mase, spre deosebire de alte regiuni în care se constată tendințe de cristalizare, de singularizare a eforturilor creatoare, de impunere a unor personalități. În Banat am putea spune că personalitățile se dizolvă în mase, se confundă cu acestea. Sunt numeroase mărturiile vremii care atestă aceste dimensiuni de masă ale culturii bănățene. Școala confesională, teatrul de amatori, mișcarea corală, bibliotecile publice, etc. au cunoscut o dezvoltare cum nu se poate proba în alte părți ale țării. <<Mișcarea aceasta culturală s-au pornit în Banat>>, - scria <<Familia>> în 1883. În Banat procentul știutorilor de carte a fost, se pare, cel mai ridicat. Tot aici s-au creat primele și cele mai numeroase coruri țărănești și muncitorești. În satele și orașele bănățene s-au organizat cele mai multe spectacole de teatru, întrecând alte zone culturale de veche tradiție, ca Sibiul/și Brașovul. În 1899 Iosif Vulcan spunea că <<plugariul nostru din Banat ne-a creat temelia teatrului național>>. Nu este întâmplător nici faptul că în Banat a apărut un fenomen unic în cultura românească: o puternică pleiadă de scriitori și publiciști țărani, ziare și reviste scrise de ei înșiși, apoi numeroși

¹ Gheorghe Jurma, *Descoperirea Banatului*, Reșița, Edit. Timpul, 1994, pp.26-27.

compozitori și dirijori țărani, cu un stil propriu, specific, după părerea specialiștilor. Dintre țărani bănățeni s-au ridicat și ingenioși inventatori și inovatori, posesori de brevete oficiale. Așadar, în timp ce în alte regiuni ale țării eforturile culturale s-au direcționat spre crearea personalităților, în Banat lipsa acestora s-a compensat prin ridicarea maselor la cultură².

Celebrul articol al lui Lucian Blaga, intitulat <Barocul etnografiei românești>, coordonatele stilului bănățean, matricea sa stilistică. „Cultura Banatului e neapărat o cultură etnografică, anonimă, populară” – afirmă tranșant poetul-filosof. Autorul plasează, sub acest semn însăși cultura intelectuală și interesul etnografic al personalităților creatoare, citând în acest sens nu numai corurile și fanfarele, ci și creațiile lui Victor Vlad Delamarina sau Sabin Drăgoi. De altfel, într-un alt articol, publicat în aceeași revistă („Banatul”), Blaga se referă la A. C. Popovici, „europeanul bănățean”, prin aceeași grilă, conchizând: „Interesul etnografic și dragostea de folclor, aproape hipertrofic crescute, sunt o trăsătură caracteristică a scriitorilor și compozitorilor bănățeni”³.

Folosirea resurselor lingvistice și stilistice ale graiului local de către Victor Vlad Delamarina și alți poeți bănățeni din secolele XIX-XX a impus literatura dialectală drept coordonată a specificului bănățean.

Un fenomen în jurul căruia s-a făcut multă vâlvă este cel al țărănilor scriitori, ziariști, compozitori, inventatori. Camil Petrescu a fost cel dintâi care a semnalat cu un ochi obiectiv exterior acest fenomen, încă în 1921: „Este

un lucru neîndoios că dintre toți țărani români de pretutindeni, bănățenii sunt cei mai citați și mai cunoscători de carte.

Aici, în Banat, se desfășeau cu sutele și miile revistele românești și broșurile diferitelor biblioteci. Dar nu numai atât. Țărănimea bănățeană dă dovadă de un extraordinar simț artistic.

Nu vorbim numai de arta casnică, ci mai ales ne gândim la talentul cu care cei mai mulți dintre ei joacă piese de teatru de ai crede, de multe ori, că ai în fața ta actori adevărați. Nu mai vorbim, de asemenea, de atâtea coruri – căci nu este sat care să nu aibă un cor sau două, dirijate de multe ori chiar de țărani înșiși. Ba, cele mai multe sate au și fanfară proprie, de te fac să te mândrești că ești român.

Ceea ce vrem să știe cititorii noștri este marele număr de scriitori țărani pe care îl dau satele bănățene. Am auzit, de multe ori, poeți de aceștia de țară declamând, la diferite ocazii, poezii întregi compuse de dânsii. Banatul, care tot el e <<fruncea>>, are nu numai compozitori țărani, dar și țărani ziariști, țărani scriitori⁴.

Fără îndoială, acestea au reprezentat o parte însemnată din mijloacele folosite în lupta intensă dusă de românii bănățeni pentru dobândirea drepturilor sociale și politice legitime în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea.

² Ibidem, pp. 28-30.

³ Ibidem, p. 31.

⁴ Ibidem, pp. 32-34.

CÂTEVA SCRISORI DE LA FILOSOFUL CONSTANTIN NOICA

Preot prof. dr. VASILE MUNTEAN
Lugoj

În 2012, am publicat la Caransebeș, în volumul propriu „Scrieri teologice și istorice” (pp.192-198), un medalion în care arătăm că regretatul și marele gânditor, călugărit înainte de a trece la Domnul, era familiarizat cu teologia într-o măsură apreciabilă. În articolul de față, să-mi fie îngăduit a reproduce textele celor trei scrisori primite de smerenia mea de la cel ce a slujit cultura românească cu nespuz zel, de la cel care a fost coleg de liceu cu dascălul meu, profesorul de pioasă amintire Alexandru Elian. Precizez că nu public aceste texte pentru o satisfacție personală (eu sunt modest din fire), ci pentru a vedea și cititorii prețuitei publicații „Învierea” cât de mult era preocupat un filosof român de destinul teologiei și Bisericii noastre, într-o epocă numită și „orizonturile roșii”.

Prima scrisoare, datată Păltiniș, 19.XII.1985, mi-a parvenit după ce i-am trimis viitorului expeditor un articol privind „Iconoclasmul bizantin în lumina noilor cercetări”. Iată cuprinsul:

Am lipsit din țară până deunăzi, așa încât abia acum iau cunoștință de foarte instructivul D-voastră studiu din „Biserica Ortodoxă Română”¹.

Mulțumindu-vă pentru trimiterea lui, ca și a rândurilor ce-l însoțeau, vă împărtășesc gândul meu – spus și celor din străinătate – că teologia noastră este astăzi, în chip neașteptat, într-un ceas bun, sau comparativ bun, printre disciplinele culturii vii. Vă doresc să vă înscrieți pe linia mare a teologiei noastre.

*Cu cele mai calde urări, al Sfinției Voastre,
Constantin Noica*

A doua scrisoare, din 22.I.1986, a fost prilejuită de oferirea disertației doctorale, dedicată organizării mănăstirilor românești în comparație cu cele bizantine și imprimată în „Studii Teologice”²; teza a fost reeditată la Iași în 2005 și la București în engleză, datorită

1 Nr. 8-10/1984, p.684 sq.

2 Nr. 1-4/1984 (și extras).

bunăvoinței P. F. Patriarh Dr. Daniel. Redau, în continuare, textul în cauză:

Am primit la timp lucrarea Sfinției Voastre în legătură cu Mănăstirile Românești. Nu numai că o voi citi cu mare interes, dar o voi trimite după lectură feciorului meu³, care este călugăr ortodox în Apus.

Faptul că prof. Elian, care mi-a fost coleg de liceu și a reprezentat, în generația mea, conștiința critică de ultimă severitate pentru noi toți, v-a dat o Postfață este deajuns să-mi arate calitatea deosebită a lucrului Sfinției Voastre.

Vă mulțumesc pentru dar, vă felicit pentru reușită și vă făgăduiesc – în cazul că voi avea, în surghiunul meu, o cât de neînsemnată observație critică să vă fac – că vă scriu din nou. Altminteri, laude nu mai obișnuiesc să trimit, căci am văzut bine, în viață, cât de mult servesc criticile în comparație cu laudele.

*Cu reînnoite mulțumiri, al Sfinției Voastre,
Constantin Noica*

Cea de-a treia misivă - și ultima - poartă data de 6. IV.1987, fiind trimisă tot de la Păltiniș:

Vă mulțumește din inimă pentru studiul, cu remarcabile precizări și puneri la punct, asupra Sfântului bizantin⁴ și așteaptă o lucrare sau un studiu asupra sfințeniei românești, de vreme ce noi avem și sfinți ca atare.

Cerându-vă scuze pentru graba în care e silit să vă trimită această confirmare, al Sfinției Voastre cald prețuitor [...], Constantin Noica.

Să amintesc, în încheiere, că tocmai în anul plecării în eternitate (1987) a valorosului cugetător Constantin Noica, în Editura Patriarhiei a apărut un volum elaborat de mai mulți autori și închinat sfinților români.

3 Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ed. a IV-a, Sibiu 2014, pp. 459-460. Rafail - cum se știe - este numele cunoscutului ieromonah și duhovnic, trăitor în prezent într-o mănăstire din Munții Apuseni

4 „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 3-4/1986, pp. 102-110.

ORTODOXIE „ÎN DUH ȘI ÎN ADEVĂR” *

Protopop dr. IOAN BUDE
Protopopiatul Timișoara I

În urmă cu mai bine de o jumătate de secol, lumea a fost împărțită în două mari sisteme ideologice competitive, reciproc exclusiviste: comunismul și capitalismul, iar Bisericele, de cele mai multe ori captive ale sistemelor în care trăiau, au fost nevoite să suporte consecințele confruntării dintre acestea.

Din păcate, ideologiile moarte sunt foarte repede înlocuite de alte ideologii și trebuie să recunoaștem că nu ne face nicio plăcere să ne amintim că nu demult, unii analiști politici americani și chiar europeni, opinau că războiul rece ar fi fost preluat și continuat de conflictul dintre civilizații, iar Ortodoxia, împreună cu alte ideologii religioase și culturale din Răsărit, ar constitui o componentă majoră a manifestațiilor antioccidentale și că, pur și simplu „Europa s-ar opri la porțile Ortodoxiei”¹.

Într-adevăr, este foarte neplăcut să auzim astfel de afirmații, potrivit cărora Ortodoxia, este asimilată cu o ideologie oarecare, dar pe de altă parte, asemenea chestiuni sunt de mare importanță astăzi, pentru că ele preconizează consecințele vieții Bisericilor în viitor.

Este esențial să amintim de pildă, care a fost (și mai este încă) atitudinea parlamentelor și guvernelor nou alese, cu privire la reintroducerea Religiei în școlile publice. Foștii marxiști, deveniți democrați peste noapte, au obiectat vehement față de asemenea inițiativă, interpretând că ar fi o încercare de înlocuire a ideologiei marxiste cu așa-numita „ideologie ortodoxă”. Alții dintre ei s-au erijat în „creștini” atât de înfocați, încât, chiar dacă înainte au predat în școli marxism-leninismul, acum predau Religia, iar alții studiază chiar Teologia și devin „teologi de seamă”, scriu cărți, obțin chiar doctorate și dau lecții despre ceea ce înseamnă să fii ortodox. Ce să mai spunem despre cei dotați cu o specială vocație de scandal, care se străduiesc din greu să denigreze Biserica, imaginându-și că spală în public „rufele” Ortodoxiei pe ecranul televizorului?

Numai că Ortodoxia nu este nici pe departe o ideologie! Este știut că întotdeauna un sistem ideologic va pretinde că e singurul care dispune integral de toate mijloacele pentru salvarea lumii din nenorociri, sărăcie și nefericire.

Niciodată, în toată istoria ei, Ortodoxia n-a avut atari manifestări!

Și totuși, în trecutul nostru nu prea îndepărtat, de pildă, „legislația civilă și bisericească vorbea de Biserici

„românești”, în cazul „Bisericii creștine ortodoxe și cea greco-catolică”². Oricum, Bisericele Ortodoxe în general, se consideră Biserici „naționale” și atributul acesta li se potrivește fără doar și poate „deoarece Bisericele Ortodoxe sunt organizate pe principiul etnic. Așa stând lucrurile, de acum Biserica Ortodoxă Greacă nu admite în sânul ei comunitățile de aromâni, Bisericele Ortodoxă Rusă sau Ucraineană nu admit românilor basarabieni sau bucovineni să fie „români”, sub raport bisericesc, Biserica Ortodoxă Sârbă nu tolerează existența unei Biserici macedonene nici după ce Macedonia s-a constituit ca stat independent, după cum la fel nu acceptă „vlahilor” din Valea Timocului să existe bisericește ca vlahi, adică români, etc³.

Sunt oare acestea simptome, sau măcar indicii că Ortodoxia actuală, cu formula de „Biserici naționale” din titulatura și structura Bisericilor ei componente, ar fi pierdut tradiționalul spirit ecumenic în relațiile cu celelalte Biserici, sau chiar cu unii din proprii ei sufletești, cărora nu le mai recunoaște, sau le încalcă în mod flagrant dreptul la propria identitate? Sau și alte drepturi?

Într-un articol intitulat „*Naționalismul exasperat al Ortodoxiei ruse*”⁴, analistul Romano Scalfi observa că „în ultimii ani se află într-un proces de creștere, în interiorul Bisericii Ortodoxe Ruse, un naționalism exasperat, xenofob și antisemit, care a cuprins mintea a numeroase persoane și preoți simpli”. Atare observație poate fi extinsă din păcate la majoritatea Bisericilor ortodoxe⁵.

Și pentru a continua cu exemplificările mai prezentăm o comparație, pe care cineva, care nu de mult a făcut o călătorie în China, o menționează în presa centrală în legătură cu niște realități constatate la noi: „...După ce am vizitat mănăstirea și ne-am recules în templu, la ieșire, lângă un zid de piatră se încălzea la soarele de toamnă un călugăr budist. Era desculț dar majestuos ca un împărat. Aceasta m-a făcut să-l salut cu „plecăciune părinte” ca pe preotul din satul nostru. Imediat tălmăciul însoțitor s-a apropiat cu pași mărunți, zicându-i sfios (după ce a executat o plecăciune de politețe chineză): „Domnul acesta, prea înțeleptule, v-a salutată numindu-vă *tată*”, Călugărul s-a îndreptat pe ciomag, m-a privit și mi-a răspuns cu o înclinare de cap la salut, vorbind tălmăciului: „Înseamnă că oaspetele nostru este un creștin și după veșminte, european”. „Da, da”, i-a răspuns tălmăciul chinez. Am intervenit și eu în discuție, cu toată emoția: „V-am spus

1 Detalii la Pr., Prof., Dr., Sauca, Ioan, *Ortodoxia poate deveni ideologie când va afirma că numai ortodocșii vor ajunge în ceruri*, conferință prezentată la „Festivalul Jubiliar Panortodox 2000 pentru Tineret”, organizat de Biserica Greciei pe tema „Tineretul ortodox, viitorul Bisericii”, Episcopia Chalkida, Evia-Grecia, 10-16 iunie 2000, publicată în „Vestitorul Ortodoxiei” nr. 251-252/01.08.2000, p. 4-5;

2 Cf. *Constituția din 1923, art. 22.*

3 Corneanu, Nicolae, Mitropolit, Dr., *Pe baricadele presei bisericești*, Vol. II, Editura Învierea, Timișoara, 2000, p. 13-14;

4 Scalfi, Romano, *Naționalismul exasperat al Ortodoxiei ruse*, în Rev. „La nuova Europa”, Milano, An. III, nr. 1 (ianuarie-februarie) 1994, p. 87-97;

5 Corneanu, Nicolae, Mitropolit, Dr., *O.c.*, p. 15-16;

părinte, ca preotului din satul meu, pentru că și dumneavoastră sluiți pe același Dumnezeu căruia cu toții îi suntem fii". La auzul cuvântului „Dumnezeu” (tradus în chineză), bătrânul s-a înviorat, apoi a făcut o invocare spre cer și mi-a răspuns cu umilință: „Dacă suntem fiii aceluiasi Dumnezeu, eu îl rog pe oaspetele nostru să-mi zică *frate*”. Întrerup relatarea aici și mai povestesc pe scurt încă o întâmplare. Iarna trecută am găzduit în casa noastră, peste noapte, două călugărițe creștine. Dimineața au luat din camera unde dormiseră un vraf de cărți bisericești aduse de băiatul nostru dintr-un pelerinaj în Nordul Moldovei. Erau Noul Testament și mai multe cărți de rugăciuni. „V-ar fi de trebuință?” le-am întrebat. „Nu, le luăm cu noi ca să le ardă părintele stareț... . Nu sunt bune, sunt cărți papistașe, nu au crucea pe copertă, iar un psalm al lui David este modificat și dat în două”. Au luat cărțile. Dar nimeni dintre „păcătoșii din casă” n-a înțeles de ce le vor arde⁶.

Ce putem spune în legătură cu această întâmplare? Nimic altceva, decât că „sensul comparației între un călugăr budist și călugării creștini (ortodocși) *ne spune ceva ce merită să fie meditat*”⁷.

Și mai trebuie să repetăm cu toată fermitatea: *nu acesta* este aspectul autentic al Ortodoxiei! Nu aceste manifestări inculte și centrifuge definesc Biserica Ortodoxă! Și, revenind la principiul „etic”, care aparent deformează caracterul universal al Ortodoxiei, se impune să mai notăm niște considerații de maximă importanță: „Bisericile Ortodoxe sunt structurate pe baze naționale și acest lucru poate lăsa impresia că Biserica Ortodoxă este dependentă de statul-națiune, în cuprinsul căruia este organizată; dar la ora actuală, Bisericile Ortodoxe își regândesc și raporturile propriu-zise cu statul, precum și acest caracter național care limitează caracterul universal al Bisericii. Pentru că, fie că este Biserica ortodoxă, catolică sau protestantă, una dintre notele caracteristice ale Bisericii este universalitatea, după cum creștinismul este religie universală... . La noi, dar nu numai la noi, ci și la ruși, la greci, la sârbi, naționalitatea s-a confundat cu credința, credința fiind un factor care a salvat naționalitatea în momentele dificile ale istoriei... De aceea este bine *că a început să câștige principiul universalității*, pentru că în cadrul Bisericii Universale *eu*, ca naționalitate într-o țară unde sunt minoritate, îmi voi putea păstra identitatea națională. Nu va mai fi Biserica Ortodoxă Română, sau Rusă sau Bulgară, ci Biserica Ortodoxă din România, din Rusia sau din Bulgaria... . Drepturile omului și libertatea religioasă stau la baza întregii noastre concepții de organizare a societății și atunci toți oamenii au dreptul la credința lor, la Biserica lor. Noi nu mai putem impune cuiva punctul nostru de vedere. Fiecare om are dreptul să adere la ce Biserică dorește”⁸.

6 Marcovici, Ion, *Toleranța budistă*, în „România liberă”, nr. 1353/07.09.1994, p. 9;

7 Corneanu, Nicolae, Mitropolit, Dr., *O.c.*, p. 29-30;

8 *Ibidem*, p. 221-222;

Deci Ortodoxia nu este o ideologie intolerantă, ci o Biserică universală de dată și origine apostolică, este opera înfăptuită de Însuși Hristos, cu prețul Jertfirii Sale de pe Golgota.

Două texte biblice nou-testamentare ne vor ajuta să redefinim Ortodoxia:

- *Fapte 5,20*: „Mergeți și stând, grațiți poporului în templu, *toate cuvintele vieții acesteia!*”

- *Fapte 9,2*: „... dacă va afla acolo pe vreunii, atât bărbați, cât și femei că merg *pe calea aceasta*, să-i aducă legați la Ierusalim”.

Expresiile „cuvintele vieții acesteia” și „calea aceasta” înseamnă că de la bun început, creștinismul a fost înțeles mai curând ca *un mod de viață*, ca o experiență unică, decât ca o ideologie sau colecție de *dei despre ceva*, care ar putea deveni cândva realitate. Potrivit înțelesului său original, Ortodoxia nu se referă neapărat la „credință” (pistis), ca afirmație teoretică, ci la „doxa”, adică la participarea ființială, la relația intimă a omului credincios cu Dumnezeu, prin aderare și slujire devoțională.

Din acest motiv și numele Bisericii noastre definește o „Biserică Dreptmăritoare” și nu o „Biserică Dreptcredincioasă”. Așadar creștinismul, cu toate Bisericile și confesiunile pe care le cuprinde de la începuturi și până în prezent, se afirmă sintetic, ca *viață în Dumnezeu*, prin Iisus Hristos, întru Duhul Sfânt, aceasta fiind cea mai bună „ofertă” pe care Biserica Universală o îmbie tuturor credincioșilor de pretutindeni, fără deosebiri, părtiniri sau priorități. Dar, pe măsură ce se tot înființează și se tot instituționalizează, diversele Biserici tind să-și măsoare valoarea prin *Adevărul* pe care pretind că-L dețin și-L administrează, fiecare considerându-se „mai adevărată” decât celelalte. Din această cauză, foarte mulți creștini acceptă greu, sau nici nu acceptă prezența „celuilalt” adică alteritatea propriei credințe.

În fond *Adevărul* (după Ioan 14,6) îi aparține doar Dumnezeuului-Trinitar, singurul Care posedă toată știința teologică despre Sine, cosmos și om, iar noi, indiferent cărei Biserici îi aparținem, nu suntem stăpânii, ci slujitorii și mărturisitorii Acestuia, iar diferitele teologii și doctrine, nu sunt decât urme palide în trăirea globală a Bisericii.

În acest context, este important de remarcat că atât *Fața desfigurată* a lui Hristos Cel răstignit, scrutată inepeizabil de către Apusul creștin cât și *Fața transfigurată* a lui Hristos Cel înviat, preamărită inepeizabil de către Răsăritul creștin, sunt de fapt una și aceeași față a Mântuitorului lumii, care „a strălucit ca soarele” pe Tabor (*Matei 17,2 și 1 oc. par.*)⁹.

De aceea, dintotdeauna ortodocșii au evitat să judece apriori și să trimită pe alți oameni la rug (sau în iad), numai pentru că nu arătau ca ei, nu gândeau sau nu credeau ca ei. În realitate, decizia finală îi aparține numai lui Dumnezeu, iar în Împărăția Lui eshatologică ne putem aștepta - cum Însuși ne avertizează - la mari surprize: „Și

9 *Patologia gândirii teologice* (Editorial), în Rev. „Altarul Banatului”, nr. 7-9/1997, p. 4;

vor veni de la răsărit și de la apus, de la miazănoapte și de la miazăzi și vor șede la masă în Împărăția lui Dumnezeu. Și iată, sunt unii de pe urmă care vor fi întâi și sunt alții întâi care vor fi pe urmă" (Luca 13, 29 - 30).

În mentalitatea și antichitatea iudaică, lumea se compunea doar din poporul ales și neamurile păgâne. În antichitatea greco-romană, barbarul era considerat mai puțin om; pentru omul liber, sclavul nu era deloc om și chiar și în timpurile mai noi, constituțiile moderne care au proclamat egalitatea tuturor oamenilor în fața legii, admiteau că nu toate ființele umane au aceleași drepturi, iar diferențele de rasă, sex, religie, sau de avere, au fost deseori propuse drept criterii de justificare a unor astfel de inechități.

Departate de a fi o problemă prezentă pe ordinea de zi a fiecărei epoci din istorie, ideea „drepturilor omului”, a fost considerată ca o reală necesitate și promulgată ca atare abia în epoca modernă, în operele unor gânditori precum Hobbes și John Locke. Acesta din urmă era preocupat de „Legea morală a lui Dumnezeu” fiind convins că ea este esențial exprimată prin dreptul fiecărui om la viață, proprietate și libertate. Aceste trei valori reprezintă drepturile naturale ale fiecărui om, decurgând din însuși statutul lui de persoană umană. Aceste drepturi naturale sunt totodată și drepturi inalienabile, întrucât niciun om, sub nicio formă, nu poate fi lipsit de ele, nici dacă el însuși ar dori să renunțe parțial sau total la ele.

Din secolul al XVIII-lea, aceste drepturi au început a fi încorporate în programe politice, precum „Declarația pentru independență a S.U.A.” (în 1776), ori „Declarația drepturilor omului și a cetățeanului” (din 1789) în Franța.

În secolul al XX-lea, mai ales după al doilea război mondial, s-a considerat că, la drepturile de mai sus, devenite tradiționale, ar mai trebui adăugate încă multe altele, precum: dreptul la îngrijire medicală, la educație, la libera circulație, la una sau mai multe cetățenii, la o anumită apartenență politică sau religioasă, la opinie, etc.

Considerând că recunoașterea demnității, inerentă tuturor membrilor familiilor umane și a drepturilor lor egale și inalienabile, constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume, *Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite din 10 decembrie 1948*, a adoptat și a proclamat „Declarația Universală a Drepturilor Omului”, ca ideal comun spre care trebuie să tindă toate popoarele și toate națiunile.¹⁰

Celebra „Declarație” are 30 de capitole și este atotcuprinzătoare, dar prezintă și un neajuns: *nu este descriptivă*, (adică nu arată modul în care, efectiv, oamenii beneficiază de drepturile lor), ci are doar un *caracter normativ*, (arătând numai cum ar trebui să fie tratat fiecare om în parte). Cu alte cuvinte, ea conține doar principii, dar nu dă soluții! Ce-i de făcut în acest caz ?

¹⁰ Iliescu, Adrian; Miroin, Mihaela și Miroin, Adrian, *Filozofie. Teme de studiu pentru licee și școli normale*, Editura „Trei”, București, 2000, p. 18-23;

Unde putem găsi, totuși atât garanția legală, a tuturor „drepturilor umane, cât și criteriile de aplicare a acestora? Unde putem găsi soluții practice, valabile din toate punctele de vedere: juridic, intelectual și moral, chiar și pentru cele mai dificile și mai disperate situații? Fără nicio teamă de exagerare, oferim aici cel mai corect răspuns: toate garanțiile, criteriile, soluțiile practice și valabile de aplicare a drepturilor și îndatoririlor umane le găsim în mod precis, atât în sensibilitatea caldă a Legii Vechiului Testament, adică în *cele zece porunci*, date cu titlu veșnic omenirii pe Sinai (*Leșirea 20*), cât și în desăvârșita lor împlinire din Legea Noului Testament (*Matei 5-6-7*). Ortodoxia circumscrie, în modul cel mai firesc aceste realități în preocupările ei; ea „operează” atât cu *Decalogul* cât și cu *Fericirile*, ca și cu două capitole de *Drept Divin*, conform căruia, orice om este, la fel de om cu toți ceilalți oameni înaintea lui Dumnezeu: „Nu mai este ludeu nici Elin, nici barbar, nici Scit; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți sunteți una în Hristos Iisus!” (*Galateni 3,28; Coloseni 3,11*).

Iar efectele juridice, ale statutului de creștin ortodox de dată apostolică, se concretizează în drepturi incomparabil mai prețioase și mai mari chiar și decât ale îngerilor, cum ar fi: dreptul (și îndatorirea) de mântuire; dreptul înfierii de către Dumnezeu (hyiothesia) dimpreună cu dreptul la împreună-moștenirea cu Hristos a Împărăției cerești, cum zice Scriptura: „Pentru că toți câți sunt mânați de Duhul lui Dumnezeu sunt fii ai lui Dumnezeu. Pentru că n-ați primit iarăși un duh al robiei, spre temere, ci ați primit Duhul înfierii, prin care strigăm: Avva! Părinte! Duhul însuși mărturisește împreună cu duhul nostru că suntem fii ai lui Dumnezeu. Și dacă suntem fii, suntem și moștenitori-moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori cu Hristos”... (*Romani 8, 14-17; Galateni 4,6-7*)¹¹.

Mijloacele pentru dobândirea, păstrarea și consacarea acestor drepturi, constituie obiectul unei științe a Ortodoxiei - *Morala creștină* - care le tratează în detaliu, în mod critic și sistematic, suficient și eficient, pentru că aplică exact cuvintele prin care Însuși Hristos Domnul, în două din cele mai mari și mai sfinte porunci, pe care le-au putut auzi până acum cerul, pământul și istoria, le-a sintetizat zicând: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău! Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, la fel cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși! În aceste două porunci se cuprind toată Legea și Proorocii!” (*Matei 22, 37-40*).

Așadar, „Să luăm aminte...!”

* Studiu apărut sub titlul *Ortodoxia și drepturile omului*, în vol. omagial „Profesorul Universitar Dr.Dr.h.c. Nicolae V. Dură la 60 de ani”, Constanța, 2005, pp. 1200-1203.

¹¹ Cf. Mihoc, Vasile, Pr., Asist., Dr., *Epistola Sf. Ap. Pavel către Galateni, introducere, traducere și comentariu*, teză de doctorat în Teologie, în Rev. „Studii Teologice”, nr. 5-6/1983, p. 338-339.

CUVÂNTUL CARE VINDECĂ

Prof. dr. CONSTANTIN OCTAVIAN LUCA

Membru al Academiei de Științe Medicale din România

Comportamentul uman se poate reduce generic la trei motivații: 1) nevoia de securitate, 2) impulsul de reproducere și 3) dialogul cu eternitatea. Dacă primele două sunt prezente și la animalele superioare, dialogul cu eternitatea este specific doar omului. Între cele trei motivații ale acțiunilor umane se realizează numeroase interferențe. În rândurile de mai jos, vom arăta doar unele aspecte ale imperativei nevoi de securitate și salvarea prin credință, între nevoia de securitate și dialogul cu eternitatea.

Nevoia de securitate este reprezentată de o alertă permanentă care, atunci când detectează o primejdie, devine primordială în fața oricărei alte trăiri. În asigurarea liniștii față de diferitele amenințări, dar în special față de cele izvorâte din nevoile existențiale, individul om n-a găsit, din cele mai vechi timpuri, decât două speranțe: în credință și în știința sub forma unei cunoașteri empirice, speculative, aflată în posesia conducătorului religios, singurul care se adresa nemijlocit divinității. „În genere, însă, triburile primitive cunosc mai puțin sacerdoțiul subtil, funcția preoțească rămânând în sarcina șamanilor”¹.

Să precizăm: a șamanilor cu atribute atât de cult, cât și de vindecători. De la descântecelor ritualurilor comunităților primitive, de la magia albă (cea menită să aline, în contrast cu magia neagră cu intenții distructive), taumaturgi de tot soiul au încercat să înduplece divinitatea de a îndepărta răul din suferind, ba mai mult, practicile păgâne, inclusiv sacrificiile umane, veneau și în scop profilactic: să ferească din timp de rău comunitatea. Însă aceste activități erau toate îndreptate doar spre vindecarea trupului considerat separat, fără legătură cu psihicul. Cum taumaturgul reprezenta nădejdea, puternicii mitologiei, precum și stăpânii lumești, asemenea regilor de mai târziu, erau percepuți cu miraculoase puteri tămăduitoare. În antichitatea târzie, când au apărut vindecătorii cu statut de medic, acest lucru a devenit și mai evident: lipsiți de o învățătură instituționalizată, doctorii deprindeau practica „furând” meseria, asemenea ucenicului de la maestru: fie maestru itinerant, fie *magister docens*, maestrul ce-i învață pe ceilalți, o celebritate în domeniu care amesteca logica, retorica, botanica, anatomia, precum și un soi de zoologie comparată cu elemente preluate din ritualurile magice. În paralel, vrăjitorii, șamanii, magii, rabinii, preoții, misterele de genul celor eleusine, dar mai ales sfinții creștini reputau succese spectaculoase prin acțiuni tămăduitoare asupra sufletului. Prin puterile pe care le etalau, la fel ca și puternicii mitologici, și puternicilor pământeni li se atribuiau

prerogative tămăduitoare, modul cum puteau fi priviți drept „aleșii Domnului” - „trimișii Domnului pe pământ”, asemenea regilor taumaturgi.

Dar încă înainte de a se fi petrecut acest lucru, în *Republica* lui Platon medicina și religia sunt puse într-un just echilibru, unde cel ce vindecă se ocupă nu numai de trup, ci, în egală măsură, și de suflet. Și, astfel, încetul cu încetul, primele spitale își găsesc adăpost pe lângă mănăstiri și, chiar mai mult, apar ordine călugărești dedicate alinării suferințelor mirenilor. În evul mediu, medicul devine – ca și în vremurile vechi – cel ce se ocupă de tratarea bolnavilor. „Se poate spune că o mare parte dintre cercetătorii care au contribuit la reparația și dezvoltarea ansamblului științei mai târziu, în Renaștere, au fost, pe lângă clerici, medicii”². Deci, „pe lângă clerici, medicii”, un parteneriat care n-a putut fi tăgăduit nici în cele mai agresive perioade împotriva religiei. Treptat, îngrijitoarele, surorile, asistentele sunt maici. Istoria instituțiilor de sănătate nu poate fi prezentată fără conlucrarea dintre cler și medic. Nici astăzi, când știința a realizat progrese pe care nu cu mult timp în urmă nu ni le puteam imagina decât în sfera literaturii științifico-fantastice, nici astăzi vindecarea trupului nu este de conceput fără vindecarea sufletului. Psihologii au relevat răspunsuri punctuale din sfera psihicului la provocările somatice. Terapiile sunt îndreptate spre refacerea echilibrului trupului cu sufletul.

Încă din cele mai vechi timpuri, omul, deosebindu-se de animal (și) prin dialogul cu eternitatea, își căuta atât liniștea trupească, cât și cea spirituală prin mijlocirea celor ce se manifestau drept mesageri ai divinității. În „Siberia, Oceania, Africa, șamanismul reprezentat și în America precolumbiană este un sistem universal de relaționare cu divinul. Acești preoți-vrăjitori sunt în același timp ghicitori și vindecători, ei anunță viitorul și repară trecutul. Prin extaz, ei ajung în supranatural și, prin mască, se identifică animalului. Aceste conexiuni cu inumanul umanizează planeta și transformă forțele ostile în prieteni ai omului”³.

În antichitate, lumea se îndrepta cu speranță spre marele templu de la Menutis (lângă Alexandria), vestit pentru însănătoșirile asociate zeiței Isis. Sau se îndrepta spre numeroasele altare ale lui Esculap. Și creștinismul a preluat această tradiție, simbolul lui Esculap (șarpele încolăcit pe o cârjă) este preluat și pus în legătură cu Iisus. Și, astfel, deja

1 Victor Kernbach, *Biserica...*, Editura Politică, București, 1981, p. 413;

2 Edmond Nicolau (coordonator) *Istorie sumară a dezvoltării științei*, Editura politică, București, 1983, p. 276

3 Odon Vallet, *Primele religii*, Univers, 2003, p. 61

din zorii creștinismului, vindecările joacă un rol deosebit de important: începând cu Iisus, numeroși sfinți realizând prin cuvânt și/sau atingere minunile tămăduirilor. În textele Evangheliilor, Mântuitorul săvârșește numeroase vindecări și exorcisme, fapte ce sunt văzute ca manifestări ale venirii Împărăției. După cum afirma Mihai Drăgănescu, „conștiința fundamentală a existenței este ființa prin excelență, dincolo de viață și, implicit, de moarte⁴”.

Cum atât la evrei, cât și la primii creștini, boala era considerată o acțiune demonică asupra omului, Biserica a socotit validă vindecarea de maladia trupului doar asociată cu vindecarea sufletului, vindecare la care suferindul să contribuie prin pocăință și rugăciune.

Faptele Apostolului Pavel, Faptele lui Ioan etc. vin într-o continuare asumată a vindecărilor săvârșite de Iisus. „În Evangheliile, vindecările lui Iisus, precum exorcismele pe care le înfăptuiește, sunt prezentate drept manifestări ale venirii Împărăției. El nu este un vindecător *per se*, ci mai degrabă arată că vindecările sunt un <semn> al autorității Sale.” (Mc.Guckin, 354-55) Și iată în Marcu 2, 11-12: „Ție îți poruncesc” a zis El slăbănogului – scoală-te, ridică-ți patul și du-te acasă! Și îndată slăbănogul s-a sculat, și-a ridicat patul și a ieșit afară în fața tuturor; așa că toți au rămas uimiți și slăveau pe Dumnezeu și ziceau <Niciodată n-am mai văzut așa ceva>!” Minunile izbăvirilor din suferință săvârșite de Iisus sunt atât de notorii încât au intrat și în tezaurul artistic, în imaginile din biserici ori în tablourile din marile muzee ale lumii. Un exemplu din cele foarte numeroase: El Greco (Dominicos Theotocopoulos) *Vindecarea orbului*, ulei pe pânză (1570-1575), Galleria Nazionale, Parma. Minunea aceasta ne este povestită cu tâlc de către Sf. Evanghelist Ioan (9, 1 ș. u.), căci Mântuitorul nu i-a dat bietului cerșetor numai lumina vederii, ci și cea a înțelegerii și credinței.

În *Actele Martirilor*, credincioșii se pregăteau pentru izbăvire de la cei ce urmau să primească martiriul, ei înțelegând prin aceasta un semn de apropiere de Divinitate. După cum arată Pr. John Anthony McGuckin, un loc cu totul privilegiat în credința oamenilor în vindecările miraculoase l-au jucat asceții, putând fi citați Atanasie, *Viața lui Antonie* 80, Grigorie al Nyssei, *Viața lui Grigorie Făcătorul de minuni*, 46, 916, Ieronim, *Viața lui Ilarie* 8, 8. etc. Astfel, de pildă, se povestește despre un ucenic, Eutih, care deși a căzut ca mort de la catul al treilea al clădirii, a fost readus la Viață de Pavel, „iar lucrul acesta a fost pricina unei mari mângâieri” *Faptele Apostolilor* (20, 7.).

Începând cu secolul al IV-lea, șablonul dublu al vindecărilor devine normativ: „În primul rând, vindecarea a fost acceptată ca fiind o continuare a milei pe care Dumnezeu o manifestă în Biserică, înțelegându-se ca vestitoare

⁴ Apud Ionuț Vulpescu, *Noul umanism sau întâlnirea dintre știință și religie*, Teza de doctorat,

a unei creații noi, și a fost, prin urmare, socotită drept ceva ce ar trebui să fie ușor accesibil ca slujbă de rugăciune sau Taină (Mirungerea și Euharistia reprezentau canalele principale), prin intermediul invocației rostită de preot. Existau astfel multe ritualuri de vindecare în cărțile de cult ale Bisericii din cele mai vechi timpuri. În al doilea rând, oricum, actul de vindecare era încă privit ca fiind un fenomen miraculos, o intruziune specifică Împărăției lui Dumnezeu, având scopul special de manifestare a epifaniei sau de a naște credința⁵. A urmat preluarea, în conștiința credincioșilor, a puterii vindecătoare de către moaștele sfinților, născând instituția pelerinajelor prezentă și astăzi, în epoca altor miracole, în epoca miracolelor științifice.

Biserica s-a apropiat tot mai mult de așezămintele de sănătate. (Cum a fost *Cuvântarea a XVI-a* a lui Grigorie din Nazianz care a dus, pe de o parte, la susținerea materială și, pe de altă parte, la susținerea teologică pentru leprozeria lui Vasile al Cezareei sau cum a fost, începând cu domnia lui Iustinian, când „supravegherea episcopală a spitalelor a devenit tot mai mult un aspect al organizării eparhale” – cf. Mc.Guckin, op. cit.). „Puterea atribuită sacralului de opinia generală a îmbrăcat uneori un caracter de temut și penibil; de cele mai multe ori, însă, e de înțeles că era privită ca binefăcătoare. Or, există o binefacere mai mare și mai sensibilă decât sănătatea? Oamenii au atribuit cu ușurință o putere vindecătoare la tot ceea ce participa – indiferent în ce grad – la o consacrare oarecare. Pâinea și vinul de la împărțășanie, apa de la botez, cea în care oficiantul își muiase mâinile după ce atinsese sfintele daruri, degetele preotului însuși au fost privite ca tot atâtea leacuri. Chiar și în vremea noastră, în anumite provincii, praful strâns din biserică și mușchiul care crește pe pereții acesteia sunt socotite că se bucură de aceleași însușiri⁶.” (Marc Bloch)

După vindecările miraculoase ale Mântuitorului, slujirea vindecării (cf. Iacov 5, 14-16) a fost tot mai mult restrânsă la bătrânii comunității, tămăduirea fiind concepută sacramental cu ajutorul ungerii realizate de prezbiteri. Apoi, însă, vindecarea era așteptată de la asceți, de la cel ce avea puteri mijlocitoare asemenea vechilor profeți, iar despre vindecare și, mai ales despre arta vindecării, găsim pasaje în cele mai vechi cărți de rugăciune.

Despre Sfântul Evanghelist Luca, considerat a fi primul iconar și mare medic, ni se arată că a izbăvit de boli numeroși oameni în misiunile sale propovăduitoare din Roma, Grecia și Egipt, la Tebaida și Lidia, chiar și după ce a plecat la cele veșnice! (Nu degeaba, în Epistola către Coloseni, Apostolul Pavel îl numește pe Luca „doftorul prea iubit”, Col, 3, 14.) Împăratul Constantin, fiul lui

⁵ Pr. John Anthony McGuckin, *Dicționar de patristică*, Doxologia, Iași, 2014, pp. 533-536;

⁶ Marc Bloch, *Regii taumaturgi*, Polirom, Iași, 1997, pp.54-55;

Constantin cel Mare, a adus la Constantinopol moaștele lui Luca de la locul unde a fost îngropat și unde ploua cu colirul vindecător pentru betșugurile ochilor. Un anume Anatolie, slujitor la curte, grav bolnav a rugat să fie dus la procesiunea aducerii moaștelor Sfântului Luca. „Anatolie a ajuns lângă raclă și, atingându-se, s-a vindecat miraculos. Nu a plecat imediat, ci a rămas în continuare, mulțumind Sfântului și fiind el însuși unul dintre cei care au dus pe umeri racla până la biserica unde au fost așezate.”

De asemenea, Sfântului Nicolae i s-a adăugat apelativul „Vindecător și dăruitor femeilor ce vor să aibă copii”. Chiar și în presa scrisă, dar mai ales în cea electronică, sunt semnalate numeroase vindecări miraculoase în urma rugăciunilor către acest sfânt.

În general, vindecările miraculoase sunt atribuite doar celor ce sunt în strânsă legătură cu sfințenia. „Concepția despre regalitatea sacră și miraculoasă (..) a traversat întreg evul mediu, fără să piardă nimic din vigoare; dimpotrivă, întreg acest tezaur de legende, de *rituri vindecătoare*, de credințe pe jumătate savante, pe jumătate populare, care constituia o mare parte din forța morală a monarhiilor, n-a încetat deloc să se amplifice” (Bloch, p. 180) Așadar omul uns rege ajunge în conștiința vremii să aibă atributele pe care le au doar sfinții. Și, astfel, și ei vindecau, de pildă, prin atingere.

„Se consideră că mesajul terapeutic adus de religie este esențial în alinarea eșecului existențial, al sentimentului că viața nu are sens, că este o pierdere de timp, a înstrăinării față de lume, față de alții, a pierderii sensului muncii, activității, dragostei, a dezorientării și pierderii direcției. Foarte multe persoane cu tulburări psihice severe găsesc în religie sursa regăsirii identității și înțelesului vieții. Minimalizarea acestor aspecte poate conduce clinicianul la ignorarea unui aspect esențial al reconstrucției și redefinirii multora dintre adresanții serviciilor de sănătate mentală. Pentru mulți dintre aceștia, spiritualitatea și religiozitatea reprezintă motivația și susținerea procesului de recuperare și oferă o certitudine viitorului personal⁷.” (Radu Vraști)

În masiva sa lucrare: *Millennium. Istoria lumii în mileniul nostru*, Felipe Fernández-Armesto extinde scena lumii pe întregul mapamond, iar tema noastră se dovedește universală⁸.

Succesul în vindecare prin truda îngemănată a preotului și a medicului a fost relevată și de un autor cu mare influență în secolul XX, psihologul Carl Gustav Jung, care, în cartea sa despre analiza viselor, recomandă ca un preot să-și îndrume credincioșii cu afecțiuni de natură psihică către medic și psihoterapeut, la fel cum aceștia din urmă să le propună ajutorul slujitorilor Domnului.

⁷ Radu Vraști, *Relația dintre religiozitate, spiritualitate și sănătatea fizică mentală*, (Huron-Perth Healthcare Alliance, Special Services Unit, Stratford, Ontario, Canada)

⁸ Felipe Fernández-Armesto, *Millennium Istoria lumii în mileniul nostru*, Goldmann Verlag, 2005;

Drumul vindecărilor pilduitoare de la cuvânt prin faptă la tămăduire este itinerarul parcurs de vindecătorii biblici. Cuvântul este calea de apropiere față de bolnav, o cale care trebuie să permită întâlnire pe de o parte, dintre oferta dragostei, înțelegerii și bunătați dinspre vindecător și, pe de altă parte, acceptarea, înțelegerea și încrederea dinspre bolnav. Fapta este conținutul concret al acelei oferte. Tămăduirea reprezintă victoria asupra răului în urma primirii încrederii în dragostea Domnului.

În acest sens, sunt exemplare cuvintele Mitropolitului Hierotheos Vlachos: „Constat zilnic măsura în care creștinismul (în special Ortodoxia, care îi păstrează esența) recurge din ce în ce mai mult la psihoterapie; altfel spus, pe zi ce trece, observ că Ortodoxia se transformă într-o știință medicală⁹”.

Cam pentru același deziderat a militat și marele fiziolog român Nicolae Paulescu: vorbindu-le studenților și discipolilor săi, el a repetat mereu: „Îngrijiți-l pe bolnav nu ca pe un frate, ci ca pe Însuși Dumnezeu! Când veți intra în vreun spital, dezbrăcați-vă de patimile de cupiditate și de orgoliu, lepădați-vă și de trândăvie și dați-vă cu totul bolnavilor, cărora să le fiți recunoscători dacă, îngrijindu-i, vă vor permite să vă instruiți. Urmând preceptele carității, îngrijiți pe bolnavul mizerabil, nu ca pe un om, nu ca pe un frate care suferă, ci ca pe Însuși Dumnezeu...”.

În Ezechiel 47 ni se vorbește despre „o apă care curge spre ținutul de răsărit, se coboară în Araba și se varsă în mare. Și vărsându-se în mare, apele se vor vindeca. Orice făptură vie, care mișună acolo unde curge râul, va trăi”. Însă important este de unde vine apa aceea minunată: „apa ieșea de sub pragul casei, dinspre răsărit, căci fața casei era spre răsărit. Apa se pogora de sub partea dreaptă a casei înspre partea de miazăzi a altarului”. Așadar, apele vindecării vin dinspre altar! Dar deja în *Ezechiel 36:25-27* este scris că Dumnezeu, transformând legea în har, le promite evreilor cu inima împietrită: „Vă voi stropi cu apă curată, și veți fi curățiți; vă voi curăți de toate spurcăciunile voastre și de toți idoli voștri. Vă voi da o inimă nouă, și voi pune în voi un duh nou; voi scoate din trupul vostru inima de piatră, și vă voi da o inimă de carne.” Iată de ce apele vindecării vin dinspre altar.

Cum altfel? Cum altfel, când, din punct de vedere filosofic, există un raport nemijlocit în înțelegerea subiectului cu obiectul, făcând posibilă înțelegerea atribuită semnificațiilor¹⁰. Or, nu te poți ocupa separat de subiect, fără a lua în seamă obiectul, la fel cum este valabilă și reciproca: obiectul nu are nici măcar sens în afara subiectului. Drept consecință, nu poți separa terapia asupra trupului de terapia asupra sufletului, *nu poți separa munca medicului de cea a preotului*. În evul mediu, când

⁹ Mitropolit Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă – Știința Sfinților Părinți*, Editura Învierea – Arhiepiscopia Timișoarei, 1998, p. 21;

¹⁰ Vezi *Enciclopedia de filosofie și științe umane*, DeAgostini, Ed. All Educațional, București, 2004, p. 1076;

una dintre procedurile cele mai uzitate de către doctori era „luarea de sânge” pentru „a scoate răul din corpul suferindului”, asta după ce, în veacul al XIII-lea, rănila deschise erau înfășurate în cârpe murdare cu scopul de a provoca puroiul spre a fi eliminat, puroi ce, ieșind din trup, se credea de asemenea că va extrage împreună cu el și răul, la fel ca aceste tehnici de sperata evacuare a materiei malefice, era considerată binefăcătoare și exorcizarea răului din spirit. Prima procedură era atribuită doctorului sau spițerului, cea de a doua Bisericii. Mai târziu, prin psihanaliză se încearcă extragerea unor „tumori psihice” adânc îngropate în subconștient, la fel cum chirurgul elimină tumoarea fizică. Exorcizarea de către preoți este de multe ori prezentată caricatural în industria cinematografică, însă latura cathartică, de curățire binefăcătoare a spovedaniei nu poate fi nicidecum ignorată. La fel cum nici pacea oferită de isihasm nu poate fi negată. Soteriologia, mântuirea prin teologie vine mereu în sprijinul izbăvirii de rău: de răul fizic și de răul sufletului. La fel cum ispășirea, în sensul de „readucere a celor despărțiți la un tot unitar”, adică *reconcilierea* în cel mai profund înțeles al cuvântului, reprezintă, totodată, și scopul vindecării.

Vindecarea este o misiune provenind din *iubirea aproapelui*. Pornind de aici, au apărut și primele misiuni sanitare sub oblăduirea Bisericii, așa cum Ordinul Cavalerilor Ospitalieri ai Sfântului Ioan a apărut din dorința de a se ocupa de grija față de cruciații și pelerinii veniți la Sfântul Mormânt, spitalele au fost deservite de maici, multe dintre ele fiind încă și astăzi sub patronajul direct al unor patroni spirituali și a unor structuri religioase. De asemenea, propovăduind cuvântul, misionarii și misionarii medici cutreieră lumea și ajută aproapele aflat în suferință¹¹.

Trăim o epocă în care globalizarea și progresele uimitoare ale științei tind tot mai acut să scape de sub control, punând noi și noi probleme de supraviețuire: probleme tehnice, dar și probleme existențiale. Cum prin cunoașterea științifică se sondează tot mai adânc realitatea materială, există riscul de a se pierde privirea de ansamblu. („Pe vremuri se cunoștea puțin despre mult, pe când astăzi se cunoaște mult despre puțin!”) Relația dintre știință și religie, dintre tehnică și credință, privită multă vreme – și mai ales în ultimele decenii – drept ireconciliabilă, se dovedește astăzi o condiție esențială pentru supraviețuirea omenirii. Și – miracol! – interpretarea tot mai frecventă a descoperirilor științifice prin prisma teologiei dovedește că noile cunoștințe materiale nu sunt defel incompatibile

11 Vezi și Ulrike Rathjen despre primele spitale din evul mediu, în *1000 Jahre Europäische Geschichte*, Hrsg. Ulrike Muller-Kaspar, Das 13. Jahrhundert, Tosa, 2001;

cu viața spirituală, cu religia. Și dovedește că știința și credința nu pot fi tratate separat. Iar exemplul alinării împreună a suferințelor trupului cu cele ale spiritului nu este decât prezentarea punctuală cea mai elocventă a acestui adevăr.

În ultima vreme, o serie de cercetări realizate în universități prestigioase relevă unitatea dintre religie și știință. „Neurologii au fost primii care au studiat experiența religioasă, descoperind o *legătură între epilepsia lobului temporal și apariția neașteptată a interesului religios* la pacienți. Într-o carte publicată încă în 2001, intitulată *Why God Won't Go Away (De ce Dumnezeu nu va dispărea)*”, Andrew Newberg, cercetător la Universitatea din Pennsylvania, împreună cu Eugen d'Aquili, afirma că experiențele spirituale sunt pur și simplu consecința (inevitabilă) a configurației cerebrale (*Creierul uman a fost configurat din punct de vedere genetic să încurajeze credința religioasă*) și până și o simplă rugăciune are un efect remarcabil la nivel cerebral¹².”

De asemenea, studiile realizate de Dean Hammer (Oxford University National Center Institute) publicate sub sintagma „Gena lui Dumnezeu”, relevă că dopamina și serotonina condiționează nivelul de spiritualitate, iar *gena care reglează producția lor, Vmat2*, fiind pomenită „Gena a lui Dumnezeu”¹³. Faptul că asemenea informații apar chiar și în presa generalistă, dedicată marelui public, dovedește nu că religia se poate explica științific, ci că ambele aceste preocupări umane coexistă organic. (Religia „nu se explică științific”, ea, religia, operând cu alte instrumente decât știința! Pentru că, după cum spunea Hegel în *Filosofia religiei*, „Religia este știința spiritului despre sine ca spirit”.)

Știința înlesnește atingerea unor aspirații din lumea materială, medicina alină suferințele și prelungește viața concretă, sensul vieții, religia operează în adâncul sufletului și dă stabilitate tradițiilor, conștiinței prezentului și speranței de viitor. Știința și religia fac trecerea de la animal la om și asigură echilibrul unei lumi cu posibilități tot mai agresive.

„Ne rămâne nouă datoria ca prin trudă, credință, smerenie și umilință să păstrăm ceea ce Divinitatea ne-a hărăzit și dăruit ca miracol al existenței, viața pe acest pământ¹⁴.”

Dar, să nu uităm niciodată: „La început era cuvântul și cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era cuvântul!” Cuvântul care vindecă!

12 Cecilia Stroe, *Gena lui Dumnezeu. Religia se poate explica științific*, ziarul Adevărul, 03.10.13.

13 Idem.

14 Prof. Dr. Constantin Octavian Luca, *Pline de încercări sunt căile Tale, Doamne*, p.45.

CONTRIBUȚIA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR LA CULTUL CREȘTIN*

Arhimandrit SIMEON STANA

Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Timișoarei

Secolul al IV-lea după Hristos, numit de posteritate și Secolul de aur al creștinătății, este luminat de personalități ale vieții bisericești, dintre care la loc de mare cinste este Sfântul Ioan Gură de Aur. Retorica ascuțită și formația dialectică dobândite în școlile vremii s-au împletit desăvârșit cu învățătura creștină, înfățișându-l ca pe cel mai mare $\epsilon\pi\omicron\kappa\eta\pi\upsilon\chi$ (predicator) al tuturor timpurilor.

Ioan Hrisostom este unul din luminatorii lumii, după cum îl denuște și troparul praznicului Sfinților Trei Ierarhi. Neîndoielnic este și cel mai glorificat și rodnic scriitor bisericesc al veacurilor bizantine și, prin excelență, păstorul duhovnicesc al comunității creștine.

Fiu al unei familii de seamă din Antiohia, de mic s-a aflat în grija exclusivă a mamei Αυθοόσα , tatăl Secundus, ofițer în armata din Siria, murind de tânăr, lăsându-și soția văduvă și copilul orfan. Anul nașterii lui este așezat între 344 – 345. Studiază pe lângă Antragathio filosofia și retorica, iar cu faimosul Libaniu retorica. Influența studiilor clasice este evidentă în metoda de abordare literară a primelor sale scrieri, pecetluind și pe mai departe capacitatea unei exprimări ușoare, lucru la fel de lesne de observat în întreaga sa creație.

La vârsta de 18 ani a părăsit studiile retorice, începând pe cele teologice, după care s-a botezat. Era epoca de vârf a școlii teologice antiohiene – Ασκητήριο , întemeiată de către cunoscutul teolog Διόδωρος , viitor episcop de Tars, împreună cu Καρτέριος . De la începutul studiilor a intrat în ascultarea episcopului Meletie al Antiohiei, botezat cel mai posibil de către acesta, ca după trei ani să fie hirotesit anagnost.

Înzestrat fiind de tânăr cu strălucite calități, mai înainte de a se ocupa cu filosofia a îmbrățișat retorica și omiletica. Cu ușurința se putea compara cu Δημοσθένης , Πλάτωνας sau cu Ξενοφώντας . După absolvirea studiilor laice a profesat pentru scurt timp ca avocat și dascăl de retorică, constatând însă că meseria nu-l satisface, precum și faptul că nu s-a născut pentru a fi δικηγόρος (avocat).

Chiar dacă și-a dorit să părăsească lumea pentru a se încredința pustiului, lacrimile mamei l-au mai reținut până la moartea acesteia. Când s-a încredințat vieții monahale, a viețuit patru ani pe lângă bătrânul duhovnic, însingurându-se mai apoi, pentru doi ani, într-o peșteră. Afectată fiind sănătatea acestuia de regimul alimentar aspru, coboară în Antiohia, unde, la puțin timp este hirotonit diacon de către episcopul Meletie (381) și mai apoi presbiter de către Flavian (386). Acum începe

activitatea preoțească ce, în scurt timp, ajunge să determine viața spirituală a întregului oraș. Predică în fiecare duminică și vineri, iar în zilele Patruzecimii și ale Săptămânii Luminate în fiecare zi, colindând prin biserici și paraclise, preferând Marea Biserică a Antiohiei construită în vremea împăratului Constantin cel Mare.

În decembrie 397 este hirotonit arhiepiscop al Constantinopolului, fiind întronizat în februarie 398 de către Teofil. Activitatea lui în scaunul dintâi al Imperiului a devenit mai bogată și mai determinantă în ce privește viața creștină. A organizat misiunea creștina în mod sistematic, oferind goșilor din Constantinopol o biserică și clerici să slujească în limba lor. A trimis monahi în Scitia, Fenicia și Persia...

Între preocupările de primă importanță ale Sfântului Ioan Gură de Aur s-a aflat viața liturgică a turmei creștine. Recomanda femeilor să participe la Sfânta Liturghie de peste zi, în timp ce bărbații erau ocupați cu munca. Tot din acest motiv a introdus obișnuitele privegheri de noapte din Antiohia și Constantinopol, privegheri specifice în acea vreme doar arienilor. A compus și rugăciuni pe care le-a adăugat la trunchiul Liturghiei din acea vreme.

Contribuția Sfântului Ioan Gură de Aur la cultul creștin are în vedere întâi de toate rugăciunile compuse și altoite pe Liturghia practică în vremea lui. În ediția Migne, volumul 63, al Patrologiei grecești, este inclus, pe lângă numeroasele texte omiletice, exegetice, corespondențe și alte scrieri teologice, și textul Sfintei Liturghii – $\text{ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑΣ του έν Αγίοις Πατρός ημών Ιωάννου του Χρυσσοστόμου}$, după care sunt adăugate și două rugăciuni – $\text{ΕΥΧΗ Ιωάννου του Χρυσσοστόμου}$. Practic, se poate vorbi de numai trei texte liturgice, rămase mărturie în colecția PATROLOGIA GRAECA, volum restrâns în comparație cu masivitatea și întinderea celorlalte creații literare teologice ioaniene. Totuși, întreaga viață și activitate a Sfântului Ioan Gură de Aur s-a întemeiat pe întruparea lui Hristos, celebrată liturgic..

Se poate observa în textul Migne că structura prezentată este una mult posterioară vieții și activității Sfântului Ioan, fiind incluse segmente liturgice specifice chiar veacului în care s-a redactat Patrologia Graeca. Bineînțeles, există multe ale textelor cultice, fie că sunt rugăciuni de obște, sau personale, atribuite Sfântului Ioan, care aduc, cu tot apanajul apocrifului, bogăție de simțire și de trăire creștinească.

Cu toate acestea, este deosebit de importantă pentru noi, mărturia unui text care conține rugăciuni compuse de către Sfântul Ioan, sinteze de gândire teologică, dar mai ales de trăire duhovnicească. Textele Sfintei Liturghii exprimă în același timp vastele cunoștințe și capacitatea de sinteză atât a istoriei biblice cât și a învățaturii de credință creștine. Întreaga activitate catehetică, cu precădere în anii de misiune în Antiohia, precum și cea pastorală din Constantinopol, s-au întemeiat, și în același timp au și susținut, viața cultică a Bisericii. Întruparea Logosului în pâinea euharistică a reprezentat centrul și sensul vieții creștine. Comuniunea cu Hristos înseamnă unirea noastră cu Dumnezeu, îndumnezeirea noastră, sfințire, adică altoire pe sfințenia lui Dumnezeu, plinoma harului, strălucire, alungare a oricărui împotrivor, zice Sfântul Simeon al Tesalonicului.

Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur a devenit, datorită timpului rezonabil de celebrare, cea mai des săvârșită în spațiul creștin răsăritean. Se are în vedere un text concis, fără retorici sau dezvoltări teologice, minunat chiar prin capacitatea de sinteză în puține cuvinte, câte în celelalte anafocale se dezvoltă îndelung. Poartă caracteristicile

provenienței antiohiene, evidențiind deosebite asemănări cu Liturghia numită "a Apostolilor", veche Liturghie celebrată în Biserica antiohiană și pastrată în traducere siriacă (Ioannis Fundulis, *Celebrarea Tainei Dumnezeieștii Euharistii. Typuri liturgice în Răsărit*, Drama, 2003).

Se poate vorbi, având în vedere aceste afirmații, că Sfântul Ioan Gură de Aur a influențat viața cultică și în general cea bisericească până în ziua de astăzi, îndeosebi prin conținutul, mesajul teologic și misiunea la care sunt angajați creștinii, prin intermediul Dumnezeieștii Liturghii.

Mai precis, gândirea și trăirile înalte, teologia și comuniunea cu Dumnezeu, manifestate în viața Sfântului Ioan Hrisostom, devin prezențe și realități prin intermediul Sfintei Liturghii în viața generațiilor de peste veacuri a creștinilor care ascultă rugăciunile, se înalță în rugăciune, adică în trăirea vederii celor înalte, se împărtășesc de darurile harului Sfântului Duh, dobândind astfel fericirea în comuniunea sfinților.

*Expunere susținută în cadrul Simpozionului național *Dimensiunea pastoral-misionară în opera Sfântului Ioan Gură de Aur* – mănăstirea Timișeni, 15 mai 2015

DESPRE POMENIRILE DE LA SFÂNTA LITURGHIE

Protopop IOAN CERBU
Protopopiatul Lugoj

Este binecunoscut faptul că cea dintâi Liturghie a fost săvârșită de Mântuitorul Iisus Hristos, la Cina cea de Taină, când, prin frângerea pâinii și prin oferirea paharului cu vin a instituit Sfânta Euharistie, temelia și miezul cultului creștin. El a lăsat Sfinților Săi Apostoli porunca de a repeta și ei ceea ce făcuse El la Cină: „Aceasta să faceți spre pomenirea mea” (Luca 22, 19 și I Corinteni 11,24). În ce consta acest ritual, ne-o arată unele scrieri nou-testamentare:

I Corinteni 11,23-26. Apostolul Pavel vorbește corintenilor despre frângerea pâinii și despre „paharul după cină” fără să omită porunca Mântuitorului (versetul 25);

I Timotei 2, 1. Ritualul euharistic era precedat de rugăciuni, cereri, mijlociri și mulțumiri pentru toți oamenii.

La aceste elemente principale ale rânduielii Liturghiei din perioada primară a Bisericii creștine, s-au adăugat și altele secundare: lecturile, cântările religioase, rugăciuni, predica și colectele pentru săraci. Începând cu secolele IV și V, când în Răsăritul creștin era răspândită și folosită Liturghia Sfântului Iacob, constatăm din rânduiala ei apariția termenului de „ectenie”, rostită de diacon, stabilindu-se și momentele liturgice potrivite pentru pomenirea viilor și a morților.

Cărțile de cult și edițiile Liturghierului arată lămurit timpul și modul corect în care se fac pomenirile: la rânduiala proscomidiei din prescura a patra (viii), iar din prescura a cincea (morții). În timpul axionului...dacă este timp, preotul citește încet pomelnicul viilor și morților”.

Nu întotdeauna aceste îndrumări formulate și recomandate de ierarhi, profesori de specialitate și chiar aprobate de Sfântul Sinod sunt respectate. Participăm în duminici și sărbători la Sfânta Liturghie, la întâlnirea celor cerești cu cele pământești, la dialogul liturgic dintre preot și credincioși. Toată această frumusețe duhovnicească se întrerupe la un moment dat, prin citirile nominale și cu voce tare a pomenirilor. În cele ce urmează vom încerca să arătăm că practica acestor pomeniri, chiar și în cadrul ecteniei întregite, nu se justifică nici liturgic și nici estetic.

1. Liturgic -, pentru că adevăratele pomeniri ale viilor și ale morților trebuie să se facă la Proscomidie, unde au o eficacitate mântuitoare, pomenirea lor fiind în directă legătură cu jertfa lui Hristos. Miridele sau părțicelele mici ce se scot din ofrandele (prescurile) aduse la altar de către creștini pentru pomenirea viilor și a morților au o valoare covârșitoare. Sfântul Ioan Damaschin zice: „Un

folos cât se poate de mare credem că va fi pentru sufletele la care se referă rugăciunea sfintei și înfricoșatei jertfe care este pusă înainte.” Așezate pe disc, lângă Sfântul Agneț care închipuie însuși Trupul Mântuitorului, miridele se împărtășesc de sfințenie. Se realizează astfel încorporarea noastră, a fiecăruia, în marea familie a Bisericii luptătoare și triumfătoare la un loc, al cărei cap este Iisus Hristos. Încorporarea devine și mai viu simbolizată în momentul turnării miridelor în Sfântul Potir, după împărtășanie, când preotul zice: „Spală Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu Cinstitul Sângele Tău, pentru rugăciunile sfinților Tăi”. Așadar, spre deosebire de pomenirile nominale de la ectenia mare și cea întregită care se încheie odată cu ecfonusul, cele de la proscomidie au o continuitate până la sfârșitul Sfintei Liturghii. Miridele scoase pentru numele fiecăruia stau pe sfântul disc alături de Hristos, „se realizează o solidaritate între Maica Domnului și sfinții, între aceștia și credincioși, vii sau morți”, pomeniți la Proscomidie.

2. Estetic. Chiar dacă pomenirea viilor și a morților s-ar face la momentele arătate de Liturghier (ectenii mare, ectenia întregită și ectenia pentru morți) ea nu face altceva decât să prelungească inutil Sfânta Liturghie și bineînțeles să diminueze eficacitatea și frumusețea ecteniei propriu-zise. Experiența liturgică ne arată că foarte mulți credincioși prezenți în biserică, în aceste momente, se așează pe scaune, gândul și privirea călătoresc pe tărâmurile imaginare, iar mulți îl primesc ca oaspete pe moșul genelor. Astfel, comuniunea liturgică dintre preot și credincioși se rupe.

Prin săvârșirea și participarea la Sfânta Liturghie, se împlinesc cele trei scopuri fundamentale ale cultului divin public ortodox: cel latreutic – euharistic – adică de preamărire și adorare a lui Dumnezeu, cel harismatic, de sfințenie a vieții credincioșilor și cel catehetic, de instruire a credincioșilor în învățătura de credință a Bisericii.

Câtă vreme întrerupem dialogul liturgic din biserică și interferăm, cel puțin unul din cele trei scopuri fundamentale ale cultului divin public cu citirea interminabilelor pomelnice, nu facem altceva decât să arătăm pe față mărirea deșartă (aceea de a ne auzi numele) și să-l obligăm pe preotul slujitor la un monolog. „Este regretabil faptul că în unele parohii s-a ajuns, sub presiunea credincioșilor necatehizați, la mutarea pomenirilor nominale de la Proscomidie în cadrul unor ectenii speciale din Sfânta Liturghie. Acest din urmă act, pe lângă faptul că întrerupe în mod deranjant desfășurarea Sfintei Liturghii și o prelungește nejustificat, afectează sensul Proscomidiei de adunare a tuturor în

Biserică, în jurul Mielului Jertfit, de includere a jertfei noastre în jertfa Lui și de împărtășire a noastră în jertfa Lui unică și atotcuprinzătoare adusă Tatălui” (Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila).

Din fericire, pastorala la început de mileniu a Înaltpreasfințitului Părinte Andrei Andreicuț, fostul Arhiepiscop al Alba – Iuliei, pune ordine în acest domeniu prin porunca expresă ca pomenirile să se facă la Proscomidie, în taină, și nu cu voce tare în timpul Sfintei Liturghii.

Bibliografie: *Sfânta Scriptură; Liturghier* – București 2000; Pr.prof.dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, București 1980; Pr.prof.dr. Liviu Streza, *Semnificația pomenirilor și a rugăciunilor de mijlocire din cadrul Sfintei Liturghii, Persoană și comuniune*, Sibiu, 1933; Pr. Ieremia Ghiță, *Pomenirile la Sfânta Liturghie*, Calendarul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Timișoarei, 1995.

„REGULAMENTUL AUTORITĂȚILOR CANONICE -DISCIPLINARE ...” CONTRIBUȚIA ARHIEPISCOPIEI TIMIȘOAREI

Preot dr. COSMIN PANȚURU
Parohia Timișoara Fabric

În chestiuni de disciplină internă, în Biserica noastră s-au aplicat în timp prevederile canonice coroborate în România modernă cu normele cuprinse în *Regulamentele instanțelor disciplinare și de judecată* din anii 1926 și 1949. Acestea au fost emise de autoritatea bisericească în conformitate cu *Legile cultelor* și cu *Statutele bisericești* din anii 1925 și 1948-49.

Regulamentului din 1949 i s-au adus o seamă de modificări, rămânând în uz până în 2015. După intrarea în vigoare a *Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor*, în anul 2008 a fost emis noul *Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* (Statutul B. O. R.), simțindu-se nevoia elaborării unui nou *Regulament de procedură* care să răspundă noilor cerințe legislative. În acest scop a fost întocmit de către Subcomisia pentru Statut și regulamente și definitivat de către Cancelaria Sfântului Sinod proiectul intitulat *Regulamentul instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române* (R. I. D. J.). În cursul

anului 2014 fiecare Mitropolie - prin Eparhiile sufragane - a avut obligația de a-i aduce amendamente. Aceste propuneri au fost discutate și aprobate în fiecare Sinod Mitropolitan și înaintate apoi Sfântului Sinod, concretizându-se prin aprobare în noul *Regulament al autorităților canonice disciplinare și al instanțelor de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române* (R. A. C. D. I. J.), intrat în vigoare în urma ședinței sinodale din 5-6 februarie 2015.

Din amendamentele aduse de Arhiepiscopia Timișoarei au fost reținute un număr de 17 propuneri de fond și de formă. Ele au fost considerate benefice în mod diferit: în unele cazuri adăugirile și precizările au fost introduse în text așa cum au fost formulate; în alte situații s-a păstrat principiul de drept invocat, iar în alte împrejurări textul inițial propus a fost eliminat datorită explicațiilor justificative. Toate acestea le redăm mai jos, în formă de tabel, indicând articolele atât în forma inițială, cât și în cea finală.

TEXT INIȚIAL R. I. D. J.	AMENDAMENT	JUSTIFICARE	TEXT FINAL R. A. C. D. I. J.
„Apostazia se sancționează prin caterisire și excomunicare”. [art. 10, al. (2)]	„Apostazia se sancționează prin caterisire (în cazul clericilor) și excomunicare”.	La art. 11-27 din R.I.D.J. se face diferențiere între sancțiunile aplicate clericilor și mirenilor. Pe de altă parte, mirenii nu pot fi caterisiți!	„Apostazia, în cazul clericilor , se sancționează prin caterisire și excomunicare, iar în cazul mirenilor prin excomunicare”. [art. 9, al. (2)]
„Clericul care săvârșește Sfânta Taină a Cununii fără a se încredința dacă mirii sau nașii îndeplinesc prevederile canonice și legale...” [art.29, al. (8)]	„Clericul care săvârșește Sfânta Taină a Cununii fără a se încredința dacă mirii și nașii îndeplinesc prevederile canonice și legale...”	Dacă textul inițial nu se modifică înseamnă că se pot verifica pentru apartenența la confesiunea ortodoxă fie mirii, fie nașii. Ori norma canonică arată că ambele categorii trebuie să fie de confesiune ortodoxă.	„Clericul care săvârșește Sfânta Taină a Cununii fără a se încredința dacă mirii și nașii îndeplinesc prevederile canonice și legale...” [art. 29, al. (8)]
„Clericul care săvârșește Sfânta Taină a Cununii în afara bisericii parohiale se sancționează cu mutare disciplinară...” [art.29, al. (9)]	„Clericul care săvârșește Sfânta Taină a Cununii în afara bisericii parohiale și filiale se sancționează cu mutare disciplinară...”	Unele parohii au și filii (art. 46, al. (1) din Statutul B.O.R.). Din textul nemodificat ar însemna că doar în bisericile parohiale se pot săvârși Sfintele Taine, excluzându-le pe cele filiale.	„Clericul care săvârșește Sfânta Taină a Cununii în afara bisericii parohiale sau a filiei se sancționează cu mutare disciplinară...” [art. 29, al. (9)]

<p>„Executarea a unei activități sau slujiri bisericești, care nu a fost în prealabil aprobată de autoritățile superioare bisericești...” [art. 34, al. (2)]</p>	<p>„Executarea unei activități sau slujiri bisericești, care nu a fost în prealabil aprobată de autoritățile superioare bisericești...”</p>	<p>Fiind vorba de un substantiv articulat cu articol hotărât, nu mai este necesară dublarea prin folosirea și a celui de întărire.</p>	<p>„Executarea unei lucrări edilitare sau exercitarea unei activități sau slujiri bisericești care nu a fost în prealabil aprobată de autoritățile superioare bisericești...” [art. 34, al. (2)]</p>
<p>„Mirenii și cadrele didactice clericale, care prin acțiunile lor arată neascultare față de autoritatea bisericească se sancționează cu destituirea din slujirea clericală sau retragerea binecuvântării / aprobării scrise chiriarhale” [art. 34, al. (4)]</p>	<p>„Mirenii și cadrele didactice clericale, care prin acțiunile lor arată neascultare față de autoritatea bisericească se sancționează cu destituirea din slujirea clericală (în cazul clericilor) sau retragerea binecuvântării/aprobării scrise chiriarhale (în cazul clericilor și mirenilor)”.</p>	<p>Mirenii nu pot fi destituiți din slujirea clericală deoarece nu sunt clerici.</p>	<p>„Cadrele didactice, clerici și mireni, care prin acțiunile lor arată neascultare față de autoritatea bisericească, se sancționează cu retragerea binecuvântării (aprobării scrise) chiriarhale” [art. 34, lit. (4)]</p>
<p>„(...) clericul, pe baza referatului întocmit de inspectorul eparhial, este deferit judecării Consistoriului eparhial din eparhia unde se află în mod necanonic, pentru a fi caterisit” [art. 40, al. (2)]</p>	<p>„(...) clericul, pe baza referatului întocmit de inspectorul eparhial, este deferit judecării Consistoriului eparhial din eparhia unde se află în mod necanonic, pentru a fi caterisit, cu aprobarea scrisă ierarhului său și/sau după eliberarea cărții canonice”.</p>	<p>Clericul în cauză trebuie citat la domiciliul său. El depinde canonic de ierarhul său unde își desfășoară activitatea. Cartea canonică este în eparhia de unde el provine. Ar putea să-l judece ierarhul străin cu aprobarea ierarhului lui canonic, dar numai după eliberarea cărții canonice.</p>	<p>„(...) clericul, pe baza referatului întocmit de inspectorul eparhial, este deferit judecării Consistoriului eparhial din eparhia unde se află în mod necanonic, pentru a fi caterisit, dacă episcopul său nu a luat măsuri în acest sens” [art. 40, al. (2)]</p>
<p>„(...) Membrii acestui Consistoriu sunt preoți, având gradul II, doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie, care au cunoștințe canonice, juridice și se perfecționează prin participare la cursurile organizate de Patriarhia Română” [art. 52, al. (2)]</p>	<p>„(...) Membrii acestui Consistoriu sunt preoți, având cel puțin gradul II, doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie, care au cunoștințe canonice, juridice și se perfecționează prin participare la cursurile organizate de Patriarhia Română”.</p>	<p>Art. 150, al. 4) din Statutul B.O.R. prevede că trebuie să fie preoți „cu cel puțin gradul II” (deci, pot să fie și cu gradul I). Dacă articolul rămâne nemodificat, el vine în conflict cu art. 150, al. (4) din Statut, iar membrii Consistoriului eparhial nu pot fi decât preoți cu gradul II.</p>	<p>„(...) Membrii acestui Consistoriu sunt preoți, având cel puțin gradul II, doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie, care au cunoștințe canonice, juridice și se perfecționează prin participare la cursurile organizate de Patriarhia Română” [art. 52, al. (2)]</p>
<p>„(...) preoți (...) alții decât cei numiți în Consistoriile eparhiale și care sunt doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie și au cunoștințe canonice și juridice” [art. 55, al. (3)]</p>	<p>„(...) preoți (...) cu cel puțin gradul II în preoție, alții decât cei numiți în Consistoriile eparhiale și care sunt doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie și au cunoștințe canonice și juridice și se perfecționează prin participare la cursurile organizate de Patriarhia Română”.</p>	<p>În art. 153, al. (3) din Statutul B.O.R. se face trimitere la art. 150, al. (4) din același Statut cu referire la condițiile ce trebuie să le întrunească membrii Consistoriului mitropolitan: „cel puțin gradul II în preoție”. Perfecționarea prin cursuri organizate la nivel de Patriarhie ar fi necesară, deoarece, fiind vorba de o instanță de apel sau recurs, pregătirea profesională ar trebui să fie cel puțin egală cu cea a membrilor din primă instanță.</p>	<p>Chiar dacă nu a fost modificat explicit, condiția statutară pe care trebuie să o îndeplinească și să o respecte un membru ales în Consistoriul mitropolitan este cel al pregătirii sale profesionale reflectată în obținerea a cel puțin gradului II în preoție.</p>

„Nu sunt zile de judecată duminicile și sărbătorile, și nici prima zi care urmează unei sărbători sau duminici”. [art. 99, al. (2)]	„Nu sunt zile de judecată duminicile și sărbătorile religioase și legale (sau numai religioase) și nici prima zi care urmează unei sărbători sau duminici”.	Sărbătorile sunt atât religioase, cât și legale. Ele trebuie respectate deopotrivă	„Nu sunt zile de judecată duminicile și sărbătorile legale și religioase și nici prima zi care urmează unei sărbători sau duminici”. [art. 93, al. (2)]
„(...) la propunerea președintelui și cu aprobarea mitropolitului”. [art.130, al. (1), lit. d)-e)]	„(...) la propunerea președintelui Consistoriului și cu aprobarea mitropolitului”.	Este necesar să se facă precizarea instituției bisericești a cărei președinte este persoana în cauză!	„(...) la propunerea președintelui Consistoriului și cu aprobarea mitropolitului”. [art. 120, al. (1), lit. d)-e)]
„(...) la propunerea președintelui și cu aprobarea Patriarhului României”. [art.130, al. (1), lit. f)-g)]	„(...) la propunerea președintelui Consistoriului și cu aprobarea Patriarhului României”.	Este necesar să se facă precizarea instituției bisericești a cărei președinte este persoana în cauză!	„(...) la propunerea președintelui Consistoriului și cu aprobarea Patriarhului României”. [art. 120, al. (1), lit. f)-g)]
„Hotărârea Consistoriului privind recuzarea se pronunță în ședință publică și nu poate fi contestată”. [art. 152, al. (4)]	„Hotărârea Consistoriului privind recuzarea se pronunță în ședință și nu poate fi contestată”.	Conform art. 100 al. (1) din R. I. D. J., „ședințele nu sunt publice”. Cele două prevederi cuprinse în art. 152, al. (4) și art. 100, al. (1) din R. I. D. J., se contrazic.	„Hotărârea Consistoriului privind recuzarea nu poate fi contestată”. [art. 141, al. (4)]
„(...) la cerere se anexează și o copie de pe hotărârea contestată, precum și alte acte în afară de cele depuse la dosarul de apel de la Consistoriul metropolitan”. [art. 169, al. (3)]	„(...) la cerere se anexează și o copie de pe hotărârea contestată, precum și alte acte în susținerea cauzei în afară de cele depuse la dosarul de apel de la Consistoriul metropolitan”.	Nu orice acte se pot depune în apel sau recurs, ci numai cele care au legătură cu obiectul cauzei.	„(...) la cererea de recurs se anexează și o copie de pe hotărârea contestată, precum și alte acte pentru susținerea cauzei , în afară de cele depuse la dosarul de apel de la Consistoriul metropolitan”. [art. 158, al. (3)].
„(...) Mitropolitul poate dispune admiterea sau respingerea cererii de reanalizare a cauzei”. [art. 178, al. (2)]	„(...) Mitropolitul poate dispune admiterea sau respingerea cererii de revizuire a hotărârii ”.	E vorba de o revizuire, nu de o „reanalizare”. Inclusiv subcapitolul se intitulează „Revizuirea hotărârii”!	„(...) Mitropolitul poate dispune admiterea sau respingerea cererii de revizuire a cauzei ”. [art. 167, al. (2)]
„(...) Patriarhul României poate dispune admiterea sau respingerea cererii de reanalizare a cauzei”. [art.179, al. (2)]	„(...) Patriarhul României poate dispune admiterea sau respingerea cererii de revizuire a hotărârii ”.	Recurentul nu face cerere de „reanalizare a cauzei”, ci de „revizuire a hotărârii” dată în instanța inferioară.	„(...) Patriarhul României poate dispune admiterea sau respingerea cererii de revizuire a cauzei ” [art. 168, al.(2)]

Așadar, prin toate aceste îmbunătățiri legislative Arhiepiscopia Timișoarei și-a adus o contribuție mică,

dar însemnată, în elaborarea noului și importantului act normativ.

ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT*

LUMINIȚA IRINA NICULESCU
Timișoara

De câte ori pornim pe calea explorării înțelesurilor vieții, a esențelor gândirii și vibrațiilor sufletești, a cercetării adevărului, ne dăm seama de starea noastră, „starea aflării pe drum”, și dobândim, vrând-nevrând, „știința neștiinței noastre” (Karl Jaspers, *Oamenii de însemnătate crucială*, Editura Paideia, București, 1996, p. 11). Dar atunci, vă veți întreba, de ce să fi spus Mântuitorul: „Căutați și veți afla (...). Cel care caută află” (Matei 7, 7-8)?

Pentru că întreaga creație îl caută pe Creator. Pe Dumnezeu îl caută fiecare rază de lumină, fiecare bob de rouă, fiecare zbor de pasăre, fiecare vuiet de valuri, fiecare pridvor alb de biserică, fiecare lacrimă de copil, fiecare suspin de obidă și chin, fiecare Sfânt Potir în care încapă Necuprinsul, fiecare bucurie, fiecare dor, fiecare înălțare, fiecare cădere.

Pentru că, potrivit lui Moise, autor al Legii și „receptacol al revelației divine”, îl vor găsi pe Domnul Dumnezeu cei care-L vor căuta cu toată inima lor și cu tot sufletul lor (Deuteronomul 4, 29).

Pentru că orice clipă de căutare a lui Dumnezeu, a iubirii, a omeniei, a credincioșiei, a rugăciunii, e o clipă de întâlnire cu Dumnezeu, cu iubirea, cu omenia, cu credincioșia, cu rugăciunea.

Pe Dumnezeu îl caută, de două decenii și jumătate, și omagiata noastră publicație eparhială, ÎNVIERIA, citorită de +Mitropolitul Nicolae Corneanu.

Așa cum știm, în relațiile personale dintre oameni, în miezul fiecărei prietenii și apropieri și încrederi și bunăvoințe, se face simțită, la un moment dat, un fel de distanță, o desprindere, o neputință de a descifra tainele comunicării întreolaltă – fie ea și o comunicare care a atins stadiul de comuniune. Nu așa se petrec însă lucrurile în scrierile despre orizontul vieții spirituale, despre tainele căutărilor duhovnicești, despre înaintările și poticnirile inerente căutării *Sensului pierdut* undeva, printre copacii din mijlocul raiului... Odată regăsite, tâlcul, semnificația, rostul, rațiunea, orientarea existenței umane, rătăcite oarecând dincolo de hotarele edenice, se vor întoarce la desăvârșirea de care ne-am lepădat și de care, prin lucrarea Duhului Sfânt, ne este un dor mistuitor:

„Iar ardoarea venită în inimă de la Preasfântul Duh este întreagă numai pace. Apoi ea nu slăbește nicidecum și cheamă toate părțile sufletului la dorul după Dumnezeu. Ea nu iese afară din inimă și înveșelește tot omul cu o dragoste și o bucurie fără margini. Se cuvine deci, ca după ce o cunoaștem, să căutăm să ajungem la ea” (Sf. Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, cap. 74, în *Filocalia*, vol. 1. p. 425).

Timp de două decenii și jumătate, între paginile ÎNVIERII și-a aflat adăpost o căutare intensă, neobosită, plină de patos, a unei înțelegeri adecvate lumii în care

trăim și apăsătoarelor sale strâmtorări, nu mai puțin a rosturilor ființării noastre duhovnicești. În ceea ce ne privește pe noi, cei ce ne-am străduit de ani și ani (și ne străduim în continuare) să vă împărtășim gândurile noastre, nădăjduind că nu vă vom plictisi prea tare, stăm și noi la sfat cu inimile noastre și cu inimile domniilor-voastre, cititorii noștri cei mult-îndrăgiți, de ani și ani. Câteodată chiar îndrăznim să sperăm că vom putea răspunde la unele din întrebările dumneavoastră, lămurindu-vă o parte din nedumeririle sau descumpăririle legate de dinamica prezenței lui Dumnezeu, Lumina cea neînserată, în viața de zi cu zi, și de lucrarea Lui mântuitoare în sufletele noastre, ale tuturor. Cât de minunat exprimă toate acestea Maica Teodosia-Zorica Lațcu într-una dintre „luminile ei de gând”:

*Sus deasupra lumilor
În locul minunilor
Domnul Iisus a stat
Cu Măicuța Lui la sfat,*

*Maică bună, orice-aș face,
Mila, Maică, nu-mi dă pace,
Strigă-n ceruri cioburile,
Cioburile, cioturile.*

*Jos în zarea tulbure
Printre pietre-n pulbere
Dintre spini și mătrăgună
Du-te, Mamă, și le-adună.*

*De sub roțile dințate
Sufletele ies sfărmate
Și rămân doar cioburile,
Cioburile, cioturile...*

.....

*Lutul vechi cu sfântul har,
Mamă, face-l-aș cleștar
Să păstrez în el mereu
Trupul Meu, Sângele Meu.*

*Pleacă, Mamă, zările,
Tinde-ți îndurările,
Du-te, strânge-mi cioburile,
Cioburile, cioturile...*

Cutezăm să stăm la sfat cu dumneavoastră, dăruindu-vă cu dragoste și încredere reflecțiile, trăirile, învolburările

noastre – întru totul, realitatea lăuntrică a credinței noastre în Domnul și Mântuitorul nostru, Pricinuitorul atotbinelui, în Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare, Maica Luminii celei neapropiate. Deși credința noastră poate fi un ciot, o frântură, un ciob, un freamăt neînsemnat în comparație cu credința domniilor-voastre, ne-o aducem, atâta câtă este, la arătare, în mod necondiționat, luând aminte la nedesăvârșirea noastră.

Este o chemare care ne întregește rostul, „în cercul nostru strâmt”, unde norocul ni-l petrecem... E o chemare lină, pecetluită cu iubire. *Love begets love*. Iubirea naște iubire. Iubirea Domnului produce în noi iubire. Izvorul de haruri al Domnului iubirii, al Ziditorului întregii creații, al cerului și al pământului, al entităților celor văzute și nevăzute, ne cheamă cu susur tainic, întru tainică vibrație. Dumnezeu ne vorbește dinlăuntrul inimii noastre. Dacă nu am răspunde acestei chemări, am risca să intrăm într-o stare de încremenire neparticipativă, îndepărtându-ne de limanul de dăinuire a binelui, ceea ce ar duce, în cele din urmă, la conștiința de a fi părăsiți de Dumnezeu. Maica dorului nostru de cer să ne ferească de o atât de amarnică părăsire!

Rugăciune

*Doamne, încă să nu-mi dai
Frumusețile din rai
Și-nă să nu-mi dăruiești
Ale slavei bucurii,
Nu mă-ndemn încă să-Ți cer
Fericirile din cer.*

*Până când prin lume-Ți duci
Tu, povara Sfintei Cruci,
Până când însângerat
Și lovit și înspinat
Treci pe calea cu dureri,
Fericire cum să-Ți cer?*

*Dă-mi, Stăpâne, Crucea Ta
Și mă-nvață a o purta
Și în inimă cu jale
Dă-mi durerea Maicii Tale
Și în piept cu frângere,
Dă-mi a Maicii plângere.*

*Dă-mi, Stăpâne, să-Ți sărut
Urma pașilor în lut
Și mai dă-mi cu sânge s-alerg
Tălpile să Ți le șterg
Cu iubirea mea duioasă,
Ca femeia păcătoasă.*

(Zorica Lațcu, *Poezii*, Editura Sophia, București, 2000, p. 183)

* Acesta este cel de al 100-lea articol din *Învierea*, al uneia dintre cele mai fidele colaboratoare a revistei, n.r.

MĂRTURISIREA EVANGHELIEI – ASPECTE PASTORALE ȘI MISIONARE

Preot ȘTEFAN MARCU
Parohia Timișoara Aeroport

În *Anul Misiunii în parohii și mănăstiri în Patriarhia Română*, gândul nostru se îndreaptă către modalitatea dinamică de a vesti cuvântul Evangheliei, cuvânt cu putere multă, capabil să miște, să înoiască și să sfințească ontosul uman, înfăptuind această lucrare în profunzime. În fiecare veac Biserica a proclamat Evanghelia și a chemat credincioșii la împlinirea în viața lor concretă a învățăturilor ei. Pe masa Sfântului Altar în mod solemn stă Sfânta Evanghelie și de asemenea este prezentă în săvârșirea tuturor Tainelor și a ierurgiilor mai importante. Predica duminicală sau ocazională se așează fundamental pe textul scripturistic și în mod cert o porțiune covârșitoare din textele liturgice sunt din Sfânta Scriptură.

În cele ce urmează dorim să enunțăm câteva modalități practice și misionare ce trebuie avute în vedere în ceea ce privește mărturisirea Evangheliei, ca mijloc de pastorație eficient, coagulator și ziditor de viață duhovnicească în comunitățile parohiale. În mod cert cea care propovăduiește și tâlcuiește autorizat Sfânta Scriptură este Biserica, prin lucrarea văzută împlinită de către slujitorii ei: episcopi, preoți și diaconi, iar ca garant suprem al veridicității este organismul suprem asistat de lucrarea Duhului Sfânt, Sfântul Sinod. Realmente însă fiecare preot paroh în parohia încredințată are datoria de a învăța, de a catehiza, de a aduce cuvântul luminos al Evangheliei în sufletele celor păstoriți. Se constată astăzi că de multe ori, cuvântul rostit este greoi, alambicat, frizează uneori cu inadvertențe de ordin gramatical și nu corespunde exigențelor vremurilor pe care le trăim. Omul contemporan așteaptă de la noi să îi deslușim având coerență, calea pe care trebuie să o urmeze spre Împărăția cerurilor. În acest context astăzi cuvântul trebuie să devină misionar, și să reușească să decoperteze stratul de „beton armat” pe care din păcate lumea egocentrică și dictatura relativismului l-au așezat asupra sufletelor credincioșilor noștri, frământați de solicitările multiple ale lumii de astăzi.

Cuvântul Evangheliei începe să devină viu și lucrător prin mărturia vieții celui ce îl proclamă. Nu putem să vorbim una, oricât de frumos am vorbi și să înfăptuim alta. Într-un mod special, preotul trebuie să le ofere tuturor o mărturie vie despre Dumnezeu. De aceea împreună cu calitățile intelectuale și tehnice, sfințenia vieții trebuie să constituie echipamentul predicatorului. Sfințenia vieții este aceea care îl face pe predicator vrednic de cuvântul lui Dumnezeu. Preotul trebuie să fie primul în a cărui viață cuvântul este însufletit.

Nu este suficient doar acest lucru, ci este nevoie de o predicare explicită, pe înțelesul tuturor, fără tendințe de epatare, neuitând că preotul nu se predică pe sine, ci îl predică pe Hristos Domnul. De aceea, nu trebuie alterat, deformat, printr-un cuvânt mai plastic trădată esența cuvântului evanghelic, ci el trebuie respectat și transmis cu multă competență și respect. Omilia sau simplu predica, precum și cateheza sunt cele două modalități de comunicare și statornicire a cuvântului evanghelic. Dacă predica se îndreaptă mai mult spre convertire, spre enunțarea adevărului mântuitor, cateheza trebuie să sedimenteze în mod practic și sistematic acest adevăr mântuitor.

Vremurile de astăzi ne pun la dispoziție posibilități tehnice multiple, precum televizorul, internetul care pot fi valorificate în demersul nostru de vestitori ai cuvântului lui Dumnezeu. Revistele sau ziarele cu conținut teologic pot fi valorificate prin expunerea conținutului lor și suscitarea interesului credincioșilor în lecturarea lor. Practic prin televiziunea Trinitas a Patriarhiei Române s-a constatat că informarea duhovnicească, teologică, liturgică, în general bisericească a crescut foarte mult în rândul credincioșilor, iar cuvântul a devenit roditor.

Alături de aceste forme misionare de proclamare a cuvântului evanghelic, un loc aparte îl are contactul personal cu fiecare credincios în parte sau vizitele pastorale familiale, ocazie cu care se poate întemeia un dialog pe aspecte evanghelice. Până la urmă Evanghelia trebuie să fie programul de viață al unei comunități parohiale și izvorul dinamicii vieții duhovnicești. Citirea Sfintei Scripturi sub atenta îndrumare a preotului este în cadrul oricărei familii de un real folos. Reperete autentice a unei vieți morale, precum și tipurile de atitudini în viața cotidiană le regăsim în Sfânta Scriptură.

În cadrul programelor catehetice ce se desfășoară cu un real succes în Patriarhia Română s-a pus un accent deosebit asupra cunoașterii Sfintei Scripturi. Astfel: „Hristos împărtășit copiilor”, „Calea”, și altele vin să aducă în sufletele copiilor și adulților hrana duhovnicească atât de necesară unei vieți frumoase și echilibrate. În acest sens, se pot realiza cu succes întâlniri de explicare a Sfintei Scripturi, duminical sau într-o altă zi a săptămânii, iar cei care urmează aceste cursuri printr-un efort conjugat să poată primi propria lor Sfântă Scriptură ortodoxă, ce-i va lega și mai mult de Biserică. Observăm cât de importante au fost conversațiile lui Iisus cu Nicodim, cu Zaheu, cu

samariteanca, cu Simon fariseul și cum viețile acestora s-au schimbat în mod deosebit după aceste conversații.

Desigur, în acest sens un loc aparte îl are Taina Spovedaniei, locul în care Hristos se întâlnește cu fiecare dintre noi, și în egală măsură timpul propice pentru dinamizarea râvnei duhovnicești, a interesului pentru o viață curată, fidelă Evangheliei lui Hristos. Poate chiar înainte de spovedanie, preotul poate alege un pasaj evanghelic elocvent pe care să-l enunțe și să îl tâlcuiască sistematic, fără a obosi sau contraria auditoriul, ci ajutându-l să mediteze la viața cea veșnică.

În general, la toate Sfintele Taine și la toate ierurgiile bisericești putem apela în mod deosebit și este de dorit o prealabilă catehizare, tocmai pentru a fundamenta în sufletul celui ce le primește faptul că Biserica Ortodoxă este transmițătoarea peste timp în chip autentic a învățăturilor evanghelice.

Comunicarea este componenta vitală a istoriei persoanei, iar dacă dispăre această dinamică a comunicării, istoria omului devine un nonsens, deoarece comunicarea stă la baza cunoașterii și a progresului uman, iar comunicând între ei oamenii intră în contact autentic, se înțeleg, lucrează, cresc și se îmbogățesc din mai multe puncte de vedere. Nu putem vorbi de

comunitate și comuniune dacă nu vorbim de comunicare. Acolo unde nu există comunicare, nu există posibilitatea de dialog, de aceea nu poate să existe o comuniune adevărată și nici o comunitate autentică.

În acest sens, preotul trebuie să fie comunicatorul prin excelență, însă acest act al comunicării nu poate fi disociat de rezultatele sale, de aceea comunicarea trebuie să fie concretă, sistematică, istorică, cronologică și ... trăită de cel care o comunică. În ziua de astăzi, instrumentele de comunicare socială care au difuzat cultura au făcut să crească exigențele ascultătorilor care nu mai acceptă orice formă de predică sau cateheză improvizată, superficială, anacronică și uneori extrem de moralizatoare. De aceea trebuie să ne întoarcem la claritatea, simplitatea și precizia expunerii evanghelice. Gestica, timbrul vocii, chiar și durata expunerii, totul trebuie măsurat pentru a face cât mai eficient demersul nostru omiletic sau catehetic. Asta înseamnă că în primul rând preotul trebuie să fie un om al rugăciunii, al sincerității interioare, pătruns de profunzimea misiunii sale și dornic să îl mărturisească neîncetat pe Hristos Cel înviat din morți, în toate împrejurările concrete ale vieții sociale. Iar toate celelate vor veni de la sine.

SFÂNTUL ȘI MARELE MIR ȘI UNTDELEMNUL SFÎNȚIT

Protopop GHEORGHE SUTAC
Protopopiatul Sânnicolau Mare

În ultimul timp se comercializează tot felul de sticlute cu ingrediente uleioase, bine mirositoare, sub numele de Sf. Mir. Pentru că anul acesta se împlinesc 130 ani de autocefalie a Bisericii noastre strămoșești și pentru că Sfântul și Marele Mir se poate sfinți doar de către o Biserică autocefală, socotim ca strict necesare câteva precizări legate de acest Sfânt și Mare Mir, care este cu totul altceva decât acest ulei, îmbibat cu tot felul de arome ce se comercializează pe scară largă, fără niciun fel de control prealabil al Bisericii, sub numele de Sf. Mir.

Acesta din urmă nu poate fi identificat nici ca untdelemnul sfințit, care se utilizează în cadrul a două din Sfintele Taine ale Bisericii (Sf. Botez și Sf. Maslu) și în alte câteva ierurgii precum și pentru ungerea frunții credincioșilor participanți la vecerniile și celelalte slujbe din zilele de praznic și sfinți cu polieleu, uleiul în cauză fiind sfințit, de către preot la slujba Litiei.

Precizările pe care aș adori să le fac, în cele ce urmează, se referă la cine poate prepara și sfinți Sfântul și Marele Mir, cum și de către cine poate fi păstrat și folosit acesta, precum și când și unde se poate sfinți untdelemnul, căruia credincioșii, uzual, tot mir îi zic, deși după cum o să vedem, între ele sunt diferențe majore ce nu suportă asemănări.

Sfântul și Marele Mir, sau Sfântul Mir, cum este numit uzual, este un amestec de 38 ingrediente, plante autohtone și orientale, tămâie, smirnă și mir de nard, preparate prin fierbere în vin alb sau roze, cu o vechime de peste trei ani, și ulei de măsline, pe parcursul primelor trei zile din săptămâna Patimilor, în cadrul unui ritual special oficiat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi aparținând unei Biserici autocefale, autocefalia fiind așadar o condiție „sine qua non” pentru ca o Biserică să poată prepara și respectiv sfinți Sfântul și Marele Mir, el fiind un semn văzut al autocefaliei Bisericii.

Preparatul uleiului, obținut prin fierberea ingredientelor sus amintite, este adus de la biserică Patriarhiei în ziua de joi din săptămâna Patimilor și în cadrul Liturghiei Sf. Vasile cel Mare va fi sfințit de către conducătorul Bisericii autocefale, Patriarhul în cazul nostru înconjurat de către ceilalți ierarhi ai Bisericii. Sfințirea lui constă în rostirea mai multor rugăciuni intercalate în cadrul Sf. Liturghiei, din care ultimele două sunt rostite după ecfonisul de binecuvântare „Și să fie milele marelui Dumnezeu ...”, după ce în prealabil, la ieșirea cu sfintele Daruri, cele 12 vase în care se găsește preparatul au fost aduse în mijlocul bisericii și fiind descoperite, Patriarhul toarnă peste fiecare dintre ele mir de nard.

Așa cum reiese din omilia ce se citește cu acest prilej, Sf. și Marele Mir este semnul văzut al darurilor Sf. Duh în viața și lucrările Bisericii, ingredientele ce-l alcătuiesc simbolizând multitudinea darurilor Sf. Duh.

După sfințire, Sf. și Marele Mir este împărțit de către Patriarhie, prin Eparhii, fiecăreia dintre parohii, acestea păstrându-l la loc de cinste, doar în Sf. Biserică și folosindu-l exclusiv la Sf. Taină a Mirungerii sau a ungerii cu Sf. Mir, când Ierarhul sau preotul, și numai ei, îl pot unge pe cel nou botezat rostind formula „Pecetea darului Sf. Duh. Amin”.

Același Sf. și Mare Mir se mai folosește apoi de către Episcopul eparhiot la sfințirea antimiselor ca și la târnosirea bisericilor nou construite sau la sfințirea lor când acestea au fost reparate, respectiv renovate, lucrări ce țin doar de competență arhierescă, excepție făcând doar sfințirile la biserică în urma unor reparații care pot fi oficiate și de către preot, cu delegație de la Episcopul eparhiot, fără însă ca preotul să folosească Sfântul și Marele Mir.

Vedem așadar că Sf. și Marele Mir este un bun preparat și sfințit de Biserică în întregul ei ce nu poate fi păstrat și folosit decât numai în și de către Biserică și poate fi administrat doar de către Arhieri și Preoți (nici măcar diaconii nu-l pot administra) în cadrul unor Sf. Taine și ierurgii speciale.

Pe lângă Sf. și Marele Mir, în Biserica noastră ortodoxă se mai folosește și untdelemnul sfințit care și el nu stă la îndemâna oricui și nu poate fi folosit oricum.

Acesta este untdelemn curat din floarea soarelui sau de măsline, ce se sfințește în cadrul a două Sf. Taine, respectiv Taina Sf. Botez și a Sf. Maslu printr-o rugăciune de sfințire și binecuvântare rostită doar de arhieru sau preot și se folosește exclusiv la momentele prescrise în ritualul acestora: ungerea simțurilor la cei ce se botează și la credincioșii participanți la Sfânta Taină a Maslului.

Untdelemnul se mai sfințește și respectiv folosește și la slujba de sfințire a casei ca și la slujba litiei din ajunul sărbătorilor mari. Cu untdelemnul sfințit la slujba litiei se ung pe frunte credincioșii participanți la această vecernie ca și la slujbele de utrenie și Sf. Liturghie ce o urmează și tot din el se pune în candelile ce ard la icoanele ce reprezintă praznicul sau sfântul în cauză.

Iată așadar că atât Sf. și Marele Mir cât și untdelemnul sfințit sunt bunuri pe care doar Biserica le poate prepara, sfinți și păstra și tot numai ea le poate administra, și nici ea oricum ci doar într-o deplină rânduială.

Am ținut să precizez cele de mai sus pentru a sublinia că practica opririi bețelor cu care s-au făcut ungeri la Sfânta Taină a Maslului de către unii credincioși pentru a fi folosite unde și în cine știe ce scopuri este străină de practicile sănătoase ale învățăturii noastre de credință, după cum socotim că tot străină este și folosirea abuzivă a aceluși „mir” comercializat pe scară largă în ultimul timp, în tot felul de scopuri și situații neortodoxe.

EVANGHELIE ȘI CULTURĂ

Preot dr. ADRIAN CAREBIA
Redactor la Arhiepiscopia Timișoarei

Raporturile dintre Evanghelie și cultură au trecut de-a lungul timpului prin diferite etape conform spiritului vremurilor. Încă de la începuturile sale, creștinismul s-a confruntat cu diversele culturi ale lumii de atunci, reușind în cele din urmă să-și facă drum prin istorie, nu numai ca un concept trecător, ci chiar ca unul major și hotărâtor pentru multe culturi umane. Așa s-a ajuns ca Orientul Mijlociu și Asia mai întâi, nu mai puțin Europa să devină leagăne ale creștinismului.

Conform cu învățătura întemeietorului creștinismului, Domnul nostru Iisus Hristos, exprimată și prin cuvintele „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau Proorocii, n-am venit să stric, ci să împlinesc” (Matei 5,17), primii creștini au căutat să Îl propovăduiască pe Acesta ținând mai întâi cont de aspectele culturii celor de alt neam. Este sugestiv dialogul Apostolului Pavel cu atenienii, felul în care el, pornind de la conceptul „Dumnezeului necunoscut” pe care ei nu-l știau însă Pavel Îl cunoștea și Îl propovăduia, a putut să exprime noua învățătură fără să lezeze, fără să provoace, chiar dacă unii l-au luat în râs. Dar au fost și dintre aceia care „alipindu-se de el, au crezut” (cf. Faptele Apostolilor cap. 17).

Să rămânem pentru moment în patria grecilor și să ne aplecăm asupra paginilor scrise de eruditul teolog român preotul profesor Ioan G. Coman. În lucrarea *Probleme de filosofie și literatură patristică* (Ed. Institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 1995) el studiază la un moment dat „raportul dintre literaturile greacă profană și greacă creștină” intitulat sugestiv „Între Parnas și Tabor”, „Parnasul și Taborul, spune el, sunt două puncte cardinale ale străduințelor noastre spre ideal și sfințenie: din Parnasul elenic, muzele de odinioară au făcut să se răspândească până departe neîntrecutele melodii ale celor mai alese spirite ale vechii Grecii. (...) Din Taborul creștin, Fiul lui Dumnezeu și al Mariei din Nazaret a răspândit lumina cerească a transfigurării pentru îndumnezeirea omului și universului. (...) Lumina taborică s-a întâlnit cu armonia muzelor parnasiene în anul I al erei noastre” (p. 9). Ce a rezultat din contactul acestor două literaturi: elenă și creștină? Confruntare la început, apropiere și întrepătrundere mai apoi.

Potrivit sorților, apostolii Mântuitorului au mers să propovăduiască Evanghelia „la toate neamurile” (cf. Matei 28,19). Conflictul inițial dintre spiritul creștinismului și cultura neamurilor a fost evident. Să ne gândim numai la perioada în care unii creștini se socoteau ai lui Apolo, alții ai lui Pavel, alții ai lui Hristos, ș.a.m.d. A apărut atunci controversa asupra circumciderii străinilor încreștinați. Nu putem uita zbuciumata perioadă a persecuțiilor în

care principala vină a creștinilor era refuzul de a se închina zeilor. Din toate creștinismul a ieșit biruitor în sensul că nu și-a diluat esența, dimpotrivă și-a cristalizat-o, s-a răspândit și s-a fortificat în toate laturile pământului. Prin acest fapt s-a pecetluit soarta multor etnii și popoare care au devenit creștine și s-au dezvoltat ca atare.

Toți apostolii au fost importanți, dar mai cu seamă Sfinții Apostoli Petru și Pavel s-au remarcat prin multă stăruință și printr-o activitate misionară unică pentru fiecare în parte. Spunea Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel în cuvântul de învățătură la praznicul Sfinților Apostoli, că deși unul dintre ucenici a fost cel întâi chemat, un altul a fost ucenicul iubit, alții doi au ajuns în capul listei apostolilor. Totuși iubirea lui Hristos s-a manifestat față de fiecare în mod special, așa cum se manifestă față de fiecare om în parte.

Cu adevărat este faptul că toți apostolii sunt egali, dar unul dintre ei, precum Apostolul Pavel, s-a distins pe de o parte prin efortul său misionar, iar pe de altă parte prin epistolele pe care le-a trimis Bisericii și care alcătuiesc astăzi un tezaur cu totul aparte între cărțile Noului Testament.

Referindu-ne la personalitatea plină de lumină a Apostolului Pavel, trebuie să spunem dintru început că s-a scris foarte mult pe această temă. Dar, dacă e să punctăm numai câteva date mai semnificative, vom spune că Pavel era evreu de neam, din neamul lui Veniamin. Din familie bună și cu învățătură aleasă, Pavel, care mai înainte s-a numit Saul, era un fervent susținător al legii lui Moise și îi ura pe creștini. El a contribuit într-un fel decisiv la uciderea primului martir, arhidiaconul Ștefan (*Viețile Sfinților Apostoli*, Ed. Sophia, București, 2002, pp. 30-31). Numai că la scurt timp, Pavel avea să treacă printr-un fapt miraculos petrecut pe drumul Damascului, când o lumină orbitoare l-a învăluit și când a aflat că Cel căruia i se datorează aceasta este „Iisus pe Care tu Îl prigonești” (Fapte 9,5). Ca o paranteză, simbolul drumului Damascului a fost reluat ori de câte ori cineva se convertea sau se pocăia, în sensul de a-și regreta unele fapte. Astfel a făcut și scriitoarea Doina Jela care a intitulat *Drumul Damascului* titlul unui volum conținând „spovedania unui fost tortionar” (Ed. Humanitas, București, 2002, 264 pp.).

Cel devenit apostol a început de acum să participe în ordine cronologică la prima călătorie misionară, la sinodul de la Ierusalim, la a doua și a treia călătorie misionară, la drumul de la Ierusalim la Roma, la predicarea Evangheliei în Spania și în Orient, urmând ca spre sfârșitul vieții să revină la Roma, acolo unde va și primi martiriul în zilele împăratului persecutor Nero. „Domnul, spunea el în ultimele luni de viață,

mi-a stat într-ajutor și m-a întărit pentru ca prin mine Evanghelia să fie pe deplin vestită și s-o audă toate neamurile" (II Timotei 4,17). Oferindu-ne informația privind sfârșitul Apostolului neamurilor la 29 iunie 67, istoricul Eusebiu de Cezareea scria că astfel "s-a pus capăt unei vieți fără seamăn în istoria umanității" (vezi volumul preotului dr. Sabin Verzan, *Sfântul Apostol Pavel. Istoria propovăduirii Evangheliei și organizării Bisericii în epoca apostolică*, Ed. Institutului biblic și de misiune al B.O.R., București, 1996, 375 pp.).

Însă pe lângă tot exemplul vieții sale proprii, de la Apostolul Pavel ne-au rămas mai multe epistole, extrem de valoroase prin spiritualitatea lor și prin informațiile pe care ni le dau cu privire la viața bisericească de la început. Primele cărți ale Noului Testament se pare că au fost scrise de Pavel.

Canonul actual al Noului Testament cuprinde 14 epistole ale Sfântului Pavel, trimise creștinilor din diferite părți ale lumii de atunci. Teologia dezvoltată de Pavel în aceste epistole poate fi grupată în jurul marilor idealuri creștine. Baza teologiei sale se axează pe credința în Iisus Hristos ca Fiul al lui Dumnezeu care și-a dat viața pe lemnul crucii pentru mântuirea tuturor celor care vor crede în El (cf. Iosif Bisoc, *Sfântul Pavel, omul sentimentelor adevărate*, Ed. Sapientia, Iași, 2002, 117 pp.). Dar mai presus de toate, Apostolul Pavel este excepțional prin faptul că totdeauna vine cu exemplul său personal, cu trăirile proprii și cu toate cunoștințele acumulate în studiile și experiențele sale misionare.

Multe s-ar mai putea spune despre personalitatea Sfântului Pavel, încât spațiul dat ar fi cu mult depășit. Înainte de a cita un fragment sugestiv din scrierile sale, amintim numai despre existența unui studiu teologic important, deși cam uitat în anii din urmă. Este vorba despre lucrarea diaconului Grigorie T. Marcu de la Academia teologică din Sibiu intitulată *Antropologia paulină* (Sibiu, 1941, 335 pp.) care merită a fi parcursă de către oricine dorește să se implice mai profund în teologia Sfântului Apostol Pavel.

Fiind unul dintre cei care deși nu l-au cunoscut direct pe Hristos Domnul, dar a ajuns să afirme că "de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine", Sfântul Apostol Pavel rămâne ca un model de viețuire în Hristos. Fără a rosti vorbe mari, el a fost pe lângă un iscusit teolog și un poet al dragostei divine, așa cum o grăiesc și cuvintele: "(...) Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată" (I Corinteni 13, 5-8).

Fenomenul pe care el l-a propagat, aflat în legătură cu activitatea misionară a Bisericii, poartă numele de „în-culturalizare”. Etimologic vorbind termenul desemnează inserarea unei noi valori conceptuale în moștenirea culturală a cuiva. El se poate aplica tuturor

oamenilor și în general tuturor aspectelor vieții. În creștinismul actual termenul s-ar putea traduce prin strădania de a prelua elemente ale culturii autohtone și în încercarea de a reda cât mai pe înțelesul populației mesajul Evangheliei. Ce însemnează în concret aceasta? Unul dintre ortodocșii participanți la o întâlnire ecumenică a sesizat că la un moment african de rugăciune cei prezenți au scos tobele tradiționale și au început să cânte imnuri religioase autohtone. Sigur faptul în sine a șocat, dar lămuririle au apărut imediat. Creștinismul african, care spre deosebire de cel european nu este unul specific locului, a trebuit să-și croiască drum printre tradițiile de până atunci ale localnicilor și astfel o Biserică respectabilă din punct de vedere istoric a permis prezența tobelor la slujbele proprii ca mod de a participa la actul de cult. Mai mult, unii teologi africani consideră în ultima vreme că pâinea și vinul nu sunt proprii culturii africane și deci ar putea fi înlocuite prin banane și lapte de nuci de cocos (!?). Bineînțeles că astfel de lucruri sunt șocante și de neacceptat cel puțin pentru creștinătatea noastră, dar e interesant de știut ce probleme pot să apară când se produce contactul Evangheliei cu elemente ale culturii autohtone.

Până la urmă, însăși universalitatea lui Hristos presupune feluri diferite de a-L gândi, iar acestea nu le poate nimeni nega sau schimba. Astfel, unui european îi este impropriu să-L definească pe Iisus ca și „eliberator”, în sensul în care îl consideră teologia din America Latină sau în modul cu totul diferit în care îl concepe Teologia Africii.

În ce ne privește pe noi românii, raporturile dintre Evanghelia și cultură au fost normale încă din momentul formării noastre ca popor latin și creștin de obârșie răsăriteană. După cum spunea academicianul Virgil Cândea „cultura românească, în tot ce are ea specific și major este o cultură creștină, întemeiată pe Evanghelia înțeleasă ca Scriptură sacră și mesaj. Se poate reconstitui această cultură de cel puțin șapte secole prin documente și izvoare narative”. Astfel, „cultura creștină, evanghelică, a salvat pe români până și în epoca cea mai aspră a persecuției creștinismului în țara lor, comunismul” (Axinte Frunză, *Un modern la Athos*, introducere de acad. Virgil Cândea, Ed. Anastasia, București, 2001, p. 16).

Nu putem decât să fim mândri de o astfel de cultură creștină chiar dacă la ora actuală unii europeni se cam îndepărtează de rădăcinile creștine. Astfel, între altele, sunt câțiva care nu mai doresc să fie măcar menționate în noua Constituție europeană. Secularizarea pune tot mai mult stăpânire pe culturile europene. De aceea ar trebui să salvăm spiritul creștinismului, la noi în țară și chiar în Europa.

Idealurile pe care le prezintă cultura creștină pe care ne-o dorim, asupra cărora merită să ne aplecăm mai des, sunt concentrate în jurul Binelui, Adevărului și Frumosului care vin de la Dumnezeu și au fost date odată pentru totdeauna în dar oamenilor.

DEZVOLTAREA MEDIEI BISERICEȘTI DIN ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI, DUPĂ ANUL 1990*

Preot dr. MARIUS FLORESCU
Redactor la Arhiepiscopia Timișoarei

Datorită deplinei libertăți dobândite de Biserică, de Sfintele Paști ale anului 1990 se publică, la inițiativa Părintelui nostru de fericită amintire dr. Nicolae Corneanu și cu sprijinul episcopului-vicar Daniel Lugojanul, actualul patriarh, primul număr al foii bilunare „Învierea”, sub denumirea de „Foaie religioasă a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului”, având 4 pagini tipărite alb-negru. În editorialul acestui număr, regretatul mitropolit amintit scria printre altele: <<În condițiile noi de viață de care ne împărtășim azi, este posibil să reînnoim firul tradiției și să pornim la editarea foii religioase căreia acum îi zicem „Învierea”, atât pentru rezonanța pe care o are în conștiința noastră scularea din morți a Domnului nostru Iisus Hristos, cât și pentru că primul număr se leagă cronologic de praznicul Învierii Domnului. Am dori apoi ca foaia noastră purtând numele „Învierea” să ne aducă mereu aminte că, precum în anul de acum creștinii tuturor confesiunilor prăznuim împreună Paștile la aceeași dată – lucru ce nu se întâmplă decât din când în când – tot astfel se cuvine să trăim mereu în unitate, lăsând de-o parte orice ne-ar putea despărți sau învrăjbi>>¹. În martie 2008 a văzut lumina tiparului primul număr al suplimentului „Femeia ortodoxă” al publicației „Învierea”, alcătuit de Societatea femeilor creștin-ortodoxe din Timișoara, adăugându-se astfel suplimentelor editate până atunci de: Facultatea de Teologie, Liga tinerilor creștini ortodocși, Asociația studenților creștini ortodocși și Oastea Domnului. În anii 2000 și 2004 au apărut reunite în volume mai multe dintre editorialele, respectiv articolele rubricii *Crâmpoie din cotidian* ale „Învierii”². Din punct de vedere grafic, cea mai importantă transformare a survenit la 1 iulie 2012, când foaia și-a schimbat formatul în revistă cu apariție lunară, însumând 28 de pagini color, sub titlul de „Revista Arhiepiscopiei ortodoxe române a Timișoarei”³. În plus, de la 1 octombrie 2012 revista poate fi consultată și pe site-ul oficial al Arhiepiscopiei Timișoarei⁴.

De asemenea, a continuat să apară revista „Mitropolia Banatului”, redenumită în anul 1990 „Altarul Banatului”⁵.

1 Nicolae, mitropolitul Banatului, *Hristos – învierea și viața noastră*, „Învierea”, anul I, nr. 1, duminică 15 aprilie 1990, p. 1.

2 Idem, *Pe baricadele presei bisericești, vol I și II*, Ed. Învierea, Timișoara, 2000, 904 pp. și 398 pp.; Marius Florescu, *Provocări ale Ortodoxiei*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2004, 224 pp.

3 Vezi editorialul *Fidelitate și înnoire*, „Învierea”, anul XXIII, nr. 1 (535), serie nouă, iulie 2012, p. 1.

4 www.mitropolia-banatului.ro

5 Fl. Dobrei, *op.cit.*, pp. 41-45.

Ultimul număr al revistei „Mitropolia Banatului” s-a imprimat totuși după decembrie 1989, în condițiile în care cenzura fusese înlăturată. Ministerul Cultelor a fost apoi informat de către conducerea Arhiepiscopiei Timișoarei că „la cererea preoților și a unora dintre credincioși, începând cu numărul 1 pe 1990, revista mitropolitană își va schimba titlul din *Mitropolia Banatului* în *Altarul Banatului*, între altele și ca un ecou al evenimentelor din decembrie 1989”⁶. La ora actuală „Altarul Banatului” se editează sub denumirea de „Revista Arhiepiscopiei Timișoarei, Arhiepiscopiei Aradului și Episcopiei Caransebeșului”, având apariție trimestrială și însumând aproximativ 170 pagini la fiecare număr⁷.

Și după anul 1990 a continuat să fie scos almanahul bisericesc anual, cu denumirea nouă de „Calendarul românului pe anul comun de la Hristos 1990”⁸. Acesta va deveni după reînființarea Episcopiei Caransebeșului, din anul 1995 „Calendarul Arhiepiscopiei Timișoarei pe anul comun de la Hristos 1995”⁹, „Almanah bisericesc” între anii 2000 și 2002, iar apoi „Calendarul Arhiepiscopiei Timișoarei”, cu apariție continuă până astăzi, în anul 2015 apărând al 35-lea astfel de almanah¹⁰.

În acest context, merită subliniat rolul deosebit de activ în sprijinirea mass-mediei bisericești din Eparhia Timișoarei, pe care l-a avut vrednicul de pomenire Părinte Mitropolit Nicolae Corneanu. În perioada de timp cât puterile îl ajutau, contribuia personal la apariția publicațiilor bisericești din eparhie, prin scrierea de editoriale, prin traduceri din diferite limbi de circulație, prin publicarea de recenzii, comentarii ș.a. În anul 2000 Editura eparhială „Învierea” publica două volume consistente cuprinzând articolele publicate de ierarhul

6 *Ibidem*, p. 43

7 Revista beneficiază și de un site propriu: www.altarul-banatului.ro

8 *Calendarul românului pe anul comun de la Hristos 1990*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990, 183 pp. Denumirea și grafica copertei au fost împrumutate de la vechiul almanah eparhial de la Caransebeș, din anii de dinaintea instaurării comunismului.

9 *Calendarul Arhiepiscopiei Timișoarei pe anul comun de la Hristos 1995*, coord. Pr.Eugen Jurca, Ed. Arhiepiscopiei ortodoxe române a Timișoarei, Timișoara, 1995, 240 pp.

10 *Calendarul Arhiepiscopiei Timișoarei 2015*, Coordonatori: preot Adrian Carebia și preot Marius Florescu, Ed. Învierea, Arhiepiscopia Timișoarei, 2015, 176 pp. Acesta este primul an când *Calendarul* este tipărit doar cu partea de calendar și de organizare, fără articolele obișnuite până acum.

bănăţean în revista „Învierea”, sub titlul „Pe baricadele presei bisericeşti”¹¹.

O contribuţie importantă la dezvoltarea mediei bisericeşti o au şi cele câteva publicaţii parohiale care apar în cuprinsul Eparhiei, altele având o apariţie limitată în timp, datorită condiţiilor economice dificile¹².

Pagina de internet a Arhiepiscopiei Timişoarei (www.mitropolia-banatului.ro) rămâne principala poartă de intrare în mediul virtual pentru Eparhie, fiind construită după tiparele obişnuite ale paginilor similare ale Patriarhiei şi eparhiilor şi fiind actualizată permanent.

După cum se cunoaşte, la iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, după întronizarea sa din anul 2007, s-a dezvoltat întreaga componentă mass-media în Patriarhia Română. Aşa a apărut primul cotidian ortodox din lume, „Ziarul Lumina”, tipărit şi difuzat mai întâi de la Bucureşti, apoi în aproape toate localităţile din ţară. La 4 octombrie 2010 se ivea întâiul număr al cotidianului „Ziarul Lumina” - ediţia de Banat¹³, în urma înfiinţării unei redacţii la Centrul eparhial din Timişoara, spre care se centralizează şi acum corespondenţele de la Centrele eparhiale din Arad şi Caransebeş¹⁴. La ora actuală „Ziarul Lumina” ediţia de Banat este distribuit

11 Mitropolit Nicolae Corneanu, *Pe baricadele...*, o.c.. Tot în anul 2000 apărea volumul *Pe firul vremii. Meditaţii ortodoxe* (Editura Jurnalul literar, 2000, 216 pp.), scris de acelaşi ierarh şi cuprinzând articolele semnate în revista „Jurnalul literar”.

12 Parohiile Giarmata Vii, Birda, Lovrin, Lugoj *Adormirea Maicii Domnului şi Învierea Domnului* au o apariţie constantă a publicaţiilor parohiale.

13 Pr. A. Carebia, *Primul număr al ediţiei de Banat a cotidianului Ziarul Lumina*, în „Învierea”, anul XXI, nr. 20 (494), vineri 15 octombrie 2010, p. 4.

14 *Raportul general de activitate al Arhiepiscopiei Timişoarei pe anul 2010*, în Arhiva Mitropoliei Banatului (mai departe: AMB), fără cotă.

zilnic la toate parohiile din Arhiepiscopia Timişoarei, însumând 8 pagini, la care se adaugă „Ziarul Lumina de Duminică”, însumând 10 pagini. Totodată, redacţia din Timişoara a cotidianului „Ziarul Lumina” colaborează cu toate sectoarele Centrului de presă „Basilica” al Patriarhiei Române, prin transmiterea de reportaje, interviuri, cronici şi articole cuprinzând evenimente din viaţa bisericească eparhială.

În cursul anului 2005 s-a înfiinţat studioul de radio „Învierea”, ale cărui emisiuni au fost difuzate mai întâi de studiourile Radio Reşiţa, Radio Timişoara şi Radio Europa Nova Timişoara¹⁵. Începând cu anul 2009, studioul de radio „Învierea” colaborează - în vederea realizării de emisiuni, reportaje şi documentare - cu postul de televiziune TRINITAS şi cu postul de radio TRINITAS ale Patriarhiei Române¹⁶. Emisiunile realizate pentru radio TRINITAS de către studioul de radio „Învierea” cuprind informaţii din actualitatea eparhială, relatări de la diferite evenimente culturale şi sociale din zonă, interviuri, muzică bisericească, uşoară şi populară, ş.a. Ele sunt realizate de către redactorii de la Centrul eparhial, având colaboratori pe ierarhii din Mitropolia Banatului, personalul de la Centrele eparhiale, cadre didactice din centrele universitare şi preuniversitare, clerici, monahi şi mireni implicaţi în diferite activităţi din viaţa publică şi socială.

*Fragment din referatul susţinut la Facultatea de Teologie ortodoxă din Arad, în ziua de marţi 28 aprilie a.c.

15 *Raportul general de activitate al Arhiepiscopiei Timişoarei pe anul 2005*.

16 *Raportul general de activitate al Arhiepiscopiei Timişoarei pe anul 2009*.

PELERINAJ ÎN CAPADOCIA (FRAGMENT)

Prof. MARIA TCACIUC BRĂTEANU
Timișoara

Am vizitat tărâmul de basm și vis al Capadociei în toamna anului trecut, în zilele când toamna este la ea acasă și când frumusețea naturii te îmbie să o cunoști și să te bucuri de ea.

Am plecat de dimineață, în jurul orelor opt din fața hotelului care mă găzduia, din zona Urgup, spre a vedea una dintre minunățiile naturale ale Turciei. Niciodată nu aș fi crezut că voi ajunge și aici. Încet autocarul părăsește spațiul complexului hotelier și se îndreaptă spre Parcul Arheologic Goreme din inima Cappadociei. Este un început de zi, cu cerul senin, de un albastru deschis, cu soare ce-și trimitea primele raze de căldură spre pământul capadocian... Pe măsură ce ne apropiem apar primele formațiuni muntoase, curioase, bizare, care răsar din pământul golaș, cu găuri săpate în stânca de origine vulcanică, sub forme conice, uneori cilindrice, uneori izolate, ca apoi să apară înălțate, cu forme bizare, ca cele din basmele cu Feți Frumoși și Ilene Cosânzene. De o parte și alta a șoselei, pe terenul auster cresc ierburi, arbuști și rar câte un pomișor, care contrastează cu albul-rozaliu al muntelui. Este un peisaj din altă lume, una selenară, cu creste ascuțite, cu multe „ochiuri” ce privesc înspre trecutul istoric al Lumii. Șoseaua din beton, impecabilă, urcă și coboară sau merge lin printre aceste vestigii naturale, fiind înlocuită în unele porțiuni de piatră bazaltică, probabil pentru a împiedica alunecările în timpul iernii.

De la microfon aud vocea ghidului, care ne salută încă o dată, în această dimineață pe pământul Capadociei, cu un salut de „Bun venit” pe tărâmul sfânt din această parte a Turciei și a Lumii. Ascult și notez, încredintându-mă că voi putea reține cât mai mult din cele spuse. Ca urmare, sunt „ochi și urechi” după cum zice românul și încerc, în măsura în care voi reuși să fixez pe pelicula aparatului fotografic cât mai multe instantanee din peisajele care în mersul lin al autocarului se perindă prin fața mea.

Așadar, rețin că istoria acestor ținuturi se pierde în preistorie. Întreaga regiune a Capadociei se întinde pe sute de kilometri pătrați și este o regiune muntoasă ce se găsește în partea de est a platoului Anatoliei. Cultura hitiților (2500-2000 î.Hr.) datează din epoca bronzului târziu, când regiunea a fost cunoscută sub numele de Hatti. Cea mai veche denumire a numelui de Capadocia apare pe inscripțiile ale celor doi regi – Darius și Xerxes – din perioada Imperiului Ahemenid, ca făcând parte din Imperiul persan, cu numele de Katpatuka, ce în persana veche („Ducha și Tucha”)

însemna „Țara cailor frumoși” - ținutul fiind recunoscut pentru creșterea și frumusețea cailor.

Există și precizarea că pe timpul hitiților purta numele de Cilicia. iar după inscripțiile elamite și akadienne, Kapta era partea silurilor iar Tuka era conducătorul lor sau chiar strămoșul lor. Se spune că sub regii persani ținutul a fost împărțit, iar numele de Capadocia i-ar fi revenit doar provinciei interioare.

Herodot a însemnat în scrierile sale că numele de Capadocia a fost dat de către persi, iar grecii i-au numit „sirieni” sau „albi-sirieni”. După hitiți, asirienii ar fi ocupat zona (2000-1800 î.Hr.), ca apoi frigienii să o stăpânească până în anul 1250 î.Hr. Lidienii au fost supuși și goniți de persani (în secolul 6 î.Hr.), Imperiul persan stăpânind-o până în anul 334 î.Hr. În anul 17 d.Hr. Capadocia a fost transformat în provincie romană. Istoria acestui ținut a fost una zbuciumată, asemeni și altor teritorii. Este știut faptul că pe timpul lui Strabo capitala a fost la Cezareea, iar Capadocia a devenit un stat de sine stătător. În perioada romana regiunea a cunoscut o dezvoltare importantă (sfârșitul secolului al 2-lea începutul secolului al 3-lea)...

În timp ce ascult și notez, de o parte și alta a drumului apar tot mai multe formele ciudate de rocă și lavă aruncate de vulcani, unde craterile și terasele, cât și eroziunea vântului și a zăpezii au dat naștere la „formele capadociene” unice în lume. În acest tuf vulcanic oamenii și-au săpat locuri de refugiu, adăposturi, ascunzători, locuințe, chilii, mănăstiri și biserici și un labirint de „orașe subterane”, care împânzesc întreaga Capadocie.

Din punct de vedere religios, aici s-ar fi organizat printre primele biserici creștine. Pentru o bună perioadă de timp Capadocia a devenit un bastion al creștinilor. În perioada în care Asia Mică a devenit creștină, aici s-ar fi format prima comunitate creștină. Se spune că cei care erau persecutați pentru credința creștină s-au refugiat în ținutul Capadociei. Astfel un număr mare de creștini au ajuns în Capadocia la finele secolului al 2-lea și începutul secolului al 3-lea. Din secolul al 6-lea Capadocia a devenit un centru important pentru creștinism. Grupuri religioase au instituit aici viața monahală pentru mai bine de 1.000 de ani.

În apropierea Muzeului Arheologic în aer liber Goreme apar formele bizare ale stâncilor ce stau înșirate una, lângă alta sub formă de căciuli.

Trecem pe lângă faimoasele stânci cunoscute sub numele de „ciuperci sau stânci cu pălărie, pe lângă alte stânci, care sunt folosite și acum drept locuințe sau

căroră, în timp, li s-au adăugat o anexă, un balcon de construcție ceva mai modernă.

Ajungem în fața unui tuf vulcanic de culoare alb-gălbui, unde sunt fixate două indicatoare: unul ce indică locul de parcare și celălalt săgeata spre stânga, indicând intrarea spre Parcul-muzeu Goreme: "GOREME OPEN AIR MUSEUM".

Autocarul oprește pe dreapta șoselei și fotografiez prima locuință, unde vechimea zidurilor contrastează cu scaunele din plastic situate în spațiul din fața ei. Traversez șoseaua ce merge mai departe spre alte așezări capadociene și mă opresc la mica construcție din lemn ce face corp comun cu peretele muntelui de culoare gălbuie. Fotografiez și arunc o privire. În micul spațiu, fără pretenții deosebite, a fost amenajat un mic magazin, de unde se pot cumpăra ilustrate, măgele, pliante, articole de îmbrăcăminte etc.

Mă înrolez în șirul format pentru obținerea unui tichet de intrare necesar vizitării Muzeului Arheologic în aer liber. De la intrare vizitatorul este întâmpinat de panourile explicative în limbile franceză, engleză, germană și turcă. Pășind pe dalele de piatră urc scările situate pe stânga, de unde se deschide panorama reliefului ciudat, cu „ochiuri” sfredelite în trupurile „stâncilor” de tuf vulcanic, cu uși joase, boltite și ochiuri situate până în vârful stâncii. Ajung la poalele acestui munte protejat la o distanță mică de un gard de sârmă cu stâlpișori metalici... La baza lui remarc un spațiu larg, o scobitură, o deschidere, ce cred, nu a constituit doar intrarea principală, ci și locul în care a fost permisă adăpostirea animalelor. În partea stângă se văd numeroase scări săpate în rocă ce duc în spatele acestui „bloc”, ce pare un palat desprins din ilustrațiile cărților de povești. Mă opresc și imortalizez pe pelicula fotografică „imensul palat”.

EDUCAȚIA COPIILOR, ÎN GÂNDIREA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Prof. ALEXANDRU HRAB
Timișoara

Anul 2015 este pentru Patriarhia Română: *Anul omagial al misiunii parohiei și mănăstirii azi și Anul comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur și al marilor păstori de suflute din eparhii*. De aceea, se cuvine să acordăm o atenție deosebită misiunii educării copiilor așa cum a perceput-o Sfântul Ioan Gură de Aur cel care a fost unul din luminătorii familiei.

Problema *educării copiilor* „n-a fost neglijată de marii didascăli (n.n. dascăli) ai Bisericii: sf. Vasile cel Mare († 397), sf. Grigorie al Nisei († c. 395), sf. Grigorie Teologul († 389-390), fericitul Ieronim († 42), fericitul Augustin († 430)”¹, dar niciunul dintre ei nu au acordat o așa mare importanță precum a arătat-o Sf. Ioan Gură de Aur². Cea mai importantă lucrare a Sfântului Ioan rămâne *Despre creșterea copiilor*, un tratat de educație al micilor creștini, și nu doar pentru timpul său, cât și pentru timpul nostru, deoarece, tema și abordarea Părintelui antiohian au fost reluate mai târziu de către *părintele pedagogiei moderne*, Jan Amos Comenius³.

Pentru Sfântul Părinte, copiii sunt darul lui Dumnezeu, „*mângâiere foarte mare în stricăciunea survenită a morții oamenilor [...] încât în locul celor care mor să învieze alții*”⁴. Fiind darul lui Dumnezeu, ei trebuie să primească o educație creștină, pentru că, „*atunci când vor avea evlavie și iubire de Dumnezeu, se vor deosebi și în viața pământească prin virtuțile lor. Căci toți îl respectă și-l prețuiesc pe omul virtuos și bun, chiar dacă ar fi el cel mai sărac; dimpotrivă, îl scârbesc și-l urăsc pe cel rău, chiar dacă ar fi el cel mai bogat*”⁵. Iar educația creștină pornește din momentul punerii numelui: „*Să intre, așadar în casă numele sfinților prin numele ce se dau copiilor. Prin asta se educă nu numai copilul, ci și tatăl când vede că este tatăl lui Ioan, al lui Ilie sau al lui Iacov*”⁶ pentru că, „*numele este un indiciu de virtute*”⁷.

1 D. Fecioru, *Ideile Pedagogie ale Sf. Ioan Hrisotom*, Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1937, p. 1.

2 *Ibidem*, p. 1.

3 Dorin Opreș, *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne*, ediția a III-a, ed. Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2012, p. 179.

4 Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvinte de Aur, Nunta, familia și problemele lor...*, p. 187.

5 Idem, *Problemele vieții*, traducere de Cristian Spătarelu și Daniela Filioreanu, ed. Cartea Ortodoxă/Egumenița, f.l., f.a., p. 123.

6 Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre creșterea copiilor” în Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre slava deșartă și despre creșterea copiilor” în Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre Feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, traducere din limba greacă veche și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, ed. IBMBOR, București, 2007, p. 413.

7 *Ibidem*, p. 413.

Trebuie să remarcăm că educația copiilor începe treptat, respectând particularitățile de vârstă, însă primul lucru pe care trebuie să-l facă părinții, este să-l ducă pe copil de mic la biserică așa cum a făcut Sfânta Ana, mama lui Samuel⁸. Grija pentru biserică trebuie să rămână principala preocupare a părinților: „*Atunci când îi trimitem la școală și ei știu că au răspunderi: să învețe și să-și facă lecțiile. Așa ar trebui să mergă și la biserică, ca la școală. Noi trebuie să-i ducem, nu să-i lăsăm pe mâna altora. Să mergem împreună și să ascultăm împreună slujba și apoi să le cerem să-și amintească ce-au auzit și ce au învățat. Numai așa îi vom putea corecta ușor și pe nesimțite. Dacă și acasă copiii vă aud tot timpul discutând ca niște creștini cu frica lui Dumnezeu și le dați sfaturi bune, aceste semințe vor de curând un rod bogat*”⁹.

După mersul la biserică, urmează învățarea celui mic Sfânta Scriptură: „*După ce copilul a crescut mai mare, spune-i și întâmplări care să-i sădească în suflet mai multă frică de Dumnezeu. Când mintea lui e încă fragedă nu-i pune lui astfel de poveri, ca să nu se sperie. Dar când este de cincisprezece ani, și chiar mai mult, să audă relatări de gheenă. Dar mai bine, când este de zece, opt ani și mai puțin chiar, să audă în toată amănunțimea istoria potopului, a Sodomei, istorisirile despre cele petrecute în Egipt, toate câte sunt pline de pedepse trimise de Dumnezeu pentru oameni. Când crește mai mare, să audă istorisiri din Noul Testament, din timpul harului, istorisiri despre gheenă. Îngrădește-i auzul cu aceste relatări și cu altele nenumărate pe care le ai din propria ta experiență*”¹⁰. Învățarea Sfintei Scripturi trebuie se fie îngădită cu relatări din experiența proprie a părinților, iar apoi cu cele două medicamente: postul și rugăciunea: „*Copilul trebuie să învețe să postească, cel puțin de două ori pe săptămână, miercurea și vinerea [...] Copilul trebuie învățat să se roage cu căldură și cu cucernicie [...] În general să ne străduim să-i insuflăm caracterul unui om sfânt. Un copil care nici nu jură, nici nu vorbește urât, nu înjură și nu urăște, ci în loc de toate acestea postește și se roagă, va fi cu siguranță un om foarte înțelept*”¹¹.

Este foarte clar că Sfântul Ioan acordă o importanță deosebită educării copiilor, arătându-le părinților prin

8 Idem, *Cuvinte de Aur, Nunta, familia și problemele lor...*, p. 187.

9 Idem, *Părinți, copii și creșterea lor*, culegere de texte patristice și traducerea lor în neogreacă de Ieromonah Benedict Aghioritul, traducere din neogreacă: Zenaida Anamaria Luca, ed. Panaghia, f.a., f.l., p. 68.

10 Idem, „Despre creșterea copiilor”..., p. 414.

11 Idem, *Părinți, copii și creșterea lor...*, pp. 116-117.

comparație că sunt preocupați mai mult de alte lucruri neesențiale decât de educația adevărată pe care o merită copiii: „Îi socotim de mai puțin preț decât chiar vitele! Mai multă grijă avem de măgari și de cai decât de copii! Dacă ai un catâr, mare îți e grija să găsești un vizitiu bun și priceput; să nu fie crud, hoț sau bețiv și să-și cunoască meseria. Dar când e vorba să căutăm un pedagog pentru sufletul copilului nostru, îl luăm la întâmplare pe cel dintâi venit. Și doar nu este o artă mai mare ca aceasta. Care artă poate fi egală cu arta de a educa sufletul copilului, de a-i forma mintea tânărului? Cel care practică această artă trebuie să fie mai priceput și mai talentat decât un pictor și decât un sculptor. Noi însă de arta aceasta nu ne interesăm deloc, ci urmărim numai un singur scop: să le fie instruită limba ca să ajungă buni oratori. Și aceasta o facem tot de dragul banilor. Nu le instruiem limba ca să poată vorbi, ci ca să poată câștiga bani”¹². Folioasele pentru grija față de educarea copiilor se vor vedea atunci când părinții vor ajunge la bătrânețe pentru că cei educați corect și în frica de Dumnezeu vor avea grijă de bătrânețile părinților, iar ceilalți nu, ci vor fi durere pentru părinții lor.¹³

Sfântul Ioan nu le-a uitat nici pe acele familii care nu au primit copii, arătând că nu trebuie să pună „nașterea de copii nici pe seama împreunării cu soții, nici pe seama

altui lucru, ci s-o atribuie Creatorului tuturor, Care din nimic a adus la viață neamul omenesc și poate să-l îndrepte iarăși când se arată vreo neputință”¹⁴ și nici că aceasta este urmare a păcatului¹⁵.

Ca mulțumire a grijii părinților față de ei, nici copiii nu trebuie să se arate mai prejos, ci și ei trebuie să le mulțumească arătându-le purtare de grijă până la sfârșitul vieții: „Domnul Iisus Și-a încredințat mama de pe cruce ucenicului Său. El ne-a învățat în felul acesta că suntem datori a-i îngriji pe părinții noștri până la ultima lor suflare”¹⁶. Iar prin calitățile lor trebuie „să se distingă prin cumințenie și să fie lăudați de oameni și de Dumnezeu. Să învețe să-și stăpânească stomacul, să stea departe de lux, să fie economi, iubitori și să învețe să se conducă singuri”¹⁷.

Privită prin ochii Sfântului Ioan Gură de Aur, educația devine o poartă și un drum spre împărăția lui Dumnezeu. Altruismul, frica de Dumnezeu și încredințarea în ajutorul Lui, bunătatea și evlavia împletite de rugăciune și deprinderea de citire a Sfintelor Scripturi împreună cu mersul la biserică sunt calitățile pe care trebuie să le însușească fiecare copil în familia sa. Doar așa și copiii vor ajunge să le mulțumească părinților, arătându-le purtare de grijă până la sfârșitul vieții.

12 Idem, „Omiliile la Matei” în *Scrieri partea a treia*, PSB 23, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, ed. IBM-BOR, București, 1994, p. 695-696.

13 Idem, *Cuvinte de Aur, Nunta, familia și problemele lor...*, p. 252.

14 *Ibidem*, p. 192.

15 *Ibidem*, p. 193.

16 Idem, *Părinți, copii și creșterea lor...*, p. 10.

17 *Ibidem*, p. 13.

ÎNVIEREA

Preot GABRIEL CERNĂUȚEANU
Freiburg - Germania

Omul zilelor noastre, crescut în concepția științifică despre natură, viață și tehnică, gândește în categoria experiențelor și a cauzalității. Pentru el este moartea ca și nașterea un eveniment al naturii; el poate fi uneori – din punct de vedere medicinal – amânat, dar, este, în cele din urmă, inevitabil. Ce stă înaintea de naștere, sau mai exact: la zămislire și ce stă îndărătul morții nu mai poate fi dovedit și se sustrage imaginației noastre și posibilității de a concepe; „moartea este moarte”.

Ca urmare, în acest sistem de gândire și concepție despre viață și lume învierea nu are niciun loc și aparține fie în domeniul speculației, fie în cel al mitologiei. Din această pricină va trebui să ne ferim a considera învierea ca ceva ce ține de gândirea subiectivă, unilaterală, superficială sau chiar lipsită de orice logică.

Contrar acesteia, concepția creștină arată că învierea lui Iisus, ca și făgăduința învierii tuturor în ziua de apoi, rămân în vigoare, și se întâmplă datorită voii lui Dumnezeu, care așează persoana omului în fața Sa într-o nouă corporalitate, avându-și propria identitate, după ce moartea aparent a stins, a nimicit totul. Corpul celui înviat nu mai are materialitatea sa de odinioară; e de-ajuns dacă ne gândim cum trece Iisus prin ușile încuiate (Ioan 20,19).

Moartea n-a lăsat nimic din ce a fost omul pe pământ; pentru că, nu undeva în om stă puterea de a-și păstra identitatea, ci exclusiv în credințioșia și puterea lui Dumnezeu, Care păstrează pe om în memoria Sa și-l cheamă din nou înaintea Sa. Viața nouă în eonul / veacul / viitor va pune pe omul mântuit în prezența lui Dumnezeu, în nemijlocita Sa apropiere, așa încât toată frumusețea și bucuria pentru acel timp este fără asemănare. Există pentru aceasta doar o singură paralelă, dar aceasta nu aparține deloc istoriei omenești și nici experienței: creația.

Mărturia biblică despre înviere recunoaște moartea în toată grozăvia și duritatea ei, ca distrugătoare a vieții sufletești și trupești, ca una prin care se stinge viața omului. Ba mai mult decât atât: chiar în această viață dacă omul este desprins / înstrăinat / de Dumnezeu, trăind în păcat, este nu doar amenințat de moarte, ci se află literalmente / în sens propriu / în existența morții (Coloseni 2, 13). În măsura în care moartea este în acest sens înțeleasă, se poate vorbi de o înviere la viață al cărei început de existență nouă – în credință și prin credință – are loc acum și aici.

Însă “trezirea” la viață va fi un proces / procedeu / a cărui conținut decisiv va consta în aceea, ca omul care a

murit, să fi primit mărturia Evangheliei lui Hristos, ca Domn și Mântuitor, germene al vieții celei noi, pentru ca prin această legătură a credinței în Hristos, să ia ființă viața cea nouă. Este vorba aici de un act divin, care constă doar în singura și unica putere a lui Dumnezeu. Această viață nouă – prin înviere – poate fi sperată și cerută prin rugăciune de către om, în credință, dar nu poate fi nici planificată și nici organizată, indiferent ce metode am folosi, deoarece ea se află în mâna lui Dumnezeu. Hristos, Cel înviat, care este “Calea, Adevărul și Viața” este Singurul și Unicul care poate hotărî asupra destinului nostru. Cel care merge pe calea credinței se află deja aici pe pământ în lumina puterii lui Hristos, Cel înviat. Cel credincios face experiența duhovnicească, având convingerea că învierea este mai mult decât un eveniment istoric: prin Hristos Cel înviat, moartea nu mai este punctul final al existenței omului, puterea răului, a păcatului, a fost învinsă și nu mai poate despărți pe om de Dumnezeu. De asemenea, cel credincios, care a trăit experiența puterii lui Dumnezeu știe și aceea, că, lui Hristos-Domnul nu îi este imposibil să cheme / să readucă / la viață oameni, care au murit, chiar dacă elementele din care au fost alcătuite trupurile lor, s-au descompus, dându-le trupuri noi, transfigurate.

Asta înseamnă, că omul creat de Dumnezeu nu poate fugi de la fața lui Dumnezeu, fie printr-un anume mod de gândire, fie prin sinucidere: “Unde mă voi duce de la Duhul Tău și de la Fața Ta unde voi fugi?” (Psalmul 138, 7). Cel creat – omul – stă tocmai de aceea într-o directă responsabilitate față de Creatorul său. Acesta / Dumnezeu / însă este Cel, Care încă aici / pe pământ / și acum îi oferă omului pe Cel Răstignit, ca prin puterea învierii Lui să împace pe om cu Dumnezeu.

Numai această putere ne poate duce la înviere și la mântuire. Aici se potrivesc cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresat creștinilor din Corint: “Unora, adică, mireasmă a morții spre moarte, iar altora mireasmă a vieții spre viață” (II Corinteni 2,16).

În vestea cea bună despre înviere, granițele experienței noastre între naștere și moarte sunt surpate. Se facilitează / se înlesnește / astfel creștinilor privirea dincolo de toate incertitudinile și fragmentările realității imanente, deschizându-se larg orizontul către plinătatea dreptății dumnezeiești. “Și iată, Doamne, Tu Le-ai cunoscut pe toate și pe cele din urmă și pe cele de demult; Tu m-ai zidit și ai pus peste mine mâna Ta. Minunată este știința Ta, mai presus de mine; este înaltă și n-o pot ajunge”. (Psalmul 138, 5-6)

IISUS HRISTOS – MÂNTUITORUL

Student IONUȚ BLIDAR
Veneția – Italia

A te lăsa în mâinile lui Hristos – iată eliberarea, mântuirea, sănătatea, viața. *“Ascultătorul toată nădejdea și-a pus-o în Dumnezeu și de aceea sufletul lui totdeauna este în Dumnezeu, și Domnul îi dă harul Său, iar harul învață sufletul tot binele și-i dă puterea de a rămâne în bine.”* (Sfântul Siluan Atonitul – Despre Ascultare).

Asemenea Sfântului Pavel ajungem și noi la durerea întâlnirii cu adâncă noastră neputință, cu slăbiciunea care se face boală în viața noastră. *“Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc.”* (Rm 7, 19) Iar răul acesta pe care îl săvârșim devine într-un nou izvor de întuneric, resemnare, prin el pierdem entuzismul tinereții, speranța de a înmulți binele și bucuria, fericirea de a trăi frumos cu Dumnezeu. De ce e oare firesc să fim oameni “normali”, oameni obosiți, aplatizați, obișnuiți cu răutatea din ei și din ceilalți, oameni atenți mai întâi de toate la ei înșiși, la viața lor, familia lor, nevoile lor?

Chiar creștini fiind ne spovedim adesea dorind să ne curățăm inima, deși suntem conștienți că o vom umple din nou de păcat. Dorim ori să trăim ascetic pentru a nu mai cădea, ori să cădem și să ne mulțumim cumva cu starea aceasta.

Căderea cel mai adesea o înțelegem ca fiind legată de cele ale trupului, dar nu este ea mai ales legată de lipsa de iubire? Nu e oare cel mai adânc iad să nu iubești, să bârfești, să te superi pe omul de lângă tine, să ții minte răul? Ne luptăm cu noi înșine spre a fi mai curați, mai morali dar rămânem epuizați de iubire, de acea iubire dumnezeiască care iartă răul, care are puterea de a vedea binele acolo unde predomină răutatea și meschinătatea.

Suntem prea adesea săraci, dar cu o sărăcie care nu e pe placul lui Dumnezeu, *“... de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el ...”* (Lc. 8, 18) Suntem săraci de a ne lăsa în mâinile Domnului Hristos, de a sta în iubirea Lui. Creștinismul nu este mai întâi de toate o cale de nevoie, o religie, o ideologie, o teorie, o alegere, o ocupație, un exercițiu ascetic, un domeniu în care să faci performanță, un răspuns la problemele imediate ale vieții, un loc în care să te rog. Ci este descoperirea deplină a Adevărului, este viața în Dumnezeu și cu Dumnezeu, este iubirea Preasfintei Treimi, este descoperirea de a fi iubiți și doriți de Tatăl, Ziditorul a toate care ni l-a dăruit nouă pe Unicul Său Fiu prin care și într-un care am fost noi înșine creați. Care s-a făcut om pentru noi spre a ne face pe noi una cu El cel ce este Cuvântul lui Dumnezeu, Dumnezeu din Dumnezeu, spre a revărsa în ființa noastră Duhul Său cel Sfânt, Iubirea, Lumina și Veșnicia, ca uniți

fiind de Dumnezeu să trăim în dragoste și frățietate unii cu alții spre a moșteni Împărăția cea pregătită nouă de la întemeierea lumii. Creștinismul este Iisus Hristos, Dumnezeu făcut om spre a unii întru sine neamul omenesc. Iubire. Iubire. Iubire. Viață în Dumnezeu.

Unde este loc de plictiseală, de delăsare, de necredință, de răutate, de obișnuință a unei vieți trăite fără Dumnezeu? Noi creștinii suntem chemați la a fi minunați.

Și e greu... suntem slabi și răi, dar calea nu suntem noi, calea este Iisus Hristos. Cu cât ne lăsăm mai mult în mâna Lui cu atât vom fi mai plini de Domnul și mai fericiți, mai fericiți chiar în mijlocul durerilor, necazurilor, ispitelor, căderilor, problemelor.

Calea cea mică a Raiului este Domnul. Calea cea lungă oricât ar fi de plină de nevoie și merite nu poate duce la Dumnezeu pentru că este începută, centrată și continuată pe noi înșine. În loc să bem apă din izvorul mântuirii, ne săpăm puțuri mincinoase ce ne adapă cu stricăciunea din noi.

“Oricine bea din apa aceasta va înseta iarăși; Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viața veșnică.” (In. 4, 13-14)

Domnul Iisus ne făgăduiește cu adevărat că dacă vom sta lângă El, dacă îl vom căuta pe El, dacă ne vom împărtăși cu El, dacă vom privi și săruta Sfântul său Chip, dacă vom citi Scripturile care îl cuprind și îl vestesc pe El, dacă ne vom ruga Lui, dacă ne vom lăsa purtați de El, atunci pururea viața noastră va fi scaldată de Duhul Sfânt. *“Cei mândri și de sine ocârmuiți nu lasă harul să vieze în ei și de aceea niciodată nu au pace sufletească, dar în sufletul celui ascultător ușor pătrunde harul Sfântului Duh și-i dă bucurie și odihnă. Toți caută odihnă și bucurie, dar puțini știu unde se află acea bucurie și odihnă și ce trebuie pentru a ajunge la ea. Iată, de treizeci și cinci de ani văd un monah care totdeauna este cu sufletul vesel și cu fața plăcută, măcar că este bătrân. Iar aceasta fiindcă iubește ascultarea și și-a dat sufletul voii lui Dumnezeu, și nu are grijă de nimic, ci sufletul său a iubit pe Domnul și vede pe Dânsul.”* (Sfântul Siluan Atonitul – Despre Ascultare)

A-ți da sufletul voii lui Dumnezeu. *“Fii mie Dumnezeu apărător și casă de scăpare ca să mă mântuiești. Că puterea mea și scăparea mea ești Tu și pentru numele Tău mă vei povățui și mă vei hrăni. În mâinile Tale îmi voi da duhul meu; izbăvit-m-ai, Doamne, Dumnezeul adevărului.”* (Ps. 30, 2-3,5)

“Sufletul meu în mâinile Tale este pururea și legea Ta n-am uitat.” (Ps. 118, 109) Dorind după Dumnezeu,

privind la Domnul Hristos, chemând spre a se sălășlui întru noi Duhul Sfânt vom plini Legea Cuvântului, vom fi vindecați căci întru noi va lucra Domnul. Domnul Iisus Hristos dorește să fim ai Lui. Cum oare vom putea trăi aceasta în viața noastră de zi cu zi? Eu cred că printr-o simplă neîncetată rugăciune. Adică ori de câte ori ne e greu, ne e bine, avem nevoie de ceva, suntem ispitiți, cădem, împlinim lucrări minunate, suntem bucuși, trebuie să luăm decizii importante, suntem înaintea prânzului sau a cinei, ne pregătim să mergem la biserică, am luat Biblia să citim, suntem înaintea Sfântului Potir spre a ne împărtăși, oricând și oriunde să chemăm Numele Domnului, să punem înaintea Lui momentul vieții noastre. Doamne Iisuse, uite viața mea, uite bucuria mea, uite dorința mea, uite păcatul meu, uite ce gândesc, ce vreau, ce sper, ce fac, ce sunt." Doamne Iisuse uite-mă. În mâinile Tale încredințez ființa mea întreagă. Eu sunt alt Tău, fii cu mine!"

Să ne spovedim, căutând viața cu Dumnezeu. Să știm că suntem slabi dar căutăm mântuirea. Să ne spovedim înaintea preotului ca și bolnavul înaintea medicului, alergând mereu la medicament fără să ne temem de Vindecătorul nostru. Domnul ne știe așa cum suntem și ne vrea pe noi toți. Cred că secretul unei vieți împlinite este să nu ne dezlipim de Iisus, orice ar fi.

"Dacă Dumnezeu e pentru noi, cine este împotriva noastră? El, Care pe Însuși Fiul Său nu L-a cruțat, ci L-a dat morții, pentru noi toți, cum nu ne va da, oare, toate împreună cu El? Cine va ridica pâra împotriva aleșilor lui Dumnezeu? Dumnezeu este Cel ce îndreptează; cine este

Cel ce osândește? Hristos, Cel ce a murit, și mai ales Cel ce a înviat, Care și este de-a dreapta lui Dumnezeu, Care mijlocește pentru noi! Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: „Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere”. Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nicio altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru.” (Rm, 8, 31-39).

Să îndrăznim cu adevărat! Să fim mereu cu Domnul Iisus, iată nevoința noastră. *"Deci au zis către El: Ce să facem, ca să săvârșim lucrările lui Dumnezeu? Iisus a răspuns și le-a zis: Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu, ca să credeți în Acela pe Care El L-a trimis." (In. 6, 28-29).*

"Și Iisus, strigând cu glas tare, a zis: Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu. Și acestea zicând, și-a dat duhul" (Lc. 23, 46).

Iată ascetica creștină, iată viața noastră. În Hristos suntem fii ai Tatălui, călăuziți cu adevărat de Duhul Sfânt, una cu frații și surorile noastre, făpturi de Dumnezeu zidite, întru iubire, lumină, bucurie și nesfârșită viață. Să ne lăsăm în mâinile Domnului Iisus. Din moarte și durere, din încercare și păcat, din răutate și slăbiciune, din lipsa iubirii și din întunecime vom fi înviați. *Sufletul nostru va cunoaște pe Domnul Iisus.*

Pr. prof. univ. dr. Sorin Cosma,
SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE CREȘTINĂ ÎN
CONTEXTUL ACTUAL,
Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2013, 414 pp.

Preot prof. univ. dr. CRISTINEL IOJA
Președintele Senatului Universității „Aurel Vlaicu” din Arad

Editura Universității „Aurel Vlaicu” din Arad a fost îmbogățită cu o nouă lucrare de referință în domeniul Teologie Ortodoxă, lucrare semnată de unul dintre cei mai prolifici profesori de teologie morală și spiritualitate din Biserica noastră: *părintele profesor Sorin Cosma*. Lucrarea este apărută cu binecuvântarea *Preasfințitului Părinte Episcop Dr. Lucian Mic*, al Caransebeșului. Distins preot, profesor de teologie, formator de formatori mai bine de jumătate de secol la catedra Școlilor de Teologie din Mitropolia Banatului, părintele profesor Sorin Cosma ne oferă în mod sistematic și responsabil o lucrare de teologie morală, bioetică, spiritualitate și misiune creștină, în duhul și metoda teologică a Tradiției Bisericii Ortodoxe, așa cum a fost aceasta asumată și transmisă de marii profesori ai învățământului teologic românesc. Volumul de față, reunește o parte din studiile publicate în diferite reviste de teologie, revizuite și adăugite și este dedicat cu recunoștință postumă eruditului profesor de morală și spiritualitate ortodoxă, *Mitropolit Dr. Nicolae Mladin*, cu prilejul comemorării centenarului nașterii sale.

Un omagiu ce reprezintă un punct de reflecție profundă asupra contribuțiilor *Mitropolitului Nicolae Mladin* la dezvoltarea Teologiei Morale în Teologia Ortodoxă Română și un bun prilej de a identifica continuitatea metodei sale de aprofundare teologică în contextul actual al învățământului teologic românesc. Părintele profesor Sorin Cosma, păstrează și contextualizează în această lucrare metoda teologică, sobrietatea și expunerea sistematică a distinsului *Profesor și Mitropolit Nicolae Mladin* structurată triadologic-histologic-elesiologic în duhul Tradiției Răsăritene, permanent conectată la provocările multiple ale lumii în care Iisus Hristos este mărturisit.

Tematica abordată și analizată în această lucrare este foarte variată, autorul încercând să surprindă într-un demers cât mai complet și aprofundat, întreaga problematică actuală a omului căzut în păcat și patimi, precum și răspunsul Bisericii Ortodoxe. Volumul debutează cu centrarea misiunii ortodoxe în dimensiunea pnevmatologic-experimentală a Bisericii, prin care lucrarea Treimii rămâne permanent activă în om și creație. În contextul lumii postmoderne, cu tendințele ei centrifuge și fărâmițarea umană, ca și consecință a hiperindividualismului și a exacerbării patimilor, părintele

Sorin Cosma ne amintește despre *autenticitatea naturii umane*, restabilită prin înnoirea firii în har și convertirea mișcărilor iraționale ale omului în virtuți, cu implicații profunde în imediatul cotidian, socio-cultural. Din perspectiva cultivării virtuților și a indicării sensului umanului ajuns la desăvârșire prin împlinirea poruncilor și participarea la viața Preasfintei Treimi, descoperite în Iisus Hristos, autorul – într-un context idolatru, dominat de instincte, patimi și erotism – precizează cu un stil pedagogic și teologic specific marilor noștri profesori de teologie, sensul și dinamismul iubirii în misiunea și spiritualitatea Bisericii.

Concizia ideilor, sistematizarea unei problematice vaste, cu implicații variate și profunde pentru transmiterea ethosului Bisericii în contemporaneitate, îndemnul pentru asumarea și cultivarea valorilor spiritualității ortodoxe, îl mențin și confirmă pe părintele Sorin Cosma în congenialitate cu metoda teologică promovată de *Profesorul și Mitropolitul Nicolae Mladin*, deși diferențele contextuale privind anumite problematice abordate și analizate, sunt evidente. Șirul temelor cu implicații imediate în viața personală și socială continuă cu analiza complexă a termenului de *philia*, autorul accentuând, într-o lume a dezbinărilor și disoluției spiritual-umane, importanța prieteniei și a solidarității umane. Problematice deosebit de complexă a suicidului și atitudinea Bisericii vis-a-vis de aceasta, precum și variatele aspecte teologice, morale și spiritual-umane ale *recunoștinței* nu sunt ocolite, ci asumate și decriptate într-un stil sobru și responsabil.

O bună parte a temelor abordate au un profund caracter interdisciplinar, de genul Teologie Morală-Bioetică-Psihologie, fapt ce arată capacitatea autorului de a teologhisi nu numai în duhul și cu metoda profesorilor de morală de altădată, ci și în contextul lumii actuale, racordându-se la ultimele provocări pe care biotehnologiile, filosofii utilului și plăcerilor, dublate de o fulminantă dezvoltare tehnică, le ridică la adresa omului, misiunii și spiritualității ortodoxe. Înainte de a aborda probleme complexe precum avortul, homosexualitatea, euthanasia, transplantul de țesuturi și organe, bolile cu transmitere sexuală, toxicomania, ingineria genetică, clonarea procrearea medical asistată, autorul precizează cu forță teologică și pedagogică,

legitimitatea familiei creștine, indisolubilitatea căsătoriei, dimensiunea eclesial-ascetică a vieții umane cu accentul pe post și rugăciune.

Astfel, lucrarea părintelui Sorin Cosma se prezintă ca un veritabil reper teologic-misionar, indispensabil celor ce doresc să aprofundeze temele centrale ale spiritualității ortodoxe din perspectiva celor mai actuale provocări și interogații ale lumii. Acestei lucrări nu-i lipsește nici argumentația, nici duhul, nici problematizarea, nici soluțiile, nici interogațiile, nici răspunsurile, după cum nu-i lipsește nici curajul autorului de a mărturisi într-o lume secularizată și globalizată adevărul vieții omului descoperit odată pentru totdeauna în Iisus Hristos. Prin

această lucrare, părintele profesor Sorin Cosma și-a adus încă o dată o contribuție decisivă la elaborarea unei viziuni misionare și duhovnicești, centrate vertical în Tradiția Răsăritului creștin și întrupate în inima unei lumi ce își așteaptă personal-comunitar permanent înnoirea în Hristos și Biserică.

Această lucrare ne întărește convingerea că Biserica Ortodoxă are resurse inepuizabile pentru a da fiecărei epoci istorice răspunsurile permanent valabile privind sensul omului și al creației, ridicând din „inima de foc” a ei, preoți, profesori și oameni responsabili de mărturisirea Evangheliei lui Iisus Hristos în lume. Unul dintre aceștia este părintele profesor Sorin Cosma!

CATEDRALA DIN TIMIȘOARA – ALTAR DE JERTFĂ ÎN DECEMBRIE 1989

Prof. dr. DUMITRU TOMONI
Făget

Catedrala din Timișoara – cea mai mare catedrală ortodoxă din țară – a fost și a rămas o mândrie a bănățenilor, templu al spiritualității creștine și locul unor importante evenimente din istoria Banatului. Pentru locuitorii județului Timiș și mai ales pentru cei ai municipiului de pe Bega, catedrala reprezintă kilometrul 0 al Banatului. Era dificil să te afli în centrul orașului și să rezisti impulsului firesc pentru orice creștin de a-i trece ușile sau măcar de a-ți purta pașii prin fața impunătorului monument arhitectonic.

Cu siguranță, Nicolae Ceaușescu avea o altă percepție deoarece a evitat cu înverșunare să se întâlnească cu timișorenii în acest spațiu. Deși în perioada 1968-1988 a vizitat Timișoara de 12 ori niciodată nu s-a aflat în zona Catedralei, chiar dacă aici era zona centrală a orașului. Cunoșteau acest lucru și timișorenii și de aceea, nu întâmplător, zona catedralei a fost atât locul unor aprige acțiuni de protest împotriva regimului ceaușist, cât și altarul de jertfă și speranță pentru mii de demonstrați. În fața Catedralei, în decembrie 1989, vor fi uciși 15 protestatari și alți 39 vor fi răniți prin împușcare.

În seara zilei de 16 decembrie, prima zi de confunțări deschise cu forțele represive, grupuri de timișorenii, după primul atac al sediului Comitetului Județean P.C.R., s-au regrupat în Piața Maria. După orele 23,15, pe fondul stării de apatie create în zonă, Sorin Oprea, mecanic la Electrometal Timișoara,¹ ia inițiativa constituirii unei coloane de protestatari care să se îndrepte spre Catedrală: „Era târziu, se apropia miezul nopții și, pentru că nu mai existau scutieri și pompieri, «obiectele» urii noastre, se instalase un fel de apatie. Atunci, încercând să mă folosesc de bicicletă ca de podium... am încercat să mă fac auzit: «Oameni buni, să mergem la Catedrală. Acolo vom fi în siguranță, nu ne va face nimeni nimic! Și ce să făceam în continuare o să vă spun acolo».”² Spera Oprea să strângă în acea noapte 10.000 de timișorenii pentru a se deplasa pe străzile orașului „ca niște oameni liberi spunându-ne păsurile, exprimându-ne nemulțumirile și revolta, cerându-ne drepturile.”

Celor peste 700 de protestatari adunați în fața Catedralei, Sorin Oprea le-a cerut să revină mereu, în

fiecare zi, inclusiv a doua zi, la orele 10,00, în fața lăcașului sfânt, pentru că doar uniți vor putea să facă față aparatului represiv mobilizat de conducerea centrală și locală a partidului. Realizând că numărul celor adunați era prea mic, demonstrații au hotărât să pornească spre Complexul Studențesc, pe traseul: Catedrală, Piața Operei, Liceul „Miu”, podul Michelangelo, pentru a solicita participarea studenților.

În fața Operei, Oprea s-a ridicat pe socul unui stâlp și i-a îndemnat pe cei prezenți să nu se împrăstie și să aibă încredere în victorie. Scandând lozinci împotriva regimului și distrugând toate materialele de propagandă comunistă întâlnite în cale – fără a sparge nici o vitrină – coloana ajunsă în Complexul Studențesc număra în jur de 5000 de timișorenii: „N-am intrat în întreprinderi ori case, nu am scos pe nimeni din pat, noi doar i-am «adunat» pe cei de pe străzi, reușita noastră fiind asigurată, cred eu, de faptul că eram un grup compact și scandam lozinci, că păream înși care știam ce vrem și inspiram încredere.”³

Ajunși în Complexul Studențesc, Oprea s-a urcat pe platforma unui transformator I.R.E.T. și le-a cerut studenților să li se alăture. Chiar dacă numărul studenților ieșiți din cămine nu a fost mare, acțiunea de a veni în Complex a fost inspirată, deoarece acolo s-a făcut joncțiunea cu demonstrații veniți de pe Calea Buziașului și Girocului. Sorin Oprea, liderul informal al serii de 16 decembrie își amintește cu emoție despre acest moment: „Nu peste mult timp am trăit momente de neuitat. Venind pe strada Cluj, membrii unui grup de 3000, poate 4000 de persoane, s-au «împrăștiat» printre noi... Îmbrățișări, entuziasm, fericire, optimism... Ceva de nedescris.”⁴

După contopirea celor două coloane, Oprea a propus să se deplaseze, din nou, spre Catedrală pentru a solicita sprijinul mitropolitului Nicolae Corneanu pentru un dialog cu autoritățile locale. Coloana a pornit, ordonat, spre Liceul „Ion Vidu” și de acolo spre podul Michelangelo. La intrarea pe strada Cluj, două autotunuri de pompieri, venind dinspre pod, au încercat, din viteză, să-i împrăstie pe demonstrați, dar chiar în acel moment, un troleibuz s-a interpus între mulțime și autotunuri, parând jetul de apă. Drumul spre Catedrală este descris de Viorel Sasca: „În cursul deplasării spre Piața Operei s-a dat foc la lozincile comuniste. Pe porțiunea dinspre podul Michelangelo și Piața Operei s-a scandat pentru prima oară «Jos comunismul». În coloană

¹ Miodrag Milin, *Timișoara 15-21 decembrie 89*, Timișoara, 1990, p. 36 (în continuare: Miodrag Milin, *Timișoara 15 – 21 decembrie, 89...*); vezi și *Timișoara 16-22 decembrie 1989*, Timișoara, Edit. Facla, 1990, p. 60

² Mărturia lui Sorin Oprea în Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, Ediția a II-a, București, Edit. Institutului Revoluției Române, 2008, p. 178-179 (în continuare: Titus Suciu, *Lumea bună...*)

³ *Ibidem*, p. 180

⁴ *Ibidem*, p. 181

erau oameni de toate vârstele, majoritatea, totuși, tineri. Se aflau destule femei, fete și copii. Acte de vandalism nu am observat, cu excepția spargerii geamurilor de la un cămin. Două fete de lângă mine l-au îndemnat pe un adolescent să spargă geamurile de la Librăria «Eminescu», ca să ardă operele lui Ceaușescu. l-am temperat spunându-le că noi nu trebuie să distrugem.”⁵

După miezul nopții coloana de demonstranți ajunge în fața Catedralei, unde cei aproximativ 10000 de manifestanți au cântat „Hora Unirii” și „Deșteaptă-te, române!” și au scandat lozinci împotriva regimului comunist și a lui Ceaușescu.⁶ „Acolo, în fața lăcașului lui Dumnezeu, am înțeles că nu există loc pe lume mai potrivit unde sufletele obosite de nedreptățile vieții să-și găsească alinare”, consemna mai târziu profesorul Costel Balint.⁷

Coloana de la Catedrală s-a împărțit în două. Majoritatea s-a urcat pe treptele Catedralei sau a rămas pe platoul din față, iar o altă parte s-a așezat în fața cordonului de militari și milițieni cu căști și scuturi care blocau strada între Comitetul Municipal de Partid și cinematograful „Capitol”. „Observând intenția grupului desprins din coloană, toți cei care se aflau în fața Catedralei, și în special Sorin Oprea, au insistat ca să nu se încerce ruperea cordonului de scutieri pentru a se evita orice fel de incidente”, mărturisește Ioan Gheorghe Bîndariu.⁸ După încercarea eșuată de a trage clopotele, „ca să știe lumea că se întâmplă ceva!”, Sorin Oprea, împreună cu 5-6 protestatari, constituiți într-un gen de comitet de inițiativă, au hotărât să se deplaseze spre cartierele dens populate: Circumvalațiunii, Calea Aradului, Calea Lipovei pentru a chema și alți timișoreni și apoi, cu efective sporite a se reîntoarce la Catedrală. Anunțul traseului pe care trebuia să se deplaseze coloana l-a surprins pe doctorul Opreș: „Mie mi se părea imprudent să anunți așa ceva cu voce tare, traseul pe care urma să mergem, pentru că precis auzeau și milițienii care ne-ar fi putut organiza o ambuscadă. Totuși mulțimea a pornit. Am luat-o și eu spre trotuarul dinspre Expres [Restaurant Autoservire „Expres” - n.n.], unde era o stivă cu sicile de citro. Unii s-au îndreptat spre stivă, dar, văzând că sticlele erau goale, au trecut mai departe.”⁹

La orele 1,50, coloana plecată de la Catedrală s-a împărțit în două, o parte s-a îndreptat spre Piața Maria, iar cealaltă parte pe Bulevardul Politehnicii, Piața Horațiu

5 Mărturia lui Viorel Sasca în Miodrag Milin, *Timișoara în revoluție și după*, Timișoara, Edit. Marineasa, 1997, p.44 (în continuare: Miodrag Milin, *Timișoara...*)

6 Dumitru Tomoni, *Catedrala ortodoxă în decembrie 1989, o problemă controversată a Revoluției din Timișoara?* în „Historica”, Craiova, an IX, nr. 1/2011, p. 58

7 Costel Balint, *1989 Timișoara în decembrie*, Timișoara, Edit. Helicon, 1992, p. 16

8 Mărturia lui Ioan Gheorghe Bîndariu în *Decembrie 1989. Mărturii*, Ediție îngrijită de Miodrag Milin și Adrian Kali, Timișoara, Edit. Mirton, 2008, p. 40.

9 Mărturia lui Dan Ștefan Opreș în Miodrag Milin, *Timișoara...*, p. 34

și Bulevardul Republicii.¹⁰, spre cartierele dens populate: Circumvalațiunii, Calea Aradului, Calea Lipovei pentru a chema și alți timișoreni și apoi, cu efective sporite a se reîntoarce la Catedrală. În conștiința multora Catedrala era locul ce insuflă siguranță și încredere în izbânda acțiunii începute împotriva unui regim ateu și opresiv.

De aceea, a doua zi, în 17 decembrie, „cea mai cumplită zi din istoria orașului Timișoara”¹¹, catedrala a fost una dintre zonele fierbinți ale orașului asediat de forțele represive. În jurul orei 15, sute de demonstranți s-au adunat în fața Catedralei scandând lozinci: „Libertate!”, „Democrație!”, „Alegeri libere!”, „Jos dictatorul!” etc. O parte dintre cei adunați s-au deplasat spre cordonul de militari dotați cu scuturi și căști, aflați pe carosabil în fața Primăriei municipiului Timișoara. Apropiindu-se la o distanță destul de mică, au intrat în dialog cu militarii încercând să rupă cordonul, dar văzând fermitatea militarilor s-au reîntors în fața catedralei¹². Între timp, grupuri de sute de demonstranți veneau dinspre Bulevardul 6 Martie și din cartierele Girocului, Circumvalațiunii, Calea Șagului și Calea Lipovei, Astfel că, potrivit rapoartelor oficiale, până la ora 17, numărul demonstranților a ajuns la peste 5000¹³. „Nu sunt credincios, vă rog să mă credeți, dar, în acele momente, am crezut în ceva și am căutat să fiu mai mult pe lângă Biserică”, mărturisea unul dintre demonstranți¹⁴. Probabil că teama i-a făcut pe mulți să creadă că în spațiul catedralei sunt mult mai siguri, că forțele represive nu vor îndrăzni să deschidă foc în acest spațiu. Din păcate, se ignorau cele peste patru decenii de educație ateistă, zelul și fanatismul celor care l-au slujit pe Ceaușescu până în ultimul moment. În logica celor fără Dumnezeu se putea face orice pentru a rămâne la putere și a-și menține privilegiile dobândite prin obediență și servilism.

La orele 17, o parte dintre demonstranți vor încerca din nou să rupă cordonul de militari din fața Primăriei, dar fără succes. De la o stație de emisie-recepție montată pe o mașină aflată în spatele cordonului de militari, primarul Petre Moț făcea apel la calm și liniște¹⁵. Între timp numărul demonstranților crește, mulți intrând în catedrală pentru a cumpăra lumânări și a le aprinde. Pe fețele multora se citea o înverșunare și chiar o încrâncenare extraordinară¹⁶ ce lăsa impresia „că oamenii aceștia pot fi omorâți, dar nu pot să fie opriți.”

10 Arhivele Memorialului Revoluției, Timișoara, (în continuare: A.M.R.T.), Notă privind informațiile și activitățile desfășurate în noaptea de 16/17.12.1989 de către Grupa de comandă a Inspectoratului județean Timiș al M. I., p.6

11 Miodrag Milin, *Timișoara 15 – 21 decembrie, 89...*, p. 67
12 *Procesul de la Timișoara*, vol. IV, Ediție îngrijită de Miodrag Milin și Traian Orban, Timișoara, Edit. Mirton, 2006, p. 1879

13 Marius Mioc, *Revoluția din 1989 și minciunile din Jurnalul Național*, Timișoara, Edit. Marineasa, 2005, p. 102

14 *Procesul de la Timișoara*, vol. IV, p. 2273

15 *Ibidem*, p. 1880

16 *Ibidem*, p.2227

După orele 19, când deja se terminaseră acțiunile de devastare a magazinelor situate în perimetrul Piața Operei – catedrală și chiar incendiile fuseseră stinse, iar demonstrații începuseră să se retragă s-a deschis foc asupra celor aflați în fața catedralei din partea militarilor aflați în zona Primăriei. La început au fost focuri de avertisment, fără prea mult efect asupra mulțimii care căuta să se îmbărbăteze scandând lozinci: „Nu fugiți!”, „Nu fiți lași!”, „Jos Ceaușescu!”, „Libertate!”, „Soldați, nu trageți în frații voștri!”, „Și voi sunteți copiii noștri!” etc.¹⁷ După câteva minute s-a tras direct asupra mulțimii cu muniție de război.

Cuprinsă de panică, mulțimea încerca să se salveze fugind în toate părțile. Și totuși, au căzut atunci pe platoul din fața catedralei – după aprecierea pictorului Emeric Antal – „vreo 20-30 de demonstrați. O fată de vreo 20 de ani a murit pe loc, chiar lângă mine, fiind împușcată în piept. Eu am fost, mai întâi, nimerit de glonț în umăr, și apoi de altul în piciorul stâng”¹⁸. Tot atunci, în colțul catedralei, pe linia de tramvai un TAB a trecut peste o femeie ucigând-o pe loc.

Represiunea de la Catedrală, de o violență fără precedent în istoria contemporană a României a continuat până spre orele 22, iar rezultatul ei a fost de-a dreptul îngrozitor: 12 morți¹⁹ și 34 de răniți prin împușcare²⁰.

Din păcate, și în ziua de 18 decembrie catedrala va fi loc de speranță și altar de jertfă pentru timișoreni. După ce în după-amiaza acestei zile, într-o discuție telefonică, Elena Ceaușescu i-a cerut lui Ion Coman să pună „câini și Miliție călare pe populația din Timișoara”, spre seară, deranjată de prezența tinerilor pe treptele catedralei cu lumânări aprinse, într-o criză de evidentă nebunie, va da un ordin și mai aberant: «Trageți cu tunul în catedrală, să terminați odată cu ea!»²¹. Nu s-a tras cu tunul, dar s-a tras asupra tinerilor aflați pe treptele catedralei fiind ucși Sorin Leia (23 ani), Ioan Măriuțac (20 ani) și Vasile Nemțoc, (19 ani) iar alți 5 demonstrați Gliguță Avram, Huțanu Crenguța, Băițan Constantin, Popa Gheorghe și Cioază Ioan-Avram fiind răniți.

Într-adevăr, în jurul orelor 16:00 Sorin Leia ajunge în fața Catedralei, având în buzunarul hainei un drapel înfășurat. Momentul este descris de Victor Popa, care privea derularea evenimentului din balconul

17 *Procesul de la Timișoara*, vol. III, Ediție îngrijită de Mio-drag Milin și Traian Orban, Timișoara, Edit. Mirton, 2005, p. 968

18 *Procesul de la Timișoara*, vol. V, Ediție îngrijită de Mio-drag Milin, Timișoara, Edit. Mirton, 2007, p. 2940

19 Balmuș Vasile, Caceu Margareta, Caceu Mariana-Silvia, Fecioru Lorenț, Girjoabă Dumitru-Constantin, Iosub Constantin, Istvan Andrei, Mardare Adrian, Păduraru Vasile, Sava Angela-Elena, Stanciu Ioan și Wittman Petru. *Vezi Romeo Bălan, Victimele libertății*, Timișoara, Edit. „Artpress”, 2009, p. 17

20 *Ibidem*, vezi și Marius Mioc, *Revoluția, fără mistere*, Timișoara Edit. „Almanahul Banatului”, 2002, p. 210-212; Costel Balint, *1989 – Legiunea Revoluției*, Timișoara Edit. Brumar, 2005, p. 190-218

21 *Procesul de la Timișoara*, vol. III, p. 1352

apartamentului situat în zonă: “În jurul orei 16, a apărut – cineva îl avusese la el dar nu-l desfășurase până atunci – un drapel fără stemă. A fost primul drapel de acest fel, pe care îl vedeam. Și steagul a început să fluture, tânărul a prins curaj și l-a purtat pe deasupra lor tot mai energic.”²²

Prezența drapelului fără stema comunistă va pune imediat în mișcare atât grupul de protestatarii cât și forțele de ordine, ce se vor dovedi a fi, în acest timp, forțe de sălbatică represiune. Într-adevăr, în fața catedralei, spre Primărie, era un dispozitiv de militari de la U.M. 01233 Buziaș și de la Batalionul de grăniceri din Timișoara, dispuși pe trei rânduri, cu armă la picior și baioneta pusă la armă. Pe șosea, în fața soldaților, erau trei taburi, vis-a-vis de catedrală se afla dispozitivul “D1” al Ministerului de Interne format din milițieni și trupe de securitate. Toți militarii din zonă erau înarmați și aveau cartușe de război.²³

Fiind informat despre evenimentele de la Catedrală, Ion Coman i-a ordonat generalului Mihai Chițac să se deplaseze în zonă și să rezolve situația creată. Chițac, îmbrăcat în uniformă și înarmat, a dat ordine celor care comandau dispozitivele militare pentru împrăștierea demonstrațiilor. După intervenția generalului Chițac, dispozitivele militare au deschis focul spre catedrală. S-a tras și din două transportoare blindate. Majoritatea unităților au tras foc de avertisment, dar s-a tras și direct spre protestatari, deși manifestația era pașnică, iar tinerii nu s-au dedat la acte de violență sau de distrugere.²⁴

Momentul dramatic al deschiderii focului a fost flmat de Victor Popa: “Din primul tab s-a aruncat înspre civili în fața Expresului, un pachet alb care a explodat – s-a creat panică, lumea a început să fugă înspre Clubul Politehnica, între parc și spațiul din spatele catedralei – fumul ridicându-se la o înălțime de șase- șapte metri. Când cele două taburi din spate ajunseră în colțul intersecției, mergând spre Maria, s-au auzit focuri de armă izolate, apoi de armă automată, apoi de mitralieră grea. Totul s-a petrecut în decurs de câteva secunde.”²⁵

Când a încetat să se mai tragă, Sorin Leia a fost luat de pe treptele Catedralei, dus în pronaos și așezat pe un covor. După ce o doctoriță stagiară, aflată în Catedrală l-a pansat, s-a sunat după salvare în jurul orelor 18:30. Peste 10 minute autosanitară 32 TM-7018, condusă de Ion Bozgan, a ajuns în față Catedralei, dar șoferul a fost împiedicat de maiorul Ion Sucală să ajungă imediat în lăcașul sfânt, sugerându-i-se să dea targa unor tineri aflați în zonă. În fața refuzului șoferului, Sucală cedează și astfel Ion Bozgan și asistenta Crinela Stroeie ajung lângă Sorin Leia, care între timp decedase: “Mortul era în holul de la intrare, întins pe un covor, într-o baltă de sânge. Era împușcat exact în frunte. Când l-am văzut era

22 *Ibidem*

23 Romeo Bălan, *op.cit.* ..., p. 18

24 *Ibidem*

25 Titus Suciuc, *Reportaj cu sufletul la gură*, Ediția a III a, Timișoara, Edit. SAOL, 2009, p.195

dejapansat la cap. Aceasta a fost făcută de o doctoriță pe care nu o cunosc. Femeia mi-a spus că ea l-a pansat fiind din întâmplare în fața Catedralei. Am luat mortul pe targă și l-am dus la autosalvare. Când am ajuns la mașină același ofițer de miliție, fiind înarmat cu P.M. [pistol mitralieră] cu pat rabatabil, s-a apropiat și ne-a spus "hai plecați cât mai repede, că tragem și în voi".²⁶

Evenimentele tragice din 18 decembrie au dat naștere, după răsturnarea dictaturii comuniste, unor interpretări tendențioase. Din dorința de senzațional, sau pentru a se lovi în imaginea Bisericii Ortodoxe Române s-a susținut ideea că în acea zi ușile catedralei erau închise, împiedicându-se astfel, refugiarea tinerilor în lăcașul sfânt. Imaginația unora depășea orice barieră a logicii sau a bunului simț, afirmându-se că totul era premeditat existând o înțelegere între autoritățile comuniste și conducerea Mitropoliei Banatului, astfel că "pe treptele catedralei, cu ușile ferecate, au fost uciși câțiva copii. Cineva de la Mitropolie dăduse dispoziție ca ușile să fie și au fost zăvorâte în clipa când demonstrații voiau să se refugieze din bătaia armelor automate. Cine oare să fi dat o astfel de dispoziție dementială?"²⁷

Realitatea a fost alta, ușile Catedralei nu numai că erau deschise, dar zeci de tineri intrau și ieșeau din catedrală pentru a se ruga și a cumpăra lumânări, iar în timpul calvarului din fața lăcașului sfânt mulți demonstrați s-au refugiat din fața gloanțelor în lăcaș. Huțanu Crenguța, muncitor la Agrosem, împușcată în acele momente mărturisea la proces: "În fața catedralei erau strânși 2000-3000 de oameni, care scandau "Jos Ceaușescu!", "Jos dictatura!", "Libertate". Am început să strig și eu aceleași lozinci... La un moment dat, am simțit o arsură la cap; mi s-a făcut rău și mi-am pierdut cunoștința. M-am trezit în catedrală, unde un preot făcea slujbă"²⁸. Același moment era relatat și de Cornel Moldovan, muncitor la Ocolul Silvic Timisoara și consemnat în cotidianul „Renașterea bănățeană” din 22 iunie 1990: "Am primit ceasul, era 16,40 și am intrat în încăperea propriu-zisă a catedralei. Am văzut, în stânga, rând la lumânări și alte șase persoane în fața altarului. M-am întors în hol și am văzut întins în dreapta (cum ieșeam) un tânăr de peste 25 de ani (!) brunet, (Sorin Leia – n.n.) îmbrăcat într-un costum negru, modest, cu pleoapele închise, iar globii oculari ieșiți proeminent din orbite. Era împușcat în tâmpla stângă".

Momentul uciderii lui Sorin Leia este descris și de Gliguța Avram, rănit și el pe treptele catedralei: „Când TAB-urile au trecut prin fața noastră milițienii care erau postați cum am amintit au tras un foc de avertisment. Noi ne-am îmbulzit să intrăm în Catedrală. Catedrală are ușa dublă dar la îmbulzeală una din uși s-a închis. Stăteam ghemuiți,

încercând să ne strecurăm înăuntru. Eu și încă o persoană, pe care mai apoi am aflat că se numea Sorin Leia, am ridicat capul să vedem ce se întâmpla, când s-a tras o rafală printre noi, de jos în sus. Leia Sorin a fost nimerit în mijlocul frunții. Glonțul care a ieșit din capul lui m-a atins și pe mine la baza gâtului, în partea dreaptă. Am simțit ca o arsură, am băgat capul la cutie și m-am strecurat încet-încet înăuntru. Niște tineri au văzut că Leia e împușcat și l-au târât în Catedrală. Deși împușcat în frunte Leia nu pierduse mult sânge și încă mai respira. Când capul i-a atins cimentul brusc s-a făcut sub cap o baltă de sânge...

Un alt preot, mai bătrân, cu barba căruntă, a arătat manifestaților ieșirea prin spate, către parc, dar eu n-am fost pe fază. Când am prins un moment de acalmie am ieșit prin fața și apoi pe lângă zid către stația de tramvai. Încă se trăgea. Am ajuns la iarbă și m-am aruncat pe burtă. Am văzut că pe haină aveam bucăți din creierul lui Sorin Leia și urme de sânge. M-am șters cu iarbă și frunze. Lângă Expres era civilul care trăsese în mine și în Sorin Leia (il văzusem) și un locotenent-colonel de miliție, care trăgeau după oameni ca să-i împrăștie"²⁹.

Ușile Catedralei s-au închis în acea seară, doar atunci când demonstrații care au dorit să se refugieze înăuntru au făcut-o, așa cum consemna și cpt. Grigore Tașcău în nr. 10/1990 al ziarului „Timișoara”: „Speriată de focul ucigător, lumea a dat năvală spre incinta catedralei. A căzut împușcat în cap, tânărul Sorin Leia, care în scurt timp a și murit în pronas. O parte de manifestați s-a refugiat în parcuri. Mulțimea intrată în catedrală, împreună cu preotul Ioan Radu, a închis ușile de la intrare, pe trepte și în preajma acestora ne mai rămânând nici o persoană... Intr-un târziu, s-au deschis ușile Catedralei și a ieșit o persoană care a strigat după o ambulanță. La scurt timp au sosit două mașini ale salvării, în una din ele fiind imbarcat trupul neînsuflețit al tânărului Sorin Leia. Refugiații din Catedrală au ieșit pe ușa laterală din dreapta, ușa deschisă de părintele Victor Mițiga și de diaconul Eugen Bendariu". Acest moment a fost relatat și de către protopopul Cornel Pleșu: „La ora 16,50 a început vecernia, dar după un sfert de oră, a început să se tragă în tineretul care se afla pe treptele ei cu lumânări aprinse în mână. În aceste împrejurări, copiii au dat buzna înăuntru, producându-se panică. În aceste condiții, preotul Victor Mițiga și diaconul Eugen Bendariu au întrerupt serviciul divin, pentru a vedea ce se întâmplă. Un băiat rănit la cap a fost introdus în catedrală și pansat de o doctoriță, care se afla în biserică, cu feșe de la punctul de prim-ajutor. Preotul Victor Mițiga, văzând starea disperată în care se aflau copiii – unii au început să plângă – a început apoi să-i scoată din biserică pe ușa laterală, dinspre Capitol, dar a fost cu neputință, întrucât în momentul în care s-a deschis ușa s-a deschis focul din direcția cinematografului. Copiii au reintrat în catedrală și

²⁹ Marius Mioc, *Revoluția de la Timișoara* așa cum a fost, Timișoara, Edit. Brumar, 1997, p.33.

²⁶ A.M.R.T., Declarația lui Ion Bozgan din 13 februarie 1990
²⁷ Nicolae Danciu Petriceanu, *Tot ce am pe suflet, Baia Mare*, 1995, p.203

²⁸ *Procesul de la Timisoara*, vol.IV, p.2376

atunci preotul Victor Mițiga a început să-i evacueze pe ușa din partea dreaptă (dinspre tramvai), cu condiția să iasă unul câte unul. Astfel, toți cei care au fost înăuntru au scăpat cu viață. Băiatul rănit din biserică a fost condus de preotul Victor Mițiga până la mașina Salvării. La ora 18, lăcașul sfânt s-a închis, iar femeile de serviciu au făcut curățenie, spălând sângele ce s-a scurs din trupul copilului împușcat.³⁰

Același moment a fost relatat și de preotul Ioan Botău, administratorul Catedralei: " Pe 18 decembrie, la ora 5 după-amiaza, ca de obicei, a început vecernia. Tot la această oră mulțimea a ocupat treptele catedralei. Soldații apărau primăria. Erau mulți tineri pe trepte, care se urcaseră că să agite mulțimea din stradă, să poată fi văzuți. Unul mai îndrăzneț, Sorin Leia, a scos un tricolor și-l agita și striga Deșteaptă-te române! .La ora 17:15 a fost ochit de un lunetist și ucis. Lumea atunci a fugit, s-a împrăștiat și nu s-a mai tras. L-au adus pe tânărul împușcat în interiorul bisericii și i-au pus o lumânare în mână. Fusesse lovit de glonț în umărul obrazului și nu murise pe loc. Părintele Mițiga a ieșit și a chemat salvarea. Dar tânărul deja murise. Era un lac de sânge în jurul lui."³¹

În ceea ce privește o aluzivă implicare sau neimplicare a conducerii Mitropoliei Banatului în evenimentele lui decembrie 1989 lucrurile sunt și mai clare, Înalt Prea Sfințitul Nicolae fiind în acele zile la o întâlnire a tuturor Bisericilor Ortodoxe organizată de Patriarhia din Constantinopol, întorcându-se în Timișoara în 23 decembrie și manifestându-se fără echivoc în aprecierea spiritului de jertfă a timișorenilor³².

30 „Renașterea Bănățeană”, an 1, nr. 24 din 1 februarie 1990

31 Grid Modorcea, *Dumnezeu citat ca martor în procesul de la Timișoara*, în "Expres Magazin", nr. 30, an II, 31 iulie-6 august 1991, p.13

32 „România liberă”, an.L, nr.14618, serie nouă, din 8-9 februarie 1992.

Mărți dimineața, pentru a-i fi pe plac Elenei Ceaușescu, îngrozită de mirajul pe care-l exercita catedrala asupra timișorenilor revoltați, generalul Ion Coman ordonă, prin intermediul șefului Departamentului Cultelor, Ion Cumpănașu ca, în fiecare zi, bisericile din oraș să fie deschise numai între orele 7-9 dimineața³³. Ordinul primit a fost respectat doar până în după-amiaza zilei de miercuri, 20 decembrie, orele 16. La insistențele demonstranților, în acel moment, a fost adus de acasă administratorul Catedralei Ioan Botău, care a deschis Catedrala, a împărțit lumânări demonstranților și a tras clopotele.

Începând cu ziua de 20 decembrie, spațiul dintre Catedrală și Operă va fi ocupat de către timișoreni până la victoria Revoluției, fiind locul unde zeci de mii de timișoreni au ascultat Proclamația Frontului Democratic Român și au primit mult așteptatul mesaj al prăbușirii dictaturii ceaușiste.

Că în zilele fierbinți, de eroism și jertfă ale lui decembrie 1989 Catedrala ortodoxă din Timișoara a fost un loc de speranță și refugiu pentru miile de timișoreni animați de sentimente contradictorii, de la teamă și deznădejde până la încrâncenare și încredere în victoria revoluției, o dovedesc și zecile de mărturii consemnate în cele 9 volume ale Procesului de la Timișoara. Lecturarea lor, precum și a altor studii și articole³⁴ este în măsură să-l convingă pe cititorul onest și dornic să cunoască adevărul istoric referitor la evenimentele desfășurate în decembrie 1989 în zona Catedralei din Timișoara, că aceste evenimente sunt controversate doar pentru ignoranți sau pentru cei interesați de a inventa senzaționalul cu orice preț.

33 Miodrag Milin, *Timișoara 15 – 21 decembrie, 89...*, p. 166

34 *Ibidem*; Lucian-Vasile Szabo, *Jurnaliști, eroi, teroriști... Revoluția de la Timișoara în presa locală*, Timișoara, 2009, p. 78; Dumitru Tomoni, *Catedrala Mitropolitană Ortodoxă din Timișoara în „Clio 1989”*, București, an. IV, nr. 1 (7)/2008, p. 158-160; Idem, *Catedrala Ortodoxă din Timișoara, loc de speranță și altar de jertfă în decembrie 1989 în „Altarul Banatului”*, Timișoara, an. XIX, serie nouă, nr. 10-12, octombrie-decembrie, 2008, p. 156-161

OMUL, ÎN LUCRAREA HARULUI ȘI A DARURILOR LUI DUMNEZEU

Preot NICOLAE LUPȘESCU
Beregsău Mic

Opera mântuitoare săvârșită de Hristos se continuă în viața Bisericii și în lume prin lucrarea tainică a Duhului Sfânt. Întruparea Mântuitorului și Cincizecimea sunt două evenimente de strictă importanță în istoria mântuirii, iar legătura dintre ele are ca bază împreună-lucrarea Fiului și a Duhului Sfânt în vederea desăvârșirii omului. Duhul Sfânt este Cel care aduce și imprimă în ființa credincioșilor harul și darurile dumnezeiești. Deși coboară în lume, Duhul Sfânt lucrează tainic și discret, descoperindu-se în darurile și harismele Sale. Darurile nenumărate și diverse ale Duhului Sfânt sunt înflorirea harului divin în suflet, împroprierea și personalizarea lui în cel care crede.

Cuvintele *har* (ἡ χάρις) și *dar* (το δῶρον, ἡ δωρεά) sunt termeni des întrebuiți în limbajul teologic, ca și în vorbirea curentă a credincioșilor. Lucrul acesta este într-un tot firesc, deoarece noțiunile *har* și *dar*, reprezintă elemente esențiale din cuprinsul dogmei soteriologice și pnevmatologice. Actualizarea harului în Biserică sau în membrii ei se arată prin așa-numitele daruri ale Duhului Sfânt. Dintre darurile mai obișnuite, sunt pomenite mai ales șapte, după Profetul Isaia 11, 2-3: „*duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al buneicredințe... duhul temerii de Dumnezeu*”.

Harul este o „*putere și o lucrare deosebită a lui Dumnezeu asupra omului și în om*”¹. Sfântul Apostol Pavel spune: „*și mi-a zis Domnul: Îți este de ajuns harul meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune*” (I Corinteni 12,9). Învățătura despre har și-a atins cea mai clară expresie în formularea Sfântului Grigorie Palama, care spune că harul este o energie necreată izvorâtă din ființa dumnezeiască a Celor trei ipostasuri și e nedespărțită de ea sau de ipostasuri. „*Energiea*” (ἐνέργεια) despre care vorbește Sfântul Grigorie înseamnă „*lucrare*”. În har, ca lucrare e prezent însuși subiectul dumnezeiesc care o săvârșește sau e prezentă o energie a celui ce lucrează. Lucrarea este manifestarea puterii intrinsece (εἰς δυνάμιν ἀνεργουμένη), mișcarea puterii ființiale, cum e sunetul o mișcare dinăuntru a noastră și ca atare indică natura cuiva². Dar această energie se imprimă și în cei pentru

care se lucrează. De aceea, în înțelegerea harului ca energie dumnezeiască trebuie să avem în vedere două aspecte: energie actualizată a Duhului ca lucrare, și energie ce se imprimă în ființa celui în care Duhul Sfânt lucrează. Referitor la aspectul cel din urmă, există două forme sau modalități de prezență a harului în om: o imprimare a lui în om, ca putere, cu toate că și această prezență este o lucrare a Duhului; și o putere deplin asimilată și simțită de om ca lucrare prin lucrarea sa³.

Transmiterea harului nu este așadar o operațiune mecanică, cu un univers limitat, ci reprezintă forma cea mai profundă de manifestare personală a lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu, îl luminează pe om întreg, dându-i simțirea cea mai presus de fire, care îi permit să primească și să trăiască stări care fără această participare nu ar fi fost cu putință. Harul înseamnă o putere dumnezeiască supranaturală, care lucrează direct și intim în sufletul omului. El reprezintă un principiu nou de viață spirituală, care ferește pe om și pe viitor de păcate, făcându-l capabil de a face acele fapte, de împlinirea cărora e condiționată mântuirea lui⁴. Harul, constituie darul pe care Dumnezeu ni-l oferă gratuit, în Iisus Hristos, prin iubirea Duhului Sfânt, pentru mântuirea noastră personală, nu pentru vreun merit al nostru, ci pentru jertfa Mântuitorului. În acest sens Sfântul Apostol Pavel spune: „*Fiindcă toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin răscumpărarea cea în Hristos Iisus*” (Romani 3, 23-24) sau „*În har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu e de la voi: este darul lui Dumnezeu*” (Efeseni 2,8).

„Darul” lui Dumnezeu este nume propriu al Duhului Sfânt și are sensul de a dăruia ceva, fără a se cere înapoi, singurul motiv al donației fiind „iubirea”, caracteristica esențială a Duhului Sfânt. El se numește „dar” și este „dar”, așa cum spune Mântuitorul femeii samarince despre Sine Însuși: „*Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu și cine este Cel ce îți zice: Dă-mi să beau! ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat apa cea vie*” (Ioan 4,10). Darurile Duhului Sfânt trebuie folosite mai ales din iubire, care este mai presus de toate, după cum ne încredințează tot Sfântul Apostol

Scripta, București, 1993, p. 133;

³ Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, volumul II, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 200;

⁴ Pr. Dr. Petre Deheleanu, *Dogma haritologică a Bisericii Ortodoxe Orientale*, Tiparul Tipografiei Diecezane Arad, Arad, 1938, p.58;

¹ Silvestru, ep. de Canev, *Theologia Dogmatică Ortodoxă, cu o expunere istorică a dogmelor*, trad. de Arhim. Gherasim Miron, sub direcțiunea Icon. Constantin Nazarie, volumul IV, București, 1904, p. 171;

² Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama - cu patru tratate traduse*, ediția a II-a, Editura

Pavel: „De aş grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor... și de aş cunoaște tainele toate și orice știință... de aş avea credință, cât să mut și munții... de aş da trupul meu să fie ars și dragoste nu am, nimic nu sunt... și nimic nu-mi folosește”(I Corinteni 13,1-3).

Modul în care omul își însușește mântuirea depinde de colaborarea cu harul divin și cu darurile dumnezeiești, având în vedere că firea însăși a omului este intim legată de har, datorită acelei „suflări” a lui Dumnezeu (Facere 2,7), prin care omul s-a făcut ființă vie⁵. Darurile Duhului Sfânt, sunt rezultatul colaborării omului cu ele. Când un dar sporește în mod deosebit devine harismă. Darurile cu totul speciale, pe care Dumnezeu le-a dat unor creștini, mai ales la începutul Bisericii, pentru nașterea, răspândirea și consolidarea ei sunt numite harisme (facerea de minuni, proorocia, apostolia etc. - conf. I Corinteni 12, 8-10). Lucrând prin minuni ce izbeau ochiul și zguduiau sufletul, harismaticii aveau rolul, aproape constrângător, de a aduce pe cei ce nu credeau la credință. Sfântul Apostol Pavel vorbește despre felul în care Dumnezeu sădește darurile Sale duhovnicești după măsura credinței fiecăruia: „Darurile sunt felurite, dar același Duh... Unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia după același Duh cuvântul cunoștinței. Unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia darurile vindecărilor, întru același Duh. Unuia faceri de minuni, iar altuia proorocie, unuia deosebirea duhurilor, iar altuia feluri de limbi și altuia tălmăcirea limbilor”(I Corinteni 12, 4,8-11).

Chipul divin imprimat la creație (Facere 1,27) indică o „înrudire” a ființei noastre cu Dumnezeu, dar și posibilitatea de dialog cu El. Harul nu este un bun în sine, detașabil de Dumnezeu, ci se manifestă la modul cel mai concret la nivel de comuniune. Cuvântul lui Dumnezeu are din eternitate pe Duhul odihnind peste Sine. Îndumnezeirea sau înălțarea firii Sale umane, asumată prin întrupare, nu înseamnă altceva decât că Duhul Care odihnește din eternitate peste El ca Dumnezeu, Se odihnește de acum și peste umanitatea Lui⁶. Dar prin umanitatea lui Hristos se revarsă același Duh Sfânt peste toți cei ce prin credință intră în comuniune cu El. Părintele Stăniloae exprimă în chip magistral această idee: „Dacă din punct de vedere constitutiv, Biserica constă din Hristos-Capul și din umanitatea-corpul Lui, Duhul Sfânt este cel ce unește pe Hristos cu oamenii. El este prin aceasta puterea sfințitoare, de-viață-făcătoare și unificatoare în Biserică”⁷. A primi harul și a trăi în har conlucrând cu darurile Lui cele bogate, înseamnă a primi pe Duhul Sfânt și, prin El, întreaga Sfântă Treime și a fi în comuniune cu Treimea.

⁵ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, volumul I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 267;

⁶ Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, volumul II, p. 199; ⁷ Ibidem.

lar a fi în comuniune cu Sfânta Treime înseamnă a fi în Biserică, acolo unde se manifestă harul.

Lucrarea aceasta numită har e comună tuturor celor trei persoane dumnezeiești, pornind ca orice lucrare din ființa dumnezeiască, care este a tuturor celor trei persoane. Ca energie necreată, ce izvorăște din ființa divină, dar inseparabilă de ea, harul este o lucrare a celor trei Persoane divine și deci o dovadă a prezenței lor. De aceea este numit și har al lui Dumnezeu, sau mai ales al lui Hristos, căci Hristos îl trimite pe Duhul Sfânt în noi. „Harul Domnului nostru Iisus Hristos... să fie cu voi cu toți”(II Corinteni 13,14). Sau: „Har vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos”(Galateni 1,3). De aceea prin harul care vine în noi, toate cele trei persoane dumnezeiești se sălășluiesc în noi. Dar întrucât Duhul Sfânt este Acela care leagă harul de noi, harul se numește, cu deosebire, harul Duhului sau chiar Duh, pentru că ușor poate fi numit cel care lucrează în locul lucrării sale. În sufletele curate și sfinte nu găzduiesc doar darurile cerești, ci Dăruitorul Însuși, Preasfânta Treime „când harul cuprinde întinderile inimii, atunci împărățește peste toate cugetările și membrele”⁸. Astfel, a avea cineva Duhul lui Hristos în sine (Romani 8, 9) înseamnă a avea harul Duhului Sfânt. Totuși, ca energie sfințitoare și desăvârșitoare, harul e în mod deosebit al Duhului Sfânt, căci El desăvârșește viața noastră spirituală, El vine mai intim în noi, acoperindu-Se oarecum cu subiectul nostru, astfel încât vedem prin El, lucrăm prin El⁹.

Vedem astfel că harul divin, al cărui principiu special este Duhul Sfânt, e inseparabil de natura omenească, e inclus în ea în chip organic, încă de la creație. Din moment ce harul este absolut necesar tuturor oamenilor, el trebuie să fie și general sau universal: universalitatea harului este, deci, partea externă a necesității lui¹⁰. Prin har se restabilește, în primul rând, natura umană, deschizându-se din nou calea receptivității ei față de harul divin, adică viața în Dumnezeu: „Căci, Hristos, dăruind firii prin patimi nepătimirea, prin ostenele odihna și prin moarte viața veșnică, a restabilit-o iarăși, înnoind prin privațiunile Sale trupești deprinderile firii și dăruindu-i acesteia prin întruparea Sa harul mai presus de fire, adică îndumnezeirea”¹¹.

⁸ Sfântul Grigorie Palama, *Tratatul al II-lea din triada întâi contra lui Varlaam*, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în volumul *Viața și învățăturile Sfântului Grigorie Palama*, Editura Scripta, București, 1993, p. 168;

⁹ Prof. N. Chițescu, Pr. Prof. Isidor Todoran, Pr. Prof. I. Petreună, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, Manual pentru Facultățile Teologice, volumul II, ediția a II-a, Cluj-Napoca, 2005, p. 76;

¹⁰ Pr. Dr. Petre Deheleanu, *op. cit.*, p. 95;

¹¹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie, Întrebarea 61*, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în *Filocalia*, volumul III, ediția a II-a, Editura Humanitas, Seria „Religie”, București, 1999, p. 313;

Cele două lucrări ale harului sunt: cea a restabilirii chipului (*renașterea*) și cea a înfierii, care se desfășoară treptat și care presupune consimțământul și efortul uman. Renașterea nu este totul, ea constituie punctul de plecare în urcușul sfințitor, așa cum arată Vladimir Lossky: „După cădere, istoria umană este un lung naufragiu în așteptarea salvării; însă portul de salvare nu este limanul, ci doar posibilitatea pentru cei naufragați de a-și continua călătoria, a cărei singură țintă este unirea cu Dumnezeu”¹². Aceasta se întâmplă pentru că, deși harul lui Dumnezeu, care operează mântuirea, se extinde asupra tuturor oamenilor, acesta nu acționează de sus împotriva voinței lor.

Lucrarea Duhului Sfânt nu forțează libertatea omului, adică nu lucrează irezistibil, silindu-l să-l primească și să-l mântuiască cu sila, cu sau fără conlucrarea lui. Faptul că nu se mântuiesc toți nu se datorează deci, decât necolaborării unora din oameni cu harul, nu unei predestinări a unora spre mântuire și a altora spre pierzanie din partea lui Dumnezeu. Cine nu se mântuiește nu acceptă conlucrarea cu harul și darurile dumnezeiești. Sfânta Scriptură afirmă clar atât oferirea harului tuturor din partea lui Dumnezeu, cât și puțința omului de a-l refuza, sau faptul că harul nu este irezistibil. Primul lucru îl afirmă spunând că Dumnezeu „vrea ca toți oamenii să se mântuiască și să vină la cunoștința adevărului” (I Timotei 2, 4), că Hristos „S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți” (I Timotei 2, 6), că „mulți sunt chemați, dar puțini aleși” (Matei 20, 16). Al doilea lucru pe care îl relevă Scriptura este de a arăta toate acele locuri, unde unii oameni, unele cetăți sau poporul iudeu s-au împotrivit lucrării harului dumnezeiesc, sau chemării lui Dumnezeu (Apocalipa 3,20; Faptele Apostolilor 7, 51; Matei 23, 37; Isaia 5, 4; 65, 2; Matei 11, 21 etc.).

Împotrivirea comuniunii omului cu Dumnezeu implică pierderea harului divin și moartea spirituală. De fapt pierderea harului, ca urmare a înstrăinării de Dumnezeu, implică moartea spirituală, deoarece harul este elementul divin prin care sufletul își trăiește adevărata lui viață. Noțiunea de înstrăinare vine de la cuvântul grecesc η αλλοτριωσις, care are următoarele sensuri: separație, aversiune, îndepărtare, alienare. Înstrăinarea, așa cum arată Părintele Vasile Răducă, indică o anumită distanțare a omului, mai exact o distanțare spirituală, față de o realitate cu care până la un moment dat omul se află în intimitate și care-i dădea o anumită calitate. Este o distanțare care conduce la o transformare calitativă în ființa înstrăinată, iar în acest proces al înstrăinării viața omului primește o formă pe care n-o avusese înainte¹³.

¹² Vladimir Lossky, *După chipul și asemănarea cu Dumnezeu*, trad. de Anca Manolache, Editura Humanitas, Seria “Religie”, București, 2006, p. 110;

¹³ Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat și restaurarea omului*, Editura Insti-

Harul ne este oferit spre luminarea, îndreptarea și sfințirea noastră sau pentru mântuire. Bunurile pe care le actualizează harul în sufletul omului sunt roadele jertfei Domnului: iertarea păcatelor, îndreptare, sfințire, viață veșnică¹⁴. Tot marele Apostol Pavel ilustrează această idee astfel: „Unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul. Pentru că precum a împărățit păcatul prin moarte, așa și harul să împărățească prin dreptate, spre viața veșnică, prin Iisus Hristos, Domnul nostru” (Romani 5,20-21). Harul este absolut necesar pentru mântuire, întrucât mântuirea înseamnă împărtășirea de viața dumnezeiască din trupul Domnului Iisus Hristos, harul fiind tocmai această împărtășire¹⁵. Omul nu se poate ridica de unul singur sau nu poate intra prin propriile puteri în comuniune cu Dumnezeu și, odată intrat în această comuniune, omul are trebuință continuă de roadele darurilor cele bogate ale Duhului Sfânt, pentru a rămâne în ea și a progresa pe drumul virtuții. Aceste daruri sporite haric prin lucrarea de sfințire a omului, sunt enumerate de Sfântul Apostol Pavel: „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția” (Galateni 5, 22).

Vedem astfel că harul este unul, iar lucrările sau darurile Duhului Sfânt sunt multiple. Același Apostol ne încredințează că „Darurile sunt de multe feluri”, dar toate „după harul care ne este dat nouă” și înșiră o seamă dintre ele, punând întâi darul deosebit (harisma) al proorociei, apoi multe daruri din cele mai obișnuite, numite de el tot harisme: „Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinței; dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sârguiască în învățătura; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună” (Romani 12, 6-9). Iar despre roadele Duhului, spune: „Roada Duhului este întru orice bunătate, dreptate și adevăr” (Efeseni 5, 9).

În privința lucrării dintre har și daruri în scopul mântuirii omului, se pot desprinde anumite concluzii:

1. Harul, precum și toate darurile care sunt împărtășite prin Duhul Sfânt nu sunt altceva decât bunurile sau binefacerile ce se cuprind în natura îndumnezeită a fiecăruia de Hristos, prin lucrarea Duhului Sfânt, al cărui rol este acela de a face personale și proprii energiile și darurile lui Hristos, care să apropie de asemănarea cu El. Astfel, avându-se în vedere unitatea izvorului lor și energia din ele, între har și dar nu e o deosebire de

tutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 160;

¹⁴ V. Macarie, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, volumul II, trad. de arh. Gherasim Timuș Piteșteanu, București, 1887, p. 320;

¹⁵ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, volumul II..., p. 205;

natură, ci una esențial funcțională și de efecte: harul este energie divină care lucrează cu intenție mântuitoare, iar darurile, prin ele însăși, nu sunt mântuitoare, ci, în general, potențează și înalță capacitățile naturale. Însă firea umană și libertatea ei sunt îndumnezeite prin har în limitele care țin de natura lor, dar și de har. Îndumnezeirea descoperă menirea supranaturală a creaturii, fixat ei din veșnicie prin rațiunile divine. Ea este încopcierea între natură și har, care face cu puțință prefacerea firii prin Duhul Sfânt, a cărui lucrarea dumnezeiască pătrunde firea umană¹⁶.

2. Prin har, Duhul Sfânt unește în mod fundamental pe om cu Hristos, înzestrându-l cu niște puteri care-l ridică deasupra puterilor stricte ale naturii lui, sau punându-l pe om în relație de conlucrare cu Hristos Însuși, prin actualizarea acestei puteri în lucrări. Și toate darurile nu sunt decât aducerea bunurilor cuprinse în natura noastră îndumnezeită de Hristos, în interiorul nostru prin Duhul Sfânt. Începe o chenoză a Duhului, Care Se coboară la nivelul nostru, pentru a ne ridica la nivelul de parteneri ai lui Hristos. Lucrarea harică de restaurare a chipului duce la lucrarea harică a înfierii dumnezeiești (aspectul pozitiv al îndreptării), care se ridică la înălțimea asemănării cu Dumnezeu. Această stare, însă, nu e o stare statică, ci o stare caracterizată prin dinamism spiritual, în care e activ nu doar harul, ci și omul, experimentând darurile dumnezeiești, manifestându-le prin fapte bune și progres permanent în bine. În ceea ce privește lucrarea harului în legătură cu momentul pregătirii îndreptării, Diadoh al Foticeii face deosebire între această lucrare asupra omului în faza de pregătire a renașterii și cea care începe cu renașterea. Deosebirea este că înainte de renaștere harul lucrează cu darurile din afara sufletului asupra lui, iar prin renaștere se sălășluiește în el însuși¹⁷.

3. Fiind mântuitor, harul se împărtășește în mod obișnuit numai în Biserică, organul mântuirii, pe când darul, deși tot al Duhului Sfânt, nu e limitat la aria Bisericii; Harul reprezintă puterea, energia, iar darurile sunt

lucrările care exercită puterea harului în om. La începutul tuturor darurilor stă harul.

4. Harul se împărtășește prin Sfintele Taine și, după a lui Dumnezeu dispoziție, lucrează în mod necesar, iar darul apare în taine numai ca scop și efect secundar sau accesoriu și se poate împărtăși și pe alte căi¹⁸. Harul divin și darurile duhovnicești, sunt urmarea nașterii de sus a creștinului prin Taina Sfântului Botez. Diadoh al Foticeii afirmă că, „deși harul se ascunde, din însăși clipa în care ne-am botezat, în adâncul minții, el își acoperă prezența față de simțirea ei. Din moment ce începe, însă, cineva să iubească pe Dumnezeu cu toată hotărârea, o parte din bunătățile harului intră în chip negrăit în comunicare cu sufletul prin simțirea minții”¹⁹. Botezul constituie în viața creștinului o pecete a Duhului Sfânt, așa cum a fost pecetluit și Hristos de către Dumnezeu Tatăl „...*Fiul Omului, căci pe El L-a pecetluit Dumnezeu-Tatăl*”(Ioan 6,27). Prin El, creștinii devin „oameni duhovnicești” întru asemănarea chipului lui Hristos, devin „*temple ale Duhului Sfânt*”(I Corinteni 6,19); devin acea „*seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată*”(I Petru 2,9).

5. Harul și darurile dumnezeiești sunt parte componentă a sufletului în lucrarea mântuirii. Așa cum trupul are nevoie de aer și mâncare pentru a trăi, tot așa și sufletul are nevoie de har și dar, pentru a trăi bucuria simțirii lui Dumnezeu. Arătând că „*mintea este organul înțelepciunii*”, Sfântul Maxim spune că „*tot darul dumnezeiesc are în om, ca putere și dispoziție, un organ corespunzător și capabil de el*”²⁰. Deci sufletul era făcut prin fire să tindă spre Dumnezeu și să comunice cu El, așa cum putea, de altfel, să comunice și cu lumea materială prin lucrarea simțurilor. Omul devine cu atât mai mult el însuși, cu cât înaintează mai mult în Dumnezeu sau cu cât se îndumnezeiește mai mult²¹.

18 V. Macarie, *Teologia Dogmatică Ortodoxă...*, p. 876;

19 Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, 76...., p. 340.

20 Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie, Întrebarea 59*, trad de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în Filocalia, volumul III, ediția a II-a, Editura Humanitas, Seria „Religie”, București, 1999, p.301;

21 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Natură și har în teologia bizantină*, în revista Ortodoxia, an XXVI, nr. 3, iulie-sept., 1974, p. 393-394;

16 Prof. Nicolae Chițescu, *Premisele învățăturii creștine despre har și libertate*, în revista Ortodoxia, an XI, nr. 1, 1959, p. 31;

17 Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, 76, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în Filocalia, volumul I, ediția a II-a, Editura Humanitas, Seria „Religie”, București, 2006, p. 340.

CARACTERUL LIBER AL OMULUI

Drd. MARIUS SCOROȘANU
Tesalonic – Grecia

Știm cu toții că omul a fost creat "după fiecare chip" (κάθε εικόνα) al Creatorului lui (ο Δημιουργός του) ca și "fire gânditoare" (λογική) și "liber în alegere" (αυτεξούσιος). Și în cele din urmă orientat "după fiecare asemănare" (κάθε ομοίωση) (Facerea 1, 26). Apoi, după ce a făcut Dumnezeu pe om, l-a așezat în Rai lăsându-l să se bucure de vederea "față către față" (προςώπων προς προσώπων) către Creatorul lui. l-a dat numele Adam și i-a făcut tovarășă pe Eva, bucurându-se împreună în sânurile Tatălui de dulceața dumnezeirii. Însă, după cum iarăși știm, Adam este izgonit din paradis datorită neascultării- eveniment care a avut consecințe ontologice în principal în om, în "fiecare chip" care în timp a fost întunecat, și nicidecum nimicit de păcat.

Așadar, ceea ce a pierdut omul - de la căderea protopărinților noștri - nu a fost "după fiecare chip" ci "după fiecare asemănare". Întunecarea lui "după fiecare chip" înseamnă - după învățătura Sfinților Părinți - degradarea moralei și a libertății omului, care în loc să înainteze în dirijarea libertății înspre prototipul lui, s-a găsit în interiorul zonei de influența a suferinței, pentru care diavolul nu a putut să desființeze libertatea omului, ci l-a făcut confuz și l-a blocat să se miște în perspectiva lui desăvârșită. Prin urmare, după încălcarea poruncii dumnezeiești din Rai, omul se găsește în sfera păcatului, a ispitei, ca urmare a consecințelor generale ale căderii strămoșești (γενικές συνέπειες της προπατορικής πτώσης).

Însă, începând cu activitatea iconomică dumnezeiască (θεκή πρόνοια) care a fost realizată în persoana lui Iisus Hristos, omul se eliberează ontologic de păcat, de diavol și de moartea eshatologică și dobândește libertatea harismatică (χαρισματική ελευθερία). În particular, Dumnezeu iubitor, în desăvârșita milostenie pentru om, și-a asumat firea omenească "după fiecare ipostas" (κάθε υπόσταση) în persoana lui Dumnezeu- Cuvântul (Θεός - ο Λόγος) pentru ca să elibereze pe om, să reînnoiască întunecarea "fiecărui chip" și să îl însuflețească cu harul necreat al prototipului. Hristos în calitate de Dumnezeu întrupat (Ενσαρκωμένος ο Θεός), ca și singurul adevărat și fără de păcat om și ca liber de acțiunea diavolului, a fost singurul care a putut să elibereze pe om din slujba diavolului. În această situație credem că temelia eliberării firii omenești din puterea diavolului, păcatului, degradării morale și morții, a fost pusă deja odată cu întruparea lui Dumnezeu - Cuvântul în timp ce cu învierea lui Hristos (Ανάσταση) a fost pecetluită eliberarea ontologică a omului din aceeași slujbă a diavolului. Astfel încât,

eliberarea omului din acțiunea și tirania diavolului o adeverește Hristos în mod clar, conform prezenței Sale istorice pe pământ. Vindecându-i Hristos pe îndrăciți și după trup, a certificat că a eliberat libertatea omului din tirania diavolului... Odată cu eliberarea îndrăciților din asuprirea diavolului, Hristos a făcut cunoscut oamenilor că El este Acela care poate să elibereze sufletele din suferință și să dăruiască acestora libertatea veșnică. Evident că eliberarea omului din tirania diavolului nu a fost limitată la perioada vieții pe pământ a lui Hristos - această eliberare se continuă harismatic în cadrul Bisericii și are un caracter dublu, atât de vindecare cât și de dobândire a vieții veșnice.

Continuând în aceeași idee, spunem că singura posibilitate pe care o are omul pentru ca să se elibereze din activitatea păcatului, durerii și morții, este să participe mistic la moartea și învierea lui Hristos. Participând omul după modul mistic la moartea dătătoare de viață și la învierea lui Hristos, cu botezul lui participă la premisele ontologice ale libertății lui și primește în mod real și harismatic eliberarea lui. Cu alte cuvinte, după cum responsabilitatea morții din cauza lui Adam a trecut la toți oamenii, așa trece și viața veșnică, viața libertății în toți aceia care renasc duhovnicește de la Dumnezeuul întrupat, Iisus Hristos.

Odată cu înființarea Bisericii, Dumnezeu -Cuvântul întrupat în persoana lui Iisus Hristos devine "izvor nesecat al harului dumnezeiesc" (αστείουτος πηγή της θείας χάριτος) care eliberează pe credincios prin intermediul Tainelor, de păcat și de consecințele lui, astfel încât având omul firea eliberată de patimi, de degradare morală și de moarte, poate să se miște în zona adevăratei libertăți (της αληθινής ελευθερίας). Altfel, libertatea adevărată fără eliberarea ontologică de păcat este de neînțeles. Cu înălțarea lui Hristos la ceruri (Ανάληψη), a fost asigurată libertatea omului pentru veșnicie, de vreme ce firea umană creată a intrat cu Hristos în sânurile lui Dumnezeu Tatăl. Deoarece, precum cu întruparea lui Dumnezeu Cuvântul, firea noastră s-a unit ipostatic cu firea dumnezeiască și a devenit împreună -Dumnezeu, așa și cu înălțarea lui Hristos, firea noastră devine împreună-șezătoare, de vreme ce Hristos cu aceasta "șade de-a dreapta Celui Mare în ceruri".

În Taina Botezului, odată ce harul necreat coboară în chip tainic în credincios, Hristos îi renaște haric pe aceștia și devine după har părintele lor, care îi hrănește haric nu doar cu Trupul și cu Sângele Lui, ci și cu harul Lui. Cu acest mod de abordare, Hristos definește poziția

harismatică a credincioșilor ca fiind nu doar “însuflețiți după har” ci și “fii iubitori ai Tatălui ceresc”. Drept urmare, ca și activitate a harului dumnezeiesc necreat, omul înfiat de Dumnezeu devine nu doar “fiu” (υιός), ci și “fiu duhovnicesc” (ς πνευματικός υιός).

Pe de altă parte, învățătura Bisericii ne spune că Hristos având fire dumnezeiască și omenească prezintă și două dorințe care urmează celor două firi, conform dogmei de la Calcedon, în care s-au definit termenii de unire a firilor Lui: “nedespărțită, neschimbată, neîmpărțită, neamestecată” (αδιαίρετη, άτρεπτη, αμέριστη, άμικτη). Se asigură uniunea și în particular a celor două dorințe. Dorințele lui Hristos, în timp ce rămân nedespărțite și neîmpărțite, (αδιαίρετες κα άτρεπτες) se mențin neschimbate și neamestecate (αμέριστες κα άμικτες) și au un caracter firesc și în particularitatea lor, nu se opun între ele, ci urmăresc umanul și se supun în dumnezeire.

De altfel, această supunere a dorinței omului formează și explicarea vădirii de păcat a lui Hristos. Mai departe, în existența celor două libertăți firești și dorințe în Hristos, din cauza unirii ipostatice (υποστατική ένωση) a celor două firi ale Lui, se pune baza existenței celor două libertăți și dorințe ale credincioșilor, din cauza integrării lor ontologice și harismatice în Trupul mistic și îndumnezeit al lui Hristos. Aici trebuie să subliniem că, oricare credincios are o bază diferită de Hristos. Credinciosul are în calitate de fire omenească, doar libertate și dorință omenească. Cealaltă libertate și dorință a lui este necreată, este energia firească a Sfântului Duh, care devine familiară și se menține doar după har. Dar, relația celor două libertăți firești și dorințe ale lui Hristos cauzează în măsura și în gradul care are ca obiectiv relația libertății și dorinței omenești cu libertatea și dorința necreată a Dumnezeului întreit (του Τριαδικού Θεού). Relația aceasta trebuie să fie o relație ipostatică a libertății omului (υποστατική σχέση της ελευθερίας του

ανθρώπου) în libertatea harismatică care se descoperă fiecărui credincios, atâta timp cât rămâne membru viu al Trupului mistic al lui Hristos (το μυστικό Σώματος του Χριστού).

Prin ceea ce am menționat până acum și referitor la păcatul biblic pe care l-am amintit mai sus, putem interpreta că Evanghelia ca și conținut teologic nu este doar “lege a libertății” (νόμος της ελευθείας), ci și “lege a harului” (νόμος της χάρης). Aceste două caracteristici ale Evangheliei în calitate de “lege a lui Hristos” și “lege a libertății” denotă în mod indirect și cu limpezime că Evanghelia nu formează coduri de legi mandatare care determină la supunere cu amenințarea osânelor, ci că este un loc în care se delimitează viața credincioșilor și o orientează cu fermitate către izvorul adevăratei libertăți, care este Dumnezeuul întreit în Persoane.

În cele din urmă putem spune că, libertatea omului în sensul cunoașterii ontologice pentru “fiecare chip”, poate să dobândească după har un caracter necreat, cu perspectivă eshatologică, când se îmbogățește în mod constant cu libertatea necreată a lui Dumnezeu. Această libertate necreată se găsește ontologic oriunde se găsește și prezența harismatică a Sfântului Duh. Cu alte cuvinte, Sfântul Duh furnizează libertatea harismatică ce devine familiară credinciosului pe de-o parte prin Taine (începând cu Taina Botezului), însă se activează și trăiește intens și conștiincios când credinciosul se supune (prin păzirea poruncilor și învățaturii Evangheliei), de bună voie și continuu în libertatea creată a lui, în libertatea necreată a lui Dumnezeu. Iar în final, admitem că Biserica este cea care formează cadrul realităților, a libertății adevărate a omului, deoarece aceasta formează locul familiar, al trăirii intense și al dezvăluirilor, a prezenței harismatice a Sfântului Duh, care și asigură pe om în libertatea adevărată.

ÎNTOARCERE LA DREAPTA CREDINȚĂ

Preot COSTICĂ MOROIANU
Constanța

Un bun duhovnic ce învăluia în privirile sale senine pe toți cei pe care îi întâlnea în cale, de o blajinitate deosebită, meticulos în administrarea actelor parohiale, așa l-am cunoscut pe părintele Neagu Vechiu ce slujea la altarul bisericii Adormirea Maicii Domnului II din Constanța. Într-o iarnă am mers cu părintele în casele oamenilor să vestim și să aducem în sufletele lor bucuria Nașterii Domnului.

Pe drum, părintele mi-a vorbit despre duhovnicia părintelui profesor Constantin Galeriu. Acesta găsea strecurate pe sub ușa apartamentului bilețele scrise de mână în care se nega dumnezeirea lui Hristos. Într-una din zile, deschizând ușa să plece spre biserică a văzut un tânăr aplecat chinându-se să strecoare bilețelul pe sub ușa. Părintele i s-a adresat cu blândețea caracteristică duhovniciei sale, clătînând capul compătitor:

- Da, deci dumneavoastră sunteți cel care strecoară bilețele pe sub ușa... câți ani aveți, domnule?

Cel în cauză i-a spus numărul anilor tinereții sale.

- Ce pregătire aveți? l-a întrebat părintele.

- Inginer, i-a răspuns tânărul.

- Așa, și la anii și pregătirea dumneavoastră, nu credeți că este jenant să vă aplecați pentru a strecura bilețele pe sub ușa?

Tânărul surprins în fața ușii a izbucnit:

- Voi întotdeauna spuneți că...

- Haideți să vedem ce spune Sfânta Scriptură, l-a îndemnat părintele Galeriu. Un preot nu poate să spună altceva decât să-L mărturisească pe Dumnezeu pe temeuri biblice. Suntem oameni mari, cu pregătire deosebită specifică vocației și pregătirii fiecăruia. Să intrăm în apartament și să stăm de vorbă civilizată.

Părintele l-a privit cu dragoste duhovnicească și l-a întrebat:

- De ce credință sunteți?

- Am fost ortodox și acum sunt de altă credință, a răspuns tânărul.

- Și ce aveți să-mi spuneți? l-a întrebat părintele.

- Că Hristos nu este Dumnezeu, a răspuns tânărul.

- Da, da... sărmanul, a spus părintele lăcrimând pentru dânsul. Eu vă promit că dacă mă veți convinge, voi trece la credința de care aparțineți acum. Dar dacă vă voi convinge pe temeuri biblice și patristice veți vrea să reveniți la ortodoxie, la dreapta credință?

- Da, spuse tânărul, dar nu o să reușiți.

A urmat o noapte albă de argumente pro și contra asupra dumnezeirii lui Hristos, după care tânărul inginer, luminat și senin la chip s-a adresat părintelui:

- Aduceți-mi o coală de scris să cer Părintelui Patriarh să-mi aprobe întoarcerea la dreapta credință, reintegrarea în Biserica Ortodoxă. Mare a fost întunericul rătăcirii minții. Mi-ați redat lumina sufletului și a gândirii, părinte profesor, și vă mulțumesc.

- Lui Dumnezeu să-I mulțumim, Părintelui luminilor de la Care „vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit” (Rugăciunea Amvonului, Liturghier), i-a spus Părintele Galeriu.

Acesta a fost Părintele Galeriu, duhovnicul ce a reușit în tot timpul vieții pământești și reușește și după plecarea în duh de pe pământ, să întoarcă sufletele de la rătăcire la Dumnezeu, să-L readucă în gânduri cu duhul blândeții pe Dumnezeu Cuvântul, „Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat.” (Crezul)

UN SFERT DE VEAC

Preot **BOGDAN NEAGA**
Parohia *Sfinții Cosma și Damian* Timișoara

Mă bucur că, la împlinirea unui sfert de veac de apariție a publicației bisericești *Învierea* a Arhiepiscopiei noastre, am această deosebită ocazie de a apărea, în ediția jubiliară, cu câteva rânduri sau poate, mai bine zis, gânduri.

În toamna anului 2004, cu binecuvântarea vrednicului de pomenire Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nicolae, am fost angajat la catedrala mitropolitană pe postul de cântăreț bisericesc și mai apoi hirotonit diacon. În această vreme a început și colaborarea mea cu publicația *Învierea*...

Primul articol pe care l-am publicat a fost în numărul 21 (351), din noiembrie 2004, al cincisprezecelea an de existență al revistei, un articol legat de sărbătoarea *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril* și de semnificația ei. De atunci și până în prezent, am rămas un colaborator consecvent al revistei, dar și un apropiat al colectivului de redacție, apărând cu vreo cincizeci de articole.

Am remarcat cu bucurie și cu admirație că în acești ani care au trecut, publicația a devenit tot mai amplă, dar și mai impresionantă. La început, apărea pe patru pagini, în condiții tehnice mai modeste, deși conținutul revistei nu era deloc modest, ci cuprindea articole temeinice. Astăzi însă mă bucur să văd că *Învierea* apare

cu mult mai multe foi și suplimente, cu articole complexe și în condiții grafice deosebite, ce o fac demnă de a fi comparată cu orice publicație de la noi din țară, din domeniul presei bisericești și nu numai...

Motivul pentru care am vrut să rămân mereu un colaborator al publicației *Învierea* a fost, pe de-o parte acela de a nu lăsa uitat numele Părintelui profesor Nicolae Neaga, cel care m-a îndemnat, pe când eram student, să încerc să scriu articole pentru această „foaie”, cum o numea dumnealui, ca pe vremuri, și în care scria mereu. Trebuie să îmi aduc aminte că am colaborat cu revista *Învierea* și într-o altă calitate, și anume tehnoredactam articolele unei distinse colaboratoare a publicației *Învierea*, președinta Asociației Femeilor Creștin Ortodoxe din Timișoara, cea care a fost doamna Elena Anton...

Cel de al doilea motiv, dar nu mai puțin important, este prietenia ce s-a legat în timp cu colectivul redacțional al *Învierea*, *Altarul Banatului* și al *Studioului de Radio Învierea*...

La ceas aniversar, felicitări și gânduri frumoase, pentru anii de apariție reușită de până acum, și gânduri la fel de bune pentru cel puțin încă tot atâția ani de apariție și realizări!

PREOTUL - MODEL PENTRU SOCIETATEA ZILELOR NOASTRE

Preot CONSTANTIN MILIN
Ticvanu Mic

Preotul zilelor noastre are o misiune dificilă de îndeplinit datorită faptului că trăim într-o lume secularizată, unde omul tinde tot mai mult spre un materialism mascat, care diferă foarte puțin de cel propagat de comunism, având ca rezultat o iubire de sine exagerată în raport cu iubirea pe care în mod normal ar trebui să o arătăm față de aproapele. Omul contemporan încearcă să se delimiteze de învățătura Sfintei Evanghelii pe care o vede ca o piedică în calea progresului său, încercând să se substituie lui Dumnezeu sau la fel de grav încercând prin acțiunile sale să-i nege existența. Omul contemporan își caută fericirea și scopul în această lume prin dobândirea sau crearea unor plăceri străine de preceptele morale și principiile creștine, care ar trebui în mod normal să îi guverneze viața. Desigur că un creștin adevărat se va delimita în totalitate de acest duh al vremii și va considera aceste provocări ca fiind periculoase și străine de învățătura Mântuitorului, dar preotul, aidoma ucenicilor Mântuitorului are nu doar misiunea de a păstori pe cei deja credincioși, ci și de a aduce la mântuire oile rătăcite sau pe cele relativ pierdute și care în ochii lui Dumnezeu sunt la fel de importante. În fața acestor încercări preotul zilelor noastre trebuie să fie o mărturie vie, atât prin cuvânt cât și prin faptă, dar mai ales prin faptă. Oamenii au reținut întotdeauna figurile unor oameni care prin viața lor, prin ținuta morală, cât și prin vestirea Cuvântului lui Dumnezeu cu dăruire au fost exemple vii și continuă să fie în memoria Bisericii ca repere, atât pentru clerici, cât și pentru credincioșii care încearcă să dea un sens vieții lor căutând dobândirea Împărăției Cerurilor și urmând astfel îndemnul Mântuitorului Iisus Hristos: „Căutați mai întâi Împărăția Lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă.”¹

Preotul trebuie și este obligat să conștientizeze rolul său de păstor, încercând pe cât posibil să fie în permanență la dispoziția credincioșilor săi nu doar atunci când are de săvârșit slujbele rânduite, sau la vreun eveniment la care este invitat datorită chemării pe care o are, ci în orice împrejurare ivită în sânul comunității pe care o are în grijă. Oamenii, ca și preotul de altfel, se lovesc de tot felul de necazuri, iar prezența păstorului sufletesc în astfel de împrejurări este întotdeauna de bun augur. Prezența preotului în comunitate îl face prezent pe Mântuitorul Hristos, îl face mai vizibil și mai aproape de oameni, de aceea preoția trebuie să fie pentru preot adevărata sa identitate. Rolul pe care preotul îl are în societate este unul deosebit de important și totodată vital în urcușul omului spre dumnezeire, iar acest lucru reiese și din cuvintele

¹ Matei 6, 33

marelui dascăl antiohian, Sf. Ioan Hrisostom care în tratatul *Despre Preoție* spune că „dacă nu poți intra în împărăția cerurilor de nu te naști din nou din apă și Duh², și dacă pierzi viața veșnică de nu mănânci Trupul Domnului și nu bei Sângele Lui³, iar dacă toate acestea nu se săvârșesc altfel decât numai prin mâinile acelea sfinte ale preoților, atunci cum vei putea, fără preoți, să scapi de focul gheenei sau să dobândești cununile cele pregătite?”⁴ Raportarea la Evanghelie trebuie să se facă în spiritul și nu în litera legii, având ca temelie smerenia. Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, pur teoretică, lipsită de trăire este străină Ortodoxiei și învățăturilor Sfinților Părinți, de aceea o trăire sinceră în spiritul Evangheliei îl va face pe preot un model demn pentru credincioșii săi.

Un alt aspect important al misiunii preotești este raportarea preotului și a preotesei, cât și a copiilor acestora la viața Bisericii, respectiv aportul pe care și-l aduc ca exemplu de familie creștină în cadrul comunității din care fac parte. Sfatul Sfântului Apostol Pavel ca preotul „să fie fără de prihană, bărbat al unei singure femei, veghetor, înțelept, cuvințios, iubitor de străini, destoinic să învețe pe alții, nebețiv, nedepins să bată, neagonisitor de câștig urât, ci blând, pașnic, neiuitor de argint, bine chivernisind casa lui, având copii ascultători, cu toată buna-cuviință...”⁵. Ca parte a jurământului depus în ziua hirotoniei, cuvintele acestea trebuie să îl facă pe preot să acorde o deosebită atenție vieții de familie cât și educației copiilor, dar totodată să îl responsabilizeze cu privire la rolul pe care îl are în societate familia preotească. O familie în care există dezordine morală, lumea o va arăta întotdeauna cu degetul și nu se va bucura de credibilitate, dar o familie în care iubirea este baza va fi întotdeauna un exemplu pozitiv, de aceea familia preotului trebuie să fie cu adevărat o familie creștină.

Vremurile pe care le trăim sunt într-adevăr vremuri grele, vremuri de încercare pentru toată lumea, iar de încercări nu este lipsit nici preotul, nici familia preotului, dar printr-o atenție mărită cât și prin perseverență din partea tuturor. Preotul poate fi și azi model de credință, iar familia preotului model pentru familiile din comunitatea din care face parte și până la urmă și pentru societatea de azi, aflată într-o permanență schimbare și tot mai îndepărtată de valorile creștine.

² Ioan 3, 5

³ Ioan 6, 54

⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur. *Despre Preoție*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. București, pag. 85

⁵ I Timotei 3, 2-4

25 DE ANI DE A.S.C.O.R. LA TIMIȘOARA

CRISTIAN RĂDULESCU
Președintele A.S.C.O.R. Timișoara

A.S.C.O.R. Timișoara a împlinit 25 de ani de existență cu darul lui Dumnezeu. 25 de ani de schimbări frumoase petrecute în viețile oamenilor în cadrul și cu ajutorul acestei familii. Familie, deoarece întâlnind aceeași oameni aproape zi de zi, un an, doi, trei, nu se poate să nu se realizeze legături ca într-o familie și totul este cu atât mai deosebit cu cât legăturile nu sunt neapărat de sânge, ci de duh, dăruite de Dumnezeu și întărite în încercări.

Poate că nu toată lumea ne-a înțeles pe deplin, probabil și datorită neajunsurilor de o parte sau alta, dar am convingerea că suntem mulți și nădejdea că vom fi și mai mulți cei care știm că A.S.C.O.R.-ul este poate cea mai bună șansă de a trăi experiența Bisericii lui Hristos.

Nu știu cum am putea mulțumi pentru această binecuvântare, decât „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”, cum de altfel și zicem la fiecare Sfântă Liturghie.

Merită amintit acum Părintele Teofil Părăian, care s-a dăruit oamenilor, dar mai ales tinerilor din toată țara. „Să nu fie ceva de rând faptul că sunteți în A.S.C.O.R. Eu mă bucur foarte mult când îmi zice cineva că: „De când merg la A.S.C.O.R., mi-am schimbat viața, mi-am schimbat gândirea, am preocupări de viață religioasă, am aflat niște lucruri despre care nu aș fi aflat în altă parte”. Vedeți, la biserică merg toți oamenii și Biserica îi tratează pe oameni în general, nu-i tratează după categorii, nici măcar după categorii de vârstă, ci pe toți laolaltă: și bătrâni, și tineri, și copii, și de vârstă mijlocie. Toată lumea află din Evanghelie niște lucruri, ori A.S.C.O.R.-ul e făcut pentru studenți. Asta e mare lucru.”

În încheiere, am putea spune că „L-am căutat pe Dumnezeu și nu L-am găsit, m-am căutat pe mine însumi și nu m-am găsit și când l-am căutat pe fratele meu i-am găsit pe toți trei”.

La mulți ani! Doamne, îți mulțumim!

AMINTIRI PE SEAMA ÎNVIERII

Dr. TEONA SCOPOS

Iași

Am primit cu ceva timp în urmă convocarea redacției și recunosc, cu toată sinceritatea, că am fost uimită, încântată și măgulită în egală măsură. Am un profund respect pentru tot ceea ce înseamnă „Învieră” și faptul că-mi solicitați un material pentru numărul jubiliar al revistei, mă onorează și mă obligă să scriu pe măsura așteptărilor dumneavoastră. Asta încerc să fac și dacă nu reușesc întru totul, îmi cer iertare.

După cum bine știți, sunt o colaboratoare de la distanță, trimițându-vă, când și când, materiale tocmai de la Iași. Și asta din ... 1998, de câteva ori pe an. În acea vreme publicam, sporadic, versuri la „Revista Română” (redactor doamna prof. Areta Moșu). Nu am pus niciodată piciorul în sediul redacției, dar trimiteam poezii printr-o cunoștință ce lucra efectiv acolo. Cum, necum, una dintre poezii a fost preluată de „Învieră”, iar Înalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit Nicolae (bunul Dumnezeu să-i vegheze veșnicia) a considerat de datoria sa să mulțumească sursei și redactorului „vinovat” de scrierea versurilor. Este vorba despre poezia *Către Tine Doamne*. Emoționată și impresionată peste poate, am îndrăznit să răspund personal Înalt Prea Sfinției Sale. Așa a început o colaborare de ani și ani, fiind unul dintre cei mai privilegiați români: purtam corespondență cu un om cu totul deosebit, erudit, dar peste poate de modest, însuși Mitropolitul Nicolae Corneanu. Până foarte aproape de trecerea Înalt Prea Sfinției Sale în lumea cu îngeri, cât l-au ajutat puterile, mi-a scris personal, cu stilou și cerneală, onorându-mi ochii și sufletul cu slove de multă mulțumire, urări de bine și binecuvântare. Fără să fi avut norocul și onoarea de a-l cunoaște personal, l-am simțit aproape, părinte, duhovnic (rar, rar de tot am îndrăznit să-mi descarc sufletul și să cer bun sfat), legătura mea binecuvântată cu Cel de sus. Am luat totul ca pe un semn divin.

În familia mea au fost mulți preoți, oameni cu har, pe unii i-am cunoscut, pe alții nu. Tatăl meu, fie-i țărâna ușoară, absolvent de seminar și facultate de teologie în perioada războiului, nu s-a putut hirotoni la vremea tinereții, suportând, nevinovat, urmările faptului că tatăl vitreg, preot și el, a fost arestat. Bunul său părinte, Gheorghe Scopus, preot și învățător în satul Osoi, județul Iași, s-a prăpădit la 32 de ani, pe când tatăl meu avea doar șase ani. După ani buni de văduvie, bunica s-a recăsătorit cu părintele Vasile Teleman, văduv și el, preot la Ciurea, sat tot în județul Iași. El a suferit cumplit, atrăgând, fără nicio vină, necazuri la restul familiei. L-am cunoscut abia la vârsta de șase ani, când a fost eliberat

de la Aiud. Pentru oameni ca el cuvântul „vitreg” este cu totul nepotrivit. A fost un om cu totul și cu totul deosebit: cult, modest, cinstit până la naivitate, soț, părinte, bunic de mare ținută morală și umană. L-am iubit mult și păstrez cu sfințenie ... trei cărți poștale pe care a avut voie să le trimită familiei de la Gherla și Aiud. Când am vizitat Memorialul durerii de la Sighetul Marmației, deși bunul meu bunic nu fusese încarcerat acolo, m-am cutremurat. A fost, alături de foarte mulți, unul dintre chinuții nevinovați ai acestei țări. Noi toți, urmașii cu sau fără apropiați prin pușcării, ar trebui să cumpănim bine faptele prezentului, să nu facem de rușine obrazul celor sacrificați degeaba. Să simtă, acolo, în eternitate, că merităm să le fim fii și nepoți, că suferința lor s-a transformat, prin vremi și vremuri, în binele acestei țări. Așa să fie oare? Revenind la zilele noastre, mai spun doar că bunul meu părinte s-a putut hirotoni la mulți ani după vârsta de pensionare. A fost singurul dintre preoții familiei care s-a putut bucura, alături de mine, de binecuvântarea de a corespunde cu Înalt Prea Sfinția Sa, Părintele Mitropolit Nicolae. Fiecare plic primit de la Timișoara era citit și de bunul meu tată. Poate că acolo, în lumea cu îngeri, bunii mei bunici - unul pierdut de peste 80 de ani, iar cel de-al doilea de peste 20 de ani, s-au bucurat alături de mine. În august se va împlini un an de la trecerea în veșnicie a tatălui meu. Sper să-i fie bine, să-mi vegheze viața și să-și poarte veșnicia cu lumină.

Mă iertați pentru amănuntele vieții mele, dar vreau să cred că legătura mea cu „Învieră” nu este întâmplătoare. Consider colaborarea de ani și ani ca pe un dar de la Dumnezeu, o binecuvântare pentru ființa mea, un semn de prețuire, o dovadă că nu scriu doar pentru mine, că versurile mele, modeste dar din toată inima, stârnesc în miez de om, oricât ar fi de străin, sentimente și trăiri. Nu pot să mulțumesc îndeajuns pentru asta.

De ani buni, primesc revista „Învieră”, în vechiul format, apoi așa cum se prezintă astăzi. De 25 de ani munciți pentru ca să apară mereu și mereu. Din 1998 este și în casa mea. Vă mulțumesc din toată inima. Nu am o pregătire solidă religioasă, dar citesc cu plăcere fiecare articol. Oameni consacrați, debutanți, elevi din clase mici și mari, colaboratori dintre cei mai diverși, cu toții ne simțim respectați de întregul colectiv redacțional, care trudește să apară fiecare număr. Mii de mulțumiri tuturor. Fără o muncă asiduă, fără sacrificii, fără efort, nimic nu poate rezista timpului și exigențelor din ce în ce mai mari. În 25 de ani revista a înflorit, a căpătat „haină”

nouă, păstrând seriozitatea și lumina de la începuturi. Timpul nu a minimalizat importanța celor publicate, ci din contră. Fiecare articol, fiecare știre, fiecare fotografie, are rolul său ,închegând, în ansamblu, o publicație nu numai religioasă, ci și de cultură și educație. Citind, afli, cunoști, te educi, gândești, simți, cumpănești, chibzuiești, devii mai uman, mai calm, mai bun, mai creștin.

Să vă dea Bunul Dumnezeu sănătate, putere de muncă, senin în suflet, oameni de nădejde în preajmă și

cititori pe măsura muncii depuse. Revista „Învierea” să-și poată sărbători și centenarul, mai mult dacă se poate, având în frunte oameni care să-i facă cinste, așa cum reușiți dumneavoastră acum.

Vă mulțumesc pentru că existați, pentru tot efortul depus la fiecare apariție de sub tipar, pentru bunăvoința de a-mi solicita și mie să-mi exprim bunele păreri.

Întregului colectiv redacțional al revistei „Învierea”, ani mulți și buni și cele mai alese urări!

ALESE GÂNDURI REVISTEI „ÎNVIEREA”

Într-un sfert de veac ai frământat lumină,
Născând slovă vie - adevăr, credință -
Visuri omenești într-o viață plină,
Insuflând iubire în gând și ființă.
Ești un colț de lume plăsmuit cu har,
Răspunzând acelor ce-ntrebări îți pun -
Ești, sub ochi cinstiți, scriere și dar,
Ajutând s-avem sufletul mai bun.

Rând cu rând, prin ani, ai crescut mai mare -
Erai mai modestă, - ești revistă-n lege -
Versuri, proză, vești - spui la fiecare,
Iubind bucuria celui ce-nțelege.
Spui, în pagini toate, ce-i în Timișoara -
Tuturor ne dai vești din lumea mare -
Ai știut mereu cum respiră țara.

Ai un loc al tău meritat sub soare.
Râzi și plângi cu noi, dai sfat înțelept -
Har ai de la cei ce te-au plăsmuit -
Inima îți bate românește-n piept,
Ești cuvântul care merită citit.
Poezii, memorii, știri bisericești ...
Informații multe despre tot ce-a fost.
Sursă de-adevăr și credință ești,
Căutând în toate și în tot un rost.
Oameni, tot mai mulți, te iubesc, te vor,
Pomenindu-ți truda, dornici să te știe.
Iubind ce-i normal, le dai tuturor
Energie sfântă, sfântă apă vie.
Imi doresc să știu că îți este bine -

Ori de câte ori intri-n casa mea,
Rost de timp tihnit caut pentru mine,
Tot ce porți în pagini să pot lectura.
Oare câți mai suntem și normali și drepti ?
Dai povești și pilde să pricepem mulți.
Oamenii diferă ... proști sau înțelepți,
Xenofobi, bolnavi, bogătași, desculți ...
Ești, prin tot ce faci și prin tot ce scrii,

Românească sursă de bun simț și forță.
O revistă altfel, despre morți și vii,
Model de credință, luminată torță.
Aduci pentru toți știri din lumea mare,
Nimeni nu rămâne fără un sfat bun.
Ești de-un sfert de veac liberă sub soare,

Aducând lumină în orișice cătun.

Tineri și bătrâni, te citim cu drag,
Inimii aduci pace prin credință .
Mai mulți ca oricând te așteaptă-n prag,
Iubindu-ți menirea cu-ntreaga ființă.
Să trăiești ani mulți - carte și menire -
Orișiunde-n țară, să ne fii mereu,
Amplă bucurie pentru orice fire,
Reînvii credință-n sufletul ateu.
Ești învățătură, artă și iubire,
Inimă unind om și Dumnezeu.

Dr. TEONA SCOPOS
Iași

LISTA LUI DUMNEZEU

Ne-ntrecem toți,
Să fim trecuți pe liste -
Pe primele poziții.
Toți am vrea să fim -
Uităm atât de des de-o altă listă;

Ce urcă pe o scară nevăzută
În cer... la Dumnezeu.

Ne-mpingem veșnic
Să ajungem primii,
Cât de grozavi suntem
Noi, fire de nisip?

Ca fariseii strângem laude albastre.
Și doar cu ele noi întruna ne fălim
Ne-ntrecem toți.
Să fim trecuți pe liste
Pe primele poziții,
Toți am vrea să fim
Uităm atât de des atâtea...

Ce trist e totul,
Și pustiu...

CARMEN JUTEA-GIBOI
Timișoara

LA ANIVERSARE

Ca la orice aniversare
Se face urare,
Și fiindcă revista „Învierea” a Arhiepiscopiei Timișoarei
Serbează al 25-lea an de la apariția ei,
Se cuvine să ne aducem aminte de fondatorul ei,
Nicolae, al Banatului mitropolit,
Care mult s-a străduit
Ca revista „Învierea” să fie de folos
La tot omul credincios,
Răspunsuri la frământările lor să găsească
Și-n credință să se întărească.
Comitetul de redacție, merită să fie apreciat
Pentru aportul ce l-a dat,
Ca revista „Învierea” să fie călăuză și îndrumare
Pentru credinciosul mic și mare.
De apreciat este inițiativa Î.P.S. Părinte Ioan
De a edita un număr jubiliar al revistei „Învierea”
În acest an,
Comitetul de redacție fiind sprijinitori
Iar cititorii beneficiari.
Lămurii fiind în credința străbună
Și-n dorința de a face faptă bună.
Revista „Învierea”
Să aducă mângâierea,
Căință mare,
Dorință de îndreptare.
Omul, citind-o să se lumineze,
Dorind să învieze
La viața „în Hristos”
Să trăiască bucuros.
Revista „Învierea” la mulți ani să dăinuiască,
Spre bine să povățuiască.

Protosinghel MIHAIL DUMA
Mănăstirea Timișeni

MĂRIRE ȚIE, REGINĂ!

Se bucură de tine și cerul și pământul
Și neamurile toate la tronul tău se-nchină,
Spre tine își înalță sobor de îngeri cântul,
Cu-azur și aur cerul ți-a înflorit veșmântul,
Fecioară ce născut-ai pe Dumnezeu Cuvântul,
Regină.

Datu-s-a ție, Doamnă și Maică a Luminii,
Cereasca ta mărire-n vecie să rămână;
Pe tine te-nconjoară cu cinste heruvimii
Și te măresc în cântec de laudă serafimii,
Ție-ți aștern în cale petale albe crinii,
Stăpână.

Cu inima străpunsă de sabia durerii
Primit-ai suferința cu-ntreaga ei povară,
Dar Fiul tău, Hristosul și Domnul Învierii,
Te-a ridicat la Sine-n țăriile puterii,
Să fii pentru vecie izvorul îndurării,
Fecioară.

La împăratul păcii ne ești mijlocitoare,
Sub blânda ta privire nădejtile învie
Și-ngenunchem la tine să-ți spunem ce ne doare,
Căci mâna ta împarte duioasă alinare,
Fecioară preacurată și Maică-ndurătoare,
Maria.

Împărătească ușă ce duce-n veșnicie,
Scară spre cer, cărare curată spre lumină,
Ne ești ajutătoare și dar de bucurie,
Ești celor slabi putere, celor pierduți făclie;
Și pe pământ și-n ceruri, în veci mărire ție,
Regină!

MARIA ANIA
Timișoara

SUNT DOUĂ ZECI ȘI CINCI DE ANI

Sunt douăzeci și cinci de ani de când ai apărut
Îți mulțumim scumpă redacție pentru ce ai făcut
Pentru toți credincioșii care te iubesc,
Cu drag și cu dor articolele îți citesc.

În „Învierea” am găsit o revistă care,
O poate citi și înțelege fiecare,
Înaltpreasfințitul nostru binecuvântează,
Și munca dumneavoastră luminează.

Câte-o poezie scrisă pentru fiecare,
Un articol bun care te-ndeamnă la răbdare
La credință, la iubirea aproapelui,

La milostenie, și la mântuirea sufletului,

Ați dat o șansă fiecăruia, cum mi-ați dat și mie
De a ne afirma, de a publica câte-o poezie,
Sau un articol despre Bunul Dumnezeu,
Despre libertate și cum să luptăm cu cel rău!

Vă mulțumim Înaltpreasfințite Părinte Ioan,
Pentru binecuvântarea dată în fiecare an,
Tuturor părinților, fraților care se ostenesc,
Și la revista „Învierea” mult trudes.

Preot IOAN VASILE CHEREGI
Spitalul de neuropsihiatrie din Jebel

RUGĂCIUNE

Tu, Maică Preacurată
Și sfântă Fecioară,
Vino și Te sălășluiește
La noi în inimioară –

Dă-ne sănătate
Și spor în toate
Fericire, bunăstare
De la mic până la mare.

NEDIOARA PALADE
Lenauheim

ADORAȚIE

Câteodată cred că mă strigi
de la celălalt capăt.
eu nu te-aud,
doar te presimt.
Câteodată cred că mă chemi
la celălalt capăt.
Eu nu te văd,
doar te presimt.

În zadar îmi încordez ochii slăbiți
și-auzul plăpând,
eu nu te-aud și nu te văd,
doar te presimt.

Cândva, târziu,
te voi vedea,
te-oi auzi.
Cândva, târziu,
te voi simți,
voi fi-ñteles
că Tu mă chemi
la celălalt capăt.

Însă acum
sunt doar un om acolo, jos,
Cu ochi slăbiți
și-auz plăpând
într-un tărâm al neputinței.

Tu stai senin
și răbdător
la celălalt capăt
eu ... doar te presimt.

IOAN SEBEȘANUL
Timișoara

Distinsă Redacție,

Din sufletul meu, cu dragoste, o caldă adiere de poezie și vibrație fierbinte, dincolo de vara și iernile care vin uneori prea aproape... Din inimă admirându-vă și iubindu-vă, las aceste versuri, alături de cele mai calde sentimente ce de mult vi le port. Vă urez și prin aceste poeme multă izbândă în toate ce faceți pentru revista *Învierea* și respectele cele mai adânci. Cu aleasă admirație, al Dumneavoastră colaborator de 25 de ani, Petru Jichici.

NOI SUNTEM UCENICI AI CREDINȚEI

Starea de grație
Mă cuprinde.
O putere supraomenească
Aduce lumina curată deasupra păcatului.
O, lume creată de Dumnezeu!
Noi suntem ucenici ai credinței,
Ca niște luceferi care învață
Cuvintele Sfintei Scripturi.

PETRU JICHICI
Timișoara

ICOANĂ

În prim-plan - rugul înalt
al lumânării aprinse
sub care se coc fructele iubirii;
în nimbul flăcării,
urcând pe vertical
în plutire harică -
zările dinaintea zborului;
pe fundal -
tronuri împărătești
brodate cu albastru sacru
de cer răsturnat.

Vreau să iau icoana,
dar mâinile mi se ard
la flacăra lumânării.

LUCIA ELENA POPA
Timișoara

UN SFERT DE VEAC DE LA APARIȚIA ZIARULUI ÎNVIEREA

MELANIA MĂGUREAN
Timișoara

Un sfert de veac de la apariția ziarului *Învierea*, a acestei faclă a Banatului, lumină pentru inimă și minte, reprezintă o frumoasă și plină de bucurie aniversare.

Acum dar, în aceste binecuvântate clipe, cuvine-se să ne amintim că se împlinesc și 25 de ani de la cumpăna anilor 1989 și 1990, când mila cerului, pentru jertfa martirilor, pentru suspinul poporului asuprit, pentru neștiutele rugă ale celor care L-au cunoscut pe Dumnezeu, pentru chinul tuturor celor care au suferit, parcă a spus, precum în prima zi a Creației: „Să fie!”. Pentru ca să fie lumină, libertate, cărți sfinte din belșug, icoane și candelă, să fie concordie, să fie armonie, să fie iertare, să fie împăcare, să fie înțelepciune și pricepere și tot darul Duhului Sfânt cu toți aceia care Îl caută pe Dumnezeu.

Aceasta a fost mila cerului, aceasta a fost chemarea lui Dumnezeu și ce frumos a răspuns acestei chemări ziarul *Învierea!*

Prin tot ce s-a publicat în paginile acestui ziar, devenit apoi revistă, Dumnezeu a fost adus în casele noastre, iar fumul amăgirilor, adus pe norii ispitelor, fum care a vrut să ne înstrăineze pe unii de alții, să ne rupă de tradiție, să semene între noi neghina lipsei de iubire, a fost puternic contracarat, pentru că revista *Învierea* a

venit cu mărgăritare duhovnicești: articole despre credință, cateheze, file de pateric, istorioare și întâmplări minunate, apoftegme ale Sfinților Părinți, pagini de istorie, poezii, însoțite de imagini sfinte, fotografii, icoane. Aceste semințe ale iubirii au rodit și vor rodi iubire grație muncii celor de la revistă, a păstorilor noștri sufletești care, prin misiunea pe care o au, veghează ca lumea să dăinuiască.

Acum, la acest ceas aniversar, este momentul să înălțăm o rugă la cer pentru părintele nostru duhovnicesc, Mitropolitul Nicolae al Banatului, cel care ne-a păstorit cu blândețe și înțelepciune timp de jumătate de veac, inclusiv în anii de secetă sufletească, de dinainte de 1989, cu convingerea că, în memoria sa, se va adăuga, de către evlavia poporului, încă o filă, la nesfârșitul acatist al veșnicei iubiri.

Gânduri de recunoștință și mulțumire se îndreaptă, din partea mea, către părintele nostru, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan Selejan, Mitropolitul Banatului, președintele comitetului de redacție al ziarului *Învierea*, precum și către toți aceia care fac posibilă apariția acestei prestigioase publicații, purtătoare a minunatului mesaj al Domnului nostru Iisus Hristos: că iubirea este mai tare ca moartea, iar viața este nesfârșită.

REVISTA MEA DE SUFLET

În decembrie 1989 ne-am câștigat și dreptul de a fi credincioși. Regimul politic ateist a fost înfrânt. Totuși eram educați foarte puțin în acest sens.

Aveam nevoie de educație religioasă și de foarte multe informații care să completeze golurile din viața noastră spirituală.

Acum 25 de ani, revista „Învierea” a venit în sprijinul nostru. Cei ce mergeam duminica la biserică nu aveam cum să nu o remarcăm. Era o revistă pentru noi.

Am observat că poeziile publicate erau trimise de cititori ai revistei.

Voiam să îi mulțumesc Fecioarei Maria pentru că mi-a ascultat rugăciunea și mi-a schimbat viața. Nu am vrut ca această mulțumire să fie doar o rugăciune în fața unei

icoane. Mi-am așternut gândurile pe o coală de hârtie și așa a început prima mea colaborare cu revista - „Imn Mariei”. Au urmat apoi și celelalte poezii. Publicarea lor mi-a adus foarte mari împliniri pe plan spiritual.

Mă bucur să văd că sunt încurajați copiii să publice, cât și adulții din diferite categorii socio- profesionale. Apoi, revista bilunară a devenit o revistă lunară. A devenit mai cuprinzătoare și mai frumoasă.

Ce să îi urez acestei reviste la împlinirea celor 25 de ani, decât: „La mulți ani, revista mea de suflet !”

A ta cititoare și colaboratoare,

GABRIELA VIOLETA VĂDUVA
Lugoj

CUPRINS

- *Din partea redacției*
- *REVISTA ÎNVIEREA – NĂSCUTĂ DIN JERTFĂ ȘI LIBERTATE – † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române 1*
- *MITROPOLITUL DR. NICOLAE CORNEANU, CĂRTURARUL UMANIST, MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE – † IOAN, Mitropolitul Banatului 3*
- *ÎNVIEREA EPISCOPIEI CARANSEBEȘULUI REFLECTATĂ ÎN PUBLICAȚIA BISERICESCĂ ÎNVIEREA – † LUCIAN, Episcopul Caransebeșului 6*
- *REVELAȚIA CA UN DRUM SPRE EMAUS – † DANIIL, Episcop-Ioțiiitor al Daciei Felix 8*
- *CUVÂNTUL ÎN PROPOVĂDUIREA ADEVĂRULUI – † PAISIE LUGOJANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei 10*
- *REDACTORII FOII BISERICEȘTI „ÎNVIEREA” – Preot dr. IONEL POPESCU, Vicar eparhial la Arhiepiscopia Timișoarei 11*
- *MITROPOLITUL NICOLAE CORNEANU ȘI EDITORIALUL REVISTEI „ÎNVIEREA” – Preot conf. univ. dr. NICOLAE MORAR, Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara 14*
- *REVISTA „ÎNVIEREA” – UN AJUTOR DE NĂDEJDE ÎN VIAȚA PAROHIEI ȘI A MĂNĂȘTIRII – Protopop BUJOR PĂCURAR, Protopopiatul Făget 18*
- *LA CEAS ANIVERSAR: REVISTA „ÎNVIEREA” DIN TIMIȘOARA – Dr. STELIAN GOMBOȘ, Consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte 19*
- *AM PARTICIPAT LA ÎNFIINȚAREA FOII „ÎNVIEREA” – Protopop onorific dr. VASILE PETRICA, Reșița 20*
- *MINIMA PASTORALIA. MESAJ DE FELICITARE ADRESAT REVISTEI „ÎNVIEREA” – Preot dr. VALENTIN BUGARIU, Birda 22*

- *MITROPOLITUL NICOLAE CORNEANU ȘI GRIJA PENTRU „ÎNVIEREA” – Preot dr. MARIUS FLORESCU, Redactor la Arhiepiscopia Timișoarei 25*
- *VIAȚA PROTOPOPIATULUI DETA OGLINDITĂ ÎN REVISTA „ÎNVIEREA” – Protopop IOAN PRISĂCEAN, Protopopiatul Deta 28*
- *2015 – ANJUBILIAR PENTRU PRESA BISERICESCĂ DIN BANAT – MIRCEA-PETRUPASCU, Timișoara 31*
- *SPIRITUALITATEA ORTODOXĂ ȘI REVOLUȚIA TEHNOLOGICĂ – Arhim. conf. univ. dr. TEOFAN MADA, Vicar eparhial la Arhiepiscopia Aradului 33*
- *BĂNĂȚENII ȘI CULTURA MASELOR, ÎN TRECUT – Preot ZAHARIA PEREȘ, Consilier eparhial la Arhiepiscopia Timișoarei 36*
- *CÂTEVA SCRISORI DE LA FILOSOFUL CONSTANTIN NOICA – Preot prof. dr. VASILE MUNTEAN, Lugoj 38*
- *ORTODOXIE „ÎN DUH ȘI ÎN ADEVĂR” – Protopop dr. IOAN BUDE, Protopopiatul Timișoara I 39*
- *CUVÂNTUL CARE VINDECĂ – Prof. dr. CONSTANTIN OCTAVIAN LUCA, Membru al Academiei de Științe Medicale din România 42*
- *CONTRIBUȚIA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR LA CULTUL CREȘTIN – Arhimandrit SIMEON STANA, Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Timișoarei 46*
- *DESPRE POMENIRILE DE LA SFÂNTA LITURGHIE – Protopop IOAN CERBU, Protopopiatul Lugoj 48*
- *„REGULAMENTUL AUTORITĂȚILOR CANONICE - DISCIPLINARE...” CONTRIBUȚIA ARHI-EPISCOPIEI TIMIȘOAREI – Preot dr. COSMIN PANȚURU, Parohia Timișoara Fabric 50*
- *ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT – LUMINIȚA IRINA NICULESCU, Timișoara 53*

- *MĂRTURISIREA EVANGHELIEI - ASPECTE PASTORALE ȘI MISIONARE – Preot ȘTEFAN MARCU, Parohia Timișoara Aeroport 55*
- *SFÂNTUL ȘI MARELE MIR ȘI UNTDELEMNUL SFINȚIT – Protopop GHEORGHE SUTAC, Protopopiatul Sânnicolau Mare 57*
- *EVANGHELIE ȘI CULTURĂ – Preot dr. ADRIAN CAREBIA, Redactor la Arhiepiscopia Timișoarei 58*
- *DEZVOLTAREA MEDIEI BISERICEȘTI DIN ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI, DUPĂ ANUL 1990 – Preot dr. MARIUS FLORESCU, Redactor la Arhiepiscopia Timișoarei 60*
- *PELERINAJ ÎN CAPADOCIA (FRAGMENT) – Prof. MARIA TCACIUC BRĂTEANU, Timișoara 62*
- *EDUCAȚIA COPIILOR, ÎN GÂNDIREA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR – Prof. ALEXANDRU HRAB, Timișoara 64*
- *ÎNVIEREA – Preot GABRIEL CERNĂUȚEANU, Freiburg - Germania 66*
- *IISUS HRISTOS – MÂNTUITORUL – Student IONUȚ BLIDAR, Veneția – Italia 67*
- *PR. PROF. UNIV. DR. SORIN COSMA, SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE CREȘTINĂ ÎN CONTEXTUL ACTUAL, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2013, 414 pp. 69 – Preot prof. univ. dr. CRISTINEL IOJA, Președintele Senatului Universității „Aurel Vlaicu” din Arad 69*
- *CATEDRALA DIN TIMIȘOARA – ALTAR DE JERTFĂ ÎN DECEMBRIE 1989 – Prof. dr. DUMITRU TOMONI, Făget 71*
- *OMUL, ÎN LUCRAREA HARULUI ȘI A DARURILOR LUI DUMNEZEU – Preot NICOLAE LUPȘESCU, Beregsău Mic 76*
- *CARACTERUL LIBER AL OMULUI – Drd. MARIUS SCOROȘANU, Tesalonic – Grecia 80*
- *ÎNTOARCERE LA DREAPTA CREDINȚĂ – Preot COSTICĂ MOROIANU, Constanța 82*

- *UN SFERT DE VEAC – Preot BOGDAN NEAGA, Parohia Sfinții Cosma și Damian Timișoara 83*
- *PREOTUL - MODEL PENTRU SOCIETATEA ZILELOR NOASTRE – Preot CONSTANTIN MILIN, Ticvanu Mic 84*
- *25 DE ANI DE A.S.C.O.R. LA TIMIȘOARA – CRISTIAN RĂDULESCU, Președintele A.S.C.O.R. Timișoara 85*
- *AMINTIRI PE SEAMA ÎNVIERII – Dr. TEONA SCOPOS, Iași 86*
- *ALESE GÂNDURI REVISTEI „ÎNVIEREA” – Dr. TEONA SCOPOS, Iași 88*
- *LISTA LUI DUMNEZEU – CARMEN JUTEA-GIBOI, Timișoara 88*
- *LA ANIVERSARE – Protosinghel MIHAIL DUMA, Mănăstirea Timișeni 89*
- *SUNT DOUĂ ZECI ȘI CINCI DE ANI – Preot IOAN VASILE CHEREGI, Spitalul de neuropsihiatrie din Jebel 89*
- *MĂRIRE ȚIE, REGINĂ! – MARIA ANIA, Timișoara 89*
- *RUGĂCIUNE – NEDIOARA PALADE, Lenauheim 90*
- *ADORAȚIE – IOAN SEBEȘANUL, Timișoara 90*
- *NOI SUNTEM UCENICI AI CREDINȚEI – PETRU JICHICI, Timișoara 90*
- *ICOANĂ – LUCIA ELENA POPA, Timișoara 90*
- *UN SFERT DE VEAC DE LA APARIȚIA ZIARULUI ÎNVIEREA – MELANIA MĂGUREAN, Timișoara 91*
- *REVISTA MEA DE SUFLET – GABRIELA VIOLETA VĂDUVA, Lugoj 92*